

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип

УНИВЕРЗИТЕТСКИ БИЛТЕН

април 2021 година
Штип

Број 274, 15 април 2021 година

Издавач:

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип

Уредник на издавачка продукција: проф. д-р Лилјана Колева Гудева

Главен и одговорен уредник: проф. д-р Блажо Боев

Уредници: проф. д-р Мишко Цидров, м-р Ристо Костуранов

Лектор: Даница Гавриловска-Атанасовска

Техничко уредување: Кире Зафиров

Печати: Печатница „2- Август“ - Штип

ISSN: 1857- 8497

СОДРЖИНА

РЕФЕРАТ ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ЗА НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ ГИНЕКОЛОГИЈА И АКУШЕРСТВО НА ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП	5
РЕФЕРАТ ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ВО НАСЛОВНО ЗВАЊЕ НАСЛОВЕН ДОЦЕНТ ЗА НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ КАРДИОЛОГИЈА НА ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП	12
РЕФЕРАТ ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА ЗА НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ ОФТАЛМОЛОГИЈА НА ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП	23
РЕФЕРАТ ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА ЗА НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ ХЕМАТОЛОГИЈА НА ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП.....	34
РЕФЕРАТ ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО НАСЛОВНО ЗВАЊЕ НАСЛОВЕН ДОЦЕНТ/ НАСЛОВЕН ВОНРЕДЕН ПРОФЕСОР ЗА НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ ХИРУРГИЈА НА ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП	42
РЕФЕРАТ ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ВО НАСЛОВНО ЗВАЊЕ ЗА НАСТАВНО- НАУЧНАТА ОБЛАСТ НЕВРОЛОГИЈА НА ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП.....	50
РЕФЕРАТ ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА ЗА НАСТАВНО-НАУЧНИТЕ ОБЛАСТИ ИНФОРМАТИКА И ПРИМЕНЕТА МАТЕМАТИКА И МАТЕМАТИЧКО МОДЕЛИРАЊЕ НА ФАКУЛТЕТ ЗА ИНФОРМАТИКА ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП	56
РЕФЕРАТ ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА ЗА НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ ИНФОРМАТИКА И ИНФОРМАЦИОНИ СИСТЕМИ И ПРОГРАМИРАЊЕ НА ФАКУЛТЕТ ЗА ИНФОРМАТИКА ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП.....	75
РЕФЕРАТ ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ЗА НАСТАВНО- НАУЧНИТЕ ОБЛАСТИ 64004 АНГЛИСТИКА И 64010 ЛИНГВИСТИКА НА ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ ВО ШТИП ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП	88
РЕФЕРАТ ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ЗА НАСТАВНО- НАУЧНИТЕ ОБЛАСТИ 6.04 ПОДРАЧЈЕ НАУКА ЗА ЈАЗИКОТ (ЛИНГВИСТИКА), ПОЛЕ 64004 АНГЛИСТИКА И ПОЛЕ 64018 ГРАМАТИКА, СЕМАНТИКА, СЕМИОТИКА, СИНТАКСА НА ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП	110
РЕФЕРАТ ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО НАСЛОВНО ЗВАЊЕ НАСЛОВЕН ВОНРЕДЕН ПРОФЕСОР ЗА НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ СМЕТКОВОДСТВО НА ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП	120
РЕФЕРАТ ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ЗА НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ КОМУНИКАЦИИ И МАС-МЕДИУМИ НА ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП	137

РЕФЕРАТ ЗА ИЗБОР НА 1 (ЕДЕН) НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА ЗА НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ 60916 ТРАДИЦИОНАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ НА МУЗИЧКА АКАДЕМИЈА ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП	145
РЕФЕРАТ ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА ЗА НАСТАВНО-НАУЧНИТЕ ОБЛАСТИ ХОТЕЛИЕРСТВО И ОРГАНИЗАЦИЈА НА УГОСТИТЕЛСТВО НА ФАКУЛТЕТ ЗА ТУРИЗАМ И БИЗНИС ЛОГИСТИКА ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП	153
РЕФЕРАТ ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ЗА НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ 50500 ПЕДАГОГИЈА НА ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП	167
РЕФЕРАТ ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-СТРУЧНИ ЗВАЊА ЗА НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ АНГЛИСТИКА НА ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП	178
РЕФЕРАТ ЗА ИЗБОР НА СОРАБОТНИК ВО ЗВАЊЕ АСИСТЕНТ ЗА НАУЧНАТА ОБЛАСТ ГРАЃАНСКО ПРАВО НА ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП	184
РЕЦЕНЗИЈА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА СО НАСЛОВ „УЛОГАТА НА ДЕБЕЛИНАТА КАЈ МОНОЛИТНАТА ЛИТИУМ-ДИСИЛИКАТНА КЕРАМИКА ВРЗ БОЈАТА И ЕСТЕТИКАТА НА ПРОТЕТСКИТЕ НАДОМЕСТОЦИ – IN VITRO ЕВАЛУАЦИЈА“ ПРИЈАВЕНА НА ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП	189
РЕЦЕНЗИЈА НА РАКОПИСОТ „УСВОЈУВАЊЕ НА ВОКАБУЛАРОТ: ПОИМИ, ПРОЦЕСИ И СТРАТЕГИИ“ ОД ПРОФЕСОР Д-Р НИНА ДАСКАЛОВСКА, ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП	201
РЕЦЕНЗИЈА НА РАКОПИСОТ „ПРАГМАТИЧКИ ИСТРАЖУВАЊА“ ОД АВТОРКИТЕ ПРОФ. Д-Р МАРИЈА КУСЕВСКА И ПРОФ. Д-Р БИЛЈАНА ИВАНОВСКА, ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП	204
ПРЕГЛЕД на наслови на теми за изработка на магистерски и специјалистички трудови одобрени од наставно-научниот совет на единицата	208
ИСПРАВКА на техничка грешка	209
ОДЛУКА за поништување на одлука со деловоден број 2002-70/30 од 12.3.2021 година	210

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ЗА НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ
ГИНЕКОЛОГИЈА И АКУШЕРСТВО НА ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ
ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Со Одлука бр.2002-62/12 од 26.2.2021 година донесена на 254. седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки, одржана на 26.2.2021 година, определени сме за членови на Рецензентска комисија за избор на наставник во насловно звање насловен доцент/насловен вонреден професор за наставно-научната област *гинекологија и акушерство (30205)* на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

1. Д-р Глигор Димитров – насловен вонреден професор за наставно-научната област гинекологија и акушерство, вработен во ПЗУ „Ремедика“ во Скопје – претседател;
2. Д-р Зоранчо Петановски, насловен вонреден професор за наставно-научната област гинекологија и акушерство, вработен во ПЗУ „Ремедика“ во Скопје – член;
3. Д-р Ѓорѓи Бабушку, редовен професор во пензија за наставно-научната област гинекологија и акушерство, вработен во ПЗУ „Ремедика“ во Скопје – член.

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Слободен печат“ и „Коха“ на 4.2.2021 година и во предвидениот рок се пријави: д-р Корнелија Трајкова, специјалист по гинекологија и акушерство, доктор на медицински науки, од научната област гинекологија и акушерство, вработена во Клиничка болница „Ацибадем Систина“, Скопје

Врз основа на приложената документација од кандидатката, чест ни е на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Д-р сци Корнелија Трајкова е родена на 2.7.1976 година во Штип. Средно образование завршува во 1994 година, во гимназијата „Никола Карев“ во Скопје, со континуиран одличен успех. Со високо образование се стекнува на Медицинскиот факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во 2000 година со просечна оценка 9,50.

Одлично го владее англискиот јазик, поседува сертификат за B2-ниво, FCE (First Certificate in English, University of Cambridge).

Стручна активност

Од февруари 2001 до мај 2002 година кандидатката д-р Корнелија Трајкова, работи во „Алкалоид“ - Скопје, избрана како еден од најдобрите студенти на Медицинскиот факултет во Скопје. Од 2002 до 2015 година работи на Универзитетската клиника за гинекологија и акушерство во Скопје. Специјалистичкиот испит од областа гинекологија и акушерство го положува на 28.2.2007 година.

Од септември 2015 година работи како специјалист по гинекологија и акушерство во Клиничката болница „Ацибадем Систина“ во Скопје.

Наставна дејност

Кандидатката д-р Корнелија Трајкова е избрана за помлад асистент во 2008 г., а во јуни 2015 г. за асистент-докторанд по предметот Гинекологија и акушерство на Медицинскиот факултет при Универзитет „Св.Кирил и Методиј“ - Скопје.

Успешно изведувала практична настава по предметот Гинекологија и акушерство на прв циклус студии на студиските програми Општа медицина и Стоматологија, како и на студиските програми на Високата школа за медицински сестри и техничари од 2008 до 2015 година. Била активно вклучена во едукацијата на специјализанти по гинекологија и акушерство на Универзитетската клиника за гинекологија и акушерство во Скопје, како едукатор.

Во 2020 година активно е вклучена во едукацијата на студенти од Медицинскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип во склоп на пракса во КБ „Ацибадем Систина“.

Научна дејност

Во 2012 кандидатката д-р Корнелија Трајкова го завршила вториот циклус на студии со просечна оценка 10 и го одбрала магистерскиот труд од областа на гинекологија и акушерство – перинатологија, на тема „Улога на рН-вредност на вагина во предикција на предвремено породување“ при Медицински факултет, УКИМ, Скопје и се стекнала со научниот степен магистер на медицински науки.

Во учебната 2013/2014 година се запишала на трет циклус-докторски студии на Школата за докторски студии на УКИМ во Скопје од областа клиничка медицина, гинекологија и акушерство. На 13.11.2019 година ја одбрала докторската дисертација на тема „Вагинален микробиом кај женска популација во репродуктивен период“ и се стекнала со научниот степен доктор на медицински науки - клиничка медицина од област гинекологија и акушерство.

Д-р Корнелија Трајкова има учество со трудови на меѓународни конгреси и учества на состаноци и курсеви на здруженија од областа на гинекологија, акушерство и перинатална медицина, во земјава и во странство.

Има реализирано едукации и стручни престои меѓу кои во Мајами, САД; Берлин, Германија; King's College Hospital, Harris Birthright центарот за фетална медицина, Лондон, Велика Британија, каде што го завршила и курсот за ултразвук на Fetal Medicine Foundation; European School for Maternal, Newborn, Child and Adolescent Health, Трст, Италија; учество во Школото на Erich Saling за перинатална медицина во Дубровник, Хрватска; Maternal & Infant Health, Salzburg Columbia University Seminar во Салцбург, Австрија каде што ја добила наградата за најдобра презентација; едукативни програми на Интернационална академија за медицински ултразвук; Симпозиум по репродуктивна медицина и Балканска конференција по вагинална ендоскопија, Софија, Бугарија; Курсеви и тренинзи за ултразвук на Интер-Универзитетското школо Ian Donald во Хрватска, Албанија и Македонија, како и на Интернационалното здружение за ултразвук во гинекологија и акушерство - ISUOG во Виена, Австрија и Нови Сад, Србија.

Акредитиран испитувач е при Лекарската комора на Македонија за стручен испит на доктори на медицина за стекнување со основна лиценца; била член на Националниот комитет за безбедно мајчинство од формирањето до 2012 г.; член на работната група за изготвување на Национална стратегија за безбедно мајчинство при Министерство за здравство на РМ и UNICEF до 2012 г.; член на националниот стручен тим за усвојување и адаптација на Клинички упатства од област на перинатологија 2008-2010; член на стручниот тим за надзор на гинеколошко-акушерските одделенија и болници во РМ назначен од министерот за здравство на РМ 2009-2010; член на тимот од Универзитетска Клиника за гинекологија и акушерство - Скопје за КМЕ за матични гинеколози во 2011

г.; член на работната група за изработка-адаптација на МЗД Национални упатства од област на акушерство и гинекологија во 2012 г.; член на работната група за изготвување на мајчина книшка при Министерство за здравство на РМ; член на Едукативен одбор на Здружението за перинатална медицина на Југоисточна Европа (SEESPM); стручен консултант за изработка - адаптација на МЗД Национални клинички упатства од област перинатологија на Р. Црна Гора, UNICEF, 2014; член на Центар за кариера при Медицински факултет, УКИМ, мај 2014-2015; член на Лекарска комора, МЛД, ISUOG, национални и интернационални асоцијации од област на акушерство, гинекологија и перинатологија; активно учествувала во едукативен процес за репродуктивно здравје и контрацепција меѓу адолесцентите – проект - контрацепција во училиштата за средно образование во РМ (2011-2013); активна партиципација во информативни и едукативни презентации на тема репродуктивно здравје, СПИ, ХИВ/СИДА во соработка со невладини организации; информативни презентации од област гинекологија во основни училишта; била активно вклучена во процесот на ЈСИ акредитација и реакредитација на КБ „Аџибадем Систина“; активно учество во национални и интернационални курсеви, конференции и конгреси.

Д-р Корнелија Трајкова е автор и коавтор на 82 труда и апстракти презентирани и објавени во домашни и странски списанија.

Во последните 5 години има публикувано и презентирано 4 научни труда со оригинални научни резултати, објавени во референтни научни списанија со меѓународен уредувачки одбор и 2 труда со оригинал научни/стручни резултати, презентирани на научен конгрес со меѓународно учество, објавени во книга на апстракти како дел од референтни научни списанија.

Законски услови кои треба да ги исполнува кандидатот за избор во звање доцент

1. Д-р Корнелија Трајкова е доктор на медицински науки од областа на клиничка медицина – гинекологија и акушерство. Д-р Корнелија Трајкова има диплома за завршени докторски студии (доктор по медицински науки).
2. Има сертификат за владеење со англиски јазик.
3. Има препорака од работодавец и двајца професори.
4. Има остварен просечен успех на прв циклус (додипломски) студии од 9.5, завршена специјализација по гинекологија и акушерство, завршен втор циклус (магистерски) студии со просечен успех 10 и трет циклус (докторски) студии.
5. Има доставено сепарати од сите нејзини научноистражувачки трудови во соодветната област (законски предуслов за избор во доцент се најмалку четири научноистражувачки трудови во соодветната област во меѓународни научни списанија или меѓународни научни публикации).

Во овој извештај се евалуирани трудовите на д-р Корнелија Трајкова публикувани во последните 5 години.

Научните трудови со кои д-р Корнелија Трајкова ги исполнува законските критериуми за избор на звање доцент се:

Бр.	автор	Наслов на трудот	списание	Година на излегување на списанието
1	Zisovska, Elizabeta, Gurzanova-Durnev, Liljana, Trajkova, Kornelija	<i>Brain damage and enzyme activity following birth asphyxia</i>	Sylwan Journal. English Edition. 2016; (Sec 2), 160 (2). pp. 1-19. ISSN 0039-7660	Научно списание со меѓународен уредувачки одбор Impact factor 0,263

2	Zisovska Elizabeta, Trajkova Kornelija	<i>Impaired Metabolism Induced By Perinatal Hypoxia</i>	International Journal of Innovative Research in Medical Sciences (IJIRMS). 2016; 1 (6). pp. 246-250. ISSN (Online): 2455-8737	Научно списание со меѓународен уредувачки одбор
3	Trajkova Kornelija , Petrovska M, Jankoska G, Stojovska Lazarova A.	Bacterial vaginosis correlation to pregnancy loss prior to 22nd gestation week	Acta morphol.2018; Vol.15(1):15-20	Научно списание со меѓународен уредувачки одбор
4	Kornelija Trajkova , Milena Petrovska, Biljana Curcic	Culture dependent analysis of genital microbiota in reproductive age-women with normal, intermediate vaginal flora and bacterial vaginosis	Medicus 2019, Vol. 24 (1): 24-28	Научно списание со меѓународен уредувачки одбор

Наставно-образовна и научноистражувачка дејност

Д-р Корнелија Трајкова како помлад асистент и асистент-докторанд на Катедрата по гинекологија и акушерство на Медицинскиот факултет, Скопје, УКИМ, била вклучена како едукатор во рамките на студентите по медицина, како и едукатор во рамките на специјализациите од областа на гинекологија и акушерство на Медицинскиот факултет во Скопје, до 2015 година. Била активно вклучена во едукација на студентите од Медицинскиот факултет при УГД - Штип во тек на нивниот престој во КБ „Ацибадем Систина“ во 2020 г.

Од доставените биографски и библиографски податоци на д-р Корнелија Трајкова очигледно е дека таа учествувала активно на голем број на обуки, работилници, конгреси и семинари од областа на гинекологија и акушерство, одржани во и надвор од нашата земја. Притоа, д-р Корнелија Трајкова се стекнала со неопходно искуство за примена на здобиените практични знаења.

Д-р Корнелија Трајкова е искусен професионалец во својата област, со 14 години специјалистички стаж. Член е на медицински организации во земјава и во странство.

Стручно-апликативна и организациско-развојна дејност

Д-р Корнелија Трајкова е активно вклучена во стручно-апликативната работа на Одделението за гинекологија и акушерство во Клиничката болница „Ацибадем Систина“.

Листа на трудови и евалуација на трудовите за избор на д-р Корнелија Трајкова (публикувани во последните 5 години)

Трудови со оригинални научни резултати објавени во меѓународни списанија:

1. Zisovska, Elizabeta and Gurzanova-Durnev, Liljana and **Trajkova, Kornelija** (2016) Brain damage and enzyme activity following birth asphyxia. Sylwan Journal. English Edition (Sec 2), 160 (2). pp. 1-19. ISSN 0039-7660

Целта на овој труд е да се анализира раната постнатална динамика на каталитичната активност на СК-ВВ изоензимот кај термински новороденчиња и неговото значење како предиктор за тежината на мозочно оштетување (hypoxic-ischemic encephalopathy, HIE). Трудот ја истакнува улогата на СК-ВВ како високопредиктивен маркер за проценка на

тежината на ННЕ и може да се употребува како ран индикатор за оштетување на мозокот и ранот исход кај асфиксични доносени новороденчиња кога се анализира непосредно по раѓање.

2. Zisovska, Elizabeta and **Trajkova, Kornelija** (2016) *Impaired Metabolism Induced By Perinatal Hypoxia*. International Journal of Innovative Research in Medical Sciences (IJIRMS), 1 (6). pp. 246-250. ISSN (Online): 2455-8737

Во овој труд се анализира нарушување на метаболизмот како резултат на перинатална асфиксија. Целта е да се презентираат резултатите од нивото на гликоза во крв, лактати и да се анализира корелацијата помеѓу овие маркери и тежината на хипоксично-исхемичната енцефалопатија. Резултатите покажуваат дека перинаталната хипоксија е сè уште важна причина за оштетување на мозокот. Менаџментот на хипоксични новороденчиња вклучува внимателно одржување на нивото на гликемија и на другите хомеостатски параметри.

3. **Trajkova Kornelija**, Petrovska M, Jankoska G, Stojovska Lazarova A. Bacterial vaginosis correlation to pregnancy loss prior to 22nd gestation week. Acta morphol. 2018; Vol. 15(1):15-20

Авторот на овој труд ја анализира бактериската вагиноза како ризик-фактор за рано губење на бременост. Целта на овој труд е да се проучи поврзаноста на бактериската вагиноза со губење на бременост пред 22 гестациска недела. Резултатите од трудот потврдуваат дека нарушената вагинална средина и бактериска вагиноза може да имаат улога во губењето на бременоста и претставуваат ризик-фактори кои едноставно може да се детектираат и третираат со цел превенција на лош исход.

4. **Kornelija Trajkova**, Milena Petrovska, Biljana Curcic. Culture dependent analysis of genital microbiota in reproductive age-women with normal, intermediate vaginal flora and bacterial vaginosis. Medicus 2019, Vol. 24 (1): 24-28

Авторот на овој оригинален труд има за цел да ги евалуира наодите од стандардните микробиолошки анализи на примероци од вагина и цервикс, кај жени во репродуктивен период, со наод по Нугент скор за нормална, интермедиерна флора и бактериска вагиноза. Резултатите покажуваат дека нарушената вагинална флора е прекурсор за развој на бактериска вагиноза и други видови на вагинални инфекции. Докажана е корелација помеѓу наодот за бактериската вагиноза и колонизација со други патогени. Ова се ризик-фактори кои може да се превенираат и со тоа да се избегне ризик од развој на посериозни инфекции.

Трудови со оригинални научни резултати објавени во книга на апстакти од конгреси и семинари

1. **K. Trajkova**, P. Dimcev, G. Petrovska. S. Drakulevski. Relationship of bacterial vaginosis with pregnancy loss before 24th week of gestation (576). J Matern Fetal Neonatal Med, 2016; 29(S1): 1-317

Во овој труд се анализира поврзаноста на бактериската вагиноза со губење на бременост пред 24 гестациска недела. Трудот ја потврдува претпоставката дека бактериската вагиноза може да биде причина за рано губење на бременост. Покрај хромозомските причини како најчест фактор, мајчините ризик-фактори ги вбројуваат гениталните инфекции и бактериската вагиноза како ризик за несакан исход. Тоа се и фактори кои едноставно може да се превенираат.

2. P. Dimcev, **K. Trajkova**. First trimester fetal morphology 559. J Matern Fetal Neonatal Med, 2016; 29(S1): 1-317

Во овој труд се потенцира значењето на скринингот во прв триместар од бременост, со цел рана детекција на фетални аномалии. Презентирани се резултатите од дотогашното искуство, како и случаите на детектирани структурни аномалии. Целта е и понатаму да се имплементираат актуелните упатства и протоколи од референтни центри за рана, навремена детекција на фетални аномалии.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на анализата на приложените документи, како и личното познавање на кандидатката, Рецензентската комисија е едногласна во оценката дека со целокупната своја досегашна работа д-р Корнелија Трајкова има голем придонес во наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност.

Согласно со претходно изнесеното, како и во согласност со Законот за високо образование, Правилникот за критериуми и постапка за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања, на Универзитетот „Гоце Делчев” – Штип, **Комисијата со особено задоволство му ја предлага на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки да ја избере д-р Корнелија Трајкова во звање насловен доцент за наставно-научната област гинекологија и акушерство на Факултетот за медицински науки при Универзитетот „Гоце Делчев” во Штип.**

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Глигор Димитров, претседател, с.р.

Проф. д-р Зоранчо Петановски, член, с.р.

Проф. д-р Ѓорѓи Бабушку, член, с.р.

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ
Д-р Корнелија Трајкова

Р.бр	Наставно-образовна дејност	Поени				
1	Избор во звање помлад асистент	10				
3	Избор во звање асистент докторанд	20				
	Вкупно	30				
Р. бр.	Научноистражувачка дејност и стручно-уметнички активности	Поени				вкупно
		во земјава		во странство		
		број	поени	број	поени	
3	Научен труд објавен во списание со ИФ (прв автор, втор автор, останати автори) (15/10/5) Труд со реден број 1 – останати автори	1 x 5		5		
4	Научен труд објавен во меѓународно научно списание (прв автор, втор автор, останати автори) (9/6/3) Трудови под реден број 3 и 4 – прв автор Труд со реден број 2 – втор автор	2 x 9		24		
		1 x 6				
5	Труд со оригинални научни резултати, објавени во зборник со трудови на научен собир Трудови под реден број 5 и 6			2 x 3		6
10	Одбранета докторска дисертација	8				8
11	Одбранет постдокторски труд или одбранета специјализација	6				6
12	Одбранет магистерски труд	4				4
23	Студиски престој во странство	8				8
	Вкупно					61
Р. бр.	Стручно-апликативна дејност и организациско-развојна дејност	Поени				вкупно
		во земјава		во странство		
		број	поени	број	поени	
27	Член на работната група за изготвување на мајчина книшка при Министерство за здравство на РМ Стручен консултант за изработка - адаптација на МЗД Национални клинички упатства од област перинатологија на Р. Црна Гора, UNICEF	2 x 5		10		
29	JCI акредитација и реакредитација на КБ „Аџибадем Систина“	1 x 2		2		
	Вкупно					12
	ВКУПНО БОДОВИ ОД СИТЕ ОБЛАСТИ	103 бода				

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ВО НАСЛОВНО ЗВАЊЕ НАСЛОВЕН ДОЦЕНТ
ЗА НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ КАРДИОЛОГИЈА НА ФАКУЛТЕТ ЗА
МЕДИЦИНСКИ НАУКИ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Со Одлука бр.2002-62/8 од 26.2.2021 година донесена на 254. седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки, одржана на 26.2.2021 година, определени сме за членови на Рецензентска комисија за избор на наставник во насловно звање *насловен доцент/насловен вонреден професор* за наставно-научната област *кардиологија* на Факултетот за медицински науки при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

1. Д-р Марија Вавлукис – вонреден професор за наставно-научната област кардиологија, вработена на ЈЗУ Универзитетска клиника за кардиологија во Скопје – претседател;
2. Д-р Христо Пејков – вонреден професор за наставно-научната област кардиологија, вработен на ЈЗУ Универзитетска клиника за кардиологија во Скопје – член;
3. Д-р Лидија Попоска - доцент за наставно-научната област кардиологија, вработена на ЈЗУ Универзитетска клиника за кардиологија Скопје – член.

Конкурсот за овој избор беше објавен во весникот „Слободен печат“ и „Коха“ на 4.2.2021 година и во предвидениот рок се пријави: д-р Планинка Зафировска, доктор на медицински науки, од научната област интерна медицина-кардиологија, вработена во специјална болница „Жан Митрев клиника“ во Скопје.

Врз основа на приложената документација од кандидатката, чест ни е на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Д-р Планинка Зафировска е родена на 11.10.1980 година во Скопје. Основно и средно образование посетувала во Скопје, а завршено средно образование е во Средно училиште во Делран, Њу Џерси, САД (Delran High School, NJ, USA), континуирано со одличен успех. Со високо образование се стекнала на Медицинскиот факултет во Скопје, каде што дипломирала во 2006 год. со просечен успех од 8,9. По завршување на стручниот стаж и положување на државниот испит, се запишува на специјализација по интерна медицина во 2007 год. и почнува да волонтира на Универзитетската клиника за кардиологија во Скопје. Специјалистичкиот испит по предметот Интерна медицина го положила во април 2011 год. со што се стекнала со звањето специјалист по интерна медицина. Во јули 2020 год. го положила супспецијалистичкиот испит по кардиологија, со што се стекнала со звање супспецијалист по кардиологија на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Стручна активност

Од ноември 2013 год. е во редовен работен однос во ПЗУ „Жан Митрев клиника“. Д-р Планинка Зафировска е вклучена во стручно-апликативна работа на Одделот за ендокринологија - интерна медицина при ГОБ „8-ми Септември“, Скопје.

Д-р Планинка Зафировска има реализирано повеќе стручни престои и едукации, меѓу кои:

- Август- септември 2020 – Тренинг по срцева магнетна резонанца, Радбоуд универзитет, Најмеген, Холандија - Практичен дел од CMR level 2 EACVI Certification;
- Септември 2019 – Практичен тренинг по магнетна резонанца на срце, Скопје;
- Јуни 2019 – Курс по магнетна резонанца на срце, Монцино, Милано, Италија;
- Континуирана едукација на млади лекари во „Жан Митрев клиника“;
- Март 2017 – Курс по напредната ехокардиографија, Скопје;
- Јуни 2016 – Менаџмент на тромбоза, Барселона, Шпанија;
- Мај 2016, ESC Cardiac MRI- Level 1;
- Октомври 2015, Cardiac CT vs MRI - EMRI educational course, Rome IT;
- Април 2013, Expert course in echocardiography, Sophia, Bulgaria;
- Октомври 2012, ESC Advanced echocardiography course, Skopje;
- Јуни 2010, Семинар по интерна медицина, Салцбург;
- Февруари 2010 – Тренинг по ехокардиографија, 1 месечен престој во Универзитетска болница во Мастрихт, Холандија;
- Август 2009 – Тренинг по кардиологија и ехокардиографија, Sant Andrea Hospital, Рим, Италија;
- Волонтер на Клиника за кардиологија, Скопје (2007-2011).

Наставна дејност

Во рамките на наставно-образовна дејност д-р Планинка Зафировска има одржано повеќе теоретски и практични предавања во склоп на континуираната едукација која се изведува во „Жан Митрев клиника“.

Научна дејност

Докторските студии на Медицинскиот факултет во Скопје ги завршила во предвидениот рок, а својот докторски труд со наслов „**Ехокардиографска процена на левокоморна функција и левокоморна деформација (strain) кај пациенти со изразена аортна стеноза пред и по аортна валвуларна хирургија**“ го одбранила на 10 март 2020 год.

Како резултат на нејзиното досегашно залагање, како автор и коавтор, има публикувано и презентирано 12 научни трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтни научни списанија со меѓународен уредувачки одбор, 17 трудови со оригинални научно-стручни резултати кои се објавени во книги на апстракти.

Законски услови кои треба да ги исполнува кандидатот за избор во звање доцент

1. Д-р Планинка Зафировска е доктор на медицински науки од областа на интерна медицина – кардиологија, а нејзината научноистражувачка работа е главно фокусирана на ехокардиографската проценка на левокоморната функција кај пациенти со изразена аортна стеноза кои подлежат на хируршки третман.
2. Има сертификат за владеење со англиски јазик.
3. Има препорака од двајца професори.
4. Има остварен просечен успех на прв циклус (додипломски) студии од 8.9, завршена специјализација по интерна медицина, супспецијализација по кардиологија и завршени докторски студии.
5. Има доставено сепарати од сите нејзини научноистражувачки трудови во соодветната област (законски предуслов за избор во доцент се најмалку пет научноистражувачки трудови во соодветната област во меѓународни научни списанија или меѓународни научни публикации).

Во овој извештај се евалуирани трудовите на д-р Планинка Зафировска публикувани во последните 5 години.

Научните трудови со кои д-р Планинка Зафировска ги исполнува законските критериуми за избор на звање доцент се:

Бр.	Автор	Наслов на трудот	списание	Година на излегување на списанието
1	Zafirovska P, Georgievskа-Ismail L, Matveeva N and Mitrev Z.	Evaluation of the Left Ventricular Global Longitudinal Strain in Patients with Severe Aortic Stenosis that undergo Surgical Aortic Valve Replacement: a Case Report. <i>JMS</i> 2018;1(2):9-14.	JMS	2018
2	Zafirovska P, Georgievskа-Ismail L, Matveeva N and Mitrev Z.	Effect of overweight and obesity on left ventricular function recovery in patients with severe aortic stenosis after surgical aortic valve replacement. <i>JMS</i> 2018;1(2):20-28.	JMS	2018
3	Andova V, Zafirovska P, Srbínovska-Kostovska E, Georgievskа-Ismail Lj.	The role of coronary artery plaque in prediction of coronary artery disease using pharmacological-stress echocardiography. <i>JMS</i> 2020; 3(1):3-11	JMS	2020
4	Georgievskа-Ismail L, Hristovski Z, Zafirovska P.	Association of left ventricular global longitudinal strain with exercise capacity in heart failure with preserved ejection fraction. <i>Res Cardiovasc Med</i> 2017;6:8-13	Res Cardiovasc Med	2017
5	Georgievskа-Ismail Lj, Zafirovska P and Hristovski Z.	Evaluation of the role of left atrial strain using two-dimensional speckle tracking echocardiography in patients with diabetes mellitus and heart failure with preserved left ventricular ejection fraction. <i>Diab Vasc Dis Res.</i> 2016 Nov;13(6):384-394.	Diab Vasc Dis Res.	2016
6	Milev I, Zafirovska P, Zimbakov Z, Idrizi S, Ampova-Sokolov V, Gogíeva E, Ilievska Lj, Toshevski G, Hristov N, Georgievskа-Ismail Lj, Angusheva T, Mitrev Z.	Transcatheter Closure of Patent Foramen Ovale: A Single Center Experience. <i>Open Access Maced J Med Sci.</i> http://dx.doi.org/10.3889/oamjms.2016.113	OAMJMS	2016

Наставно-образовна и научноистражувачка дејност

Д-р Планинка Зафировска била вклучена како едукатор на специјализанти од областа на интерната медицина и кардиологија.

Од доставените биографски и библиографски податоци на д-р Планинка Зафировска очигледно е дека таа учествувала активно на голем број обуки, работилници, конгреси и семинари од подрачјето на кардиологијата, одржани во и надвор од нашата земја. Притоа д-р Планинка Зафировска се стекнала со неопходно искуство за примена на здобиените практични знаења.

Д-р Планинка Зафировска е искусен професионалец во својата област, со 10-годишен специјалистички стаж и едногодишен супспецијалистички стаж. Член е на медицински организации како: Македонско здружение на кардиолози, Европското здружение на кардиолози (ESC), Европското здружение за кардиоваскуларни сликовни техники (EACVI-Silver member), Член на едукациски комитет на EACVI, Член на НИТ (Heart Imagers of Tomorrow).

Стручно-апликативна и организациско-развојна дејност

Д-р Планинка Зафировска е активно вклучена во стручно-апликативната работа на дијагностичкиот центар во „Жан Митрев клиника“.

Листа на трудови и евалуација на трудовите за избор на д-р Планинка Зафировска (публикувани во последните 5 години)***Трудови со оригинални научни резултати објавени во меѓународни списанија:***

1. Zafirovska P, Georgievska Ismail L, Matveeva N and Mitrev Z. Effect of overweight and obesity on left ventricular function recovery in patients with severe aortic stenosis after surgical aortic valve replacement. *JMS* 2018;1(2):20-28.

Во овој труд се евалуира ефектот на прекумерната тежина и дебелината врз подобрувањето на левокоморната функција кај пациентите со изразена аортна стеноза кои подлегнале на хируршки третман за замена на аортната валвула. Ехокардиографската проценка опфаќа детална анализа на систолна и дијастолна функција како и анализа на лонгитудинална деформација пред и по хируршкиот третман. Кај обезните и пациентите со прекумерна тежина субклиничката систолна дисфункција како и дијастолната дисфункција е поизразена водејќи до полоша прогноза по хируршкиот третман на изразената аортна стеноза.

2. Zafirovska P, Georgievska Ismail L, Matveeva N and Mitrev Z. Evaluation of the Left Ventricular Global Longitudinal Strain in Patients with Severe Aortic Stenosis that undergo Surgical Aortic Valve Replacement: a Case Report. *JMS* 2018;1(2):9-14.

Овој труд претставува приказ на случај на пациент со изразена аортна стеноза кој подложи на хируршки третман - замена на валвурата со механичка. Детална ехокардиографска проценка која вклучува и анализа на лонгитудинална деформација е направена пред третманот и 4 месеци по хируршкиот третман. Резултатите зборуваат за изразена субклиничка систолна и дијастолна дисфункција и покрај нормална ејекциона фракција. Лонгитудиналната деформација ја изразува субклиничката систолна дисфункција и му претходи на намалувањето на ејекционата фракција. Навремениот третман на изразената аортна стеноза доведува до постоперативно подобрување на субклиничката систолна дисфункција.

3. Andova V, Zafirovska P, Srbinovska-Kostovska E, Georgievska-Ismail Lj. The role of coronary artery plaque in prediction of coronary artery disease using pharmacological-stress echocardiography. *JMS* 2020; 3(1):3-11 UDC:616.132.2-085.224-073.916

Во овој труд се испитува улогата на коронарната артериска плака како предиктор на присуство на коронарна артериска болест користејќи фармаколошка стрес ехокардиографија. Студијата вклучува 61 пациент со симптоми на коронарна артериска болест, кај кои е направена детална ехокардиографија со анализа на лонгитудинална деформација на левата комора, стрес ехокардиографија со дипиридабол или добутамин и коронарна ангиографија. Коронарната артериска плака се покажа како независен предиктор на коронарна болест, како и предиктор на полоша субклиничка систолна дисфункција изразена со полоши вредности на лонгитудиналната деформација.

4. Georgievska-Ismail L, Hristovski Z, Zafirovska P. Association of left ventricular global longitudinal strain with exercise capacity in heart failure with preserved ejection fraction. *Res Cardiovasc Med* 2017;6:8-13 doi: 10.4103/rcm.rcm_28_17

Авторот на овој оригинален труд потврдува дека покрај дијастолната дисфункција, глобалната лонгитудинална деформација (GLS) се јавува како независен ехокардиографски предиктор на толеранција на напор мерено во метаболни еквивалент единици (METs). Пациентите со срцева слабост со сочувана ејекциона фракција (HFpEF) имаат субклиничка левокоморна систолна дисфункција која се презентира со нарушени вредности на глобална

лонгитудинална деформација (GLS) и покрај сочуваната ејекциона фракција. Покрај конвенционалните ризик фактори (возраст, пол, телесна тежина, хипертензија) кои се покажаа како независни предиктори на толеранција на напор, зголемениот E/E' однос и лонгитудиналната деформација се покажале како независни предиктори на намалена толеранција на напор потенцирајќи ја комплексната природа на срцевата слабост со сочувана ејекциона фракција.

5. Georgievska-Ismail Lj, Zafirovska P and Hristovski Z. Evaluation of the role of left atrial strain using two-dimensional speckle tracking echocardiography in patients with diabetes mellitus and heart failure with preserved left ventricular ejection fraction. *Diab Vasc Dis Res.* 2016 Nov;13(6):384-394.

Во овој труд авторите ја проценуваат деформацијата на левата предкомора со ехокардиографија користејќи “speckle tracking” кај 218 пациенти со срцева слабост со сочувана ејекциона фракција од кои 108 пациенти биле со дијабетес мелитус тип 2. Резултатите покажале значајно нарушена лево-предкоморна деформација кај пациентите со дијабетес мелитус тип 2 и вредностите биле асоцирани со подолготрајна болест и поголема изразеност на дијабетесот. Присуството на дијабетес се покажало како независен предиктор на редуцирана лево-предкоморна деформација. Авторите заклучуваат дека проценката на деформација со “speckle tracking echocardiography” е корисна техника за детекција на дисфункција на левата предкомора кај пациенти со срцева слабост со сочувана ејекциона фракција.

6. Milev I, Zafirovska P, Zimbakov Z, Idrizi S, Ampova-Sokolov V, Gogieva E, Ilievska Lj, Toshevski G, Hristov N, Georgievska-Ismail Lj, Angusheva T, Mitrev Z. Transcatheter Closure of Patent Foramen Ovale: A Single Center Experience. *Open Access Maced J Med Sci.* <http://dx.doi.org/10.3889/oamjms.2016.113>

Во овој труд се претставени резултатите од перкутано затворање на патент форамен овале (ПФО) кај 52 пациенти кои се презентирале со мозочен удар, транзиторна исхемична атака и изразена мигрена со аура. Проследени се пери-интервентните компликации, успешноста на методата, а пациентите се следени во тек на 2 години за појава на нови несакани збиднувања. Авторите заклучуваат дека перкутаното транскадетерско затворање на ПФО е безбедна и ефективна процедура со среднорочно ослободување од нови невролошки несакани ефекти и значително намалување на изразеноста на симптомите на мигрена.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на анализата на приложените документи, како и личното познавање на кандидатката, Рецензентската комисија е едногласна во оценката дека со целокупната своја досегашна работа д-р Планинка Зафировска има голем придонес во наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност.

Согласно со претходно изнесеното, како и во согласност со Законот за високо образование, Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, наставно-стручни, научни, наставни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, **Комисијата со особено задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки да ја избере д-р сци Планинка Зафировска во насловно звање насловен доцент за наставно-научната област кардиологија на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.**

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Марија Вавлукис, вонреден професор, претседател, с.р.
 Д-р Христо Пејков, вонреден професор, член, с.р.
 Д-р Лидија Попоска, доцент, член, с.р.

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ

Р. бр.	НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
	ВКУПНО					
Р. бр.	НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
3	<p>Научен труд објавен во списание со ИФ / втор автор</p> <p>1. Georgievska-Ismail Lj, Zafirovska P and Hristovski Z. Evaluation of the role of left atrial strain using two-dimensional speckle tracking echocardiography in patients with diabetes mellitus and heart failure with preserved left ventricular ejection fraction. <i>Diab Vasc Dis Res.</i> 2016 Nov;13(6):384-394.</p>			1	10	10
4	<p>Научен труд објавен во научно списание со меѓународен уредувачки одбор (прв автор, втор автор, останати автори)</p> <p>Прв автор</p> <p>2.Zafirovska P, Georgievska Ismail L, Matveeva N and Mitrev Z. Effect of overweight and obesity on left ventricular function recovery in patients with severe aortic stenosis after surgical aortic valve replacement. <i>JMS</i> 2018;1(2):20-28.</p> <p>3.Zafirovska P, Georgievska Ismail L, Matveeva N and Mitrev Z. Evaluation of the Left Ventricular Global Longitudinal Strain in Patients with Severe Aortic Stenosis that undergo Surgical Aortic Valve Replacement: a Case Report. <i>JMS</i> 2018;1(2):9-14.</p>	2	9			18
	<p>Втор автор</p> <p>1. Grdanoska T, Zafirovska P, Jaglikovski B, Pavlovska I, Zafirova B, Tošeska-Trajkovska K, Trajkovska-Dokic E, Petrovska M, Cekovska Z, Kondova-Topuzovska I, Georgievska-Ismail Q i Panovski N. <i>Chlamydia pneumoniae</i> and</p>	4	6	1	6	30

<p><i>Helicobacter Pylori</i> serology-imporatnce in patients with coronary artery disease. <i>Mat Soc Med</i> 2012; 24(3):68-72.</p> <p>2. Grdanoska T, Zafirovska P, Jaglikovski B, Pavlovska I, Zafirova B, Trajkovska-Dokic E, Petrovska M, Kondova-Topuzovska I, Georgievska-Ismail Q i Panovski N. Rizik-faktori so prediktorna uloga vo nastanuvaweto na koronarnata arteriska bolest. <i>Mak Med Pregled</i> 2012; 66 (1):35-41.</p> <p>3. Hristovski Z, Zafirovska P, Projevska-Donegati D, Georgievska-Ismail Lj. Assessment of diastolic dysfunction in patients with diabetic cardiomyopathy and preserved systolic left ventricular function. <i>Physioacta</i> 2013; 7(2):9-22.</p> <p>4. Milev I, Zafirovska P, Zimbakov Z, Idrizi S, Ampova-Sokolov V, Gogieva E, Ilievska Lj, Toshevski G, Hristov N, Georgievska-Ismail Lj, Angusheva T, Mitrev Z. Transcatheter Closure of Patent Foramen Ovale: A Single Center Experience. <i>Open Access Maced J Med Sci.</i>2016, http://dx.doi.org/10.3889/oamjms.2016.113</p> <p>5. Andova V, Zafirovska P, Srbinovska-Kostovska E, Georgievska-Ismail Lj. The role of coronary artery plaque in prediction of coronary artery disease using pharmacological-stress echocardiography. <i>JMS</i> 2020; 3(1):3-11 UDC:616.132.2-085.224-073.916</p>					
<p>Останати автори</p> <p>6. Milev I, Idrizi S, Zimbakov Z, Ampova-Sokolov V, Zafirovska P, Nikolov S, Angjuseva T, and Mitrev Z. Percutaneous Interventional Treatment of Atrial Septal Defect Secundum in Macedonia. <i>Maced J Med Sci.</i> 2014;7(1):62-7. http://dx.doi.org/10.3889/MJMS.1857-5773.2014.0354</p> <p>7. Idrizi S, Milev I, Zafirovska P, Tosheski G, Zimbakov Z, Ampova-Sokolov V, Angjuseva T, Mitrev Z. Interventional Treatment of Pulmonary Valve Stenosis: A Single Center Experience. <i>OA Maced J Med Sci.</i> 2015 Sep 15; 3(3):408-412.</p>	2	3	1	3	9

	<p>http://dx.doi.org/10.3889/oamjms.2015.</p> <p>8. Georgievska-Ismail L, Hristovski Z, Zafirovska P. Association of left ventricular global longitudinal strain with exercise capacity in heart failure with preserved ejection fraction. <i>Res Cardiovasc Med</i> 2017; 6:8-13 doi: 10.4103/rcm.rcm_28_17</p>					
5	Трудови со оригинални научни резултати објавени во зборник на трудови на научни собири					
	<p>Трудови во странство</p> <p>1. Rosoklija A, Ristovski M, Zafirovska P, Georgievska-Ismail Lj. Associations of Adiponectin with Metabolic syndrome. 77 EAS Congress, Istanbul, April 2008</p> <p>2. Grdanoska T, Zafirovska P, Jaglikovski B, Pavlovska I, Zafirova B, Mihajlov K, Trajkovska-Dokic E, Petrovska M, Cekovska Z, Kondova-Topuzovska I, Georgievska-Ismail Lj, Panovski N. Association of Immune Response to <i>Chlamydia pneumoniae</i> to Inflammatory Markers of Cardiovascular Diseases. 7th Balkan Congress of Microbiology, Belgrade, Serbia, 25-29 October, 2011.</p> <p>3. Georgievska-Ismail Lj, Zafirovska P, Andova V, Boshevski M. Is there distinctive echocardiographic predictor of severity of diastolic dysfunction in patients with diabetes mellitus? <i>European Journal of Heart Failure Supplements</i> 2012;11: S185-S236 DOI: 10.1093/eurjhf/hss015</p> <p>4. Grdanoska T, Zafirovska P, Jaglikovski B, Pavlovska I, Zafirova B, Mihajlov K, Trajkovska-Dokic E, Petrovska M, Cekovska Z, Kondova-Topuzovska I, Georgievska-Ismail Q, Panovski N. Cardiovascular markers and <i>Chlamydia pneumoniae</i> antibodies, what does our experience show? Seventh meeting of the European Society for Chlamydia research, Amsterdam, The Netherlands, July 1, 2012.</p> <p>5. Andova V, Georgievska-Ismail Lj, Srbinovska-Kostovska E, Zafirovska P, Miletic M. Assessment of reciprocal dependance of echocardiographic measurement markers in RV</p>			12	3	36

	<p>global and regional function. <i>European Journal of Heart Failure Supplements</i> (2013) 12, S73–S325 (P1610) doi:10.1093/eurjhf/hst009</p> <p>6. Andova V, Srbinovska-Kostovska E, Georgievska-Ismail Lj, Zafirovska P, Miletic M. Difference of left and right ventricular dimensions and left and right atrial dimension in patients with and without right ventricular myocardial infarction. <i>European Journal of Heart Failure Supplements</i> 2013; 12: S73–S325 (P754) doi:10.1093/eurjhf/hst009</p> <p>7. Zafirovska P, Andova V, Georgievska-Ismail Lj, Miletic M, Srbinovska-Kostovska E. Evaluation of right atrial longitudinal strain in patients with acute coronary syndrome with ST elevation. <i>European Journal of Heart Failure Supplements</i> 2013; 12: S73–S325 (P1613) doi:10.1093/eurjhf/hst009</p> <p>8. Miletic M, Zafirovska P, Andova V, Kjaeva S, Danilovska I, Georgievska-Ismail Q, Srbinovska-Kostovska E. A rare case of apical hypertrophic cardiomyopathy. <i>European Journal of Heart Failure Supplements</i> 2013; 12: S326–S345 (P1806) doi:10.1093/eurjhf/hst010</p> <p>9. Zafirovska P, Milev I, Idrizi S, Zimbakov Z, Ampova V, Bozinovska B, Atanasov Z, Veljanovska L, Angjuseva T, Mitrev Z. A case of untreated atrial fibrillation and aortoiliac occlusive disease as complication. <i>Congress on Euro Heart Care</i> 2015, p</p> <p>10. Georgievska-Ismail Lj, Hristovski Z and Zafirovska P. Predictive value of left ventricular global longitudinal strain on exercise capacity in heart failure patients with preserved ejection fraction. <i>Eur J Heart Fail</i> 2016; (Suppl. 1): 272 doi:10.1002/ejhf.539</p> <p>11. Georgievska-Ismail Lj, Zafirovska P, Hristovski Z. Effect of obesity on left ventricular longitudinal myocardial strain using speckle tracking echocardiography in patients with heart failure with preserved left ventricular ejection fraction. <i>Eur J Heart Fail</i> 2017; 19 (Suppl. S1):323. DOI: 10.1002/ejhf.833</p> <p>12. Zafirovska P, Milev I, Georgievska-Ismail L,</p>					
--	--	--	--	--	--	--

<p>Hristov N, Rosalia RA, Mitrev Z. Left ventricular global longitudinal strain as a predictor of left ventricular reverse remodelling after surgical aortic valve replacement. <i>ESC Congress on Heart failure</i>, 2018, p.</p> <p>Трудови во земјата</p> <p>13. Georgievska-Ismail Lj, Andova V, Zafirovska P, Srbinovska-Kostovska E. Left atrial size as a prognostic marker of diastolic dysfunction and cardiovascular events. 4-ti Makedonski kardiološki kongres (pod pokroviteljstvo na Evropskoto kardiološko združenje), Ohrid 02-05 Juni 2010-104.</p> <p>14. Andova V, Georgievska-Ismail Q, Srbinovska-Kostovska E, Zafirovska P, Petkovska Z, Spiroska V, Zimbakov Z, Kostova N, Arnaudova F, Pocesta B. Hiperuricemia as a risk factor for coronary artery disease in women. 4-ti Makedonski kardiološki kongres (pod pokroviteljstvo na Evropskoto kardiološko združenje), Ohrid 02-05 Juni 2010-029p.</p> <p>15. Грданоска Т, Зафировска П, Јагликовски Б, Трајковска-Докиќ Е, Цековска З, Петровска М, Зафирова Б, Докиќ Д, Кондова-Топузовска И, Георгиевска-Исмаил Љ, Пановски Н. Асоцираност на респираторниот патоген <i>Chlamydia pneumoniae</i> со коронарното срцево заболување. 5-ти Конгрес на Македонското респираторно здружение со меѓународно учество, Охрид, Р. Македонија, 26-29 Септември, 2012.</p> <p>16. Andova V, Srbinovska-Kostovska E, Georgievska-Ismail Lj, Kedev S, Caparoska E, Zafirovska P, Miletic M. Correlation of coronary artery occlusion and right ventricular infarction. 5th Macedonian Congress of Cardiology 2014, Skopje, P103.</p> <p>17. Zafirovska P, Milev I, Ugurov P, Rosalija R, Mitrev Z. Ischemic dilated cardiomyopathy resulting from chronic three vessel total occlusion. Symposium on highlights in acute coronary syndrome. Skopje, September 2018.</p> <p>18. Zafirovska P. Cardiac Magnetic Resonance: Valuable Imaging Tool in Selection of Cases in</p>	7	2			14
--	---	---	--	--	----

	North Macedonia. 6 th Macedonian Congress of Cardiology. Skopje, Macedonia, 2019. 19. Zafirovska P. Takotsubo Cardiomyopathy misdiagnosed as Covid 19 Pneumonia. International Symposium of Cardiovascular Imaging and Covid 19 Experience in Collaboration with EACVI Heart Imagers of Tomorrow- online Symposium, 2020.					
	Вкупно					117
7	Секциско предавање на научен собир	1	2			2
9	Учество на научен собир со реферат - постер (Heart Failure 2016) - усно			1	1.5	1.5
10	Одбранета докторска дисертација		8			8
11	Одбранета специјализација		6			6
11	Одбранета супспецијализација		6			6
14	Учесник во научен проект A Study of Rivaroxaban (JNJ-39039039) on the Venous Thromboembolic Risk in Post-Hospital Discharge Patients (MARINER)			1	8	8
23	Студиски престој во странство				8	8
	ВКУПНО					156.5
Ред.бр	СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ И ОРГАНИЗАЦИСКО-РАЗВОЈНА ДЕЈНОСТ	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
7	Пленарно предавање на стручен собир Вебинар- магнет (Магнетна резонанца на срце – 23.12.2020)	1	2			2
8	Учество на стручен собир (усно) 1. ЛКМ – „Срце и ковид-19“, 29.01.2021 2. North Macedonia ATTR-CM Advisory Board, 2020 3. Предавања „Жан Митрев клиника“: „Срцева слабост - поделба и фармаколошки третман“ 2019, „Курс по ехокардиографија за млади лекари“ 2018 г., „Магнетна резонанца на срце“, 2019	3	0,5			1.5
29	Член на комисија 1. EACVI Education Committee member 2020-2022 2. Heart Imagers of Tomorrow Committee (EACVI) member 2020-2022			2	2	4
30.	Раководител на оддел (Оддел за магнетна резонанца на срце, „Жан Митрев клиника“)	1	3			3
	Вкупно:					10.5
	ВКУПНО од сите активности:					167

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА ЗА НАСТАВНО-НАУЧНАТА
ОБЛАСТ ОФТАЛМОЛОГИЈА НА ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ ПРИ
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП

Со Одлука бр. 2002-81/10 од 26.3.2021 година донесена на 256. седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки, одржана на 26.3.2021 година, определени сме за членови на Рецензентска комисија за избор на наставник во сите звања за наставно-научната област *офталмологија* (30219) - двајца извршители:

1. д-р Милица Ивановска, редовен професор во пензија за наставно-научната област офталмологија – претседател;
2. д-р Милена Голубовиќ, редовен професор за наставно-научната област офталмологија, вработена во ЈЗУ Универзитетска клиника за очни болести во Скопје – член;
3. д-р Милка Здравковска, редовен професор за наставно-научните области епидемиологија и здравствена статистика и информатика, вработена на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Слободен печат“ и „Коха“ на 5.3.2021 година и исправка на Конкурсот од 9.3.2021 година објавена во „Слободен печат“ и „Коха“ на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип. Во предвидениот рок се пријавија следниве кандидати:

- насл. вон. професор д-р Невенка Лабан-Гучева, доктор на медицински науки, специјалист по офталмологија, вработена во Клиниката за ендокринологија, дијабетес и болести на метаболизмот;
- насл. вон. професор Страхил Газепов, доктор на медицински науки, специјалист по офталмологија, вработен во Клиничката болница во Штип.

Врз основа на приложената документација од кандидатката насл. вон. професор д-р Невенка Лабан-Гучева, чест ни е на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Насловен вонреден професор д-р Невенка Лабан-Гучева е родена на 8.4.1956 година во Битола. Основното образование го завршува во Скопје. Средното образование го завршува како првенец на генерацијата во гимназијата „Јосип Броз Тито“. Во учебната 1973/1974 година се запишува на Медицинскиот факултет во Скопје, кој го завршува во 1980 година со просечна оценка 8,70. Специјализацијата по офталмологија ја завршува во Воената болница и на Медицинскиот факултет во Скопје во 1987 година. Постдипломските студии на Медицинскиот факултет при УКИМ во Скопје ги завршува со просечна оценка 9,90. Во март 1992 година го одбранува магистерскиот труд со наслов „Офталмотрауми кај индустриски работници: етиологија, инциденција и методи на превенција“. Во 2001 година е избрана во звање примариус. Докторската дисертација со наслов „Евалуација на лекувањето на тироидната очна болест (ТОБ): Класификации, цитокини и IGF-I/IGF-VR3“ ја одбранува во 2008 година. Во звање асистент по предметот Офталмологија на Медицинскиот факултет во Скопје е избрана 2000 година. На Факултетот за медицински науки при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип е избрана во звање насловен доцент на

24.3.2010 година. Во звање вонреден професор на Факултетот за медицински науки при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип е избрана на 9.12.2015 година.

Насловен Вонреден професор д-р Невенка Лабан-Гучева била вработена во Воената болница во Скопје во периодот од 1982-1987 год., потоа во Здравствената станица на РЖ Скопје во периодот од 1988-1999 год., а од 1999 год. е вработена како офталмолог во Очниот кабинет на Клиниката за ендокринологија, дијабетес и болести на метаболизмот. Во периодот 1994-1996 год. престојува 6 месеци во Kelsey Eye Institute, OHSU, Portland, Oregon (USA). Активно се служи со англискиот, рускиот и српскиот јазик.

Во 2015 г. објавила скрипта и практикум под наслов „Болести на очите“, наменет за студентите по оптометрија. Потоа, во 2019 година, објавува учебник за студенти на Општа медицина, со наслов „Офталмологија“.

Има објавено преку 60 научни трудови, учествува активно на конгреси со усни презентации на трудови од областа со која се занимава. Како офталмолог учествувала во изведување на 6 клинички студии во период од 2008-2018 година, при што последната клиничка студија е сè уште во тек.

Член е на повеќе здруженија: Лекарска комора на Македонија, Македонско лекарско друштво, Здружение на ендокринолози и дијабетолози на Македонија, Здружение за дебелина и Здружение на офталмолози на Македонија.

Законски услови кои треба да ги исполнува кандидатот за избор во звање редовен професор

1. Д-р Невенка Лабан-Гучева е избрана во звање насловен доцент за наставно-научната област офталмологија на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип на 24.3.2010 година. Во звање вонреден професор на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип е избрана на 9.12.2015 година.
2. Објавила 9 научноистражувачки трудови во соодветната област во меѓународни научни списанија или меѓународни научни публикации во изминатите 5 години.

Бр.	Автор	Наслов на трудот	Списание	Импакт фактор
1	Gucev ZS, Tasic VB, Saveski A, Polenakovic MH, Laban NB, Zechner U, Bartsch O.	Tissue-specific mosaicism in a patient with Rubinstein-Taybi syndrome and CREBBP exon 1 duplication.	Clin Dysmorphol. Jul;28(3):142-144 (2019)	0.575
2	Gucev Z, Tasic V, Bogevska I, Laban N, Saveski A, Polenakovic M, Plaseska-Karanfilska D, Komlosi K, Winter J, Schweiger S, Nishimura G, Spranger J, Bartsch O.	Heterotopic ossifications and Charcot joints: Congenital insensitivity to pain with anhidrosis (CIPA) and a novel NTRK1 gene mutation.	Eur J Med Genet. 2019; S1769-7212(18)30561-5. (2019).	2.328
3	Z Gucev, G Kalcev, N Laban, Z Bozinovski, N Popovski, A Saveski, B Daskalov, D Plaseska-Karanfilska, and V Tasic	Characteristic Diagnostic Clues of Metatropic Dysplasia: The Lumbothoracic Humpback with Dumbbell Appearance of the Long Bones.	Balkan J Med Genet. Dec 31;21(2):35-38,(2018).	0.712

4	Tasic V, Mitrotti A, Riepe FG, Kulle AE, Laban N, Polenakovic M, Plaseska-Karanfilska D, Sanna-Cherchi S, Kostovski M, Gucev Z	Duplication of The SOX3 Gene in an SRY-negative 46,XX Male with Associated Congenital Anomalies of Kidneys and the Urinary Tract: Case Report and Review of the Literature	Balkan J Med Genet.;22(1):81-88., (2019).	0,420
5	Gucev Z, Tasic V, Plaseska-Karanfilska D, Dimishkovska M, Laban N, Bozinovski Z, Kostovski M, Saveski A, Polenakovic M, Towler OW, Shore EM, Kaplan FS..	Severe digital malformations in a rare variant of fibrodysplasia ossificans progressiva	Am J Med Genet A.179(7):1310-1314 (2019)	2.146
6	Gucev Z, Tasic V, Plaseska-Karanfilska D, Konstantinova MK, Stamatova A, Dimishkovska M, Laban N, Polenakovic M.	LHX4 Gene Alterations: Patient Report and Review of the Literature.	Pediatr Endocrinol Rev. 13(4):749-55 (2016)	2.078

Бр.	Автор	Наслов на трудот	Меѓународно научно списание	Години на излегување на списанието/ публикацијата
1	Janchevska A, Tasic V, Laban N, Polenakovic M, Gucev Z, Bachmann N, Bergmann C	A 4-Year-Old Boy with Beckwith Wiedemann Syndrome (BWS).	Pril (Makedon Akad Nauk Umet Odd Med Nauki). 39(2-3):131-135.) 2018;	од 1980
2	Janchevska A, Krstevska-Konstantinova M, Pfäffle H, Schlicke M, Laban N, Tasic V, Gucev Z, Mironska K, Dimovski A, Kratzsch J, Klammt J, Pfäffle R	IGF1R Gene Alterations in Children Born Small for Gestitonal Age (SGA).	Open Access Maced J Med Sci. 2018;6(11):2040-2044. (2018)	од 2013
3	Kostovski M, Tasic V, Laban N, Polenakovic M, Danilovski D, Gucev Z.	Obesity in Childhood and Adolescence, Genetic Factors	Pril (Makedon Akad Nauk Umet Odd Med Nauki). 38(3):121-133. (2017)	од1980

I. НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Д-р Невенка Лабан-Гучева е избрана во звање асистент по предметот Офталмологија на Медицинскиот факултет во Скопје во 2000 година, со што е вклучена во едукативниот процес преку самостојно изведување на практична настава по истиот предмет. Била

ментор на студентски теми презентирани на конгреси на студентите по медицина.

На Факултетот за медицински науки при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип е избрана во звање насловен доцент за наставно-научната област офталмологија на 24.3.2010 година. Во периодот по изборот предава на Стручните студии за оптометристи и медицински сестри, како и на студентите од студиската програма Општа медицина на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип. Д-р Невенка Лабан-Гучева ги предавала следните предмети:

- Анатомија и физиологија на очите
- Оптичка физиологија
- Фармакологија на очите
- Бинокуларен вид
- Контактни леќи 1
- Контактни леќи 2
- Офталмологија
- Офталмологија со нега
- Офталмолошка клиничка пракса
- Болести на очите.

Во периодот од избор во звање вонреден професор, секој семестар предавала по три различни предмети на студентите од прв циклус студии, со фонд од 2 часа неделно за секој предмет.

Учествува како ментор (повеќе од 10 пати) или како член на голем број одбрани на дипломски работи. Била рецензент на еден научен труд, како и рецензент во избор на наставник на Медицинскиот факултет во Штип.

Во звање вонреден професор на Факултетот за медицински науки при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип е избрана на 9.12.2015 година.

II. НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Резултат на големата научноистражувачка работа на д-р Невенка Лабан-Гучева се голем број на објавени научни трудови во меѓународни списанија.

По изборот во вонреден професор, во изборниот период од 5 години, д-р Невенка Лабан-Гучева има објавено шест (6) труда со импакт фактори три (3) труда во интернационални списанија. Трудовите, по категории, се наведени и објаснети во продолжение.

Научни трудови, објавени во научни списанија со импакт фактор

1. Gucev ZS, Tasic VB, Saveski A, Polenakovic MH, **Laban NB**, Zechner U, Bartsch O. Tissue-specific mosaicism in a patient with Rubinstein-Taybi syndrome and CREBBP exon 1 duplication. Clin Dysmorphol. 2019 Jul;28(3):142-144, (IF= 1,768).

Rubinstein-Taybi syndrome е ретко автосомно доминантно нарушување со типично лице, епикантус, силно изразениот хипертелоризам, низок раст, скелетни абнормалности и ментална ретардација. Опишано е 9-годишно девојче, првородено дете од млади и здрави родители. На лицето се забележува голем прекршен нос, како и карактеристично лице со гримаси кои кај пациентот даваат впечаток дека плаче тогаш кога се смее. Впечатливи беа и тенките заоблени веѓи и многу тенка горна усничка. Кај пациентката, во нејзиниот класичен фенотип на RSTS, не се покажаа CREBBP или EP300 алтерации во генот во нејзините лимфоцити. MLPA анализата на букалниот брис покажа хетерозиготна дупликација на ексонот 1. Оттаму, недостаток на генетски алтерации во периферните лимфоцити не се секогаш индикација дека не постојат во некои други ткива. Соматските мутации треба да се анализираат и во другите ткива, како што е тоа букалната слузокоза или уринарниот седимент. Само така може да се докаже генетската причина на повеќе

болести.

2. Gucev Z, Tasic V, Bogevska I, **Laban N**, Saveski A, Polenakovic M, Plaseska-Karanfilska D, Komlosi K, Winter J, Schweiger S, Nishimura G, Spranger J, Bartsch O. Heterotopic ossifications and Charcot joints: Congenital insensitivity to pain with anhidrosis (CIPA) and a novel NTRK1 gene mutation. *Eur J Med Genet.* 2019; S1769-7212(18)30561-5.

Се работи за ретко и тешко автосомно рецесивно нарушување кое се карактеризира со вродено отсуство за чувство на болка придружено со анхидроза. Ова заболување е познати и под името херeditарна сензорна и автономна невропатија тип IV (HSA N-IV). Опишана е 23-годишна пациентка со прогресивна деструкција на зглобовите со масивна формација на калус и остеофитоза. Неосетливоста на болка доведе до повреди кои долго време не можеа да зараснат. Анхидрозата, неможноста да се поти доведе до тоа пациентката да избегнува топло и сонце. Сколиоза, страбизам беа исто така дел од клиничката презентација. Добра анамнеза кај овие пациенти би довела до рана дијагноза.

3. Gucev Z, Tasic V, Plaseska-Karanfilska D, Konstantinova MK, Stamatova A, Dimishkovska M, **Laban N**, Polenakovic M. LHX4 Gene Alterations: Patient Report and Review of the Literature. *Pediatr Endocrinol Rev.* 2016;13(4):749-55.

Опишан е случај на 14-годишен пациент кој пристапи на клиника со низок раст и тешкотии со движењето. Кај пациентот мускулната биопсија покажа присуство на конгенитална миопатија без специфична милолошка карактеризација. Хипопитуитаризмот беше објаснет со направената MRI на хипоталамус и хипофиза каде што се детектирале empty sella syndrome. Мутација на LHX4 генот кој е транскрипционен фактор на генот за хормонот за раст го објасни хипопитуитаризмот, но не и миопатијата и офталмолошките промени. Од офталмолошките алтерации беа детектирани: конвергентен страбизам, нистагмус и изразено редуцирана видна функција.

4. Z Gucev, G Kalcev, **N Laban**, Z Bozinovski, N Popovski, A Saveski, B Daskalov, D Plaseska-Karanfilska, and V Tasic. Characteristic Diagnostic Clues of Metatropic Dysplasia: The Lumbothoracic Humpback with Dumbbell Appearance of the Long Bones. *Balkan J Med Genet.* 2018 Dec 31;21(2):35-38.

Ова е прв опишан случај со метатропична дисплазија во Македонија. Се работи за ретка скелетна дисплазија која е асоцирана со хетерозиготна мутација во TRPV4 генот. Момчето имало 28 месеци со X колена и е испратено за метаболна инвестиација, суспектно за вит-Д резистентен рахитис. Кај ова момче офталмолошкиот преглед не покажа абнормалности. Ортопедски мерки на поддршка се единствено расположливо средство во лекувањето.

5. Tasic V, Mitrotti A, Riepe FG, Kulle AE, **Laban N**, Polenakovic M, Plaseska-Karanfilska D, Sanna-Cherchi S, Kostovski M, Gucev Z Duplication of The SOX3 Gene in an SRY-negative 46,XX Male with Associated Congenital Anomalies of Kidneys and the Urinary Tract: Case Report and Review of the Literature. *Balkan J Med Genet.* 2019;22(1):81-88.

Аномалии на SOX3 генот се поврзани со хипопитуитаризам, аномалии на централниот нервен систем и повремено со страбизам. Опишан е 5-ти објавен во литературата случај каде што SOX3 генот води до хипоспадија, нарушување на уринарниот тракт и бубрезите, како и до нарушување во половата ориентација. Најден е 46,XX кариотип, женски кариотип кај фенотипски машко дете. SRY беше негативен. Секвенционирање на целиот егзом покажа уникатна дупликација на околу 550 kb на Xq27. Овој регион вклучува мултипли гени и меѓу нив SOX3 се појавува како главен фенотипски двигател. На тој начин се докажа геномски инбаланс каде што е инволвиран SOX3 генот кај 46,XX SRY-негативен маж. Ова е прв случај во објавената литература кој е асоциран со ренална малформација. Исто така, трудот ги дискутира и другите четири до сега објавени пациенти со нивните сличности и разлики во однос на пациентот кој ние го опишавме.

6. Gucev Z, Tasic V, Plaseska-Karanfilska D, Dimishkovska M, **Laban N**, Bozinovski Z,

Kostovski M, Saveski A, Polenakovic M, Towler OW, Shore EM, Kaplan FS. Severe digital malformations in a rare variant of fibrodysplasia ossificans progressiva. *Am J Med Genet A*. 2019;179(7):1310-1314

Опишан е случај на 16-годишна пациентка со историја за нетрауматско отекување на подлактиците, остеохондроми во колената, хетеротопична осификација на вратот и грбот, тешки малформации на сите прсти со хипопластични нокти или нивно комплетно отсуство, парцијална алопеција. Особена тешкотија е осификација на темпоромандибуларниот зглоб што исхраната ја сведува само на каша, односно течна храна. Докажана е мутација на ACVR1 (c.983G>A;p.Gly328Glu) што ја потврдува суспектната FOP варијанта. ДНА беше изолирана од периферната крв. Доцна поставената дијагноза на FOP варијантата кај овој пациент беше причина за тешките малформации на прстите. Се работи за автосомно доминантно нарушување. Трудот беше на насловната страна на списанието во бројот од јули 2019 г.

Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научни списанија без импакт-фактор

7. Janchevska A, Tasic V, **Laban N**, Polenakovic M, Gucev Z, Bachmann N, Bergmann C A 4-Year-Old Boy with Beckwith Wiedemann Syndrome (BWS). *Pril (Makedon Akad Nauk Umet Odd Med Nauki)*. 2018;39(2-3):131-135.

Опишано е 4-годишно машко дете со прекумерна телесна тежина, со лонгитудинална хемихипертрофија на јазикот и образот. Молекуларната генетска анализа покажа хипометилација на KvDRM1 (LIT 1) во импринтинг контролниот регион-2 (ICR2) на хромозомот 11 p15.5. Генетскиот дефект е асоциран со низок ризик за појава на ембрионален тумор. Асоцијацијата на егзофталмус, макроглосија и гигантизам е карактеристична за овој синдром и треба да води до клиничко сомнение кое потоа може таргетирано генетски да се докаже.

8. Janchevska A, Krstevska-Konstantinova M, Pfäffle H, Schlicke M, **Laban N**, Tasic V, Gucev Z, Mironska K, Dimovski A, Kratzsch J, Klammt J, Pfäffle R. IGF1R Gene Alterations in Children Born Small for Gestational Age (SGA). *Open Access Maced J Med Sci*. 2018;6(11):2040-2044.

Алтерации во рецепторот за IGF1 може да се манифестираат изолирано како низок раст или да се здружени со малформации или аномалии на бубрезите, очите. Беа анализирани 64 деца родени со мала родилна тежина во однос на гестациската старост кои останаа ниски во првите 4 години од животот и 36 деца родени со мала родилна тежина во однос на гестациската старост кои достигнаа нормален раст. IGF1 генетска алтерација беше презентирана кај 2 од 64 ниски SGA деца. Ниедно од децата немаше дизморфични карактеристики или заостанување во развитокот, како и какви било промени на органот за вид. Оттаму варијации на овој ген може и нетипично да се манифестираат само со низок раст.

9. Kostovski M, Tasic V, **Laban N**, Polenakovic M, Danilovski D, Gucev Z. Obesity in Childhood and Adolescence, Genetic Factors. *Pril (Makedon Akad Nauk Umet Odd Med Nauki)*. 2017;38(3):121-133.

Преваленцијата на дебелината, како и дебелината во детска возраст се во постојан пораст во светот. Дебелината добива размери на пандемија. Афицира најмалку 250 милиони луѓе (7% од светската популација). Метаболичкиот синдром, дислипидемијата и јаглехидратната интолеранција се детектирани во сигнификантен број. Некои од децата се дизморфични или со лесна ментална ретардација. Кај некои од овие пациенти се докажани: Prader-Willi, Bardet-Biedl, WAGR синдром... Многу од овие синдромски и моногенски обезитети вклучуваат во себе комплексни малформации, вклучувајќи го и органот за вид: страбизам, аниридија, амблиопија и многу други промени. Очните промени се често знак дека специфична генетска алтерација е причина за појава на болеста.

Учество на научни собири

10. Laban-Guceva N. Лекување на тироидна очна болест (ТОБ). Македонски конгрес за ендокринологија со интернационално учество. Охрид, 10-13.5.2018 г.

Тироидна очна болест ТОБ е автоимуно заболување и е најважна екстратироидна манифестација на тироидната дисфункција. Најчесто е асоцирана со Грејвсовата болест, но се појавува и кај еутироидни пациенти или кај пациенти кои имаат Хашимотов хопотироидизам

Благата форма има самоограничувачки тек, но кај 3-5% од пациентите постои опасност од губење на видот. Фактори кои се потенцијално контралибилни, пушењето цигари и тироидната дисфункција влијаат на почетокот и текот на болеста.

ТОБ ги афицира орбиталното и периорбиталното меко ткиво со секундарен ефект врз очите. Типичните промени се проптозата, ретракцијата на горниот капак, конјунктивалната инјекција, хемоза и периорбитален едем. ТОБ често пати предизвикува дисфигурација на лицето.

Лекувањето на ТОБ се базира на определената активност и тежина на болеста со соодветни скоринг системи (CAS, NOSPECS...). Ние лекувавме 30 пациенти со ТОБ, кои сите примаат КС, 7 од нив или 23,3% се лекуваа комбинирано со КС и орбитална ирадијација, а 3 пациенти или 10% од нив мораа да направат орбитална декомпресија.

Кај пациенти со блага форма на ТОБ се препорачува користење на вештачки солзи, темни очила, да престанат со пушење. Се препорачува и 6-месечен третман со селен кој ја успорува прогресијата на болеста и нејзина метаморфоза од полесна во потешка форма.

Високи дози на кортикостероиди давани интравенски се препорачуваат во лекувањето на средно тешките и тешките форми на ТОБ. Оптималната кумулативна доза не треба да е повисока од 4,5-5 грама на methylprednisolon, а до 8 грама може да се користат кај екстремно тешки форми. Во лекувањето се користат и орални КС сами или во комбинација со радиотерапија или ciklosporin и rituksimab.

Орбиталната декомпресија, операција на страбизам или хирургија на капациите се изведува кај пациенти кои се веќе третирани конзервативно и кај кои не постои активност на болеста.

Учесник во научен проект

Се потврдува дека д-р Невенка Лабан-Гучева учествуваше како офталмолог и ги извршуваше офталмолошките прегледи на испитаниците во следниве клинички испитувања спонзорирани од Ново Нордиск А/С, реализирани на испитувачки центри во ЈЗУ Универзитетска клиника за ендокринологија, дијабетес и метаболички нарушувања - Скопје:

1. **Код на клиничко испитување:** NN9535-4386

Наслов: SUSTAIN™ 11, Effect of semaglutide once-weekly versus insulin aspart three times daily, both as add on to metformin and optimised insulin glargine (U100) in subjects with type 2 diabetes

Фаза на испитување: 3б

Период на изведување: 2018 година – во тек

2. **Код на клиничко испитување:** NN9535-3625

Наслов: SUSTAIN™ 4, Efficacy and safety of semaglutide once weekly versus insulin glargine once daily as add on to metformin with or without sulphonylurea in insulin-naïve subjects with type 2 diabetes.

Фаза на испитување: 3

Период на изведување: 2014 година – 2015 година

3. **Код на клиничко испитување:** NN1250-3725

Наслов: An extension trial to NN1250-3585 investigating safety and efficacy of NN1250

compared to insulin detemir in subjects with type 1 diabetes mellitus in a basal/bolus treatment regimen.

Фаза на испитување: 3

Период на изведување: 2010 година -2011 година

Рецензент на научен труд

Рецензент на два научни труда во медицинското списание: Physioacta во јули 2017мг.

III. СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА И ОРГАНИЗАЦИСКО-РАЗВОЈНА ДЕЈНОСТ

Проф. д-р Невенка Лабан-Гучева севкупно е автор на една рецензирана скрипта, еден рецензиран практикум за вежби и еден универзитетски учебник, од кои само учебникот е објавен во изборниот период.

Невенка Лабан Гучева (2020) Офталмологија UGD Stip. ISBN: 978-608-244-718-6 <http://e-lib.ugd.edu.mk/912>

Пленарно предавање на стручен собир

11. Laban-Guceva N. Нови предизвици во лекувањето на дијабетичната ретинопатија. Дијабетолошки денови Маврово, 2016 г.

Преваленцијата на ДР варира од 28,8% кај пациенти кои имаат ДМ помалку од 5 години до 77% кај оние кои имаат ДМ 15 или повеќе години. Кај околу 90% од новите случаи со ДР би можело да се редуцираат компликациите ако тие се детектирани навреме и соодветно лекувани. Лекувањето подразбира контрола на системските фактори како што се хипертензијата, контрола на серумските липиди. Специфичниот офталмолошки третман подразбира во зависност од степенот на ДР употреба на ласер фотокоагулација, кортикостероиди, анти-VEGF терапија кои се аплицираат интравитреално, витректомија кај најтешките компликации. ДР бара комбиниран, мултидисциплинарен пристап со индивидуализиран третман за постигнување на оптимална гликемиска контрола, регулирање на системските фактори, редовен офталмолошки скрининг на дијабетичната популација, навремено воочување и третирање на офталмолошките компликации со цел намалување на бројот на пациенти кои ослепеле како последица на ДР.

12. Laban-Guceva N. Ophthalmologic changes in patients with Alport syndrome. Alport Meeting Ohrid. 31 август - 2 септ. 2018 г.

Најчести очни аномалии кои се појавуваат кај овој синдром се: корнеални опацитати, преден лентиконус, централна ретинопатија, како и темпорално ретинално истенчување без афицирање на видната острина. Додека лентиконусот може да се коригира, задните полиморфни корнеални дистрофии, макуларната дупка и макулопатија, доведуваат до слепило. Очните аномалии може да го сугерираат типот на наследување: периферна ретинопатија кај мајка на дете со хематурија, сугерира X-тип на наследување, додека лентиконус или централна ретинопатија кај девојче, сугерира рецесивно заболување. Сите очни аномалии кај пациенти со АС бараат офталмолошки преглед и внимание, како и навреме преземање не офталмолошки третман.

13. Laban-Guceva N. Clinical Ophthalmological procedures and the diabetic eye complications. Четврти дијабетолошки денови, 29.3-31.3.2019 г., Крушево

Голем е процентот на новодијагностицирани слепи луѓе како последица на дијабетот. Кај пациентите со ДМ постои поголема можност да имаат макулопатија, глауком и катаракта, како последица на ова заболување. Брзото препознавање на овие компликации, навреме започнатиот третман и следење на овие пациенти од експерти во таа област би го намалило бројот на несаканите ефекти од дијабетесот врз видот. Постојат голем број на методи во офталмологијата кои се користат за визуализација на одредени

делови на окото. Почнувајќи од Снеленовите таблички за одредување видна острина, фундускопијата која се изведува со директен или индиректен офталмоскоп за преглед на очното дно, биомикроскопот со кој го гледаме предниот сегмент на окото зголемен 40 пати, со соодветна призма се прегледува иридокорнеалниот агол, како и очното дно. Во употреба е и фундус камерата и фундус фотографијата, флуоресцеинската ангиографија, оптичката кохерентна томографија која ни овозможува визуализација на ретиналните компликации и следење на тие компликации по соодветна терапија. Ултрасонографијата има посебно место кај пациентите со непрозирни оптички медиуми, повреди, тумори... Тонотријата со различни типови на тонометри е од особено значење. Клиничките офталмолошки процедури се од големо значење не само за дијагностицирање на дијабетичните компликации на очите, туку и за следење на ефектите од лекувањето со различни начини на лекување.

Учесник во научен проект

Се потврдува дека д-р **Невенка Лабан-Гучева** учествуваше како офталмолог и ги извршуваше офталмолошките прегледи на испитаниците во следниве клинички испитувања спонзорирани од Ново Нордиск А/С, реализирани на испитувачки центри во ЈЗУ Универзитетска клиника за ендокринологија, дијабетес и метаболички нарушувања - Скопје:

1. Код на клиничко испитување: NN1250-3668

Наслов: BEGIN™:FLEX-3668, A 26 week randomised, controlled, open label,multicentre, multinational, three-arm, treat to targettrial comparing efficacy and safety of three differentdosing regimens of either Soluble Insulin BasalAnalogue (SIBA) or insulin glargine with or withoutcombination with OAD treatment, in subjects with type2 diabetes mellitus.

Фаза на испитување: 3

Период на изведување: 2009 година-2010 година

2. Код на клиничко испитување: NN1250-3585

Наслов:BEGIN™: BB T1-A trial investigating the efficacy and safety of NN1250 compared to insulin detemir in subjects with type 1 diabetes mellitus in a basal/bolus treatment regimen.

Фаза на испитување: 3

Период на изведување: 2010 година

3. Код на клиничко испитување: EX1729-1778

Наслов:A 12-months multi-national, multi-centre, double-blind, randomised, parallel safety and efficacy comparison of insulin detemir produced by the current process and insulin detemir produced by the NN729 process in subjects with type 1 diabetes on a basal-bolus regimen with insulin aspart as the bolus insulin.

Фаза на испитување: 3

Период на изведување: 2007 година - 2008 година.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Насловен вонреден професор д-р Невенка Лабан-Гучева, вработена на Клиниката за ендокринологија, дијабетес и болести на метаболизмот при Клиничкиот центар Скопје е пријавен кандидат на Конкурсот за избор на наставник во звање редовен професор за наставно-научната област офталмологија за Факултетот за медицински науки, УГД, Штип.

Рецензентската комисија е едногласна во оцената дека со целокупната своја досегашна работа насловен професор д-р Невенка Лабан-Гучева придонела за наставно-образовната, научноистражувачката, стручно-апликативната и организациско-развојна

дејност на УГД Штип. Таа е специјалист и доктор на науките од областа офталмологијата.

Насловен вонреден професор д-р Невенка Лабан-Гучева активно публикува научни трудови со оригинални резултати во референтни меѓународни списанија и учествува со оригинални трудови на значајни меѓународни конференции од научноистражувачките области од интерес.

Кандидатката објавила и повеќе трудови во научно-популарни списанија и зборници на трудови. Била член на повеќе комисији при факултетот.

Интензивната активност на насловен вонреден професор д-р Невенка Лабан-Гучева ја потврдува проценката дека се работи за личност со исклучителна надареност и истрајна мотивираност за научна и едукативна работа.

Врз основа на приложениот материјал, како и личното познавање на кандидатката, **Рецензентската комисија има особена чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки при Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип да ја избере насловен вонреден професор д-р Невенка Лабан-Гучева во звање редовен професор во наставно-научната област офталмологија.**

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Милица Ивановска, редовен професор, претседател, с.р.

Д-р Милена Голубовиќ-Арсовска, редовен професор, член, с.р.

Д-р Милка Здравковска, редовен професор, член, с.р.

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ

Ред. бр.	НАСТАВНО - ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	Поени
5	Избор во звање вонреден професор	40
	Вкупно	40

Р. бр.	НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ И СТРУЧНО- УМЕТНИЧКИ АКТИВНОСТИ	Поени				Вкупно
		Во земјава		Во странство		
		број	поени	број	поени	
3	Научни трудови објавени во списание со импакт фактор: Останати автори со реден број 1-6	6x5				30
4	Научни трудови објавени во списание без импакт фактор: Останати автори со реден број 7-9	3x3				9
9	Учество на научен собир со реферат во земјава Усна презентација, реден број 10.	1	1,5			1,5
14	Учесник во научен проект со реден број 11-13			3	3	9
24	Рецензент на научен труд, реден број 14	1	1			1
	ВКУПНО					50,5

Р. бр.	III. СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА И ОРГАНИЗАЦИСКО-РАЗВОЈНА ДЕЈНОСТ	Поени				Вкупно
		Во земјава		Во странство		
		број	поени	број	поени	
1	Учебник, реден број 15	1	10			10
7	Пленарно предавање на стручен собир, реден број 16-18.	3	2			6
13	Учесник во научен проект, реден број 19-21.			3	8	24
	ВКУПНО					40

ВКУПНО ОД СИТЕ АКТИВНОСТИ	130,5
----------------------------------	--------------

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА ЗА НАСТАВНО-НАУЧНАТА
ОБЛАСТ ХЕМАТОЛОГИЈА НА ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ ПРИ
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Со Одлука бр.2002-81/22 од 26.3.2021 година донесена на 256. седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки, одржана на 26.3.2021 година, определени сме за членови на Рецензентска комисија за избор на наставник во сите звања за наставно-научната област хематологија на Факултетот за медицински науки при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

1. д-р Борче Георгиевски – редовен професор за наставно-научната област хематологија, вработен на ЈЗУ Универзитетска клиника за хематологија во Скопје – претседател;
2. д-р Александар Стојановиќ – редовен професор за наставно-научната област хематологија, вработен на ЈЗУ Универзитетска клиника за хематологија во Скопје – член;
3. д-р Андон Чибишев - редовен професор за наставно-научната област токсикологија, вработен на ЈЗУ Универзитетска клиника за токсикологија Скопје и на Факултет за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“, Штип – член.

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Слободен печат“ и „Коха“ на 5.3.2021 година и во предвидениот рок се пријави: насл. доц. д-р Ивана Трајковска-Мицковски, доктор на медицински науки, од научната област интерна медицина-хематологија, вработена во ГОБ „8-ми Септември“, Скопје.

Врз основа на приложената документација од кандидатите, чест ни е на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Насл. доц. д-р Ивана Трајковска/Мицковски е родена на 7.6.1985 година во Кавадарци. Основно и средно образование завршила во Кавадарци, континуирано со одличен успех 5.0. Со високо образование се стекнала на Медицинскиот факултет во Скопје каде што дипломирала во 2009 година со просечен просек од 9.0. По завршување на стручниот стаж и положување на државниот испит во февруари 2010 год. се запишува на специјализација по интерна медицина во мај 2010 год. Специјалистичкиот испит по предметот Интерна медицина го положила во мај 2014 година, со што се стекнала со звањето специјалист по интерна медицина, а од 9.2014 година е во редовен работен однос во ГОБ „8-ми Септември“, Скопје, оддел Интерна медицина - ендокринологија.

Стручна активност

Од септември 2014 година е во редовен работен однос во ГОБ „8-ми Септември“. Д-р Ивана Трајковска-Мицковски е вклучена во стручно-апликативна работа на Одделот за ендокринологија, интерна медицина при ГОБ „8-ми Септември“, Скопје.

Д-р Ивана Трајковска-Мицковски има реализирано повеќе стручни престои и едукации, меѓу кои и:

- Септември 2019 год., 55th Annual meeting EASD, Barcelona, Spain;
- Март 2018 год., стручен престој на Клиника за хематологија, Оддел за трансплантација, коскена срцевина и интензивна хематолошка нега, ВМА, Белград, Србија.

Наставна дејност

Во рамките на наставно-образовна дејност на УКИМ, Медицински факултет Скопје, кандидатката насл. доц. д-р Ивана Трајковска-Мицковски е избрана за асистент-докторанд на 30.12.2016 година, каде што учествува како едукатор на студенти по медицина, како и едукатор на специјализанти со специјализации од областа на интерната медицина.

Научна дејност

Во периодот од 9.2011-6.2012 година кандидатката ги запишува и завршува магистерските студии како стипендист со доделена стипендија од Европската комисија на програмата Erasmus Mundus Bioethics на трите универзитети – K.U. Leuven - Белгија, Radboud University Nijmegen – Холандија, University in Padova – Италија, со наслов на магистерската тема – The role of intensive care physician's role in the relatives' consent process on organ donation.

Во мај 2014 година го полага специјалистичкиот испит со што се стекнала со звање специјалист по интерна медицина на Медицинскиот факултет во Скопје.

Докторските студии на Медицинскиот факултет во Скопје ги завршила во април 2019 година, а својот докторски труд со наслов „Рани и доцни компликации кај пациенти лекувани со алогена трансплантација на хематопоетски матични клетки” го одбрала на 15.4.2019 година, со што се стекнала со научниот степен доктор на медицински науки – клиничка медицина.

Учествува на бројни семинари, симпозиуми, работилници, меѓу кои:

- 12.2018 година – Diabetes control and prevention of vascular complications: achievement and dilemmas, CEDA/FID Scientific Update Symposium, Belgrade, Serbia;
- 09.2017 година – Global diabetes summit, Expanding horizons in diabetic care, Madrid, Spain;
- 03.2016 година – Diabetes FIRST (fasting with incretins during Ramadan, Strategies and Treatments), Dubai, UAE.

Како резултат на нејзиното досегашно залагање, како автор и коавтор, има публикувано и презентирано 4 научни трудови со оригинални научни резултати, објавени со референтни научни списанија со меѓународен уредувачки одбор, 2 труда со оригинал научни/стручни резултати кои се објавени во книга на апстракти – со меѓународно учество на научен конгрес со постер презентација и 1 труд со оригинални научни/стручни резултати објавен во книга на апстракти – семинар со меѓународно учество со постер презентација.

Законски услови кои треба да ги исполнува кандидатот за избор во звање доцент

1. Д-р Ивана Трајковска-Мицковски е доктор на медицински науки од областа на клиничка медицина – хематологија, а нејзината научно истражувачка работа е главно фокусирана на раните и доцни компликации кај пациентите лекувани со алогена трансплантација на хематопоетски матични клетки. Д-р Ивана Трајковска/Мицковски има диплома за завршени докторски студии (доктор по медицински науки).
2. Има сертификат за владеење со англиски јазик
3. Има препорака од работодавец и двајца професори
4. Има остварен просечен успех на прв циклус (додипломски) студии од 9.0, завршена специјализација по интерна медицина и завршени докторски студии.
5. Има доставено сепарати од сите нејзини научноистражувачки трудови во соодветната област (законски предуслов за избор во доцент се најмалку четири научноистражувачки трудови во соодветната област во меѓународни научни списанија или меѓународни научни публикации).

Во овој извештај се евалуирани трудовите на д-р Ивана Трајковска-Мицковски публикувани во последните 5 години.

Научните трудови со кои д-р Ивана Трајковска/Мицковски ги исполнува законските критериуми за избор на звање доцент се:

Бр.	Автор	Наслов на трудот	Списание	Година на излегување на списанието
1	Ivana Trajkovska , Borce Georgievski, Lidija Cevreska, Andrijana Gacovski, Taner Hasan, Natasha Nedeska-Minova	Early and Late Complications in Patients with Allogeneic Transplantation of Hematopoietic Stem Cell – Case Report	OAMJMC 2017 June 15; 5(3): 340-343	Научно списание со меѓународен уредувачки одбор од 2008 год.
2	Ivana Trajkovska , Borce Georgievski, Lidija Cevreska, Andrijana Gacovski, Taner Hasan, Natasha Nedeska-Minova	Early and late complication after allogeneic transplantation of hematopoietic stem cells – prospective –retrospective study	Mak Med Pregled 2018; 72(2): 4-81	Научно списание со меѓународен уредувачки одбор
3	Hasan Taner, Trajkovska Ivana , Balovski Marjan, Minova nayasha N, Volkanovska Ilievska Cvetanka, Doneva Daniela, Pakovski Kiril, Josifovska Slavica, Panov Sasho	Angiotensin-converting enzyme gene (I/D) polymorphism in association with diabetic nephropathy	Medicus 2018, Vol. 23(3): 233-237	Научно списание со меѓународен уредувачки одбор од 2004 год.
4	Taner Hasan, Kiril Pakovski, Slavica Josifovska, Marjan Baloski, Natasa Nedeska Minova, Daniela Doneva, Ivana Trajkovska , Cvetanka Volkanoska, Radmila Neshkovska, Sasho Panov	Association of the apoe gene polymorphism with diabetic nephropathy	Medicus 2019, Vol 24(2): 132-135	Научно списание со меѓународен уредувачки одбор од 2004 год.

Наставно-образовна и научноистражувачка дејност

Д-р Ивана Трајковска-Мицковски како асистент-докторанд на Катедрата по интерна медицина на Медицинскиот факултет, Скопје, УКИМ, била вклучена како едукатор во рамките на студентите по медицина, како и едукатор во рамките на специјализациите од областа на интерна медицина на Медицинскиот факултет во Скопје, од 2017 година па сè до 30.12.2020 год.

Од доставените биографски и библиографски податоци на д-р Ивана Трајковска-Мицковски е очигледно дека таа учествувала активно на голем број обуки, работилници, конгреси и семинари од подрачјето на интерна медицина, одржани во и надвор од нашата земја. Притоа, д-р Ивана Трајковска-Мицковски се стекнала со неопходно искуство за примена на здобиените практични знаења. Д-р Ивана Трајковска-Мицковски како инвестигатор учествува на интернационална студија/проект LPS15017 Global Premix, DM во спонзорство од SANOFI 2019-2020 година.

Д-р Ивана Трајковска-Мицковски е искусен професионалец во својата област, со 5.5 години специјалистички стаж. Член е на медицински организации како: Македонско здружение на интернисти и Македонско здружение на ендокринолози.

Стручно-апликативна и организациско-развојна дејност

Д-р Ивана Трајковска-Мицковски е активно вклучена во стручно-апликативната работа на Оддел за интерна медицина, ендокринологија при ГОБ „8-ми Септември“, Скопје.

Во периодот 2009-2013 година е активен член, а потоа и избрана за координатор на националната фондација за трансплантација.

Учествува во научноистражувачки проект:

- Инвестигатор во студијата – LPS15017 Global Premix, DM, во спонзорство на SANOFI 2019-2020 год

Листа на трудови и евалуација на трудовите за избор на д-р Ивана Трајковска-Мицковски (публикувани во последните 5 години)

Трудови со оригинални научни резултати објавени во меѓународни списанија:

1. **Ivana Trajkovska**, Borce Georgievski, Lidija Cevreska, Andrijana Gacovski, Taner Hasan, Natasha Nedeska-Minova. Early and Late Complications in Patients with Allogeneic Transplantation of Hematopoietic Stem Cell – Case Report - OAMJMC 2017 June 15; 5(3): 340-343

Во овој труд се евалуираат компликациите (рани и доцни) кај пациентка лекувана со алогена трансплантација на хематопоетски матични клетки, нивното влијание на квалитетот на живот по оваа интервенција и долгото преживување. Овој труд имаше за цел да прикаже како алогената трансплантација претставува куративен третман за хематолошки малигни и немалигни заболувања, со цел да овозможи заздравување и продолжување на животниот век, но исто така и подобрување на квалитет на живот кај овие пациенти. Трудот ја истакнува потребата од долгогодишно следење на пациентите лекувани со алогена трансплантација и обврската за едуцирање на пациентите, нивните семејства и медицинскиот персонал кој е вклучен во севкупниот процес.

2. **Ivana Trajkovska**, Borce Georgievski, Lidija Cevreska, Andrijana Gacovski, Taner Hasan, Natasha Nedeska-Minova. Early and late complication after allogeneic transplantation of hematopoietic stem cells – prospective –retrospective study - Mak Med Pregled 2018; 72(2): 6-81

Овој труд претставува проспективна-ретроспективна студија на раните и доцни компликации кај пациентите лекувани со алогена трансплантација на хематопоетски матични клетки. Трудот дава посебен осврт на најчестите рани и доцни компликации, бројните фактори кои влијаат на појава на овие компликации, како што се – возраста на пациентот, типот и должината на болеста, режимот на кондиционирање, времето кога е направена алогената трансплантација, присуство на коморбитни состојби и многу други фактори кои се тема на истражување во многубројни студии кои се во тек. Овој труд дава препораки за мандаторен интердисциплинарен медицински и немедицински пристап (интеграција на клинички и додатни лабораториски варијабли, терапевтски стратегии во посттрансплантациониот процес, редовни скрининзи – креирање на календар на активност), кој ќе овозможи солиден здравствен статус, социјална интеграција и квалитет на живот кај оваа категорија на пациенти.

3. Hasan Taner, **Trajkovska Ivana**, Balovski Marjan, Minova nayasha N, Volkanovska Iliavska Cvetanka, Doneva Daniela, Pakovski Kiril, Josifovska Slavica, Panov Sasho. Angiotensin-converting enzyme gene (I/D) polymorphism in association with diabetic nephropathy – Medicus 2018, Vol. 23(3): 233-237

Авторот на овој труд го истакнува значењето на полиморфизмот во ангиотензин конвертирачкиот ензимот кој е поврзан со развојот на дијабетична нефропатија, како мајорна микроваскуларна компликација кај пациентите со дијабетес мелитус тип 2. Бидејќи генетската предиспозиција игра важна улога во развојот на дијабетична нефропатија кај пациентите со дијабетес мелитус тип 2, генетските тестирања можат многу да придонесат за подобар пристап кај пациентите со ризик. Целта на овој труд е да се проучи поврзаноста на ACE генот I/D полиморфизам кај пациентите со дијабетес мелитус тип 2 со дијабетичната нефропатија. Трудот ја потврди поврзаноста на генетскиот полиморфизам во развојот на дијабетичната нефропатија кај пациентите со дијабетес мелитус тип 2, нагласувајќи ја потенцијалната употреба во клиничките следења, третман и прогноза.

4. Taner Hasan, Kiril Pakovski, Slavica Josifovska, Marjan Baloski, Natasa Nedeska Minova, Daniela Doneva, **Ivana Trajkovska**, Cvetanka Volkanoska, Radmila Neshkovska, Sasho Panov. Association of the apoe gene polymorphism with diabetic nephropathy – Medicus 2019, Vol 24(2): 132-135

Авторот на овој оригинален труд има за цел да ја евалуира поврзаноста на најразличните гени на apoe gene polymorphism, нивната комбинација во развојот на дијабетичната нефропатија кај пациентите со дијабетес мелитус тип 2 како една од најчестите микроваскуларни компликации. Генотипот и полиморфизмот на apoe gene беа детерминирани кај пациенти со дијабетес мелитус тип 2 (со и без дијабетична нефропатија) и кај контролната група на здрави пациенти. Трудот покажа дека присуството на генотипот ја зголемува шансата за појава на дијабетична нефропатија, т.е. корелацијата на apoe gene polymorphism во развојот на дијабетичната нефропатија може да има потенцијално значење во прогнозата и посебниот третман на истата.

Трудови со оригинални научни резултати објавени во книга на апстракти од конгреси и семинари

5. Taner Hasan, Kiril Pakovski, **Ivana Trajkovska**, Daniela Doneva, CvetankaVolkanovska, Natasha Nedevska-Minova, SashoPanov. ASSOCIATION OF ACEI/D GENE POLYMORPHISM WITH DIABETIC NEPHROPATHY - 5th macedonian congress of endocrinology with international participation and 5th diabetes days in Macedonia – книга на апстракти 2018, 04: 94-96

Во овој труд се дава акцент на дијабетичната нефропатија како една од најчестите микроваскуларни компликации кај пациентите со дијабетес мелитус тип 2 како водечка причина за терминален стадиум на хронична бубрежна болест и генетскиот полиморфизам како сигнификантен фактор во развојот на истата.

6. Volkanovska Ilijevska C, Hasan T, Doneva D, Nedeska Minova N, **Trajkovska I** Neshovska R, Simeonova M. Empty Sella Syndrome with Profound Hypopituitarism - 5th macedonian congress of endocrinology with international participation and 5th diabetes days in Macedonia – книга на апстракти 2018, 10:103-105

Empty sella е честа појава кај дебелина како резултат на зголемен интракранијален притисок (хиперкапнеа и sleep арнеа го зголемуваат интракранијалниот притисок) и хипертензивни пациенти. Овој труд претставува приказ на случај кај 36-годишен пациент со хипопитуитаризам, каде што мултидисциплинарниот пристап со интеграција на

ендокринолог, невролог и офталмолог е важен во поставувањето на соодветна дијагноза, менаџмент, третман и следење.

7. Hasan Taner, **Trajkovska Ivana**, Balovski Marjan, Minova nayasha N, Volkanovska Ilievska Cvetanka, Doneva Daniela, Pakovski Kiril, Josifovska Slavica, Panov Sasho. Angiotensin-converting enzyme gene (I/D) polymorphism in association with diabetic nephropathy – second young scientists seminar on genetics with international participation – SGIP 2018, Sofia October 3-5, 2018

Авторот на овој труд го истакнува значењето на полиморфизмот во ангиотензин конвертирачкиот ензим кој е поврзан со развојот на дијабетична нефропатија кај пациентите со дијабетес мелитус тип 2. Трудот ја потврди поврзаноста на генетскиот полиморфизам во развојот на дијабетичната нефропатија кај пациентите со дијабетес мелитус тип 2, нагласувајќи ја потенцијалната употреба во клиничките следења, третман и прогноза.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на анализата на приложените документи, како и личното познавање на кандидатот, Рецензентската комисија е едногласна во оценката дека со целокупната своја досегашна работа д-р Ивана Трајковска-Мицковски има голем придонес во наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност.

Согласно со претходно изнесеното, како и во согласност со Законот за високо образование, Правилникот за критериуми и постапка за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања, на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип, **Комисијата со особено задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки да ја избере насловен доцент д-р Ивана Трајковска-Мицковски во звање доцент за наставно-научната област хематологија на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.**

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Борче Георгиевски, редовен професор, претседател, с.р.

Д-р Александар Стојановиќ, редовен професор, член, с.р.

Д-р Андон Чибишев, редовен професор, член, с.р.

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ
 Насловен доцент д-р Ивана Трајковска-Мицковски

Р. бр.	Наставно-образовна дејност	Поени				
		20				
3	Избор на асистент-докторанд на УКИМ, Медицински факултет, Скопје, предмет Интерна медицина 30.12.2016 год.	20				
ВКУПНО						20
Р. бр.	Научноистражувачка дејност и стручно-уметнички активности	Поени				Вкупно
		Во земјава		Во странство		
		број	поени	број	поени	
4	Научен труд објавен во научно списание со меѓународен уредувачки одбор (прв автор, втор автор, останати автори) (9/6/3) Трудови под реден број 1 и 2 – прв автор $2 \times 9 \times 0,7 = 12,6$ Труд со реден број 3 – втор автор $1 \times 6 \times 0,7 = 4,2$ Труд со реден број 4 – останати автори $1 \times 3 \times 0,7 = 2,1$					18,9

5	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во зборник од трудови на научни собири Трудови во странство Труд со реден број 7 Трудови дома Труд со реден број 6 и 7	1	3	2	2	7
10	Одбранета докторска дисертација	8				8
11	Одбранета специјализација	6				6
12	Одбранет магистерски труд во странство 2011-2012			4		4
23	Студиски престој во странство	8				8
	ВКУПНО					51,9
Р. бр.	Стручно-апликативна дејност и организациско-развојна дејност	Поени				
		Во земјава		Во странство		
13	Учесник во научен проект	1 x 5				5
27	Член на универзитетски или владини тела Член, а потоа и координатор на Националната фондација за трансплантација	1 x 5				5
	ВКУПНО					10
	ВКУПНО БОДОВИ ОД СИТЕ ОБЛАСТИ	81,9 бода				

РЕФЕРАТ
**ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО НАСЛОВНО ЗВАЊЕ НАСЛОВЕН ДОЦЕНТ/
 НАСЛОВЕН ВОНРЕДЕН ПРОФЕСОР ЗА НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ
 ХИРУРГИЈА НА ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ
 „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП**

Со Одлука бр.2002-62/4 од 26.2.2021 година донесена на седницата на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки, одржана на 26.2.2021 година, определени сме за членови на Рецензентска комисија за избор на наставник во насловно звање насловен доцент / насловен вонреден професор за наставно-научната област *хирургија (30309)* - двајца извршители на Факултетот за медицински науки при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, во состав:

1. д-р Кирил Лозанче, редовен професор во пензија, наставно-научна област хирургија/неврохирургија – претседател;
2. д-р Андреја Арсовски, насловен вонреден професор, наставно-научна област торакална хирургија, вработен во ПЗУ Ремедика во Скопје – член;
3. д-р Владимир Чадиковски, насловен доцент за наставно-научна област хирургија, вработен во „Ацибадем Систина“ во Скопје – член.

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Слободен печат“ и „Коха“ на 4.2.2021 година и во предвидениот рок се пријавија:

- д-р Гордана Божиновска-Беака и
- д-р Ристо Симеонов.

Врз основа на приложената документација од кандидатите, чест ни е на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Д-р Гордана Божиновска-Беака е родена на 4.7.1961 г. во Скопје, каде што го завршува основното и средното гимназиско образование со континуиран одличен успех. Медицинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје го завршува во 1986 година со просечна оценка 8,45 и се здобива со титулата доктор на медицина.

Стручна активност

По завршувањето на факултетот, д-р Гордана Божиновска-Беака започнува да волонтира во бившата Воена болница во Скопје, на Хируршкото одделение. Во 1994 година во истата установа започнува со приватна специјализација по општа хирургија на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“. Во 1996 година се вработува во ГОБ „8-ми Септември“ и ја продолжува специјализацијата по општа хирургија. Истата ја завршува во 1998 година и се стекнува со титулата специјалист по општа хирургија.

Во ГОБ „8-ми Септември“ д-р Гордана Божиновска-Беака работи како хирург на Одделението за дигестивна хирургија.

Наставна дејност

Кандидатката д-р Гордана Божиновска-Беака како едукатор била активно вклучена во едукацијата на голем број специјализанти по општа и дигестивна хирургија, кои на специјализација биле на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје и на Факултетот за медицински науки при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Научна дејност

Во 2012 година кандидатката се запишала на трет циклус - докторски студии на Школата за докторски студии на Медицинскиот факултет при УКИМ во Скопје од областа клиничка медицина. Во 2018 година ја одбранила докторската дисертација на тема „Компаративна студија за аплицирање на полипропиленска монофиламентна тешка мрежичка, полипропиленска монофиламентна лесна мрежичка и монофиламентна самофиксирачка мрежичка кај пациенти со ингвинална кила оперирани по метода на Lichtenstein” и се стекнала со титулата доктор на медицински науки по клиничка медицина.

Д-р Гордана Божиновска-Беака има учества со трудови на меѓународни конгреси, како и учества на стручни состаноци, семинари, курсеви и работилници на здруженија од областа на хирургијата во земјава и во странство.

Има реализирано повеќе едукации и стручни престои во странство:

- 2004 година во Атина, Грција, учествува на работилница за стекнување на базични лапароскопски вештини во абдоминалната хирургија како член од тимот за меѓудржавна размена на медицински кадар помеѓу Министерството за одбрана на Република Грција и Министерството за одбрана Република Македонија;
- 2010 година во Париз, Франција посетува напреден курс за лапароскопска баријатрична хирургија во организација на Ковидиен;
- 2010 година во Риека, Хрватска, учествува на напреден курс за лапароскопска абдоминална хирургија во организација од Медицинскиот факултет - Риека;
- 2012 година во Риека, Хрватска, учествува на напреден курс за лапароскопска хирургија на дебело црево;
- 2013 година е испратена на обука од Министерството за здравство на Република Македонија во Сиднеј, Австралија на 30-дневен престој за лапароскопска и отворена абдоминална хирургија во приватната болница „St. George“, Сиднеј;
- 2014 година во Измир, Турција, е учесник на работилница за парентерална исхрана во организација на ESPEN;
- 2017 година во организација на ESPEN е учесник на работилница во Копенхаген, Данска, за парентерална исхрана кај хируршки пациенти;
- 2018 година во Загреб, Хрватска, во организација на ESPEN, е учесник на напреден LLL курс за парентерална исхрана кај хируршки болни.

Акредитиран испитувач е при Лекарската комора на Македонија за стручен испит на доктори на медицина за стекнување со основна лиценца; член е на Управниот одбор на ЛКМ, член е на Лекарска комора, МЛД, како и на стручните хируршки здруженија во земјава и во странство.

Д-р Гордана Божиновска-Беака е автор и коавтор на трудови и апстракти презентирани и објавени во домашни и странски списанија.

Во последните 5 години има публикувано 8 научни труда со оригинални научни резултати, објавени во референтни научни списанија со меѓународен уредувачки одбор.

Законски услови кои треба да ги исполнува кандидатот за избор во звање доцент

1. Д-р Гордана Божиновска-Беака е доктор на медицински науки од областа на клиничка медицина;
2. Има сертификат за владеење со англиски јазик;
3. Има препорака од работодавец и двајца професори;
4. Има остварен просечен успех на прв циклус (додипломски) студии од 8,45 и завршена специјализација по општа хирургија;
5. Има доставено сепарати од сите нејзини научноистражувачки трудови во соодветната област (законски предуслов за избор во доцент се најмалку четири

научноистражувачки трудови во соодветната област во меѓународни научни списанија или меѓународни научни публикации).

Во овој извештај се евалуирани трудовите на д-р Гордана Божиновска-Беака публикувани во последните 5 години.

Научните трудови со кои д-р Гордана Божиновска-Беака ги исполнува законските критериуми за избор на звање доцент се:

Бр.	Автор	Наслов на трудот	Списание	Година на излегување на списанието
1	Gordana Bozinovska-Beaka , Biljana Noveska-Petrovska, Biljana Prgova-Veljanovska, Nadica Bozinovska	Splenic abscess in patient with chronic pancreatitis: A case report	(2019) KNOWLEDGE International Journal Scientific Papers, ISSN 2545 – 4439, Vol. 31. No 4. pp. 937 – 942	Научно списание со меѓународен уредувачки одбор (2009)
2	Gordana Bozinovska-Beaka , Biljana Prgova-Veljanovska, Milka Zdravkovska, Irena Eftimovska-Rogac, Nadica Bozinovska	Jejunal adenocarcinoma: A case report	(2019) KNOWLEDGE International Journal Scientific Papers, ISSN 2545 – 4439, Vol. 31. No 4. pp. 925 – 930	Научно списание со меѓународен уредувачки одбор (2009)
3	Biljana Prgova-Veljanova, Andrea Nancheva-Bogoevska, Gordana Bozinovska-Beaka , Aleksandar Gjoreski, Jasminka Nancheva	METASTATIC CUTANEUS MELANOMA OF THE GALLBLADDER-CASE REPORT	(2019) Sanamed, ISSN 1452-662X, Vol 14, No 2, pp. 191-194	Научно списание со меѓународен уредувачки одбор (2006)
4	Zdravkovska Milka, Darkovska-Serafimovska Marija, Bozinovska-Beaka Gordana , Zivkova Svetlana	<i>Information and knowledge of the antibiotics and the antibiotic residence of the population from the southeast region of Republic of North Macedonia</i>	(2019) Knowledge -International Journal, Scientific Papers, 31 (4). ISSN 2545-4439, Vol. 31. No 4. pp. 1039 – 1044	Научно списание со меѓународен уредувачки одбор (2009)
5	Божиновска-Беака Гордана	Клиничка студија за користење на монофиламентна полипропиленска самофиксирачка мрежичка – progrip кај пациенти оперирани од ингвинална кила по метода на Lichtenstein	(2016) Physioacta, Vol 10 No 2	Научно списание со меѓународен уредувачки одбор (2011)

6	Божиновска-Беака Гордана	Клиничка студија за користење на полипропиленска композитна мрежичка кај пациенти со венрална кила оперирани со отворен пристап	(2016), MEDICUS ISSN 1409 – 6366 UDC 61 Vol · 21 (3)	Научно списание со меѓународен уредувачки одбор (2009)
7	Bozinovska-Beaka Gordana , Prgova-Veljanovska Biljana, Zdravkovska Milka, Burova Blagica	<i>A case report of intraoperatively diagnosed holangiocarcinoma after unsuccessful conservative treatment of ERCP complicated with hemorrhage</i>	(2018) Lietuvos Chirurgija / Lithuanian Surgery, 17 (3-4). pp. 256-263. ISSN 1392-0995; 1648-9942	Научно списание со меѓународен уредувачки одбор (2003)
8	Bozinovska- Beaka Gordana , Prgova-Veljanovska Biljana, Zdravkovska Milka, Kalamaras Patricija	<i>Comparative study for application of polypropylene monofilament light mesh, polypropylene monofilament heavy mesh and self gripping polypropylene mesh in patients with inguinal hernia surgically treated with Lichtenstein technique</i>	(2020) Lietuvos chirurgija, 19 ((3-4)). pp. 128-139. ISSN 1392-0995 eISSN 1648-9942	Научно списание со меѓународен уредувачки одбор (2003)

Наставно-образовна и научноистражувачка дејност

Од доставените биографски и библиографски податоци на д-р Гордана Божиновска-Беака, очигледно е дека таа учествувала активно на голем број на обуки, работилници, конгреси и семинари од областа на хирургијата, одржани во и надвор од нашата земја. Притоа, кандидатката се стекнала со искуство и вештини за примена на здобиените практични знаења. Како едукатор била активно вклучена во едукацијата на голем број специјализанти по општа и дигестивна хирургија.

Д-р Гордана Божиновска-Беака е искусен професионалец во својата област, со 23 години специјалистички стаж. Автор и коавтор е на бројни трудови објавени во референтни научни списанија, како и трудови презентирани на научни и стручни собири во земјава и во странство. Член е на медицински организации во земјава и во странство.

Стручно-апликативна и организациско-развојна дејност

Д-р Гордана Божиновска-Беака е активно вклучена во стручно-апликативната работа како хирург на Одделението за дигестивна хирургија во ГОБ „8-ми Септември” во Скопје. Наградувана е со благодарница и диплома за значаен придонес во остварувањето на целите и задачите на Македонското лекарско друштво.

Листа на трудови и евалуација на трудовите за избор на д-р Гордана Божиновска-Беака (публикувани во последните 5 години)

Трудови со оригинални научни резултати објавени во меѓународни списанија:

1. **Gordana Bozinovska-Beaka**, Biljana Noveska-Petrovska, Biljana Prgova-Veljanovska, Nadica Bozinovska. Splenic abscess in patient with chronic pancreatitis: A case report., (2019) KNOWLEDGE International Journal Scientific Papers, ISSN 2545 – 4439, Vol. 31. No 4. pp. 937 – 942.

Приказ на случај. Спленичниот апсцес е редок и невообичаен ентитет поврзан со различни етиолошки фактори во кои првенствено се вбројуваат постоење на имунодефициентна состојба кај пациентот, претходна траума, бактериски ендокардитис или егзацербација на хроничен панкреатитис. Бидејќи се работи за потенцијално животозагрозувачка состојба, важно е навреме да се детектира промената и хируршки да се интервенира. Во трудот се исцрпно опишани сите фази на испитување и лекување што овозможува добар увид за лекувањето на ова ретко заболување.

2. **Gordana Bozinovska-Beaka**, Biljana Prgova-Veljanovska, Milka Zdravkovska, Irena Eftimovska-Rogac, Nadica Bozinovska. Jejunal adenocarcinoma: A case report., (2019) KNOWLEDGE International Journal Scientific Papers, ISSN 2545 – 4439, Vol. 31. No 4. pp. 925 – 930

Карциномот на тенко црево претставува редок, специфичен клинички и хируршки ентитет кој најчесто се дијагностицира во веќе задоцнета фаза. Ова се должи на делумно неспецифичната симптоматологија што доведува до задоцнето барање на помош од страна на пациентите. Трудот претставува клинички приказ на еден ваков редок случај, каде што е прикажан јасно и егзактно целиот пат на болеста од иследување, поставување на дијагноза и хируршка завршница на болеста. Сето ова е објаснето и документирано во трудот.

3. Biljana Prgova-Veljanova, Andrea Nancheva-Bogoevska, **Gordana Bozinovska-Beaka**, Aleksandar Gjoreski, Jasminka Nancheva, METASTATIC CUTANEUS MELANOMA OF THE GALLBLADDER-CASE REPORT., (2019) Sanamed, ISSN 1452-662X, Vol 14, No 2, pp. 191-194.

Во трудот е опишана редок случај на метастазирање на кожен меланом во жолчна кеса кој е откриен 10 месеци по отстранувањето на примарната промена на меланом на кожа. За време на хоспитализацијата на пациентот направени се потребните иследувања опишани во трудот и со направената биопсија на жолчна кеса е докажано присуство на интралуминарен супстрат во истата што претставува метастатски наслаги од примарната промена на кожа. Вакви случаи во литературата се опишани 238.

4. Zdravkovska Milka, Darkovska-Serafimovska Marija, **Bozinovska-Beaka Gordana**, Zivkova Svetlana., *Information and knowledge of the antibiotics and the antibiotic residence of the population from the southeast region of Republic of North Macedonia.* (2019) Knowledge - International Journal, Scientific Papers, 31 (4). ISSN 2545-4439, Vol. 31. No 4. pp. 1039 – 1044.

Трудот претставува трансверзална студија за период од два месеци на територија на одредени општини во источна Македонија. Анкетирани се вкупно 526 испитаници со посебно дизајниран прашалник кој испитаниците доброволно и анонимно го пополнувале. Цел на трудот било да се направи увид во информираноста и знаењето за употреба на антибиотиците и антибиотска резистенција на населението во тој регион. Резултатите кои се добиени се обработени со статистички методи, со што е дојдено до конечен заклучок дека населението во Источниот регион на нашата земја не е доволно информирано за употребата на антибиотиците и антибиотската резистенција. Како главна причина за појава на отпорност на бактериите на одредени антибиотици е наведена несвесната употреба на истите, нивно земање без индикација и самоволно прекинување на терапија.

5. **Божиновска-Беака Г.** Клиничка студија за користење на монофиламентна полипропиленска самофиксирачка мрежичка – progrid кај пациенти оперирани од ингвинална кила по метода на Lichtenstein, (2016) *Physioacta*, Vol 10 No 2.

Трудот претставува рандомизирана клиничка студија во која се анализирани 40 пациенти со ингвинална кила кои се оперирани со метода на Lichtenstein, кај кои е користена самофиксирачка монофиламентна мрежичка. Трудот е правен со цел да се добијат и презентираат резултати од постоперативниот период кај кои е пласирана прогрип самофиксирачка мрежичка за да се утврди колку оваа мрежичка ги исполнува критериумите од практичен аспект. Резултатите кои се добиени и статистички обработени покажаа дека прогрип мрежичката ги исполнува потребните услови и е соодветна за употреба кај пациенти со ингвинална кила во секојдневната хируршка пракса.

6. **Божиновска-Беака Г.** Клиничка студија за користење на полипропиленска композитна мрежичка кај пациенти со вентрална кила оперирани со отворен пристап. (2016), *MEDICUS* ISSN 1409 – 6366 UDC 61 Vol · 21 (3).

Трудот е клиничка студија во која се обработени 50 пациенти кај кои при операција на вентрална кила е пласирана полипропиленска композитна мрежичка. Операцијата е изведена со отворен пристап и следени се одредени параметри кај пациентите во постоперативниот период од 1, 6 и 12 месеци. Добиените резултати по статистичката обработка покажаа дека овој тип на мрежичка – полипропиленска композитна мрежичка е погодна и соодветна за хируршки третман на вентрална кила со отворен пристап.

7. **Bozinovska-Beaka Gordana**, Prgova-Veljanovska Biljana, Zdravkovska Milka, Burova Blagica, *A case report of intraoperatively diagnosed holangiocarcinoma after unsuccessful conservative treatment of ERCP complicated with hemorrhage.* (2018) *Lietuvos Chirurgija / Lithuanian Surgery*, 17 (3-4). pp. 256-263. ISSN 1392–0995; 1648–9942

Трудот претставува приказ на случај на пациент со холангиокарцином дијагностициран по хируршки третман на хеморагија по направена процедура ERCP. Претходно со MRCP е докажано постоење на интралуминална стеноза на горниот дел од заедничкиот жолчен канал која била нотирана како суспектна за присуство на супстрат кој предизвикал дилатација на горните билијарни патишта. Поради ова кај пациентот е направено ERCP со сфинктеротомија, но не е добиен никаков интралуминален супстрат од жолчните канали. Во истиот акт е направена и биопсија на стенозата. Од извршената сфинктеротомија кај пациентот се јавува крвање кое е нецелосно хируршки згрижено и пациентот за понатамошен третман е префрлен во друга установа.

8. **Bozinovska- Beaka Gordana**, Prgova-Veljanovska Biljana, Zdravkovska Milka, Kalamaras Patricija, *Comparative study for application of polypropylene monofilament light mesh, polypropylene monofilament heavy mesh and self gripping polypropylene mesh in patients with inguinal hernia surgically treated with Lichtenstein technique.* (2020) *Lietuvos chirurgija*, 19 ((3-4)). pp. 128-139. ISSN 1392–0995 eISSN 1648–9942.

Трудот е компарација на три вида на полипропиленски мрежички кои се аплицирани кај пациенти со ингвинална кила кои се оперирани по метода на Лихтенштајн со отворена метода. Обработени се резултати од 243 пациенти поделени во три групи и кај секоја група е пласиран различен тип на мрежичка. Резултатите од параметрите кои се следат кај пациентите се статистички обработени и е докажано дека групата кај која е пласирана прогрип самофиксирачка полипропиленска мрежичка има сигнификантно подобри резултати во однос на другите две групи.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на анализата на приложените документи, како и личното познавање на кандидатката, Рецензентската комисија е едногласна во оценката дека со целокупната своја досегашна работа д-р Гордана Божиновска-Беака има голем придонес во наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност.

Согласно со претходно изнесеното, како и во согласност со Законот за високо образование, Правилникот за критериуми и постапка за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип, **Комисијата со особено задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки да ја избере д-р Гордана Божиновска-Беака во звање насловен доцент за наставно-научната област хирургија на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.**

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Кирил Лозанче, редовен професор, претседател, с.р.
Д-р Андреја Арсовски, насловен вонреден професор, член, с.р.
Д-р Владимир Чадиковски, насловен доцент, член, с.р.

**ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ
Д-р Гордана Божиновска-Беака**

Р.бр	Наставно-образовна дејност	Поени				
		во земјава		во странство		вкупно
Р. бр.	Научноистражувачка дејност и стручно-уметнички активности	број	поени	број	поени	
1	Избор во звање помлад асистент					
2	Избор во звање асистент					
3	Избор во звање асистент-докторанд					
4	Избор во звање доцент					
5	Избор во звање вонреден професор					
6	Избор во звање редовен професор					
4	<p>Научен труд објавен во меѓународно научно списание (прв автор, втор автор, останати автори) (9/6/3)</p> <p>Трудови под реден број 1, 2, 7 и 8 – прв автор 4 x 9 x 1 = 36 бода</p> <p>Трудови под реден број 5 и 6 – Прв/еден автор 2 x 9 x 1,3 = 23,4 бода</p> <p>Труд со реден број 3 и 4 – останати автори 2 x 3 x 1 = 6</p>			4 x 9 x 1		65,4
10	Одбранета докторска дисертација			8		8
11	Одбранет постдокторски труд или одбранета специјализација		6			6
23	Студиски престој во странство			8		8
	Вкупно					87,4
Р. бр.	Стручно-апликативна дејност и организациско-развојна дејност	Поени				
		во земјава		во странство		вкупно
		број	поени	број	поени	
19	Стручни награди и признанија		4			
29	Член на институтски орган, комисија		2			
	Вкупно					6
	ВКУПНО БОДОВИ ОД СИТЕ ОБЛАСТИ					93,4 бода

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ВО НАСЛОВНО ЗВАЊЕ ЗА НАСТАВНО-
НАУЧНАТА ОБЛАСТ НЕВРОЛОГИЈА НА ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ
НАУКИ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Со Одлука бр. 2002-62/13 од 26.2.202 година донесена на 254. седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки, одржана на 26.2.2021 година, определени сме за членови на Рецензентска комисија за избор на наставник во насловно звање насловен доцент/насловен вонреден професор за наставно-научната област *неврологија (30213)* на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

- **д-р Наталија Долненец-Банева**, редовен професор за наставно-научна област неврологија, вработена на Универзитетската клиника за неврологија, Медицински факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје - претседател;
- **д-р Анита Арсовска**, редовен професор за наставно-научна област неврологија, вработена на Универзитетската клиника за неврологија, Медицински факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје - член;
- **д-р Драгана Петровска-Цветковска**, редовен професор за наставно-научна област неврологија, вработена на Универзитетската клиника за неврологија, Медицински факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје - член.

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Слободен печат“ и „Коха“ на 4.2.2021 година и во предвидениот рок се пријави: д-р Даниела Ристик-Стомнарска, специјалист по неврологија, доктор на медицински науки од научната област неврологија, вработена во Градска општа болница „8-ми Септември“, Скопје.

Врз основа на приложената документација од кандидатката, чест ни е на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Д-р сци. Даниела Ристик-Стомнарска е родена на 14.2.1981 година во Куманово. Основно образование завршила во Скопје со одличен успех. Средно образование завршила во ДСМУ „Д-р Панче Караџов“ во Скопје, со одличен успех. Со високо образование се стекнала на Медицински факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во 2006 година со просечна оценка 9,56.

Одлично го владее англискиот јазик, поседува сертификат за B2 ниво (TOEFL).

Стручна активност

Кандидатката д-р Даниела Ристик-Стомнарска во периодот од 2006-2008 година работела како матичен лекар во ПЗУ во Скопје. Специјализацијата по неврологија ја започнала во 2008 година на Клиниката за неврологија. Од 1 октомври 2012 година е во редовен работен однос на Одделот за неврологија во Градската општа болница „8-ми Септември“ - Скопје. Специјалистичкиот испит од областа неврологија го положила на 5.2.2013 година.

Наставна дејност

Кандидатката д-р Даниела Ристик-Стомнарска е избрана за асистент по предметот Неврологија на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје во 2020 година. Успешно ја спроведе практичната настава по предметот Неврологија на прв циклус Студиска програма по општа медицина и стоматологија.

Научна дејност

Во учебната 2013/2014 година кандидатката д-р Даниела Ристик-Стомнарска се запишала на трет циклус - докторски студии на Школата за докторски студии при

Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и истите ги завршува со просечен успех 10. На 13.11.2018 година ја одбрала докторската дисертација на тема „Корелација меѓу плазма-концентрациите на тумор-некротичниот фактор-алфа и степенот на оштетување на периферните нерви кај дијабетес мелитис тип 2“ и се стекнала со научниот степен доктор на науки по клиничка медицина од научната област неврологија.

Д-р Даниела Ристик-Стомнарска имала учество со трудови на меѓународни конгреси, стручни состаноци, симпозиуми и курсеви од областа на неврологијата, во земјава и во странство. Во 2016 година била на стручен престој на Одделот за невромускулни болести на Клиниката за неврологија, Клинички центар - Србија. Во 2012 и 2013 година беше ангажирана како едукатор во рамки на работната група за спроведување на едукации за вработените во итните медицински служби во Република Македонија, од областа неврологија-организирана од Министерството за здравство. Во 2015 и 2016 година беше член на првостепена Комисија за издавање на конзилијарно мислење со наод за остварување на правото на паричен надоместок за помош и нега од друго лице. Беше учесник во клиничка студија спроведена од Janssen Research & Development Protocol RIVAROxDVT 3002: Medically Ill Patient Assessment of Rivaroxaban Versus Placebo IN Reducing Post-Discharge Venous Thrombo-Embolic Risk (MARINER), PAREXEL Study Number 216547, Site Number: MK00001. Исто така, во соработка со Институтот за неврологија, при Клинички центар-Србија беше учесник во студија поддржана од Centogene за генетско тестирање на транстиретинска фамилијарна амилоидна полиневропатија (TTR FAP) – комплетно секвенционирање на генот.

Д-р Даниела Ристик-Стомнарска е автор и коавтор на 20 труда и апстракти презентирани и објавени во домашни и странски списанија.

Во последните 5 години има публикувано и презентирано 9 научни труда со оригинални научни резултати, објавени во референтни научни списанија со меѓународен уредувачки одбор.

Законски услови кои треба да ги исполнува кандидатот за избор во звање доцент

1. Д-р Даниела Ристик-Стомнарска е доктор на медицински науки од областа на клиничка медицина – неврологија. Д-р Даниела Ристик-Стомнарска има диплома за завршени докторски студии (доктор по медицински науки).
2. Има сертификат за владеење со англиски јазик.
3. Има препорака двајца професори од научната област неврологија.
4. Има остварен просечен успех на прв циклус (додипломски) студии од 9.56, завршена специјализација по неврологија, завршен трет циклус (докторски) студии со просечен успех 10.
5. Има доставено сепарати од сите нејзини научноистражувачки трудови во соодветната област во последните 5 години.

Научни трудови со кои д-р Даниела Ристик-Стомнарска ги исполнува законските критериуми за избор на звање доцент се:

Бр.	Автор	Наслов на трудот	Списание	Година на излегување на списание
1.	Ristik D., Ristovski V., Papazova M., Dodevski A	Migraine association with atrial septal defect-a case report.	Journal of Morphological Sciences 2018; 1 (1): 82-85.	Научно списание со меѓународен уредувачки одбор
2.	Ristik D., Baneva-Dolnenec N., Papazova M	Association between plasma concentration of tumor necrotic factor alpha and clinical presentation of diabetic peripheral neuropathy.	Epilepsy and Neurology 2017/2018. No 49/50: 41-47.	Научно списание со меѓународен уредувачки одбор

3.	Ristic D., Papazova M	Average values of motor and sensory rates of peripheral nerve conduction in people with diabetic peripheral neuropathy.	Physioacta 2017;11(2):45-53.	Научно списание со меѓународен уредувачки одбор
4.	Valentina Risteska-Nejashmikj, Daniela Ristikj-Stomnaroska, Golubinka Bosevska, Anna Papa, Snezhana Stojkovska	Facing of Family Doctor with Hantavirus Infection	Open Access Maced J Med Sci. 2019, Vol 7 No 10:1660-1664.	Научно списание со меѓународен уредувачки одбор
5.	Daniela Ristikj-Stomnaroska, Valentina Risteska-Nejashmikj, Marija Papazova	Role of Inflammation in the Pathogenesis of Diabetic Peripheral Neuropathy	Open Access Maced J Med Sci. 2019, Vol 7, No 14: 2267-2270	Научно списание со меѓународен уредувачки одбор
6.	Daniela Ristikj-Stomnaroska, Valentina Risteska-Nejashmikj, Natalija Dolnenec-Baneva	Role of Tumor Necrotic Factor alpha in the Pathogenesis of Diabetic Peripheral Neuropathy.	Macedonian Journal of Ophtalmology 2019 Vol.6 No 2: 15-21	Научно списание со меѓународен уредувачки одбор
7.	Daniela Ristikj-Stomnaroska.	Correlation Between Peripheral Nerve Conduction Velocity and Clinical Presentation of Diabetic Peripheral Neuropathy.	Macedonian Journal of Ophtalmology 2020 Vol.7 No 2: 6-11	Научно списание со меѓународен уредувачки одбор
8.	Papazova M., Zhivadinovik J., Matveeva N., Dodevski A., Zafirova B., Ristic D.	Morphological characteristics of the recurrent artery of Heubner	Journal of Morphological Sciences 2018; 1 (1): 5-9	Научно списание со меѓународен уредувачки одбор

Наставно-образовна и научноистражувачка дејност

Д-р Даниела Ристиќ-Стомнароска како асистент на Катедрата по неврологија на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје била вклучена како едукатор во рамките на студентите по општа медицина и стоматологија.

Од доставените биографски и библиографски податоци на д-р Даниела Ристиќ-Стомнароска очигледно е дека таа учествувала активно на голем број на обуки, работилници, конгреси и семинари од областа на неврологија, одржани во и надвор од нашата земја. Притоа, д-р Даниела Ристиќ-Стомнароска се стекнала со неопходно искуство за примена на здобиените практични знаења.

Д-р Даниела Ристиќ-Стомнароска е искусен професионалец во својата област, со 8 години специјалистички стаж. Член е на медицински организации во земјава и во странство.

Стручно-апликативна и организациско-развојна дејност

Д-р Даниела Ристиќ-Стомнароска е активно вклучена во стручно-апликативната работа на Одделението за неврологија во Градската општа болница „8-ми Септември“ - Скопје.

Листа на трудови и евалуација на трудовите за избор на д-р Даниела Ристиќ-Стомнароска (публикувани во последните 5 години)

Трудови со оригинални научни резултати објавени во списанија со меѓународен уредувачки одбор:

1. **Ristikj D.**, Ristovski V., Papazova M., Dodevski A. Migraine association with atrial septal defect-a case report. *Journal of Morphological Sciences* 2018; 1 (1): 82-85.

Целта на овој труд е да се истакне поврзаноста на мигрената, како примарна главоболка со конгенитални заболувања на срцето, односно атријален септален дефект (АСД). Механизмот со кој се објаснува патогенезата на мигрената кај лицата со АСД се ослободување на парадоксални емболуси и вазоактивни супстанции во системскиот крвоток. Во приказот на случајот на 28-годишната пациентка со комплицирана мигрена и АСД, хируршкото затворање на АСД ја намали фреквенцијата на јавување на мигренозни главоболки.

2. **Ristikj D.**, Baneva-Dolnenec N., Papazova M. Association between plasma concentration of tumor necrotic factor alpha and clinical presentation of diabetic peripheral neuropathy. *Epilepsy and Neurology* 2017/2018. No 49/50: 41- 47.

Авторот на овој оригинален труд сака да ја истакне потенцијалната улога на тумор-некротичниот фактор алфа во патогенезата на дијабетичната периферна невропатија (ДПН). Истражувањето е спроведено врз 50 испитаници со дијагностицирана ДПН и истото покажува дека повисоки концентрации на TNF- α се измерени кај пациенти со автономна невропатија и кранијален неврит. Од друга страна, не беше најдена корелација помеѓу плазма концентрацииите на TNF- α со брзините на спроведување на испитуваните моторни и сензорни нерви.

3. **Ristic D.**, Papazova M. Average values of motor and sensory rates of peripheral nerve conduction in people with diabetic peripheral neuropathy. *Physioacta* 2017;11(2):45-53.

Целта на овој труд е да се прикажат електрофизиолошките карактеристики на неврогената лезија, изразени преку мерење на брзините на спроведување, амплитудата и изгледот на потенцијалот на моторните и сензитивните нерви кај лица со клинички манифестна дијабетична периферна невропатија ДПН. Во истражувањето беа вклучени 30 пациенти со ДПН, на возраст од 30 до 80 години и истото покажа дека најчесто афектирани нерви во патолошкиот процес се: n. suralis, n. peroneus profundus.

4. **Valentina Risteska-Nejashmij, Daniela Ristikj-Stomnaroska, Golubinka Bosevska, Anna Papa, Snezhana Stojkovska.** Facing of Family Doctor with Hantavirus Infection, *Open Access Maced J Med Sci.* (2019) Vol 7 No 10:1660-1664.

Целта на овој труд е да се истакне улогата на семејниот лекар во навремено дијагностицирање и третман на пациент со инфекција со хантавируси. Брзото клиничко препознавање, лабораториските анализи, навремен третман и хемодијализа кај пациенти со олигурија/анурија се клучните фактори во успешно лекување на оваа животно-загрозувачка состојба. Во нашиот приказ на случај станува збор за хеморагична треска со ренален синдром-Хантавирус инфекција со Dobrava серотип.

5. **Daniela Ristikj-Stomnaroska, Valentina Risteska-Nejashmij, Marija Papazova.** Role of Inflammation in the Pathogenesis of Diabetic Peripheral Neuropathy. *Open Access Maced J Med Sci.* (2019) Vol 7, No 14: 2267-2270.

Авторот на овој оригинален труд сака да ја истакне улогата на инфламацијата во патогенезата на дијабетичната невропатија. Истражувањето е спроведено на 80 испитаници, поделени во испитувана и контролна група. Степенот на оштетување на периферните нерви се одредувал со користење на скалата на симптоми на дијабетична невропатија (ДНС). Резултатите од ова истражување покажуваат дека лицата со повисок скор на ДНС скалата (автономна невропатија и кранијален неврит) имаат повисоки плазма концентрации на тумор-некротичен фактор алфа. Ова ја покажува можната улога на воспалението во процесот на оштетување на периферните нерви кај лицата со дијабетес мелитус тип II.

6. **Daniela Ristikj-Stomnaroska, Valentina Risteska-Nejashmij, Natalija Dolnenec-Baneva.** Role of Tumor Necrotic Factor alpha in the Pathogenesis of Diabetic Peripheral Neuropathy. *Macedonian Journal of Ophthalmology* 2019 Vol.6 No 2: 15-21.

Целта на овој оригинален труд е да се докаже поврзаноста на концентрациите на тумор некротичниот фактор алфа со тежината на клиничката слика кај дијабетична невропатија. Просечната вредност на TNF- α во испитуваната група беше 8.24 pg/ml, додека во контролната група изнесуваше 4.36 pg/ml ($p < 0.0001$).

7. **Daniela Ristikj-Stomnaroska.** Correlation Between Peripheral Nerve Conduction Velocity and Clinical Presentation of Diabetic Peripheral Neuropathy. *Macedonian Journal of Ophthalmology* 2020 Vol.7 No 2: 6-11.

Целта на овој труд е објективна евалуација на степенот на оштетување на периферните нерви со електрофизиолошки студии, што во корелација со клиничките симптоми и знаци е мерка за сериозноста на дијабетичната невропатија. Резултатите од истражувањето покажуваат дека клиничката манифестација на ДПН не зависи од времетраењето на дијабетесот, а ДНС скорот не зависи од брзината на спроведување на периферните нерви.

8. **Parazova M., Zhivadinovik J., Matveeva N., Dodevski A., Zafirova B., Ristic D.** Morphological characteristics of the recurrent artery of Heubner. *Journal of Morphological Sciences* 2018; 1 (1): 5-9.

Целта на овој труд е да се прикажат анатомските варијации на почетокот рекурентната артерија на Heubner (PAX) и нивното значење во областа на радиологијата и неврохирургијата. PAX претставува перфорантна гранка на a.cerebri anterior, која обезбедува васкуларизација на орбитофронтален кортекс, предни делови од nucleus caudatus и putamen, преден крак на capsula interna. Во 60% од случаите потеклото на PAX е гранањето на a.cerebri anterior со a. communicans anterior, додека кај 40% од случаите потекнува од A1 и A2 сегментот на a.cerebri anterior. Познавањето на потеклото на PAX е од круцијално значење во тек на неврохируршки интервенции во Вилсовиот круг, со цел да се избегне оштетување на оваа артерија и намалување на можноста за невролошки дефицит.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на анализата на приложените документи, како и личното познавање на кандидатката, Рецензентската комисија е едногласна во оценката дека со целокупната своја досегашна работа д-р Даниела Ристик-Стомнароска има голем придонес во наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност.

Согласно со претходно изнесеното, како и во согласност со Законот за високо образование, Правилникот за критериуми и постапка за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања, на Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Комисијата со особено задоволство му предлага на **Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки да ја избере д-р Даниела Ристик-Стомнароска во звање насловен доцент за наставно-научната област неврологија на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.**

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Наталија Долненец-Банева, редовен професор, претседател, с.р.

Д-р Анита Арсовска, редовен професор, член, с.р.

Д-р Драгана Петровска-Цветковска, редовен професор, член, с.р.

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ
Д-р Даниела Ристиќ-Стомнарска

Р.бр	Наставно-образовна дејност	Поени				
		15				
1	Избор во звање асистент	15				
	Вкупно	15				
Р. бр.	Научноистражувачка дејност и стручно-уметнички активности	Поени				вкупно
		во земјава		во странство		
		број	поени	број	поени	
4	Научен труд објавен во меѓународно научно списание (прв автор, втор автор, останати автори) (9/6/3) Трудови под реден број 1, 2, 3, 5 и 6 прв автор: 5 x 9 x 1 = 45 бода Труд под реден број 7 прв/еден автор: 1 x 9 x 1,3 = 11,7 бода Труд под реден број 8 останати: 1 x 3 x 0,7 = 2,1		5 x 9 x 1 = 45		1 x 9 x 1,3 = 11,7	58,8
10	Одбранета докторска дисертација		8			8
11	Одбранет постдокторски труд или одбранета специјализација		6			6
23	Студиски престој во странство		8			8
	Вкупно					80,8
Р. бр.	Стручно-апликативна дејност и организациско-развојна дејност	Поени				вкупно
		во земјава		во странство		
		број	поени	број	поени	
27	Едукатор во рамки на работната група за спроведување на едукации за вработените во итните медицински служби во Република Македонија, од областа неврологија-организирана од Министерството за здравство		1 x 5			5
29	JCI акредитација и реакредитација на ГОБ „8-ми Септември“		1 x 2			2
	Вкупно					7
	ВКУПНО БОДОВИ ОД СИТЕ ОБЛАСТИ		102,8			

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА ЗА НАСТАВНО-НАУЧНИТЕ
ОБЛАСТИ ИНФОРМАТИКА И ПРИМЕНЕТА МАТЕМАТИКА И
МАТЕМАТИЧКО МОДЕЛИРАЊЕ НА ФАКУЛТЕТ ЗА ИНФОРМАТИКА ПРИ
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Со Одлука бр. 1502-59/9 од 31.3.2021 година донесена на 195. седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за информатика, одржана на 31.3.2021 година, определени сме за членови на Рецензентска комисија за избор на наставник во сите звања за наставно-научните области *информатика (11000)* и *применета математика и математичко моделирање (10912)* на Факултетот за информатика при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Слободен печат“ и „Коха“ на 19.3.2021 година и во предвидениот рок се пријави:

Мирјана Коцалева, асистент-докторанд на Факултетот за информатика при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.

Врз основа на приложената документација од кандидатката, чест ни е на Наставно-научниот совет на Факултетот за информатика да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Кандидатката **д-р Мирјана Коцалева** е родена на 26 декември 1989 година во Штип. Со одличен успех ги завршува основното и средното образование (гимназија) во Штип. Во 2012 година дипломира на Факултет за информатика при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, со просечен успех 9.28 и се стекнува со звање *дипломиран инженер по информатика*. Потоа се запишува на постдипломски студии на Факултетот за информатика при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, на насока *информациски системи*. Постдипломските студии ги завршува со просечен успех 10.00 и со одбрана на магистерскиот труд со наслов „Модел на прифаќање и користење на академски и едукативни информациски системи во високото образование“ во декември 2014 година и се стекнува со академски степен *магистер по информатика* во потесна област *информациски системи*. Во учебната 2016/2017 година се запишува на докторски студии на студиската програма Компјутерска техника и информатика при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Докторските студии ги завршува во 2021 година, кога по успешната одбрана на докторскиот труд на 22 февруари се стекнува со право на научен назив *доктор на технички науки од областа на информатиката*.

Во периодот од ноември 2012 година до средината на 2015 година работи како волонтер во Центарот за електронско учење при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип. Од септември 2015 до 2017 година работи како лаборант на Факултет за информатика при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, а потоа е избрана во асистент докторанд на истиот факултет, каде што работи и до сега.

Општи услови за избор:

- просечен успех – додипломски студии 9.28, постдипломски студии 10.00;
- научен степен – доктор на технички науки од областа на информатиката. Докторскиот труд под наслов „Определување на природни периоди на градежни објекти преку мерење и процесирање на амбиентални вибрации“ е одбранет на 22.2.2021 година на Факултетот за информатика, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип;
- претходен избор – Мирјана Коцалева е избрана за асистент-докторанд со Одлука бр.1502-90/9 од 8.5.2017 година за научните области *информациони системи и програмирање и информатика* на Факултетот за информатика при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип;

- објавени научни трудови во референтна научна публикација (најмалку 4 (четири))
 – кандидатката д-р Мирјана Коцалева има објавено повеќе научни трудови во референтни научни публикации согласно со ЗВО во последните 5 (пет) години и тоа во меѓународни списанија со и без импакт фактор и повеќе научни трудови на конференции во земјата и во странство:

Бр.	Автор	Наслов на трудот	Списание/ публикација	Години на излегување на списанието/ конференцијата
1	Gicev, Vlado and Trifunac, Mihailo and Todorovska, Marija and Kocaleva, Mirjana and Stojanova, Aleksandra and Kokalanov, Vasko (2020)	Ambient Vibration Measurements in an Irregular Building.	Soil Dynamics and Earthquake Engineering. IF= 2.637 (http://eprints.ugd.edu.mk/24086/)	36
2	Karuovic, Dijana and Tasic, Ivan and Vidacek Hains, Violeta and Glusac, Dragana and Namestovski, Zolt and Szabo, Csaba and Kocaleva, Mirjana and Milanov, Dusanka (2020)	Students' habits and competencies for creating virtual learning environments.	Computer Applications in Engineering Education. pp. 1-19. ISSN 1099-0542. IF= 0.856 (http://eprints.ugd.edu.mk/24255/)	29
3	Stojanova, Aleksandra and Kocaleva, Mirjana and Luledjieva, Marija and Koceski, Saso (2019)	High level activity recognition using android smart phone sensors - Review.	Balkan Journal of Applied Mathematics and Informatics, 2 (2). pp. 27-36. ISSN 2545-4803 (http://eprints.ugd.edu.mk/23155/)	2
4	Kocaleva, Mirjana and Gicev, Vlado (2020)	Eigenvalues and eigenvectors of a building model as a one-dimensional element.	Balkan Journal of Applied Mathematics and Informatics, 3 (1). pp. 43-54. ISSN 2545-4803 (http://eprints.ugd.edu.mk/23794/)	3
4	Stojanova, Aleksandra and Stojkovic, Natasa and Kocaleva, Mirjana and Zlatanovska, Biljana and Martinovska Bande, Cveta (2017)	Application of VARK learning model on "Data Structures and Algorithms course	IEEE Global Engineering Education Conference (EDUCON), 25-28 Apr 2017, Athens, Greece, pp. 608-615 Индексирана во: Scopus SJR (0.197) (http://eprints.ugd.edu.mk/17633/)	11

5	Stojanova, Aleksandra and Stojkovic, Natasa and Kocaleva, Mirjana and Koceski, Saso, (2017)	Agent-based solution of caregiver scheduling problem in home-care context.	In Proceeding 14th International Conference on Informatics and Information Technologies, 07-09 Apr 2017, Mavrovo, Macedonia, 2017 (http://eprints.ugd.edu.mk/17642/)	17
6	Zlatanovska, Biljana and Stojkovic, Natasa and Kocaleva, Mirjana and Stojanova, Aleksandra and Lazarova, Limonka and Gobubovski, Roman (2018)	Modeling of Some Chaotic Systems with AnyLogic Software.	TEM Journal, 7 (2). pp. 465-470. ISSN 2217-8309 / 2217-8333 (Online) Индексирано во: Thomson Reuters, Scopus, Copernicus, Google scholar, DOAJ, EBSCO etc. (http://eprints.ugd.edu.mk/17843/)	10
7	Stojkovic, Natasa and Kocaleva, Mirjana and Miovski, Jordan and Zlatanovska, Biljana (2019)	Four color theorem – map solver	In: The Fifth Conference of the Mathematical Society of the Republic of Moldova dedicated to the 55th anniversary of the foundation of the Vladimir Andrunachievici Institute of Mathematics and Computer Science (IMCS-55), September 28 - October 1, 2019, Chisinau, Republic of Moldova. (http://eprints.ugd.edu.mk/22638/)	6
8	Kocaleva, Mirjana and Gicev, Vlado (2020)	A methodology of determining the natural frequencies of low-rise buildings.	Balkan Journal of Applied Mathematics and Informatics, 3 (2). pp. 7-14. ISSN 2545-4803 (http://eprints.ugd.edu.mk/23645/)	3

9	Kocaleva, Mirjana and Stojkovic, Natasa and Stojanova, Aleksandra and Krstev, Aleksandar and Zlatanovska, Biljana (2017)	Improving on teaching curriculum of Calculus 2 at Technical Faculties	IEEE Global Engineering Education Conference (EDUCON), 25-28 Apr 2017, Athens, Greece, pp. 594-601 Индексирана во: Scopus SJR (0.197) (http://eprints.ugd.edu.mk/17632/)	11
10	Karuovic, Dijana and Tasic, Ivan and Szabo, Csaba and Vidacek Hains, Violeta and Namestovski, Zolt and Kocaleva, Mirjana and Glusac, Dragana and Milanov, Dusanka (2019)	Influence of Student Computer Literacy on Qualifications for Creating Virtual Learning Environments.	In: 42nd International Convention on Information and Communication Technology, Electronics and Microelectronics (MIPRO), 20-24 May 2019, Opatija, Croatia. (http://eprints.ugd.edu.mk/24255/)	42

- потврда за познавање на најмалку еден странски јазик – Кембриџ меѓународен сертификат по англиски јазик (PET) на ниво B1;
- способност за изведување на високообразовна дејност – д-р Мирјана Коцалева има учествувано во изведување на наставата со одржување на вежби по повеќе предмети на Факултетот за информатика. Исто така за потребите на Факултетот за информатика е и коавтор на скрипта и практикуми.

Посебни услови:

учество во научноистражувачки проекти, односно значајни достигнувања во примената на научноистражувачките резултати – д-р Мирјана Коцалева е учесник-истражувач во научноистражувачките проекти „Зголемување на веб видливоста на Универзитетот Гоце Делчев“, „Електронско тестирање и колоквиуми за додипломските универзитетски предмети“, „Истражување и развој на геоинформационен систем на Универзитетот Гоце Делчев“, финансирани од УГД во Штип и „Parsing and multi-word expressions. Towards linguistic precision and computational efficiency in natural language processing (PARSEME)“ cost акција;

придонес во оспособувањето на помлади наставници и соработници – досега д-р Мирјана Коцалева има соработувано со неколку помлади соработници на Факултетот за информатика во научноистражувачката работа, како и одржувањето на вежбите по предметите: Архитектура на компјутери, Оперативни системи, Дигитално процесирање на сигнали, Развој на информациски системи;

рецензирани скрипта и практикум или авторско ЦД – кандидатката има објавено позитивно рецензирани практикуми по предметите Оперативни системи и Дигитално процесирање на сигнали и скрипта по предметот Дигитално процесирање на сигнали.

Наставно-образовна и научноистражувачка дејност

Кандидатката Мирјана Коцалева уште како волонтер и потоа како лаборант учествува во наставно-образовната дејност на факултетот со помагање и асистирање во наставата на повеќе предмети од прв циклус на Факултетот за информатика. Со Одлука бр. 1502-90/9 од 8.5.2017 година на Наставно-научниот совет на Факултетот за информатика, Мирјана Коцалева е избрана за асистент-докторанд за научните области информациона системи

и програмирање и информатика на Факултетот за информатика при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Кандидатката Мирјана Коцалева се истакнува со нејзиниот коректен однос како кон студентите така и кон колегите со кои соработува. Секогаш и навремено ги исполнува зададените задолженија од наставниот процес.

Таа има учествувано во изведувањето на наставата со реализација на вежбите по повеќе предмети на прв циклус студии на Факултетот за информатика и тоа:

- Интернет програмирање,
- Информациски системи,
- Развој на информациски системи,
- Управување на информации системи,
- Системи за електронско учење,
- Системи за електронско и далечинско учење,
- Инфраструктура на облак и сервиси,
- Основи на програмирање,
- Дигитална логика,
- Архитектура на компјутери,
- Оперативни системи,
- Мрежни оперативни системи,
- Дигитално процесирање на сигнали,
- Веб сервиси и XML,
- Теорија на информации.

Кандидатката д-р **Мирјана Коцалева** има забележителни научноистражувачки активности и е автор и коавтор на над 50 трудови објавени во списанија или презентирани на конференции и работилници (<http://eprints.ugd.edu.mk/view/creators/Kocaleva=3AMirjana=3A=3A.html>).

I. Листа на научни трудови објавени во референтни научни публикации (научни списанија и зборници на рецензирани научни трудови презентирани на меѓународни академски собири), научни проекти и други научноистражувачки референци:

1. **Kocaleva, Mirjana** and Stojanova, Aleksandra and Stojkovic, Natasa and Koceva Lazarova, Limonka and Zlatanovska, Biljana (2021) COVID-19 model of learning – advantages and disadvantages. In: 4th TSD Conference, 18 Dec 2020, Skopje, Macedonia.

Во овој труд статистички се анализирани резултатите од првиот и вториот парцијален испит по предметот Математика за студенти од различна академска година: едни од академска година кога испитите се вршеа во училища, вторите од академска година кога беше воведено е-тестирање и третите од академската година кога тестирањето беше онлајн (во време на корона вирусот). Студентите кои беа тестирани се од различни факултети на Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип.

2. **Karamazova, Elena** and **Kocaleva, Mirjana** and Kertakova, Marija (2021) Statistical analysis of student achievement using different ways of learning. In: 4th TSD Conference, 18 Dec 2020, Skopje, Macedonia.

Во овој труд се анализирани и споредени резултатите од завршниот испит по предметот Оперативни системи за студенти од различна академска година: еден од учебната 2018/2019 година кога наставата се изведуваше на класичен начин и вториот од академска година 2019/2020 кога наставата се изведуваше преку Интернет преку платформата Мајкрософт Тимс. Двете групи студенти се од Факултетот за компјутерски науки на Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип и го изучуваат предметот Оперативни системи во четвртиот семестар. Целта на трудот е со користење на описна статистика и други статистички методи да се донесе заклучок кој начин на учење дава подобри резултати во постигањата на учениците.

3. **Kocaleva, Mirjana** and Stojanova, Aleksandra and Zlatanovska, Biljana and Stojkovic, Natasa (2021) Примена на различни методи на учење на информатичките предмети. ФИЛКО - Зборник на трудови од Петта меѓународна научна конференција за филологија, култура и образование. pp. 163-168. ISSN 978-608-244-308-9

Користењето на повеќе различни методи на учење е релативно нов пристап. Овој пристап е оној што професорите од неодамна започнаа да го препознаваат и да го применуваат. Едни од најпознатите методи на учење се: визуелното учење (со користење на слики), ауралното (со музика и звук), вербалното (јазично), физичкото (со користење на телото, рацете), логичкото (користење на математика за размислување), социјалното (учење во група) и персоналното (индивидуално учење). Секој од овие методи на учење е добар на свој начин и има големо влијание врз студентот, затоа што користи различни делови од мозокот. Во овој труд ќе видиме како и колку од овие методи се применуваат при изучување на информатичките предмети.

4. Stojanova, Aleksandra and **Kocaleva, Mirjana** and Stojkovic, Natasa and Zlatanovska, Biljana (2021) Примена на VARK моделот во процесот на учење. ФИЛКО - Зборник на трудови од Петта меѓународна научна конференција за филологија, култура и образование. pp. 311-318. ISSN 978-608-244-698-1

Овој труд го претставува VARK моделот (Visual, Aural, Reading or Writing and Kinesthetic) како ефикасен стил на учење. Моделот на учење е применет во курсот „Структури на податоци и алгоритми“. Овој начин на комбинирано учење го зголемува целокупното студиско искуство и го подобрува успехот на учениците. Овој метод има значителен позитивен ефект врз студентите. Подетално, неговата примена е презентирана во трудот.

5. **Kocaleva, Mirjana** and Gicev, Vlado (2020) Eigenvalues and eigenvectors of a building model as a one-dimensional element. Balkan Journal of Applied Mathematics and Informatics, 3 (1). pp. 43-54. ISSN 2545-4803

Главната цел на нашето истражување е да се предложи формула од која ќе се добијат природните фреквенции односно фундаменталните периоди на објектите. Нашата цел е да потврдиме дека за да се дефинира емпириска равенка за оценка на фундаменталните периоди на постоечки и новопроектирани згради во Северна Македонија основен параметар покрај висината е и материјалот на носечките елементи. Основниот (фундаментален) природен период одговара на првиот трансверзален мод на движење на објектот.

6. Gicev, Vlado and Trifunac, Mihailo and Todorovska, Marija and **Kocaleva, Mirjana** and Stojanova, Aleksandra and Kokalanov, Vasko (2020) Ambient Vibration Measurements in an Irregular Building. Soil Dynamics and Earthquake Engineering.

Во овој труд покажуваме како сложените, тридимензионални режими на вибрации на неправилна зграда можат да се идентификуваат со мерења на амбиенталните вибрации. Ние претставуваме дводимензионални пресеци на тридимензионалните модални форми и опишуваме стратегија за мерење и идентификување на својствата на зградата кога возбудувањето се состои од нестабилни микротремори и кратки и слаби ветрови.

7. Stojkovic, Natasa and **Kocaleva, Mirjana** and Martinovska, Cveta and Stojanova, Aleksandra and Zlatanovska, Biljana (2020) Application of the Four-Color Theorem for coloring a city map. Balkan Journal of Applied Mathematics and Informatics, 3 (1). pp. 25-36. ISSN 2545-4803

Во овој труд се дадени некои основни дефиниции од теоријата на графови, објаснето е што претставува хроматски број на граф и се разгледани одредени теореми поврзани со бојење на графови. Во продолжение на трудот се разгледува проблемот со бојење на карта со четири бои. Поконкретно се разгледува мапата на областите Штип и Скопје. За бојење на различни општини во овие области се користи софтверот “Four color theorem – map solver”.

8. Karuovic, Dijana and Tasic, Ivan and Vidacek Hains, Violeta and Glusac, Dragana and Namestovski, Zolt and Szabo, Csaba and **Kocaleva, Mirjana** and Milanov, Dusanka (2020) Students' habits and competencies for creating virtual learning environments. Computer Applications in Engineering Education. pp. 1-19. ISSN 1099-0542

Оваа студија ги испитува навиките и компетенциите на студентите по ИТ во користењето на ресурсите на информатичката технологија. Истражувањето вклучува 650 студенти од седум различни високообразовни институции во различни земји во регионот. Трудот истражува кои алатки за информатичка технологија, апликации преку Интернет и офлајн програми се користат. Трудот, исто така, има за цел да го потенцира времето што студентите го поминуваат на Интернет и колку учествуваат во комуникација преку Интернет. Целта е да се процени за што се користеле можностите обезбедени од Интернет во однос на учењето и развојот. Добиените резултати можат да помогнат да се развијат и подобрат виртуелните средини за учење, како и да се создаде подобрена форма и содржина на курсеви преку Интернет во иднина.

9. **Kocaleva, Mirjana** and Gicev, Vlado (2020) A methodology of determining the natural frequencies of low-rise buildings. *Balkan Journal of Applied Mathematics and Informatics*, 3 (2). pp. 7-14. ISSN 2545-4803

Главната цел на нашето истражување е да ги пронајдеме природните фреквенции, т.е. основните периоди на објектите. Одредувајќи ги природните фреквенции, можеме да најдеме динамични сили кои делуваат на структурата за да можеме да ги дизајнираме конструктивните елементи за да се спротивстават на овие сили. Ова ќе го сториме со цел да утврдиме при одредени возбудувања (како што се експлозии или земјотреси) кои фреквенции на возбудувања се опасни за конструкцијата. Бидејќи, ако фреквенција на возбудата е близу до природната фреквенција на конструкцијата, динамичките сили се големи и структурата не само што ќе има одредена штета, туку може и во најлошото сценарио да пропадне. Нашето внимание е насочено кон катастрофи предизвикани од земјотреси. За оваа цел, ќе ја измериме постојната структура - викенд куќа во Берово. Користејќи мерења и обработка на податоци, ќе се обидеме да ги добиеме неговите природни фреквенции.

10. **Stojanova, Aleksandra** and **Kocaleva, Mirjana** and Luledjieva, Marija and Koceski, Saso (2019) High level activity recognition using android smart phone sensors - Review. *Balkan Journal of Applied Mathematics and Informatics*, 2 (2). pp. 27-36. ISSN 2545-4803

Препознавањето на човековата активност преку паметни телефони во последните години е добро познато поле на истражување и може да се користи во апликации во здравството, безбедноста на земјата како за забава. Во овој труд даваме преглед на апликации и имплементирани системи за препознавање активност на високо ниво со користење на сензори за паметни телефони на Андроид.

11. **Loku, Lindita** and **Kocaleva, Mirjana** and Zlatanovska, Biljana and Stojkovic, Natasa and Krstev, Aleksandar (2019) Analysis of students' outcomes for the subject mathematics at university level. *Balkan Journal of Applied Mathematics and Informatics*, 2 (1). pp. 23-28. ISSN 2545-4803

Во овој труд, истражувањето е насочено кон анализа на податоци добиени од резултатите на студентите за предметот Математика на универзитетско ниво. Резултатите добиени од целокупното тестирање ќе бидат обработени статистички со демографија, описна статистика, дистрибуција на фреквенција.

12. **Stojkovic, Natasa** and **Kocaleva, Mirjana** and **Stojanova, Aleksandra** and **Janeva, Isidora** and **Zlatanovska, Biljana** (2019) Visualization of Ford-Fulkerson algorithm. *Balkan Journal of Applied Mathematics and Informatics*, 2 (2). pp. 7-20. ISSN 2545-4803

Во овој труд се разгледува алгоритмот на Ford-Fulkerson за наоѓање на максимален проток во проточни транспортни системи. За таа цел прво се дадени основните дефиниции на проток, остаточен транспортен систем и зголемувачки пат. За подобро разбирање на алгоритмот е направена визуелизација на истиот во програмскиот јазик Java.

13. **Stojanova, Aleksandra** and **Kocaleva, Mirjana** and **Stojkovic, Natasa** and **Bikov, Dusan** and **Ljubenovska, Marija** and **Zdravevska, Savetka** and **Zlatanovska, Biljana** and **Miteva, Marija** and **Koceva Lazarova, Limonka** (2018) Optimization models for scheduling in kindergarten and healthcare centers. *Balkan Journal of Applied Mathematics and Informatics*, 1 (1). pp. 65-71. ISSN 2545-4803

Трудот е изработен како резултат на работата спроведена на работилница од The First Modelling Week. Во овој труд се прави оптимизационен модел за справување со голем број деца и вработени во детските градинки или во дневни центри за деца. Проблемот може да се прошири и на проблемот за здравствените услуги за стари лица.

14. Zlatanovska, Biljana and Stojkovic, Natasa and **Kocaleva, Mirjana** and Stojanova, Aleksandra and Lazarova, Limonka and Gobubovski, Roman (2018) Modeling of Some Chaotic Systems with AnyLogic Software. TEM Journal, 7 (2). pp. 465-470. ISSN 2217-8309 / 2217-8333 (Online)

Во овој труд е дадена анализа на системите на Рослер, Чуа и Чен, кои се добро познати во теоријата на хаосот. Тоа се системи од три обични диференцијални равенки кои продуцираат хаос за одредени вредности на параметрите. Нивното однесување, динамичката анализа и графичка визуелизација на истата може детално да се анализираат со Mathematica и Matlab, како и со софтверот AnyLogic. Во трудот се прави евалуација на динамиката на развојот на наведените хаотични системи со посебен осврт на интеракцијата и меѓузависностите помеѓу променливите при еволуцијата на фазните рамнини, што фрла додатно светло на разбирањето на наведените динамички системи опишани со своите системи диференцијални равенки.

15. **Kocaleva, Mirjana** and Martinovska Bande, Cveta (2017) Споредба на алгоритми за класификација. Yearbook of the Faculty of Computer Science, 5 (4). pp. 27-36. ISSN 1857-8691

Податочното рударење е една од најкористените технологии денес. За таа цел во овој труд прво ги разгледуваме податочното рударење и класификацијата, а потоа се задржуваме на дрвата за одлучување како еден од начините за имплементација на класификацијата. Исто така ги разгледуваме перформансите на алгоритмите за градење на дрва за одлучување, вклучувајќи ја и ентропијата, Gini коефициентот, грешката при класификација, прецизност и recall, ROC криви итн. Во трудот е направена споредба на едни од најпознатите алгоритми за класификација и се презентирани резултатите добиени со примена на ID3 и J48 алгоритмите (J48 и J48 graft) на наша база на податоци.

16. **Kocaleva, Mirjana** and Risteska, Aleksandra (2017) Практична примена на едно – димензионалната бранова равенка. Yearbook of the Faculty of Computer Science, 5 (5). pp. 5-12. ISSN 1857- 8691

Во овој труд ги разгледуваме парцијалните диференцијални равенки, а посебен акцент ставаме на хиперболичните равенки и на брановата равенка како посебен вид на овие равенки. Исто така користиме компјутерска симулација со која го прикажуваме проблемот на пропагирање на бран на конкретен нумерички модел. Користиме формулација на равенката на бранот изразена преку брзината, деформацијата и напонот. Со интегрирање на брзината во однос на времето, добиваме преместувања на просторните точки. Главната цел на ова истражување е да ги проучиме феномените кои се случуваат кога имаме Dirichlet гранични услови кога имаме пропагирање на бранот во форма на полусинусен пулс.

17. Zlatanovska, Biljana and **Kocaleva, Mirjana** and Krstev, Aleksandar and Zdravev, Zoran (2016) E - testing against classical testing in subject Mathematics. Yearbook of the Faculty of Computer Science, 4 (4). pp. 29-32. ISSN 1857- 8691

Во овој труд се анализира влијанието на знаењето стекнато од претходното математичко образование во корелација со знаењето стекнато од предавањата и вежбите по математика. Податоците се добиени преку тестирање студентите на класичен начин и преку електронски тестови спроведени на Moodle платформата за е-учење. На добиените резултати им е направена статистичка обработка на податоците и се донесени соодветни заклучоци.

18. **Kocaleva, Mirjana** and Stojanov, Done and Stojanovic, Igor and Zdravev, Zoran (2016) Pattern Recognition and Natural Language Processing: State of the Art. TEM Journal, 5 (2). pp. 236-240. ISSN 2217-8309 / 2217-8333 (Online)

Во овој труд се дискутираат општите методи на ВИ, како што се машинското учење, препознавањето на облици и процесирањето на природниот говор (NLP). Исто така е

претставена стандардната архитектура на системот за процесирањето на природниот говор и нивоата кои се потребно за разбирање на NLP. И на крај се опишани статистичките NLP и повеќезначните изрази.

19. **Kocaleva, Mirjana** and Stojanovic, Igor and Zdravev, Zoran (2015) Модел на прифаќање и употреба на репозиториумот наменет за наставниот кадар при Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип. Yearbook of the Faculty of Computer Science, 3 (3). pp. 21-32. ISSN 1857- 8691

Во трудов е опишан проектот за зголемување на веб видливоста на Универзитетот „Гоце Делчев“ и воведувањето на репозиториумот како важен дел од тој проект. Понатаму во трудот е даден приказ на резултатите од анкетата спроведена за употребата и прифатеноста на репозиториумот од страна на наставниот кадар при Универзитетот „Гоце Делчев“, со примена на УТАУТ теоријата. И на крај, во заклучокот, е дефинирана важноста од успешната употреба на репозиториумот.

20. **Kocaleva, Mirjana** and Gicev, Vlado (2015) Решавање на топлинска равенка со Neumann гранични услови со употреба на Crank-Nicolson методот. Yearbook 2014 - Faculty of Computer Science, 3 (3). pp. 33-38. ISSN 1857- 8691

Во овој труд разгледуваме решавање на Neumann проблемот при трансфер на топлина низ прачка. Иницијално прачката е загреана по должина, а на краевите температурата се менува во тек на време. проблемот се опишува со парцијална диференцијална равенка која ја решаваме нумерички со Crank - Nicolson методот, во случај кога имаме Neumann гранични услови.

21. **Kocaleva, Mirjana** and Stojanovic, Igor and Zdravev, Zoran (2015) Model of e-learning acceptance and use for teaching staff in Higher Education Institutions. International Journal of Modern Education and Computer Science (IJMECS), 7 (4). pp. 23-31. ISSN 2075-017X

Во трудот е користена модифицирана унифицирана теорија на прифаќање и употреба на технологија (УТАУТ) како методологија на истражувањето. Целта на овој труд е да се добие увид во прифаќање на наставниот кадар и употреба на системот за е-учење (ELC) и испитување на влијанието на седум детерминанти (четири УТАУТ детерминанти, 2 дополнителни детерминанти и еден личен „самодоверба“ одредница). Истражувањето е спроведено на 92 испитаници (наставата) да го фати нивните перцепции на учење.

22. Delipetrev, Blagoj and Stojanova, Aleksandra and **Kocaleva, Mirjana** and Manevski, Vladimir and Kocev, Ivica (2015) Model of crowdsorce enviromental application based on mobile photos. A journal for information technology, education development and teaching methods of technical and natural sciences, 5 (2). pp. 1-12. ISSN 2217-7949

Во овој труд е претставен модел за интерактивна, забавна и лесна за употреба апликација, која користи гео означени фотографии снимани со мобилни телефони, со цел да се забележат промените во околината и да се зголеми свеста кај луѓето за зачувување на околината. Исто така, даваме и краток преглед на постоечките апликации кои имаат нешто заедничко со нашиот предлог модел и ја презентираме нашата идеја за создавање на „временска рамка“.

23. Stojanova, Aleksandra and Zlatanovska, Biljana and **Kocaleva, Mirjana** and Gicev, Vlado (2015) Obtaining functions from fourier series with Matlab. A journal for information technology, education development and teaching methods of technical and natural sciences, 5 (1). pp. 1-10. ISSN 2217-7949

Во овој труд е претставена програма напишана во Matlab за прикажување на парцијални суми на три тригонометриски редови, како начин за наоѓање на периодичните функции кои тие ги претставуваат. Исто така е претставен и математички доказ за добивање на една од периодичните функции што соодветствува со нашето графичко претставување.

24. **Kocaleva, Mirjana** and Gicev, Vlado (2014) Примена на Crank-Nicolson методот за решавање на топлински равенки. Yearbook 2013 - Faculty of Computer Science, 2 (2). pp. 35-45. ISSN 1857- 8691

Во овој труд разгледуваме еднодимензионален (1-Д) проблем на трансфер на топлина низ прачка. Иницијално прачката е загреана по должина, а на краевите температурата се

одржува на нула во тек на време. Проблемот се опишува со парцијална диференцијална равенка која ја решаваме нумерички со Crank-Nicolson методот.

25. **Kocaleva, Mirjana** and Stojanovic, Igor and Zdravev, Zoran (2014) UTAUT and its Application in an Educational Environment: State-of-the-Art. Yearbook 2013 - Faculty of Computer Science, 2 (2). pp. 95-102. ISSN 1857- 8691

Овој труд го опишува моделот UTAUT и факторите кои влијаат врз него, а на промена со текот на времето. Понатаму се дадени примери за примена на UTAUT во различни средини. И на крај, во заклучокот гледаме зошто прифаќањето на ИКТ е задолжително и треба да се преземат со цел да се прифати нова технологија.

26. Delipetrev, Blagoj and Stojanova, Aleksandra and Ljubotenska, Ana and **Kocaleva, Mirjana** and Delipetrev, Marjan and Manevski, Vladimir (2015) Collaborative cloud computing application for water resources based on open source software. In: ICT Innovations 2015. Springer International Publishing, pp. 69-78.

Во овој труд е претставено истражувањето и развојот на cloud computing апликација за водни ресурси базирана на софтвер со отворен код. Најважната карактеристика на оваа апликација е овозможувањето на гео платформа во реално време за поддршка на повеќе корисници.

27. **Kocaleva, Mirjana** and Petrovska, Biserka and Stojkovic, Natasa and Stojanova, Aleksandra and Zlatanovska, Biljana (2020) Review of Sentinel-2 applications. In: ITRO 2020, 30 Oct 2020, Zrenjanin, Republic of Serbia.

Во денешно време со следење на сателитите најлесно може да се забележат дневните промени на земјата, климата и водата. Овој труд претставува литературен преглед на истражувања во областа на набљудување на земјата, во последниве години. Прво е даден преглед на податоците за Коперник и Сентинел-2. Потоа, се проценуваат апликациите Сентинел-2 во проблеми со далечинско набљудување. На крајот, презентирани се архитектурите на длабочинско учење и CNN применети на Сентинел-2 слики, како и нашите следни цели.

28. Karamazova, Elena and Jusufi Zenku, Teuta and **Kocaleva, Mirjana** (2020) Statistical Data for Modern Communication in Mathematics Subjects at Faculty. In: ITRO 2020, 30 Oct 2020, Zrenjanin, Republic of Serbia.

Овој труд ги специфицира апликациите што се користат за онлајн настава во учебната 2019/2020 година и во двата универзитета Гоце Делчев, Штип и Мајка Тереза, Скопје. Потоа се наведени два различни прашалници за студенти од двата универзитета со цел да се види нивното мислење за наставата преку Интернет за сите предмети, но особено за предметот математика. Презентирани се резултатите од прашалниците и се извлекуваат заклучоци од нив.

29. Stojanova, Aleksandra and **Kocaleva, Mirjana** and Koceska, Natasa and Koceski, Saso (2019) Video-conferencing distance learning. In: 2-nd International Scientific Conference MILCON'19, 12 Nov 2019, Skopje, Macedonia.

Во овој труд е направена студија со цел да се оценат потенцијалите на видеоконференциско учење на далечина и да се разберат перцепциите на студентите и нивното задоволство од овој вид на образование. Исто така, направена е споредба на ставот на студентите помеѓу видеоконференциско учење на далечина и традиционалното учење на животната средина во училищата. Резултатите покажале дека оваа форма на далечинско образование може да се прифати подеднакво добра како и традиционалните методи на настава.

30. Karuovic, Dijana and Tasic, Ivan and Szabo, Csaba and Vidacek Hains, Violeta and Namestovski, Zolt and **Kocaleva, Mirjana** and Glusac, Dragana and Milanov, Dusanka (2019) Influence of Student Computer Literacy on Qualifications for Creating Virtual Learning Environments. In: 42nd International Convention on Information and Communication Technology, Electronics and Microelectronics (MIPRO), 20-24 May 2019, Opatija, Croatia.

Овој труд ги презентира резултатите од истражувањето за компјутерска писменост кај студенти од студиски програми по информатика и нивните квалификации во областа на создавање виртуелни средини за учење. Учесници во студијата беа студенти од Србија,

Хрватска, Унгарија, Македонија и Словачка. Евидентно е дека постојат јасни разлики, но има и сличности во однос на компјутерската писменост кај студентите на техничките универзитети во регионот.

31. **Kocaleva, Mirjana** and Loku, Lindita and Zlatanovska, Biljana and Stojkovic, Natasa and Krstev, Aleksandar (2019) Theoretical Basics of Statistics via Examples. In: ITRO 2019, June 27, 2019, Zrenjanin, Republic of Serbia.

Во нашето истражување фокусот е ставен на описната статистика. Од описната статистика ја разгледуваме средната вредност, просекот, кварталите, варијансата и стандардната девијација, оддалеченоста, средното отстапување и средната апсолутна девијација. Методите наведени погоре се претставени преку примери.

32. Stojkovic, Natasa and **Kocaleva, Mirjana** and Zlatanovska, Biljana and Stojanova, Aleksandra (2019) Bellman-Ford and Floyd Warshall Algorithms for Easier Learning. In: ITRO 2019, June 27, 2019, Zrenjanin, Republic of Serbia.

Во овој труд се разгледуваат алгоритмите на Bellman-Ford и Floyd Warshall Алгоритмот на Floyd-Warshall се користи за наоѓање на најкраткиот пат помеѓу сите парови од јазли во графот. Алгоритмот на Bellman-Ford е сличен на алгоритмот на Dijkstra, но тој може да се користи и кај графови кои содржат линкови со негативни тежини. Алгоритмите се имплементирани во програмскиот јазик Java, исто така е направена визуелизација за тоа како работат алгоритмите.

33. Stojkovic, Natasa and **Kocaleva, Mirjana** and Miovski, Jordan and Zlatanovska, Biljana (2019) Four color theorem – map solver. In: Proceedings of the Fifth Conference of Mathematical Society of Moldova IMCS-55, 28 Sept - 1 Oct 2019, Chisinau, Republic of Moldova.

Во овој труд, се разгледува проблемот со боење на мапи со четири бои со теорија на графови. Ја разгледаваме мапата на Скопје. За боење се користи софтверот „Теорема на четири бои - решавачи на мапи“.

34. Stojanova, Aleksandra and Zlatanovska, Biljana and **Kocaleva, Mirjana** and Rendzova, Dobrila and Stojkovic, Natasa and Bikov, Dusan (2019) Using of Matlab in the Mathematical Education. In: ITRO 2019, June 27, 2019, Zrenjanin, Republic of Serbia.

Во трудот, е објаснето решавањето на математички проблеми со помош на пакетот Matlab. Целта е да се прикаже дека Matlab е често користен софтверски пакет и е лесен за користење. Командите се повикуваат на многу едноставен начин со едноставна синтакса, споредено со другите програмски јазици, каде што е потребно подетално познавање на програмскиот јазик.

35. **Kocaleva, Mirjana** and Zlatanovska, Biljana and Stojkovic, Natasa and Stojanova, Aleksandra (2018) Application of Runge - Kutta and Euler methods for ODE through examples. In: International Conference on Information Technology and Development of Education – ITRO 2018, 29 June 2018, Zrenjanin, Republic of Serbia.

Во овој труд преку примери се опишани примените на двата методи со соодветна визуелизација во Mathematica.

36. Zlatanovska, Biljana and Ljubenovska, Marija and **Kocaleva, Mirjana** and Koceva Lazarova, Limonka and Stojkovic, Natasa and Stojanova, Aleksandra (2018) Dynamical Analysis of Two Cubic Discrete Dynamical Systems. In: International Conference on Information Technology and Development of Education – ITRO 2018, 29 June 2018, Zrenjanin, Republic of Serbia.

Во овој труд е дадена динамичка анализа на две кубни дискретни динамички системи кои зависат од промена на еден реален параметар преку анализа и класификација на фиксните точки, анализа на периодични орбити со период два и анализа на нивните бифуркациони дијаграми. За графичката визуелизација е користен Mathematica.

37. Stojkovic, Natasa and Grezova, Kristina and Zlatanovska, Biljana and **Kocaleva, Mirjana** and Stojanova, Aleksandra and Golubovski, Roman (2018) Euler's Number and Calculation of Compound Interest. In: International Conference on Information Technology and Development of Education – ITRO 2018, 29 June 2018, Zrenjanin, Republic of Serbia.

Ојлеровиот број „e“ е математичка константа која има многу примени во разни

домени од науката. Една таква имплементација е кај пресметката на сложената камата, во инвестицискиот домен на финансискиот сектор. Во овој труд се прави компаративна студија на проста, номинална, реална, ефективна и сложена камата од аспект на очекувани перспективи за индивидуа во денешницата, и се анализираат социо-економските околности кои влијаат на индивидуалните стратешки одлуки за инвестирање и штедење.

38. **Kocaleva, Mirjana** (2018) Convolutional neural networks in object recognition. In: Научен семинар “Математически основи на информатиката”, 29.03.2018, Великотърновски университет “Св. св. Кирил и Методий”, Велико Търново.

Во овој труд се опишани конволуциските невронски мрежи во препознавањето на облици.

39. **Kocaleva, Mirjana** (2018) Convolutional neural network as an architecture for deep learning. In: Научна конференция на младите изследователи, 18 May 2018, Veliko Trnovo, Bugarija.

Трудот го прегледува машинското учење како процес на обука на компјутерите да учат од искуство или директно од податоци без да се засноваат на претходно дефинирана равенка како модел.

40. **Kocaleva, Mirjana** and Stojkovic, Natasa and Stojanova, Aleksandra and Krstev, Aleksandar and Zlatanovska, Biljana (2017) Improving on teaching curriculum of Calculus 2 at Technical Faculties. In: IEEE Global Engineering Education Conference (EDUCON), 25-28 Apr 2017, Athens, Greece.

Во овој труд е направена статистичка анализа на податоците добиени од тестирањата на студентите од два факултети по предметот Калкулус 2, каде што наставата се одвива со класичен метод, но и комбинирање на класичниот метод со компјутерска визуализација.

41. Stojanova, Aleksandra and Stojkovic, Natasa and **Kocaleva, Mirjana** and Koceski, Saso (2017) Agent-based solution of caregiver scheduling problem in home-care context. In: 14th International Conference on Informatics and Information Technologies, 07-09 Apr 2017, Mavrovo, Macedonia.

Процесот на распоредување на негувателките во служба на старите лица може да се разгледува како Job Shop Scheduling проблем, кој е NP-тежок за решавање. Во овој труд е направена аналогија на проблемот со Job Shop Scheduling проблемот и е предложен пристап базиран на агенти (agent-bases approach), каде соодветните учесници се негувателките и старите лица и тие се претставени како агенти. Трудот предлага симулација на проблемот базиран на агенти со користење на софтверот Anylogic.

42. Stojanova, Aleksandra and Stojkovic, Natasa and **Kocaleva, Mirjana** and Zlatanovska, Biljana and Martinovska Bande, Cveta (2017) Application of VARK learning model on “Data Structures and Algorithms” course. In: IEEE Global Engineering Education Conference (EDUCON), 25-28 Apr 2017, Athens, Greece.

Во овој труд е претставен VARK модел како ефективен стил на учење, кој дава позитивни резултати кај студентите по предметот Структури на податоци и алгоритми.

43. Zlatanovska, Biljana and **Kocaleva, Mirjana** and Stojanova, Aleksandra and Stojkovic, Natasa and Deleva, Eleonora (2017) Examples of fold bifurcation in a one-dimensional systems. In: ITRO 2017, 22 June 2017, Zrenjanin, Serbia.

Во овој труд се анализира фолд бифуркација во еднодимензионални системи, кои зависат од еден параметар. Анализата е направена преку два примери. Дадени се графичките презентации и бифуркационите дијаграми.

44. **Kocaleva, Mirjana** and Stojanova, Aleksandra and Koceska, Natasa (2017) Review: Using physiological parameters for evaluating User Experience. In: ITRO 2017, 22 June 2017, Zrenjanin, Serbia.

Во овој труд е даден е краток преглед на кориснички интерфејси, корисничко искуство и емоции. Потоа, се објаснети некои физиолошки параметри (за мерење на емоции) што можат да се користат при проценка. На крајот, презентирани се методите што ги користат разни истражувачи за проценка на корисничкото искуство, како и следните планови во оваа област на истражување.

45. Stojkovic, Natasa and Stojanova, Aleksandra and **Kocaleva, Mirjana** and Zlatanovska, Biljana and Karamazova, Elena (2017) Simulation of Queuing System based on Anylogic. In: ITRO 2017, 22 June 2017, Zrenjanin, Serbia.

Во овој труд се користи теоријата за редефинирање на оперативните истражувања за да се анализира процесот на сервисирање во системот за редизајнирање со користење на софтвер за моделирање AnyLogic. Точноста на податоците од експериментот е потврдена со споредување на теоретските вредности.

46. **Kocaleva, Mirjana** and Stojanova, Aleksandra and Stojkovic, Natasa and Zlatanovska, Biljana and Delipetrev, Blagoj (2017) Students' attitude towards learning. In: 14th International Conference on Informatics and Information Technologies, 07-09 Apr 2017, Mavrovo, Macedonia.

Во овој труд се анализира колку правењето на поправни колоквиуми има влијание врз успехот на студентите со користење на статистичка анализа на податоците.

47. **Kocaleva, Mirjana** and Zlatanovska, Biljana and Stojanova, Aleksandra and Stojkovic, Natasa and Gicev, Vlado (2017) Wave equation with Dirichlet boundary conditions. In: ITRO 2017, 22 June 2017, Zrenjanin, Serbia.

Во овој труд се анализира брановата равенка со помош на компјутерски симулации во програмскиот јазик Fortran.

48. Stojanova, Aleksandra and Zlatanovska, Biljana and **Kocaleva, Mirjana** and Miteva, Marija and Stojkovic, Natasa (2016) "Mathematica" as a tool for characterization and comparison of one parameter families of square mappings as dynamic systems. In: ITRO 2016, 10 June 2016, Zrenjanin, Serbia.

Во овој труд со математичкиот софтвер Mathematica како програмска алатка се анализирани квадратни пресликувања како динамички системи преку карактеризација на фиксни точки, наоѓање и анализирање на периодични орбити со период 2 и анализа на бифуркационен дијаграм.

49. **Kocaleva, Mirjana** and Zlatanovska, Biljana and Stojanova, Aleksandra and Krstev, Aleksandar and Zdravev, Zoran and Karamazova, Elena (2016) Analysis of students knowledge for the topic "Integral". In: ITRO 2016, 10 June 2016, Zrenjanin, Serbia.

Во овој труд ќе бидат анализирани и споредени резултатите од електронското тестирање (е-тестирање) за предметот Математика 2 во рамките на Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип и Кавадарци како две одвоени групи со користење на дескриптивна статистика.

50. Delipetrev, Blagoj and Pupinoska Gogova, Marija and **Kocaleva, Mirjana** and Stojanova, Aleksandra (2016) E-learning application for the primary school students. In: ITRO 2016, 10 June 2016, Zrenjanin, Serbia.

Овој труд демонстрира успешна апликација за е-учење развиена со Adobe Captivate, која е моќна алатка за креирање интерактивни апликации. Апликацијата за е-учење се базира на SCORM и ја оценуваа учениците од VII одделение основно училиште, како и нивните наставници и родители. Евалуацијата покажува дека апликацијата за е-учење ја исполни својата цел и може да биде основа за развој на слична апликација во сите училишта во Република Македонија.

51. Zlatanovska, Biljana and Stojanova, Aleksandra and **Kocaleva, Mirjana** and Stojkovic, Natasa and Krstev, Aleksandar (2016) Mathematica as program support in the integral calculations. In: TIO 2016 - Technics and informatics in education, 28-29 May 2016, Čačak, Serbia.

Во овој труд е користена Mathematica во интегралното сметање.

52. Stojkovic, Natasa and Stojanova, Aleksandra and **Kocaleva, Mirjana** and Zlatanovska, Biljana (2016) Simulation of M/M/n/m queuing system. In: ITRO 2016, 10 June 2016, Zrenjanin, Serbia.

Во овој труд е анализиран систем на чекање со конечен капацитет $M / M / n / m$. Дополнително се дава демонстрација на симулација на пазарот како пример за $M / M / n / m$ систем за редослед.

53. Stojanovski, Strasko and Stojkovic, Natasa and Ananiev, Jovan and **Kocaleva, Mirjana** and Stojanova, Aleksandra and Zlatanovska, Biljana (2016) University Education in 21 century: Student attitudes toward high educational programs in Macedonia. In: ITRO 2015, 10 June 2016, Zrenjanin, Serbia.

Овој труд се базира на две анкети спроведени во 2013 и во 2014 година на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, Република Македонија. Од емпириските податоци е забележано дека главниот проблем е практичното учество на студентите во наставните програми, комуникацијата со наставниот и административниот персонал и пристапот до библиотеците и литературата воопшто. Но, најголем проблем што може да се лоцира е ниското ниво на искористеност на европските програми и нивна имплементација на овој сегмент во кредит-трансфер системот.

54. Stojanova, Aleksandra and **Kocaleva, Mirjana** and Manevski, Vladimir and Kocsev, Ivica and Delipetrev, Blagoj (2015) Model of crowdsorce enviromental application based on mobile photos. In: ITRO 2015, 26 June 2015, Zrenjanin, Serbia.

Во овој труд е претставен модел за интерактивна забавна и лесна за употреба апликација, која користи гео означени фотографии снимани со мобилни телефони, со цел да се забележат промените во околината и да се зголеми свеста кај луѓето за зачувување на околината.

55. Stojanova, Aleksandra and Zlatanovska, Biljana and **Kocaleva, Mirjana** and Gicev, Vlado (2015) Obtaining functions from fourier series with Matlab. In: ITRO 2015, 26 June 2015, Zrenjanin, Serbia.

Овој труд е скратена верзија на трудот под број 21, кој беше објавен во истоименото списание кое ги опфаќа најдобрите трудови презентирани и објавени во зборникот на трудови од конференцијата.

56. **Kocaleva, Mirjana** and Petkovska, Bisera and Zdravev, Zoran (2014) Design on MOOC for Mandatory University Course at UGD. In: The Fifth International Conference on e-Learning (eLearning-2014), 22-23 Sep 2014, Belgrade, Serbia.

Во трудот е опишана применетата методологија за креирање на MOOC за задолжителните универзитетски курсеви при УГД при што се користени методологии за настава од типот мешани (blended) и се опишани сите имплементирани наставни единици во системот Moodle.

57. **Kocaleva, Mirjana** and Stojanovic, Igor and Zdravev, Zoran (2014) Research on UTAUT Application in Higher Education Institutions. In: ITRO 2014, 27 June 2014, Zrenjanin, Serbia.

Во овој труд е опишан моделот UTAUT и факторите кои влијаат врз него. За таа цел треба да се користи унифицирана теорија на прифаќање и употреба на технологија (UTAUT) создадена од страна Venkatesh, која ја објаснува намерата корисникот да ги користи информациските системи и потоа, за да го следи однесувањето на нивната употреба. Понатаму, примери се дадени за примена на UTAUT во различни образовни средини. Потоа се дадени првични истражувања за примена на UTAUT на Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип за прифаќање и употреба на е-учење на информативниот систем и УГД репозиториум. И на крај, во заклучокот се дадени согледувањата зошто прифаќањето на ИКТ е задолжително и треба да се преземат со цел да се прифати нова технологија.

58. Zdravev, Zoran and Zlatanovska, Biljana and **Kocaleva, Mirjana** and Krstev, Aleksandar and Barbareev, Kiril and Stojanovic, Igor (2016) Output 2 Integrating E-Learning and Open Educational Resources into Classroom” – iOERc. Erasmus + programme, Key Action 2 - Cooperation for Innovation and the Exchange of Good Practices Strategic Partnerships for school education.

Практикум произлезен од резултатите од проектот Integrating E-Learning and Open Educational Resources into Classroom – iOERc; Erasmus + programme, Key Action 2 – Cooperation for Innovation and the Exchange of Good Practices Strategic Partnerships for school education. (2016-2018).

II. Студиски престој во странство

59. Кандидатката има остварено тримесечен студиски престој преку програмата Erasmus + во Република Бугарија на Великотрновскиот Универзитет во периодот од 1 март 2018 до 30 јуни 2018 г.

III. Учество во работата на конференции, работилници и семинари:

- iV&L Net Training School – University of Leuven, Belgium (1-4.06.2015);
- iV&L Net Training School – Deep Learning - University of Malta, Malta (21-24.03.2016);
- 124th European Study Group with Industry, 29 Aug - 2 Sep 2016, Rome, Italy;
- iOERC - Integrating E-Learning and Open Educational Resources into Classroom, III-th workshop, Stip, R.Macedonia (05-10.09.2016);
- МИОА-IBM | Работилница за Blockchain – Скопје, Македонија (29.11.2016)
- “Big Data processing and management concepts for new platforms“, - Sopron, Hungary (23-24.02.2017) – workshop;
- „Развивање на соработка помеѓу високообразовните институции, приватниот сектор и релевантните органи“, работилница – Штип, Македонија (10.04.2017);
- 131th European Study Group with Industry, 15-19 May 2017, Bilbao, Spain;
- 3rd iV&L Training School on Vision and Language Integration in Cognitive Robotics 4-6 September 2017 Athens, Greece;
- Воведен курс за дизајнирање и креирање на видео лекции, Штип, Македонија (29.11.2017);
- Erasmus + работилница, Висла, Полска (04.12-11.12.2017);
- First winter modelling week in Macedonia, 12-16 Feb 2018, Stip, Macedonia;
- COST Training School on Symmetric Cryptography and Blockchain 19-23 February 2018 Torremolinos, Spain;
- Научен семинар „Математически основи на информатиката“ - Великотрновски универзитет “Св. св. Кирил и Методиј”, Велико Търново, Бугарија (29.03.2018);
- Round Table: Academism and Science in the Faculty of Mathematics and Informatics – Challenges and Perspectives, Faculty of mathematics and informatics, University of Veliko Turnovo St Cyril and St. Methodius (11.04.2018)
- WGs meeting in Skopje (BigSkyEarth) (13-14.07.2018);
- EUTypes Summer School on Types for Programming and Verification, 8-12 August, 2018, Ohrid, Macedonia;
- BigSkyEarth Training School, “Big Data in simulations and observations”. Tuorla observatory, the University of Turku, on Nov. 26 – Dec.1, 2018;
- DigiGirlz 2019, Microsoft настан – Штип, Македонија (08.04.2019);
- Работилница за сајбер безбедност - Штип, Македонија (17.04.2019);
- Семинар од Диференцијални равенки со наслов “Ден на диференцијалните равенки” (10.05.2019);
- EUTypes Summer School on Types for Programming and Verification, 30 August, - 4 September 2019, Ohrid, Macedonia;
- First Lego League работилница – Кочани, Македонија (24.11.2019);
- AWSome Day Online Conference 2019 (Amazon Web Services – online event), 18.06.2019;
- AWSome Innovate Online Conference – Global edition (Amazon Web Services – online event), 18.07.2019;
- Sixteenth International Summer School on Advanced Computer Architecture and Compilation for High-Performance Embedded Systems, Monday 6 July - Friday 17 July 2020;
- The 11th BIU Winter School on Cryptography in a Quantum World, Sunday, February 14 – Wednesday 17, 2021;
- International Conference on Information Technology and Development of Education – ITRO 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020 Zrenjanin, Republic of Serbia;
- The Fifth Conference of the Mathematical Society of the Republic of Moldova September 28 - October 1, 2019, Chisinau, Republic of Moldova;

- 2nd MILCON'19 conference "Contemporary education based on ADL" on November 12, 2019 in Skopje (Republic of North Macedonia);
- 4th International Conference Towards Sustainable Development (TSD2020), 18 december 2020;
- IEEE Global Engineering Education Conference (EDUCON) 2017;
- 42nd International Convention on Information and Communication Technology, Electronics and Microelectronics (MIPRO).

IV. Издавање на наставни содржини и учебни помагала во електронска форма (на CD, DVD и сл.)

60. Наташа Стојковиќ, **Мирјана Коцалева**, Душан Биков, Зоран Златев (2020) *Скрипта по дигитално процесирање на сигнали*. ISBN 978-608-244-738-4, Факултет за Информатика, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип. (<http://e-lib.ugd.edu.mk/932>)
61. Наташа Стојковиќ, **Мирјана Коцалева**, Душан Биков, Зоран Златев (2020) *Практикум по дигитално процесирање на сигнали*. ISBN 978-608-244-739-1, Факултет за Информатика, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип. (<http://e-lib.ugd.edu.mk/933>)
62. Игор Стојановиќ, **Мирјана Коцалева**, Ѓорѓи Димов (2018) *Практикум по оперативни системи*. ISBN 978-608-244-553-3, Факултет за Информатика, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип. (<http://e-lib.ugd.edu.mk/753>)

V. Докторска дисертација и магистерски труд:

63. Мирјана Коцалева (2021), „Определување на природни периоди на градежни објекти преку мерење и процесирање на амбиентални вибрации“, докторска дисертација, Факултет за информатика, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип.
64. Мирјана Коцалева (2014), „Модел на прифаќање и користење на академски и едукативни информациски системи во високото образование“, Факултет за информатика, Универзитет „Гоце Делчев“ -Штип.

VI. Научни и стручни проекти

65. Zdravev, Zoran and **Kocaleva, Mirjana** (2012 - 2014) Зголемување на веб видливоста на Универзитетот „Гоце Делчев“ <http://www.ugd.edu.mk/drop/#gallery>
66. Zdravev, Zoran and Ulanska, Tatjana and **Kocaleva, Mirjana** (2013) Parsing and multi-word expressions. Towards linguistic precision and computational efficiency in natural language processing (PARSEME).
67. Zdravev, Zoran and **Kocaleva, Mirjana** (2014) Електронско тестирање и колоквиуми за додипломските универзитетски предмети
68. Delipetrov, Todor and Delipetrov, Blagoj and Zdravev, Zoran and Mileva, Aleksandra and Stojanovic, Igor and Petrov, Gose and Solomatine, Dimitri and Jonoski, Andreja and Stojanova, Aleksandra and Ljubotenska, Ana and **Kocaleva, Mirjana** (2015) Истражување и развој на гео-информационен систем на Универзитетот „Гоце Делчев“.

Стручно-апликативна и организациско-развојна дејност

Во однос на организациско-развојна дејност, кандидатката ги реализира следниве активности:

Труд објавен во зборник од трудови на стручен собир.

69. Stojanova, Aleksandra and Bikov, Dusan and Kobeaga, Gorka and Del Ser Lorente, Javier and **Kocaleva, Mirjana** and Koca, Thimjo and Ashley, Thomas and Todor, Balabanov "Self-Organized Networks". Proceedings of the 131st European study group with industry. pp. 18-26. (<http://eprints.ugd.edu.mk/21188/>)

Многу WiFi мрежи користат задачи на зададени или неоптимални канали, што доведува до слаби перформанси и нееднаква употреба на спектарот. Во овој труд се воведени три различни пристапи за проблемот со доделување на фреквенцијата заснован на боење на графиконот што може значително да ја подобри дистрибуцијата на фреквенцијата и да го намали бројот на судири во мрежата.

70. Stojanova, Aleksandra and Bikov, Dusan and Zlatanovska, Biljana and **Kocaleva, Mirjana** and Varbanov, Zlatko “QURAMI challenge - Estimating the waiting time”. In: The 124th European Study Group with Industry, 29 Aug - 2 Sep 2016, Rome, Italy. (<http://eprints.ugd.edu.mk/19305/>)

Решение на проблемот престаен од QURAMI, наоѓање едноставен и лесен алгоритам за проценка на времето на чекање на одреден корисник што ќе се приклучи на редицата на чекање.

Членство во факултетски комисии:

71. Комисија одговорна за прием на документи и уписи на студенти, 2019, 2020 година.

Други стручно апликативни дејности

72. Кандидатката била корисник на една од 125 стипендии за најдобрите студенти по информатика со просек над 9.
73. Кандидатката има доставено и сертификат за успешно завршување на курсот: Frontend Fundamentals.
74. Кандидатката има доставено и признание за најдобра презентација на труд, добиена од Велико Трново.
75. Кандидатката учествуваше во организација и реализација на Првиот државен натпревар од First Lego во Р.Македонија (судија за Роботската игра) – Штип, Македонија (23.2.2019).
76. Кандидатката учествува во работа на поединечно изработување и издавање на меѓународното списание на Универзитетот „ВЈАМИ“ (2018, 2019, 2020).
77. Кандидатката учествува во организирање на подготвителна настава за математика и програмирање за ученици, средношколци и идни студенти.
78. Кандидатката беше дел од жири за оцена на трудови од областа на Информатиката - ПРИМАТИЈАДА 2019.
79. Д-р Мирјана Коцалева учествува во изработка на елаборат за трет циклус.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Согласно со Законот за високо образование и Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, наставно-стручни, научни, наставни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип, Рецензентската комисија ја разгледа комплетната документација која и беше доставена и констатира дека единствен пријавен кандидат е д-р Мирјана Коцалева.

По прегледот на приложената документација, Рецензентската комисија констатира дека кандидатката д-р Мирјана Коцалева во целост ги исполнува условите предвидени со позитивните законски прописи за избор во звање доцент; има континуирано научно напредување, позитивни научноистражувачки резултати и извонреден научен придонес во областа на информатиката; дел од научните трудови, чиј автор е кандидатката, покрај научно, стручно и теоретско, имаат и апликативно значење; има извонреден придонес во наставно-образовната, стручно-апликативната и организациско-развојната дејност; ги има освоено потребните бодови, согласно со критериумите за бодување.

Врз основа на изложеното, Рецензентската комисија има чест и задоволство да му предложи на **Наставно-научниот совет на Факултетот за информатика при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип да ја избере кандидатката д-р Мирјана Коцалева во звањето доцент за наставно-научните области информатика и применета математика и математичко моделирање на Факултетот за информатика при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.**

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р **Владо Гичев**, редовен професор, претседател, с.р.

Д-р **Сашо Коцески**, редовен професор, член, с.р.

Д-р **Билјана Златановска**, вонреден професор, член, с.р.

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ

Р. бр.	Наставно-образовна дејност	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
1.	Избор во звање асистент докторанд	1	20			20
	ВКУПНО					20
Р. бр.	Научноистражувачка дејност и стручно-уметнички активности	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
1.	Научен труд објавен во списание со ИФ (реф.6, 8)	2x3=6				6
2.	Научен труд објавен во меѓународно научно списание (прв автор (реф.5, 9, 18, 21), втор автор (реф.7, 10, 11, 12, 13), останати автори(реф. 14, 22, 23, 26))	4x9 = 36 5x6 = 30 4x3 = 12				78
3.	Труд со оригинални научни резултати, објавени во зборник од трудови на научен собир ((реф. 1-4, 15-20, 24, 25, 29, 41, 46, 58 во земјава), (реф. 27, 28, 30-40, 42-45, 47-57 во странство))	15	2	28	3	114
4.	Студиски престој во странство (реф.59)			1	8	8
5.	Одбранета докторска теза (реф. 63)	1	8			8
6.	Одбранет магистерски труд (реф. 64)	1	4			4
7.	Учесник во научен проект (реф.65-68)	3	2	1	3	9
8.	Член на уредувачки одбор на научно списание (СЦИ/ЦА/останати) (реф. 76)	1	1			1
	ВКУПНО					228
Р. бр.	Стручно-апликативна дејност и организациско-развојна дејност	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
1	Труд објавен во зборник од трудови на стручен собир (реф. 69, 70)			2	3	6
2	Член на факултетски орган, комисија, (реф 71)	2	2			4
3	Награди и признанија (реф. 74)			1	8	8
4	Елаборати и експертизи (реф. 79)	1	2			2

	ВКУПНО				20
	Поени кои се однесуваат на целокупната актива на кандидатот	НО	НИ	САОР	
	ВКУПНО БОДОВИ ОД СИТЕ ОБЛАСТИ	20	228	20	268

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА ЗА НАСТАВНО-НАУЧНАТА
ОБЛАСТ ИНФОРМАТИКА И ИНФОРМАЦИОНИ СИСТЕМИ И
ПРОГРАМИРАЊЕ НА ФАКУЛТЕТ ЗА ИНФОРМАТИКА ПРИ
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Со Одлука бр. 1502-59/4 од 31.3.2021 година донесена на 195. седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за информатика, одржана на 31.3.2021 година, определени сме за членови на Рецензентска комисија за избор на наставник во сите звања за наставно-научната област *информатика и информациона системи и програмирање* на Факултетот за информатика при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Слободен печат“ и „Коха“ на 19.3.2021 година и во предвидениот рок се пријави кандидатот д-р Зоран Здравев, вонреден професор на Факултет за информатика при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Врз основа на приложената документација од кандидатот, чест ни е на Наставно-научниот совет на Факултетот за информатика да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Д-р Зоран Здравев е роден 9.7.1963 година во Штип. Основно и средно образование завршил во Штип.

На Градежниот факултет во Скопје се запишал во учебната 1982/1983 година и дипломирал на 29.2.1988 година, со одбрана на дипломска работа од областа на автоматска обработка на податоци при управување со градежни проекти.

На постдипломски студии на Електротехничкиот факултет во Скопје, на насоката ИКТ, се запишал во 1989 година. По положувањето на предвидените испити со просечна оценка 10, магистрирал на 15.3.1993 година со одбрана на магистерската работа „Објектно ориентиран модел на информациона систем за проектирање, градба и експлоатација на тунели“, под менторство на проф. д-р Данчо Давчев.

Во септември 2007 година пријавил докторска теза на Институтот за информатика при Природно-математички факултет. На 14.7.2011 година ја одбрал докторската теза со наслов „Креирање на стандардизирана локализирана збирка на објекти за учење од аспект на интероперабилност“ на Институтот за информатика при Природно-математичкиот факултет во Скопје под менторство на проф. д-р Маргита Кон Поповска и се стекнал со научен назив доктор на информатички науки. Во 2011 година е избран во звање доцент од страна на Наставно-научниот совет на Факултетот за информатика, а во 2016 година Наставно-научниот совет на Факултетот за информатика го бира во звање вонреден професор.

По дипломирањето работел во Градежно претпријатие „Пелагонија“, а потоа во СИЗ за патишта на град Штип.

Во мај 1990 година е избран за помлад асистент на Градежниот факултет во Скопје, каде што работел до 1994 година.

Од 1994 година преминал во Јавното претпријатие за урбанизам во Штип како главен инженер, а потоа и управител.

Во февруари 2003 година е избран за асистент на Педагошкиот факултет во Штип, каде што работи до формирањето на Универзитетот „Гоце Делчев“.

Од 2007 година до 2008 година работи како раководител на ИТ центарот при УГД. Во 2008 година повторно е избран за асистент на Факултетот за информатика при УГД.

Во 2009 година во рамките на ТЕМПУС проектот „ИЕТЦ“ го формира Центарот за електронско учење, каде што е назначен за раководител и до сега ја врши таа должност.

Во 2011 година е избран во звање доцент од страна на Наставно-научниот совет на Факултетот за информатика.

Во 2011 година е избран за раководител на Катедрата за информациски системи, која

во 2012 година е преименувана во Катедра за информациски технологии. Во 2018 година повторно е реизбран за раководител на Катедра за информациски технологии.

Во 2012 година ја основал Лабораторијата за дигитални ресурси и отворен пристап, а од 2016 година е раководител на Лабораторијата.

Од 2012 година дава иницијатива за издавање на Годишниот зборник на трудови на Факултетот за информатика, каде што е назначен за уредник. Годишниот зборник на трудови на Факултетот за информатика од 2016 година се трансформира во меѓународно списание „Балкански журнал за применета математика и информатика“, кое од 2017 година излегува два пати годишно <https://js.ugd.edu.mk/index.php/bjami>.

На 27 март 2013 година, на 77. седница, Универзитетскиот сенат му додели признание за имплементација на софтверски решенија на УГД, за имплементација на Системот за електронско учење, Академскиот репозиториум на УГД, Е-библиотеката на УГД и Системот за публикација на журнари на УГД.

Во 2016 Наставно-научниот совет на Факултетот за информатика го бира во звање вонреден професор.

Од 2017 до 2019 е член на Сенатот на Универзитетот „Гоце Делчев“.

Од 2017 година на предлог на ректорот на УГД и на предлог Интеруниверзитетската конференција со одлука на Владата на РМ станува член на Управниот одбор на МАРнет, каде што моментално ја врши должноста претседател на Управниот одбор.

Општи и посебни услови кои треба да ги исполнува кандидатот за избор во звање согласно со Законот за високото образование и Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, наставно-стручни, научни, наставни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип.

Општи услови за избор:

- просечен успех – додипломски студии 8,50, постдипломски студии 10,00;
- научен степен - доктор на информатички науки. На 14.7.2011 година ја одбранува докторската теза со наслов „Креирање на стандардизирана локализирана збирка на објекти за учење од аспект на интероперабилност“ на Институтот за информатика при Природно-математичкиот факултет во Скопје;
- претходен избор во звање – со Одлука бр. 1502-66/12 од 7.3.2016 година на Наставно-научниот совет на Факултет за информатика при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, д-р Зоран Здравев е избран во звање вонреден професор по наставно-научната област информатика и информациона системи и програмирање на Факултетот за информатика при УГД во Штип;
- објавени научни трудови во референтна научна публикација согласно со Законот за високото образование во последните пет години пред објавување на Конкурсот за избор:

Бр.	Автор	Наслов на трудот	Списание / конференција	Години на излегување на списанието/ зборникот
Објавени во научно списание во кое трудовите кои се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапни на интернет како Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование				
1	Loku, Lindita and Fetaji, Bekim and Krstev, Aleksandar and Fetaji, Majlinda and Zdravev, Zoran (2020)	Using Python Programming For Assessing And Solving Health Management Issues.	South East European Journal of Sustainable Development, 4 (1). ISSN 2545-4463 - EBSCO	Од 2017

2	Majlinda, Fetaji and Loku, Lindita and Fetaji, Bekim and Krstev, Aleksandar and Zdravev, Zoran (2019)	<u>Application of Data Analytics with Python Programming In Healthcare.</u>	South East European Journal of Sustainable Development, 3 (2). pp. 27-31. ISSN 2545-4463 - EBSCO	Од 2017
3	Zdravev, Zoran and Velinov, Aleksandar and Nikolovska, Aleksandra (2019)	<u>Students Behavior Analysis to Improve the Learning Process Using Moodle Data.</u>	South East European Journal of Sustainable Development. ISSN 2545-4463 - EBSCO	Од 2017
4	Velinov, Aleksandar and Zdravev, Zoran (2018)	<u>Analysis of Apache Logs Using Hadoop and Hive.</u>	Tem Journal, 7 (3). pp. 645-650. ISSN 2217-8309 (Print) – Clarivate Web of Science, SCOPUS, EBSCO,	Од 2012
5	Stojanovic, Igor and Brajevic, Ivona and Stanimirovic, Predrag and Kazakovtsev, Lev and Zdravev, Zoran (2017)	<u>Application of heuristic and metaheuristic algorithms in solving constrained Weber problem with feasible region bounded by arcs.</u>	Mathematical Problems in Engineering, 2017. ISSN 1024-123X – Impact Factor – 1.009	Од 1995
6	Serafimovski, Dalibor and Mitreski, Kosta and Zdravev, Zoran (2017)	<u>Mobile Health Based System for Managing and Maintaining Health Data in Classroom: Case Study.</u>	Tem Journal, 6 (2). pp. 265-271. ISSN 2217-8309 (Print) – Clarivate Web of Science, SCOPUS, EBSCO	Од 2012
7	Stanimirovic, Predrag and Stojanovic, Igor and Pappas, Dimitrios and Chountasis, Spiros and Zdravev, Zoran (2016)	<u>On Removing Blur in Images Using Least Squares Solutions.</u>	Filomat, 30 (4). pp. 3855-3866. ISSN 0354-5180 – Impact Factor 0.848	Од 1997
8	Kocaleva, Mirjana and Stojanov, Done and Stojanovic, Igor and Zdravev, Zoran (2016)	<u>Pattern Recognition and Natural Language Processing: State of the Art.</u>	TEM Journal, 5 (2). pp. 236-240. ISSN 2217-8309 / 2217-8333 (Online) – Clarivate Web of Science, SCOPUS, EBSCO	Од 2012

Објавени во научно списание во кое трудовите кои се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку 3 земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува 2/3 (две третини) од вкупниот број членови:				
9	Janevski, Ljupce and Velinov, Aleksandar and Zdravev, Zoran (2019)	<i>Analyzing Teachers Behavior Using Moodle Data and Big Data Tools.</i>	Balkan Journal of Applied Mathematics and Informatics, 2 (1). pp. 39-44. ISSN 2545-4803	Од 2018
Објавено во книга или дел од книга рецензирана и објавена во земја-членка на Европската Унија и/или ОЕЦД:				
10	Carvalho, Isabel S. and Zdravev, Zoran (2018)	<i>Blended learning in a Multicultural and Multi-ethnic Environment.</i>	In: Europe in transition: Diversity, Identity and Youth Work. SALTO Cultural Diversity Resource Centre 2017, pp. 67-79	Од 2003
Објавено во зборник на рецензирани научни трудови презентирани на меѓународни академски собири каде што членовите на програмскиот или научниот комитет се од најмалку 3 (три) земји:				
11	Beqiri, Lavdim and Velinov, Aleksandar and Fetaji, Bekim and Loku, Lindita and Buçuku, Agon and Zdravev, Zoran (2020)	<i>Analysis of Diabetes Dataset.</i>	In: MIPRO 2020, 43rd International Convention, 28 Sep - 02 Oct 2020, Opatija, Croatia	Од 1977
12	Zdravev, Zoran and Krstev, Aleksandar and Serafimovski, Dalibor (2017)	<i>Technology enabled flipped classroom tools and methodologies.</i>	In: The Eighth International Conference on e-Learning, 28 Sept 2017, Belgrade, Serbia	Од 2009
13	Serafimovski, Dalibor and Krstev, Aleksandar and Zdravev, Zoran (2017)	<i>Customizable Mobile Components as Supporting Tools for Blended Learning.</i>	In: VIII International Conference of Information Technology and Development of Education ITRO 2017, 22 June 2017, Zrenjanin, Serbia	Од 2009
14	Kocaleva, Mirjana and Zlatanovska, Biljana and Stojanova, Aleksandra and Krstev, Aleksandar and Zdravev, Zoran and Karamazova, Elena (2016)	<i>Analysis of students knowledge for the topic "Integral".</i>	In: ITRO 2016, 10 June 2016, Zrenjanin, Serbia	Од 2009

- потврда за познавање на најмалку еден странски јазик издадена од Soros International House на 29.4.1994 г.;
- способност за изведување на високообразовна дејност - д-р Зоран Здравев има долгогодишна академска кариера, со избори во звања од помлад асистент до вонреден професор, има изведено на настава на неколку факултети, на матичниот УГД и на УКИМ. Под негово менторство се изработени и одбранети преку 40 дипломски работи и 8 магистерски труда. Бил претседател или член на комисијата за оценка и одбрана на преку 140 дипломски работи и седум магистерски труда. Исто така бил претседател или член на комисија за оценка и одбрана на 3 докторски труда, од кои два на УГД и еден на УКИМ. Ментор е на докторски труд на еден кандидат во областа на процесирање на големи податоци, трудот се уште е во изработка. Коавтор е на неколку учебници и учебни помагала за потребите на Факултет за информатика. Во тек на работењето активно соработува со студентите при што се јавува како ментор на повеќе десетици стручни, научни и истражувачки трудови публикувани и цитирани на конференции и во журналы.

Посебни услови:

- Учество во научноистражувачки проекти, односно значајни достигнувања во примената на научноистражувачките резултати - во изборниот период д-р Зоран Здравев бил главен истражувач на еден и учесник на два универзитетски научноистражувачки проекти:
  - Developing Blended Learning Model in Higher Education (2017-2018), главен истражувач
  - Истражување и развој на гео-информационен систем на Универзитетот „Гоце Делчев“ (2015-2017) учесник и
  - Applying direct methods for digital image restoring (2014-2016) учесник.
- Придонес во оспособувањето на помлади наставници и соработници - тековно д-р Зоран Здравев е ментор на трет циклус на еден кандидат на Факултетот за информатика, а во тек на работењето активно соработува со студентите од прв, втор и трет циклус, при што се јавува како ментор на повеќе десетици стручни, научни и истражувачки трудови публикувани и цитирани на конференции и во журналы. До сега има соработувано со повеќето млади наставници и соработници од Факултетот и во научноистражувачката работа, но и во спроведувањето на наставата и вежбите.
- Рецензиран учебник, скрипта и практикум или авторско ЦД – Во последните пет години пред објавување на конкурсот за избор има публикувано еден рецензиран учебник, две рецензирани скрипти и еден рецензиран практикум, заедно во коавторство со други помлади колеги:
  - управување на ИТ проекти - учебник
  - управување на ИТ проекти - практикум
  - академско пишување - скрипта
  - основи на операциони истражувања – скрипта.

Наставно-образовна и научноистражувачка дејност

Со Одлука бр. 0210-686/27/3 од 26.11.2008 година е избран за соработник со звање асистент на Факултетот за информатика во Штип и ги изведува вежбите по предметите Интернет програмирање, Развој на информациски системи, Менаџмент на информациски системи и Информатика (на другите факултети на УГД).

Со Одлука бр. 2002-131/10 од 3.10.2011 година е избран за доцент по наставно-научната област информатика на Факултетот за информатика при УГД во Штип. Со Одлука бр. 1502-66/12 од 7.3.2016 година е избран за вонреден професор по наставно-научните области информатика и информациона системи и програмирање на Факултетот за информатика при УГД во Штип.

До сега кандидатот учествувал во наставата на прв, втор и трет циклус со следниве предмети:

- *Прв циклус студии* - **Факултет за информатика**: Интернет програмирање, Информациски системи, Развој на информациски системи, Анализа и дизајн на информациски системи, Управување со информациски системи, Проект менаџмент, ИТ инфраструктура, Електронско учење; **Останати факултети на УГД**: Информатика;
- *Втор циклус студии* - **Факултет за информатика**: Анализа и дизајн на информациски системи, Бизнис процеси, Напредни веб технологии, Дигитални библиотеки и репозиториуми
- Трет циклус студии - **Факултет за информатика**: Наука за податоците и аналитика на големите податоци; Стратешко управување на информациски системи.

I. Трудови објавени во референтна научна публикација согласно со Законот за високото образование во последните пет години пред објавување на Конкурсот за избор:

- i. Објавени во научно списание во кое трудовите кои се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапни на интернет како Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование.
  1. Loku, Lindita and Fetaji, Bekim and Krstev, Aleksandar and Fetaji, Majlinda and Zdravev, Zoran (2020) [Using Python Programming For Assessing And Solving Health Management Issues](#). South East European Journal of Sustainable Development, 4 (1). ISSN 2545-4463 – EBSCO
    - Истражувањето се фокусира на третман на здравствени состојби со акцент на дијабетес тип 2 и истражува модел за подобро управување т.е креирање на модел за предвидување и за донесување на одлуки за третманот при дијабетес тип 2. Ваков модел може да ги направи одлуките на луѓето попродуктивни и да го направат целиот процес на донесување на одлуки поавтоматизиран.
  2. Majlinda, Fetaji and Loku, Lindita and Fetaji, Bekim and Krstev, Aleksandar and Zdravev, Zoran (2019) [Application of Data Analytics with Python Programming In Healthcare](#). South East European Journal of Sustainable Development, 3 (2). pp. 27-31. ISSN 2545-4463 – EBSCO
    - Се истражува како анализата на податоци преку програмирање на Пајтон платформа може да открие дополнителни вредности од здравствените информации што се користат во здравствената заштита. Доминантен дел од информациите за здравствената заштита најчесто се неструктурирани, постојат во некои складови за информации или може да се како слики, белешки за клинички решенија, информации за пациентите и така натаму. Координирање на овие хетерогени информации и нивна анализа може да биде основа за да се подобрат резултатите од медицинските услуги.
  3. Zdravev, Zoran and Velinov, Aleksandar and Nikolovska, Aleksandra (2019) [Students Behavior Analysis to Improve the Learning Process Using Moodle Data](#). South East European Journal of Sustainable Development. ISSN 2545-4463 - EBSCO
    - Главната цел на ова истражување е да се анализира однесувањето на студентите користејќи ги „Мудл податоците“ од системот за учење на универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Користејќи ги табелите од базата на податоци, создадени се привремени табели кои содржат број на активности за секој корисник, за специфични модули на системот. Со утврдување на улогата на корисниците, направено е филтрирање на резултатите и се добивени на активностите за секој студент. За да се направи анализата, користени се алатки за Анализа на големи податоци.
  4. Velinov, Aleksandar and Zdravev, Zoran (2018) [Analysis of Apache Logs Using Hadoop and Hive](#). Tem Journal, 7 (3). pp. 645-650. ISSN 2217-8309 (Print) – Clarivate Web of Science, SCOPUS, EBSCO,
    - Во овој труд е разгледана методологија за анализа на веб-логовите на Apache со користење на дистрибуција на Cloudera Hadoop и Hive за пребарување на податоците во веб-логовите. Користени се јавно достапни веб-логови од НАСА Кенеди серверот од вселенски центар.

5. Stojanovic, Igor and Brajevic, Ivona and Stanimirovic, Predrag and Kazakovtsev, Lev and Zdravev, Zoran (2017) [Application of heuristic and metaheuristic algorithms in solving constrained Weber problem with feasible region bounded by arcs](#). *Mathematical Problems in Engineering*, 2017. ISSN 1024-123X – Impact Factor – 1.009
  - Во овој труд се разгледува случај на ограничен Веберов проблем на слика со рамна површина и ограничена со лакови. Се предлага модификација т.е. подобрување на четири мета-хеуристички алгоритми. Добиените нумерички резултати покажуваат дека мета-хеуристичките алгоритми можат успешно да се применат за да се решаваат примерите на овој проблем до 500 ограничувања.
6. Serafimovski, Dalibor and Mitreski, Kosta and Zdravev, Zoran (2017) [Mobile Health Based System for Managing and Maintaining Health Data in Classroom: Case Study](#). *Tem Journal*, 6 (2). pp. 265-271. ISSN 2217-8309 (Print) – Clarivate Web of Science, SCOPUS, EBSCO
  - Во овој труд е презентирана студија што овозможува практично спроведување на мобилен систем за следење на здравјето на студентите со користење на мобилни уреди и управување со медицински податоци во училищата. За целта на оваа студија се ангажирани околу 600 студенти. Резултатите од студијата сугерираат дека примената на вакви технологии доведува до подобрена грижа за здравјето на студентите и нивното соодветно медицинско образование.
7. Stanimirovic, Predrag and Stojanovic, Igor and Pappas, Dimitrios and Chountasis, Spiros and Zdravev, Zoran (2016) [On Removing Blur in Images Using Least Squares Solutions](#). *Filomat*, 30 (4). pp. 3855-3866. ISSN 0354-5180 – Impact Factor 0.848
  - Во ова истражување се анализира претходно презентирани метод за реставрација на дигитални слики и се предлагаат две дополнителни примени на овој методи. При тоа се разгледува можноста за замена на достапната матрица во методот со добиената реставрација со примена на методот на регулација на Тихонов или методот на распаѓање на скратена единечна вредност. Добиените нови нумерички резултати и статистичката анализа потврдуваат дека пристапот за најмали квадрати може да се користи како корисна алатка за подобрување на обновените слики добиени со други методи за обновување на сликите.
8. Kocaleva, Mirjana and Stojanov, Done and Stojanovic, Igor and Zdravev, Zoran (2016) [Pattern Recognition and Natural Language Processing: State of the Art](#). *TEM Journal*, 5 (2). pp. 236-240. ISSN 2217-8309 / 2217-8333 (Online) – Clarivate Web of Science, SCOPUS, EBSCO
  - Овде се дискутираат вообичаени методи во областа на вештачката интелигенција, како што се машинско учење, препознавање на обрасци и обработка на природен јазик (NLP). Исто така, дадена е стандардна архитектура на системот за обработка на NLP и нивото што е потребно за разбирање на NLP.
- ii. Објавени во научно списание во кое трудовите кои се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку 3 земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува 2/3 (две третини) од вкупниот број членови:
9. Janevski, Ljupce and Velinov, Aleksandar and Zdravev, Zoran (2019) [Analyzing Teachers Behavior Using Moodle Data and Big Data Tools](#). *Balkan Journal of Applied Mathematics and Informatics*, 2 (1). pp. 39-44. ISSN 2545-4803
  - Во ова истражување е претставен нов модел за анализа на големите податоци од базата на податоци на Мудл и логовите од серверот. Анализирани се податоците од системот за е-учење на Мудл на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Главната цел со оваа анализа е подобрување на наставниот процес преку развој на специфични методи кои ќе придонесат за подобрување на успехот на учениците.
- iii. Објавено во книга или дел од книга рецензирана и објавена во земја-членка на Европската Унија и/или ОЕЦД:
10. Carvalho, Isabel S. and Zdravev, Zoran (2018) [Blended learning in a Multicultural and Multi-ethnic Environment](#). In: *Europe in transition: Diversity, Identity and Youth Work*. SALTO Cultural Diversity Resource Centre 2017, pp. 67-79.

- Овој труд се осврнува на искуството на авторите (ко-наставници) во текот на курсот одржан во рамките на International Summer University (ISUM2007) одржан во Македонија со учество на дваесет и пет студенти од четири различни земји (Хрватска, Косово, Македонија и Србија, со различни етнички и верски убедувања). Се дискутира за успехот на методологијата и онлајн учење, како и за активностите и повратните информации на студентите. Станува збор за мешан хибриден курс, во кој значителен дел од поврзаните активности за учење се одвиваа во онлајн средина за учење, што овозможува оптимизирање на методологиите за учење и настава и времето поминато во училиницата.
- iv. Објавено во зборник на рецензирани научни трудови презентирани на меѓународни академски собири каде што членовите на програмскиот или научниот комитет се од најмалку 3 (три) земји:
  11. Beqiri, Lavdim and Velinov, Aleksandar and Fetaji, Bekim and Loku, Lindita and Buçuku , Agon and Zdravev, Zoran (2020) [Analysis of Diabetes Dataset](#). In: MIPRO 2020, 43rd International Convention, 28 Sep - 02 Oct 2020, Opatija, Croatia.
    - Во фокусот на ова истражување е анализата на база на податоци за дијабетес и како може направи предвидување на дијабетес со различни алгоритми за машинско учење. Користена е оригиналната база на податоци од американскиот Национален институт за дијабетес и дигестивни и бубрежни заболувања. За анализа се користени веб-сервисите на Амазон, AWS S3 за складирање на базите на податоци и Amazon Sagemaker за да се изврши анализата.
  12. Zdravev, Zoran and Krstev, Aleksandar and Serafimovski, Dalibor (2017) [Technology enabled flipped classroom tools and methodologies](#). In: The Eighth International Conference on e-Learning, 28 Sept 2017, Belgrade, Serbia.
    - Овде е прикажана методологија за трансформацијата на наставата и учењето во високото образование со употреба на веб-базирани и мобилни комуникациски технологии. Основниот редизајн е заснован на мешани пристапи кон наставата и учењето (blended learning) што претставува начин за решавање на предизвиците поврзани со обезбедување квалитетно искуство за учење.
  13. Serafimovski, Dalibor and Krstev, Aleksandar and Zdravev, Zoran (2017) [Customizable Mobile Components as Supporting Tools for Blended Learning](#). In: VIII International Conference of Information Technology and Development of Education ITRO 2017, 22 June 2017, Zrenjanin, Serbia.
    - Во овој труд се опишани четири компоненти на вкрстена платформа за мешано учење наменети за соработка помеѓу студентите. Создадените програмабилни компоненти овозможуваат соработка преку пренесување на едукативен материјал, едукативни анимирани и видео содржини и споделена околина за соработка на дадена задача во универзитетско опкружување. Резултатите од тестовите за овие компоненти покажуваат значителен интерес кај учениците да користат ваков вид алатки. Предложените алатки се флексибилни и можат да се приспособуваат по потреба.
  14. Kocaleva, Mirjana and Zlatanovska, Biljana and Stojanova, Aleksandra and Krstev, Aleksandar and Zdravev, Zoran and Karamazova, Elena (2016) [Analysis of students knowledge for the topic "Integral"](#). In: ITRO 2016, 10 June 2016, Zrenjanin, Serbia.
    - Овде се анализирани и споредени резултатите од електронското тестирање (е-тестирање) по предметот Математика 2 во рамките на Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип со користење на статистичка обработка на податоци. Електронското тестирање ја опфаќа темата „Интеграл“. Тестирањето е спроведено на две одделени групи студенти од технички факултет кои го изучувале овој предмет во Штип, односно Кавадарци.

II. Останати научни и стручни трудови:

- i. Објавени во списанија
15. Zdravev, Zoran and Boev, Blazo and Dzidrov, Misko (2020) [Implementation of e-learning and ICT in the educational process of UGD in the situation of Covid-19 emergency](#). Истражувачки активности на МАНУ за справување со пандемијата од Ковид-19.
    - Овде се дадени искуствата за моменталната состојба на примената на е-учењето во услови на глобална криза предизвикана од ковид-19. Овде се потенцира широк спектар на практики и активности за е-учење што се одвиваа и што се случуваат на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип за време на пандемијата.
  16. Fetaji, Bekim and Loku, Lindita and Fetaji, Majlinda and Krstev, Aleksandar and Zdravev, Zoran (2020) [Survey of Data Analytics and its Applications in Healthcare](#). International Journal of Latest Transactions in Engineering and Science. ISSN 2321-0605
    - Станува за збор за дискусија околу потребата за вклучување и примена на Data Analytics во здравството. Во денешни услови здравствениот систем генерира разновидни податоци кои може да се користат за добивање корисни информации за подобро функционирање на здравствениот систем.
  17. Cebov, Darko and Mihajlov, Ilija and Arsova, Borjana and Zdravev, Zoran (2017) [Service for controlling household electrical devices through the internet](#). Yearbook of the Faculty of Computer Science, 5 (5). pp. 37-42. ISSN 1857- 8691
    - Овде е презентирани студентски проект за контрола на електричните уреди во домот, преку функционален модел со хардверско и софтверско решение.
  18. Zlatanovska, Biljana and Kocaleva, Mirjana and Krstev, Aleksandar and Zdravev, Zoran (2016) [E - testing against classical testing in subject Mathematics](#). Yearbook of the Faculty of Computer Science, 4 (4). pp. 29-32. ISSN 1857- 8691
    - Во овој труд е анализирано влијанието на знаењето стекнато од претходното математичко образование во корелација со знаењето добиено од предавањата и вежбите по математика. Анализата се заснова на тестирањето спроведено на студенти на технички факултети. Еден дел од овие студенти се тестираат со електронски тестови, а другиот дел се тестираат на класичен начин.
  19. Janevik-Ivanovska, Emilija and Zdravev, Zoran and Bhonsle, Uday and Júnior, Osso and Alberto, João and Duatti, Adriano and Angelovska, Bistra and Stojanovska, Zdenka and Arsova-Sarafinovska, Zorica and Bosnakovski, Darko and Gjorgieva Ackova, Darinka and Smilkov, Katarina and Drakalska, Elena and Venkatesh, Meera and Gulaboski, Rubin (2016) [University Master Program of Radiopharmacy – step forward for Good Radiopharmacy Education](#). EJNMMI Radiopharmacy and Chemistry, 1. p. 36. ISSN ISSN: 2365-421X
    - Овде се дискутира од потребата за соодветно квалитетно образование за радио-фармацевти, како многу ретка струка, но во современи услови многу потребна за функционирање на современите ПЕТ центри. Потребата од е-учење во овој случај е понудено решение кое треба да се имплементира со современи дигитални содржини.
- ii. Објавени научни и стручни трудови во зборник и презентирани на меѓународни академски собири
20. Zdravev, Zoran and Velinov, Aleksandar and Spasov, Stojance (2020) [Migration of Moodle instance to the cloud – case study at Goce Delchev University](#). In: 4thTSD Conference, 18 Dec 2020, "Mother Teresa" University, Skopje.
    - Презентирани се сопствените искуствата за миграција на Мудл платформата од сопствени сервери на Azure cloud сервери.
  21. Zdravev, Zoran and Velinov, Aleksandar and Spasov, Stojance and Krstev, Aleksandar (2018) [Analytics and Report Plugins in Moodle](#). In: Eighth International Scientific Conference Computer Science'2018, 13-15 Sept 2018, Kavala, Greece.
    - Презентирана е анализа и споредба на плагини за аналитика и извештаи на Мудл системот.

22. Nikolovska, Aleksandra and Velinov, Aleksandar and Spasov, Stojance and Zdravev, Zoran (2018) *Framework for Big Data Analytics of Moodle Data Using Hadoop in the Cloud*. In: Eighth International Scientific Conference Computer Science 2018 , 13-15 Sept 2018, Kavala, Greece.
- Презентирана е рамка т.е. методологија за анализа на големи податоци со користење на Hadoop и практичен пример со Moodle податоците од системот за е-учење од УГД.
23. Zdravev, Zoran and Arsov, Emilija and Trajkova, Fidanka and Mitrev, Sasa (2018) *Implementation of modern it tools in agricultural practice*. In: 1st International Meeting Agriscience & Practice (ASP 2018).
- Презентирани се неколку онлајн алатки за примена во земјоделието: мобилен калкулатор за губрење на почвата и онлајн отворена база за пестициди, кои се имплементирани во рамките на Еразмус+ проект.
- iii. Стручни трудови - Извештаи и публикации од меѓународни проекти
24. Zdravev, Zoran and Zlatanovska, Biljana and Krstev, Aleksandar and Stojanovic, Igor and Barbareev, Kiril (2017) *Output 3 Integrating E-Learning and Open Educational Resources into Classroom” – iOERc*. Erasmus + programme, Key Action 2 - Cooperation for Innovation and the Exchange of Good Practices Strategic Partnerships for school education. (Submitted)
25. Stoyanova, Lyudmila and Minkovska, Daniela and Goranova, Mariana and Aleksieva, Adelina and Gancheva, Veska and Evtimova, Maria and Zdravev, Zoran and Nakov, Ognyan (2016) *Output 4 Integrating E-Learning and Open Educational Resources into Classroom” – iOERc*. Erasmus + Programme, Key Action 2 - Cooperation for Innovation and the Exchange of Good Practices Strategic Partnerships for school education. (Submitted)
26. Zdravev, Zoran and Zlatanovska, Biljana and Kocaleva, Mirjana and Krstev, Aleksandar and Barbareev, Kiril and Stojanovic, Igor (2016) *Output 2 Integrating E-Learning and Open Educational Resources into Classroom” – iOERc*. Erasmus + programme, Key Action 2 - Cooperation for Innovation and the Exchange of Good Practices Strategic Partnerships for school education. (Submitted)
27. Stoyanova, Lyudmila and Minkovska, Daniela and Zdravev, Zoran and Aleksieva, Adelina and Nakov, Ognyan and Goranova, Mariana and Bojkov, Dimitar and Gancheva, Veska and Evtimova, Maria (2016) *Output 1 Integrating E-Learning and Open Educational Resources into Classroom” – iOERc*. Erasmus + Programme, Key Action 2 - Cooperation for Innovation and the Exchange of Good Practices Strategic Partnerships for school education. (Submitted)

Од 2012 година д-р Зоран Здравев покренува иницијатива за издавање на Годишниот зборник на трудови на Факултетот за информатика каде што е назначен за уредник. Годишниот зборник на трудови на Факултетот за информатика од 2016 година се трансформира во меѓународно списание „Балкански журнал за применета математика и информатика“, кое од 2017 година излегува два пати годишно <https://js.ugd.edu.mk/index.php/bjami>.

Завршна евалуација на наставно-педагошката и научноистражувачката дејност

Во рамки на научноистражувачката дејност, Рецензентската комисија констатира дека д-р Зоран Здравев е научник и истражувач со резултати кои придонесуваат во повеќе области, како информациските системи, дигиталните репозиториуми и библиотеки, електронското учење, анализа на големите податоци. Учествовал на десетици меѓународни научни конференции, научни собири и работилници, во земјава и во странство, со трудови и усни презентации. Автор е на околу 90 научни и стручни трудови, учебници и учебни помагала од соодветните области. Здравев учествувал во неколку и раководел еден научноистражувачки проект, а бил координатор и на два Еразмус+ проекти од областа на примена електронското учење и примена на ИТ во земјоделието. Д-р Зоран Здравев е уредник на Балканскиот журнал за применета математика и информатика.

Во рамки на наставно-педагошката дејност, Здравев предавал повеќе предмети од прв, втор и трет циклус на студии. Се појавува како ментор на голем број дипломски работи и 8 магистерски трудови. Тековно е ментор на еден кандидат на трет циклус. Бил член на комисијата за оценка и одбрана на повеќе кандидати од втор и трет циклус на студии од УГД и УКИМ.

Стручно-апликативна и организациско-развојна дејност

Во изборниот период д-р Зоран Здравев ги има реализирано следниве стручно и организациско-развојни активности.

Има публикувано неколку рецензирани учебник, скрипти, практикуми и монографија, заедно во коавторство со проф. Александар Крстев и други колеги:

1. Управување на ИТ проекти – учебник;
2. Управување на ИТ проекти – практикум;
3. Академско пишување – скрипта;
4. Основи на оперативни истражувања – скрипта;
5. Основи на оперативни истражувања – практикум.

СА-1. Од 2009 година наваму е раководител на Центарот за електронско учење (сега Одделение за електронско учење).

СА-2. Во 2011 година е избран за раководител на Катедрата за информациски системи која во 2012 година е преименувана во Катедра за информациски технологии. Во 2018 повторно е реизбран за раководител на Катедра за информациски технологии.

СА-3. Во 2012 година ја основа Лабораторијата за дигитални ресурси и отворен пристап, а од 2016 година е раководител на лабораторијата.

СА-4. Од 2016 до 2020 година е избран за претседател на факултетскиот Одбор за доверба.

СА-5. Од 2017 до 2019 е член на Сенатот на Универзитетот „Гоце Делчев“.

СА-6. Од 2017 година на предлог на ректорот на УГД и на предлог Интеруниверзитетската конференција со Одлука на Владата на РМ станува член на Управниот одбор на МАРнет, каде што моментално ја врши должноста претседател на Управниот одбор.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Согласно со Законот за високо образование и Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, наставно-стручни, научни, наставни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип, Рецензенската комисија ја разгледа комплетната документација која и беше доставена и констатира дека единствен пријавен кандидат е д-р Зоран Здравев, вонреден професор.

По прегледот на приложената документација, Рецензентската комисија констатира дека кандидатот д-р Зоран Здравев:

- во целост ги исполнува условите предвидени со позитивните законски прописи за избор во звање редовен професор;
- има континуирано научно напредување, позитивни научноистражувачки резултати и извонреден придонес во повеќе области како информациските системи, дигиталните репозиториуми и библиотеки, електронското учење и анализата на големите податоци;
- дел од научните трудови, чиј автор е кандидатот, покрај научно, стручно и теоретско, имаат и апликативно значење;
- има извонреден придонес во наставно-образовната, стручно-апликативната и организациско-развојната дејност, а при тоа особено се издвојува придонесот за имплементација на неколку софтверски решенија на УГД;
- ги има освоено потребните бодови, согласно со критериумите за бодување.

Имајќи го предвид наведеното, Рецензентската комисија има чест и задоволство да му предложи на **Наставно-научниот совет на Факултетот за информатика при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип да го избере кандидатот д-р Зоран Здравев во звањето редовен професор за научните области информатика и информациона системи и програмирање на Факултетот за информатика при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип и Предлог-одлуката да ја достави до Универзитетскиот сенат за кандидатот да биде избран во наставно-научно звање редовен професор за претходно назначените области на Факултетот за информатика при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.**

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Александра Милева, редовен професор, претседател, с.р.

Д-р Цвета Мартиновска-Банде, редовен професор, член, с.р.

Д-р Маргита Кон-Поповска, редовен професор во пензија, член, с.р.

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ

Р. бр.	Наставно-образовна дејност	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
1.	Избор во звање вонреден професор					40
	ВКУПНО					40
Р. бр.	Научноистражувачка дејност и стручно-уметнички активности	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
2.	Научен труд објавен во списание со ИФ (5 и 7)		2		5	10
3.	Научен труд објавен во меѓународно научно списание (1 до 9 без 5 и 7)		6 1		3 9	27
4.	Труд со оригинални научни резултати, објавени во зборник од трудови на научен собир (11 до 14)			4	3	12
5.	Раководител на научен проект	1	4			4
6.	Учесник во научен проект	2	3			6
7.	Уредник на научно списание	1	3			3
	ВКУПНО					62
Р. бр.	Стручно-апликативна дејност и организациско-развојна дејност	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
8.	Книга/учебник	1	10			10
9.	Поглавје од книга (10)			1	10	10
10.	Труд во стручно (научно-популарно) списание (15-19)	3	2	2	6	18
11.	Труд објавен во зборник од трудови на стручен собир (20-27)	3	2	3	3	15
12.	Претседател на универзитетски или владини тела (СА-6)	1	10			10
13.	Раководител на катедра/оддел/центар (СА-1 и СА-2)	2	3			6
14.	Член на универзитетски или владини тела (СА-5)	1	5			5
15.	Член на факултетски орган, комисија (СА-4)	1	2			2
	ВКУПНО					76
	ВКУПНО БОДОВИ ОД СИТЕ ОБЛАСТИ					178

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА
ЗА НАСТАВНО-НАУЧНИТЕ ОБЛАСТИ 64004 АНГЛИСТИКА И 64010
ЛИНГВИСТИКА НА ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ ВО ШТИП ПРИ
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП

Со Одлука бр. 1902-70/4 од 31.3.2021 година донесена на 225. седница на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет, одржана на 31.5.2021 година, определени сме за членови на Рецензентска комисија за избор на еден наставник за во сите наставно-научни звања за наставно-научните области 64004 англистика и 64010 лингвистика на Филолошкиот факултет во Штип при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип. Комисијата работеше во следниот состав:

- д-р **Елени Бужаровска**, редовен професор по граматика на современ англиски јазик на Филолошки факултет „Блаже Конески“ при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје - претседател;
- д-р **Нина Даскаловска**, редовен професор за наставно-научните области англистика, методика на јазик и методика на литературата на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип – член;
- д-р **Билјана Ивановска**, редовен професор за наставно-научните области германистика и граматика, семантика, семиотика и синтакса на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип – член.

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Слободен печат“ и „Коха“ на 19.3.2021 година и во предвидениот рок се пријави само еден кандидат: д-р Марија Кусевска, вонреден професор на Катедрата за англиски јазик и книжевност на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Врз основа на приложената документација од кандидатката, чест ни е на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Кандидатката вон. проф. д-р **Марија Кусевска** е родена на 15.1.1954 во Пехчево. Основно и средно образование завршува во Скопје и во 1973/1974 година се запишува на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на групата Англиски јазик и книжевност со македонски јазик. Студиите ги завршува во 1977 година со просек 8,54 и се стекнува со стручен назив **професор по англиски јазик и книжевност**.

Во 1996 година добива стипендија од Американската асоцијација за универзитетски жени (American Association of University Women, AAUW) и се запишува на постдипломски студии на Државниот универзитет во Аризона, САД, на Катедрата за англиски јазик, магистерски студии за предавање на англискиот јазик како втор јазик. Во текот на студиите ги полага следните испити: Методи на истражувачка работа, Лингвистика, Синтакса, Анализа на дискурс и прагматика, Американски говори, Теории за учење втор јазик, Методи за предавање странски јазици, Педагошка граматика и Природата на билингвизмот. Магистрира во 1997 година со просек 10 (американска оценка А) и со одбрана на магистерски труд на тема „Говорни чиновни“, по што се стекнува со називот **магистер по предавање англиски како втор јазик (MTESL)**.

Во 2008 година ја пријавува темата за изработка на докторска дисертација со наслов „Анализа на несогласувањето во македонскиот и во англискиот јазик и импликациите за македонските говорители“ на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, која успешно ја одбранува на 10 јануари 2011 година и се здобива со научен степен **доктор по филолошки науки**. Истата година е избрана во звање **доцент за наставно-научната област англистика** на Филолошкиот факултет при Универзитетот

„Гоце Делчев“ во Штип (реферат во Универзитетски билтен бр. 66 од 15.9.2011; Одлука бр. 2402-114/3 од 3.10.2011).

Во мај 2016 година, кандидатката Кусевска е избрана во звање **вонреден професор за научно-наставната област англистика** на Катедрата за англиски јазик и книжевност на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип (реферат во Универзитетски билтен бр. 166 од април 2016 година; Одлука бр. 1902-89/4 од 26.5.2016 година на ННС на Филолошкиот факултет во Штип). Денес таа работи како вонреден професор на Катедрата за англиски јазик и книжевност на Филолошкиот факултет во Штип и одржува настава по предметите Синтакса на англискиот јазик 1, Синтакса на англискиот јазик 2, Семантика, Социolingвистика, и Контрастивна анализа на англискиот и на македонскиот јазик.

По дипломирањето до 2010 г., д-р Марија Кусевска работи како професор по англиски јазик во Центарот за странски јазици (ЦСЈ) во Скопје. Како професор по англиски јазик, работи со слушатели од различни возрасти и различни нивоа (од почетно до високо ниво), подготвува слушатели за полагање меѓународни испити (FCE, CAE, BEC, IELTS, TOEFL, Michigan examinations), води и дизајнира курсеви за бизнис, менаџмент, право, банкарство, новинарство, како и курсот Англиски јазик за јавната администрација за постдипломските студенти при Центарот за јавна политика и менаџмент, оддел на Универзитетот од Пицбург во Скопје. Од 2002 до 2006 година била директор за настава во ЦСЈ во Скопје. Нејзините обврски во овој период вклучуваат следење на сите методолошки достигнувања во наставата по странски јазици и нивна примена во работата, обезбедување услови за перманентно образование на професорите и обука на млади професори при нивно вклучување во работата, дизајнирање програми за потребите на клиентите во поглед на учењето странски јазици и др. Во работата на ЦСЈ ја воведува Заедничката европска рамка на референтните јазични нивоа (ЗЕРП) и го пилотираше Европското јазично портфолио (ЕЈП). Од 2006 до 2007 држи лекторски часови по англиски јазик на Катедрата за англиски јазик и литература на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, а од 2007 до 2010 предава Методика на наставата по англиски јазик, Анализа на наставни методи, Анализа на текстови и дискурс, Прагматика и деловен англиски јазик на ФОН - Прв приватен универзитет во Скопје. Во периодот од 2007 до 2010 за време на летните семестри предава македонски јазик на Државниот универзитет во Аризона, САД.

1. Законски услови кои треба да ги исполнува кандидатот за избор во звање редовен професор

1.1 Научен степен доктор на науки од соодветната област: На 10 јануари 2011 година на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, кандидатката Марија Кусевска ја одбранува докторската дисертација со наслов „Анализа на несогласувањето во македонскиот и во англискиот јазик и импликациите за македонските говорители“ од областа англиски јазик и книжевност и се стекнува со научен степен доктор на филолошки науки.

1.2 Вонреден професор од научната област во која се избира: На 26 мај 2016 година д-р Марија Кусевска е избрана во наставно-научното звање вонреден професор за наставно-научната област англистика (Универзитетски билтен бр. 166 од април 2016 година) со Одлука бр. 1902-89/4 од 26.5.2016 на ННС на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

1.3 Објавени најмалку шест рецензирани научни труда во референтна научна публикација во последните пет години пред објавување на огласот за избор:

Бр.	Автор	Наслов на трудот	Списание	Години на излегување списанието
1.	Kusevska, Marija	<i>A corpus-based analysis of the pragmatic marker 'like' in non-native conversation. Journal of Languages for specific purposes</i>	Journal of Languages for Specific Purposes (7). pp. 15-24. ISSN 2359-9103 (2020)	7 (од 2014)

2.	Kusevska, Marija	I can't seem to find my glasses - the English verb seem and its Macedonian translation	Philological Studies, 18 (2). pp. 75-90. ISSN 18576060 (2020)	19 (од 2002)
3.	Кусевска, Марија	Учтивоста и јазикот во телевизиска емисија.	Македонски јазик 71, стр. 55-63. ISSN 0025-1089 (2020)	71 (од 1950)
4.	Kusevska, Marija	What makes and breaks foreign language learner communication: An interlanguage study of complaints.	European Journal of English Language Teaching, 4 (4). pp. 70-92. ISSN 2501-7136 (2019)	6 (од 2015)
5.	Kusevska, Marija	<i>Pragmatic markers in the spoken interlanguage of Macedonian learners of English</i>	International Journal Knowledge, 31 (6). pp. 1671-1676. ISSN 1857-923X (2019)	12 (од 2009)
6.	Кусевска, Марија	Анализа на директните говорни чинови во македонскиот јазик.	Македонски јазик 69, стр. 93-104. ISSN 0025-1089 (2018)	71 (од 1950)
7.	Kusevska, Marija Ivanovska, Biljana	In Search of Reliable Methods for Data Collection in Interlanguage Pragmatics Research	Proceedings of ICERI2017 pp. 1895-1904. ISSN ISBN: 978-84-697-6957-7 (2017)	14 (од 2007)
8.	Kusevska, Marija Ivanovska, Biljana Daskalovska, Nina Ulanska, Tatjana	<i>Profiling Pragmatic Competence of Foreign Language Learners</i>	Romanian Journal of English Studies 13 (1). pp. 79-90. ISSN 2286-0428 (2016)	17 (од 2004)
9.	Ivanovska, Biljana Kusevska, Marija Daskalovska, Nina Mitkovska, Liljana	<i>Profilierung der pragmatischen Kompetenz Fremdsprachenstudierender.</i>	Journal of Languages for Specific Purposes. pp. 95-107. ISSN 2359-9103 (2016)	7 (од 2014)
10.	Daskalovska Nina, Ivanovska Biljana, Kusevska Marija, Ulanska Tatjana	<i>The Use of Request Strategies by EFL Learners</i>	Procedia - Social and Behavioral Sciences, (2016)	9 (od 2012)

1.4 Објавен рецензиран универзитетски учебник или монографија од научната област за која се избира:

Бр.	Автор	Наслов на трудот	Издавач	Година на издавање
1.	Kusevska, Marija	<i>Topics in Contrastive Analysis: English and Macedonian</i>	Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип	2020
2.	Кусевска, Марија Бужаровска Елени	Прагматика Јазик и комуникација	Арс Ламина, Скопје	2020
3.	Кусевска, Марија Ивановска Билјана Даскаловска Нина	Прагматичка компетенција	Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип	2017

1.5 Учество на проекти

Покрај горенаведените, во периодот 2016-2021 проф. д-р Марија Кусевска учествува на три научноистражувачки проекти чии резултати придонесуваат за внесување промени во темите кои се истражуваат и методите кои се користат. Со тоа таа се издвојува како реномиран истражувач во областа на прагматиката.

Бр.	Наслов на проектот	Улога	Вид на проект	Година
1.	Македонски корпус на меѓујазик (МАКОР) https://ff-korpus.zabava.mk/	раководител	Домашен/ универзитетски	2018-2020
2.	Развивање на меѓукултурните прагматички истражувања и истражувањата на прагматиката на меѓујазикот и нивно поврзување со практиката. https://eprints.ugd.edu.mk/20094/	раководител	домашен/ универзитетски	2018-2019
3.	Улогата на експлицитните инструкции за стекнување прагматичка компетенција при учењето англиски и германски јазик https://eprints.ugd.edu.mk/12759/	член	домашен/ универзитетски	2015-2018

Освен тоа, покажува голема способност за изведување на високообразовната дејност и дава голем придонес во оспособувањето на помлади наставници и соработници. Била ментор за изработка на седум магистерски труда и била член на комисија за оценка и за одбрана на девет магистерски труда. Исто така, била ментор за изработка на повеќе од 30 дипломски труда и претседател на комисија за одбрана на повеќе од 50 дипломски труда. Била рецензент за избор во звање на повеќе кандидати и учествувала во изработката на наставните програми за прв и втор циклус студии на Катедрата за англиски јазик при Филолошкиот факултет на УГД.

За потребите на наставно-образовниот процес на Филолошкиот факултет во Штип, доц. д-р Марија Кусевска има објавено на веб-страницата на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип една рецензирана скрипти и три рецензирани практикуми. Исто така има објавено и учебник за предметот Контрастивна анализа на англискиот и на македонскиот јазик под наслов *Topics in Contrastive Analysis: English and Macedonian*.

2. Наставно-образовна и научноистражувачка дејност

2.1. Наставно-образовна дејност

Д-р Марија Кусевска е избрана во наставно-научно звање доцент за наставно-научната област англистика на 3.10.2011 година со Одлука бр. 2402-114/3 на ННС на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. За вонреден професор е избрана на 26.5.2016 г., со Одлука бр. 1902-89/4 на ННС на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Во периодот од студиската 2015/2016 до студиската 2019/2020 година кандидатката успешно ги извршува своите наставни активности како вонреден професор по следните предмети на прв циклус студии на Филолошки факултет во Штип:

- Синтакса на англискиот јазик 1 (2+2+1) – задолжителен предмет;
- Синтакса на англискиот јазик 2 (2+2+1) – задолжителен предмет;
- Контрастивна анализа на англискиот и на македонскиот јазик (2+1+1) – избран предмет;
- Семантика на англискиот јазик (2+1+1) – избран предмет;
- Социolingвистика на англискиот јазик (2+1+1) – избран предмет;
- Англиска граматика 2 (синтакса) (1+1+1), Модул рано учење на англискиот јазик на Факултетот за образовни науки – избран предмет.

Кандидатката, исто така, активно учествува во реализација на наставата на втор циклус студии на Филолошкиот факултет, каде што реализира предавања по следните предмети:

- Лингвистика на англискиот јазик (3+2+2) - задолжителен предмет;
- Прагматика и анализа на дискурс (3+2+2) - задолжителен предмет;
- Методологија и организација на научноистражувачка работа (3+2+2) – задолжителен
- Синтакса и граматички категории (2+2+1) – избран предмет;
- Социолингвистика (2+2+1) – избран предмет;
- Контрастивна анализа на англискиот и на македонскиот јазик (2+2+1) – избран предмет;
- Англиски јазик за комуникациски цели (2+2+1) – избран за сите факултети.

Исто така, на Факултетот за медицински науки ја води Програмата за англиски јазик на специјализациите на здравствените работници и програмата за медицински англиски – стоматологија на програмата од трет циклус Базични и клинички истражувања во дентална медицина.

2.2. Научноистражувачка дејност (оценка на научните, стручните и други остварувања на кандидатот што се релевантни за утврдување на условите за избор во звање редовен професор):

Кандидатката д-р Марија Кусевска е автор и коавтор на голем број трудови објавени во домашни и во меѓународни списанија во областа на синтаксата, прагматиката и контрастивната анализа. Исто така учествувала и на голем број меѓународни конференции во земјата и во странство. Таа е пионер во развојот на прагматичките истражувања во нашата земја и нејзините книги и статии од оваа област претставуваат водич за формулирање на истражувачките рамки и методи во оваа област. Во продолжение ги наведуваме објавените трудови со кратка евалуација за секој труд.

I. Научни книги/поглавја во научни книги (монографии)

1. Кусевска, М., Бужаровска, Е. (2020) Прагматика. Јазик и комуникација. Скопје: Арс Ламина. ISBN 978-608-259-890-1

Евалуација на трудот: Во македонската лингвистика постои недостиг од пообемни прагматички истражувања преку кои можеме да дознаеме повеќе за нашата култура и менталитет, за вредностите кои се во основата на нашата комуникација, како и за организацијата на општеството. Оваа книга се појави со цел да ја пополни оваа празнина. Таа ги содржи основните поими и принципи на употребата на јазикот во практиката. Според тоа, особено е значајна за студентите по јазици. Но, соодветна е за читање и за сите кои се интересираат за јазикот пошироко. На лингвистите им помага да ги определат рамките на нивните прагматички истражувања; на нелингвистите им појаснува зошто некои работи ги кажуваме така како што ги кажуваме; а оние во бизнисот ги насочува како да ги формулираат своите искази во комуникацијата со странците. Но, кај сите ја подига свесноста дека зборувањето не е произволно и хаотично.

2. Кусевска, М., Ивановска, Б., Даскаловска, Н. (2017) Прагматичка компетенција кај македонските изучувачи на англискиот и на германскиот јазик. Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Република Северна Македонија. ISBN 978-608-244-412-3

Евалуација на трудот: Оваа книга е резултат на истражувањата спроведени во рамките на проектот „Улогата на експлицитните инструкции за стекнување прагматичка компетенција при учењето англиски и германски јазик“ на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Во првиот дел на книгата сместени се поглавја во кои се опишуваат теориските основи на истражувањето. Се дава осврт на усвојувањето на втор јазик, на прагматичката компетенција на изучувачите на странски јазици и на инструментите кои се користат за определување на прагматичката компетенција на изучувачите на странски јазици. Вториот дел се состои од три емпириски истражувања: две истражувања за реализација на говорните чинови во меѓујазикот на изучувачите на англискиот јазик (изразување барање/замолување и изразување приговарање) и едно

истражување за реализација на говорните чинови во меѓујазикот на изучувачите на германскиот јазик (изразување барање/замолување).

II. Трудови објавени во меѓународни научни списанија и во зборници од меѓународни научни конференции

3. **Kusevska, Marija** and Ivanovska, Biljana and Martinovska, Cveta and Jakimov, Robert (2020) Користење јазични корпуси за научно-истражувачки и педагошки цели: Македонски корпус на меѓујазик (МАКОР). Годишен зборник 2020 - Филолошки факултет, УГД - Штип, 11 (15). pp. 91-99. ISSN 1857-7059

Евалуација на трудот: Целта на овој труд е да го претстави Македонскиот корпус на меѓујазик (МАКОР). Овој корпус е формиран од страна на Филолошкиот факултет и Факултетот за информатика при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип со цел развивање на методите за истражување на странските јазици кои се изучуваат во Република Северна Македонија. Корпусот се состои од три поткорпуси: меѓујазик на македонските изучувачи на англиски јазик, меѓујазик на македонските изучувачи на германски јазик и говорен јазик на македонски родени говорители. Трите корпуса се компатибилни и може да се користат за споредување на говорот на изучувачите на странскиот јазик со македонскиот јазик. Во трудот се претставени и неколку начини на кои МАКОР може да се користи за научноистражувачки и за педагошки цели.

4. **Kusevska, Marija** (2020) Учтивоста и јазикот во телевизиска емисија. *Makedonski jazik*, 71. pp. 55-63. ISSN 0025-1089

Евалуација на трудот: Целта на оваа статија е да ја илустрира употребата на јазикот за определени комуникациски цели. Во неа е направена анализа на една телевизиска емисија. Рамката за анализа ги опфаќа јазичното приспособување и две теории за учтивост, теоријата за лицето на Браун и Левинсон и општествениот модел на учтивост на Ватс. Анализата на јазичните средства кои ги користи водителот зависат од соговорникот и неговото прифаќање или неприфаќање на стилот на говорителот. Со тоа учтивноста се прикажува како динамична категорија која подлежи на постојана евалуација и адаптација. Таа исто така покажа дека во македонскиот јазик преовладува позитивна учтивост, што се гледа од тенденцијата на водителот за поврзување со публиката преку намалување на растојанието, употребата на деминутивни имиња, користење на интерперсонални дискурсни маркери и сл.

5. **Kusevska, Marija** (2020) *I can't seem to find my glasses - the English verb seem and its Macedonian translation*. *Philological studies*, 18 (2). pp. 75-90. ISSN 18576060

Евалуација на трудот: Предмет на анализа во овој труд е англискиот глагол *seem* и неговите преводни еквиваленти во македонскиот јазик. *Seem* е полифункционален глагол. Како копуларен глагол, тој е глагол за индиректна перцепција. Но може да изразува и евиденцијалност и епистемичка модалност. Во некои случаи *seem* може да изразува несигурност што му овозможува на говорителот да не биде категоричен и да се дистанцира до извесен степен од кажаното. Заради различните функции, *seem* различно се преведува во македонскиот јазик. Најчесто се преведува со соодветен глагол (се чини, изгледа, личи) или, пак, се испушта. Различноста во преведувањето во некои случаи може да биде резултат на различниот однос на македонската култура кон фактичките ситуации.

6. **Kusevska, Marija** (2020) *Where directness and indirectness reside*. Зборник на трудови. ФИЛКО. Петта меѓународна научна конференција, Филологија, култура и образование. pp. 207-213. ISSN 978-608-244-787-2

Евалуација на трудот: Овој труд ја подигнува свесноста за директното и индиректното изразување и неговата важност во интеркултурната комуникација. Анализата е направена врз основа на примери од книгата „Harry Potter and the Sorcerer's Stone“ и нејзиниот превод на македонски јазик. Фокусот се става на оние случаи во кои глаголот *seem* се испушта. Анализата покажува дека македонските говорители се помалку толерантни од родените говорители на англиски јазик во поглед на неопределеноста, нејасноста и недореченоста во поглед на веројатноста на пропозицијата.

7. **Kusevska, Marija** (2020) *A corpus-based analysis of the pragmatic marker 'like' in non-native conversation*. Journal of Languages for Specific Purposes (7). pp. 15-24. ISSN 2359-9103

Евалуација на трудот: Истражувањето претставено во овој труд произлегува од проектот „Развивање на прагматичките истражувања и нивните практички импликации“ кој се спроведува на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Во него се истражува употребата на прагматичкиот маркер like од страна на македонските изучувачи на англискиот јазик. Истражувањето е корпусно, спроведено врз конверзации во траење од 9,9 саати. Истражувањето покажа дека изучувачите го забележуваат овој маркер и го употребуваат на сличен начин, како и родените говорители. Исто така, се покажа дека покрај степенот на познавање на јазикот, врз говорот на изучувачите влијаат и други фактори, како должина на изразите и личните карактеристики на говорителите.

8. **Ivanovska, Biljana and Kusevska, Marija** (2021) *The pragmatic competence in Macedonian learners of German – an intercultural study on the example of speech act request*. Journal of Language for Specific Purposes. pp. 35-51. ISSN 2359 – 8921

Евалуација на трудот: Ова истражување е резултат на проектот „Улогата на експлицитните инструкции за развивање прагматичка компетенција при изучувањето на англискиот и германскиот јазик како странски јазици“ на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Предмет на анализа е меѓујазикот на македонските изучувачи на германскиот јазик. Се разгледува говорниот чин барање: стратегиите кои ги користат и модификацијата на барањата. Посебно се анализира како македонските изучувачи го користат маркерот за учтивост 'bitte'. Резултатите покажуваат дека иако постојат сличности во изразувањето со родените говорители, постојат отстапувања што придонесува нивните искази да звучат несоодветно.

9. **Ivanovska, Biljana and Kusevska, Marija** (2020) *Јазичните единици како модификатори на говорниот чин одбивање кај македонските изучувачи на германски како странски јазик*. Годишен зборник на Филолошки факултет.

Евалуација на трудот: Целта на овој труд е да се претстават јазичните средства кои имаат функција на модификатори, а кои македонските изучувачи на германскиот како странски јазик ги користат при усвојувањето на истиот. Се анализира говорниот чин одбивање и јазичните елементи кои се користат како модификатори на истиот. Целта на истражувањето е да покажеме до кој степен овие јазични елементи се употребуваат и влијаат врз процесот на усвојување на германскиот како странски јазик при користење на говорниот чин одбивање.

10. **Ivanovska, Biljana and Kusevska, Marija and Martinovska Bande, Cveta** (2020) *Јазичен корпус на македонските изучувачи по англиски и германски како странски јазици*. Зборник на трудови. ФИЛКО. Петта меѓународна научна конференција, Филологија, култура и образование. pp. 79-87.

Евалуација на трудот: Целта на овој труд е претставување на Корпусот на јазикот на македонските изучувачи по англиски и германски како странски јазици кој има за цел да собере најмалку 500.000 зборови на функционален јазик од македонските изучувачи на странски јазик (англиски и германски), во форма на писма, е-мејлови, вклучувајќи и барања на информации, барање помош, покана, одбивање, извинување, писма на изразување благодарност, прераскажување на настани, празници, искуства, опишување, аргументативни есеи. Корпусот ќе ги покрие нивоата А1-С2 и ќе овозможи податоци според варијаблите: возраст, пол, мајчин јазик, образование, ниво на познавање на јазикот, години на изучување англиски/германски, изложеност на Ј2 (престој во земја каде англискиот и германскиот јазик се зборуваат, колку долго и сл.), дали личноста зборува друг странски јазик и колку добро. Јазичниот корпус се состои од три поткорпуси: англиски, германски и македонски. Англискиот и германскиот поткорпус содржат материјали од изучувачи на овие странски јазици, а македонскиот поткорпус содржи јазични материјали произведени од изворни говорители.

11. **Ivanovska, Biljana and Kusevska, Marija and Daskalovska, Nina** (2019) *Меѓукултурни прагматички истражувања и прагматиката на меѓујазикот и нивно поврзување со практиката*. Годишен зборник 2011 - Филолошки факултет, УГД - Штип, 10 (13). pp. 33-39. ISSN 1857-7059

Евалуација на трудот: Во овој труд се дава преглед на проектот „Развивање на меѓукултурните прагматички истражувања и истражувањата на прагматиката на меѓујазикот и нивно поврзување со практиката“, што е пријавен и одобрен од Фондот за научноистражувачката работа при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Проектот се состои од теоретски дел и од емпириски дел, каде што се предвидени практични истражувања за говорните чинови и за меѓукултурните прагматички истражувања. Во труд се претставува значењето на теоретските поставки на прагматиката на меѓујазикот и нивното поврзување со практиката.

12. **Kusevska, Marija** (2019) *Анализа на директното и индиректното изразување во македонскиот јазик. Зборник на трудови од X македонско-северноамериканска конференција за македонистика*, pp. 35-58. ISSN ISBN: 978-608-234-065-4

Евалуација на трудот: Во овој труд се осврнуваме на јазичните средства кои македонските говорители ги користат во комуникацијата во неформални ситуации. Анализата е направена врз јазичен корпус составен од 177 приговори собрани во природни услови. Комуникацијата се одвива меѓу учесници кои добро се познаваат и кои се блиски. Во собраниот јазичен материјал ги издвоивме реченичните рамки кои се користат за формулирање на приговорите и нивната модификација. Нашата анализа покажа дека во неформалната комуникација, говорителите ги формулираат приговорите на директен начин. Притоа посебна улога имаат реторичките прашања и дискурсните маркери, па на нив посебно се задржавме. Во нашиот корпус не најдовме индиректни приговори, па затоа на нив не се ни осврнуваме. Сепак, укажуваме дека тие се јавуваат во ситуации во кои постои поголемо растојание помеѓу учесниците во комуникацијата.

13. **Kusevska, Marija** and Ivanovska, Biljana (2019) *Functions of the pragmatic marker 'like' in English and how Macedonian learners view it*. Knowledge - International Journal, Scientific Papers, 34 (6). pp. 1627-1632. ISSN 2545-4439

Евалуација на трудот: Предмет на истражување на овој труд е прагматичкиот маркер „like“. Две прашања се поставуваат во врска со неговата употреба од страна на македонските изучувачи на англискиот јазик: 1. Кои прагматички функции изучувачите ги поврзуваат со овој маркер? и 2. Како гледаат на говорителите кои го користат? За првото прашање беа користени досегашните истражувања на неговата употреба од страна на родените говорители и споредени со начините на кои изучувачите го користат. За второто прашање беше спроведен прашалник за испитување на ставот на изучувачите кон оние говорители кои го користат овој маркер. Истражувањето покажа дека изучувачите обилно го користат, но дека имаат негативен став кон него.

14. **Kusevska, Marija** (2019) *Pragmatic Competence and Intercultural communication. Traditions and Transitions*, Vol. 2. pp. 54-68. ISSN 978-954-07-5002-6

Евалуација на трудот: Како резултат на глобализацијата, доаѓа до засилување на комуникацијата меѓу луѓе од различни јазици и култури. Во тој процес доаѓа до чести недоразбирања и неуспешно пренесување на пораката бидејќи учесниците се потпираат на својата култура при креирањето и интерпретацијата на значењето. Подигнувањето на свесноста за пренесувањето на прагматичките значења во разни култури може да придонесе за надминување на овие проблеми. Оттука, оваа статија е важна за меѓукултурната и интеркултурната прагматика, како и за прагматичката компетенција.

15. **Kusevska, Marija** (2019) *Pragmatic markers in the spoken interlanguage of Macedonian learners of English*. International Journal Knowledge, 31 (6). pp. 1671-1676. ISSN 1857-923X

Евалуација на трудот: Прагматичките маркери имаат важна улога во комуникацијата. Во овој труд се разгледуваат две прашања: 1. Дали македонските изучувачи на англискиот јазик користат прагматички маркери во комуникацијата на англиски? и 2. Дали ги користат истите маркери како и родените говорители и со каква функција? Се разгледуваат следните прагматички маркери: *and, but, I think, like, yes, yeah, so, just, okay, well, kind of, sort of, actually, I mean, only, you know, anyway, you see, and listen*. Резултатите покажаа дека македонските изучувачи ги користат овие маркери, но со различна фреквенција.

16. **Kusevska, Marija** (2019) *Research on pragmatic markers: Domains and approaches*. Journal of Contemporary Philology (JCP), 2 (1). pp. 7-23. ISSN 2545-4773

Евалуација на трудот: Ова е прегледен труд за прагматичките маркери и нивната употреба во комуникацијата. Трудот има двојна цел. Првата цел е да се направи преглед на прагматичките маркери: нивните дефиниции, функции, главни карактеристики и теоретски рамки во кои се истражуваат. Се разгледуваат и зборовните групи од кои доаѓаат, термилошката разновидност, молифункционалноста и домените на функционирање. Втората цел е да се поттикне интересот за овие зборови и да се развијат истражувањата за нив. Како пример, наведени се неколку студии на прагматичките маркери во јужнословенските јазици.

17. **Kusevska, Marija** (2019) *What makes and breaks foreign language learner communication: An interlanguage study of complaints*. European Journal of English Language Teaching, 4 (4). pp. 70-92. ISSN 2501-7136

Евалуација на трудот: Ова претставува истражување на приговарањето во меѓујазикот на македонските изучувачи на англискиот јазик. Анализата е направена врз основа на приговорите на 52 македонски изучувачи на англискиот јазик и 48 родени говорители (Американци). Споредбата покажува дека иако и двете групи користат слични стратегии на приговарање, македонските изучувачи отстапуваат во поглед на тоа кои јазичните средства ги користат и како ги користат. Освен тоа, изучувачите немаат доволно прагматичко знаење за да бидат ефикасни во приговарањето.

18. **Kusevska, Marija** and Ivanovska, Biljana and Daskalovska, Nina (2018) Прагматички истражувања и наставата по странски јазици. International Journal Knowledge, 23 (5). pp. 1369-1374. ISSN 1857-923X

Евалуација на трудот: Целта на овој труд е да го промовира користењето на емпириските прагматички истражувања во наставата по странски јазици и да даде конкретен пример како научните истражувања може да обезбедат доказ за тоа што изучувачите на странскиот јазик знаат, што треба уште да научат и како да го постигнат тоа. Според тоа, со овој труд се нагласува потребата од проширување на научните истражувања во сите сфери на учењето на странските јазици во нашата земја, се покажува дека научните истражувања имаат практична примена, и се дава пример како научните истражувања може да се инкорпорираат во наставата по странски јазици. Во него се покажува како истражувањата може да се користат за составување лекции за совладување на откриените проблеми во областа на прагматиката.

19. **Kusevska, Marija** (2018) Теоретски претпоставки на директното и индиректното изразување. Palimpsest International Journal for Linguistic, Literary and Cultural Research, 3 (6). pp. 113-124. ISSN 2545-3998

Евалуација на трудот: Директното и индиректното изразување се често причина за недоразбирање во интеркултурната комуникација, што доведува до меѓусебно определување на учесниците како груби, незаинтересирани, дрски, неучтиви и сл. Овие два вида изразување се тесно поврзани со говорните чинови. Поттик за овој труд е зголемениот интерес за анализа на говорните чинови во македонскиот јазик и за нивно контрастивно проучување со други јазици. Во него се дава преглед на теориите за директните и индиректните говорни чинови и за нивната поврзаност со културата и предлагаме рамка за нивно проучување.

20. **Kusevska, Marija** and Ivanovska, Biljana and Daskalovska, Nina (2018) Улогата на емпириските истражувања за развивање прагматичка компетенција кај изучувачите на странски јазици. ФИЛКО - Зборник на трудови од Трета меѓународна научна конференција за филологија, култура и образование. pp. 321-328. ISSN 978-608-244-308-9

Евалуација на трудот: Предмет на ова истражување е говорниот чин на приговарање во меѓујазикот на македонските изучувачи на англискиот јазик. Тоа има за цел да го сврти вниманието кон фокусирање на комуникативниот приод во наставата, развивање на комуникациските компетенции на изучувачите на странски јазици и користење на резултатите на истражувањата при составување на наставните програми. Во него се

потенцира важноста наставните програми за изучувањето на странските јазици воопшто, и за развивањето на прагматичките компетенции посебно, да се изработуваат врз основа на емпириски истражувања спроведени со македонски изучувачи во македонски услови.

21. **Kusevska, Marija** (2018) *Анализа на директните говорни чинови во македонскиот јазик*. Македонски јазик. ISSN 0025-1089

Евалуација на трудот: Во ова истражување се анализираат јазичните средства кои македонските говорители ги користат за формулирање на директните говорни чинови. За оваа цел направена е анализа на говорниот чин приговарање. Корпусот за анализа беше составен врз основа на Прашалник за пополнување на дискурс во кој од испитаниците беше побарано да напишат како би реагирале во шест ситуации со различни контекстуални параметри. Овој корпус беше дополнет со говорни чинови собрани во реални ситуации. Во анализата беа издвоени реченичните рамки кои се користат при формулирањето на овој говорен чин: асертивните изјави, перформативните глаголи, императивните форми и прашањата.

22. **Daskalovska, Nina and Ivanovska, Biljana and Kusevska, Marija** (2017) *Реализација на говорниот чин замолување кај изучувачи на англискиот јазик на различно ниво на јазична компетенција*. Knowledge in Practice, 20 (6). pp. 2747-2753. ISSN 2545-4439

Евалуација на трудот: Ова истражување се фокусира на реализацијата на говорниот чин на замолување кај изучувачите на англиски јазик на три различни нивоа на јазична компетенција (Б1, Б2 и Ц1). Како инструмент за одредување на прагматичката компетенција на учесниците се користеше игри по улоги кој се состоеше од три ситуации: а) замолување упатено кон лице на повисока позиција, б) замолување упатено кон непознато лице, и в) замолување упатено кон пријател. Целите на истражувањето беа да се утврдат стратегиите за замолување кои ги користат учесниците во трите ситуации, да се идентификуваат внатрешните и надворешните модификации кои ги користат учесниците при реализацијата на говорниот чин на замолување и да се споредат кај трите групи учесници, како и да се утврди перспективата, односно дали замолувањето е насочено кон соговорникот или кон говорителот, или пак замолувањето е изразено од заедничка перспектива или безлично.

23. **Ivanovska, Biljana and Kusevska, Marija** (2017) *Прагматика наспроти граматика наспроти семантика*. ФИЛКО - Зборник на трудови од Втора меѓународна научна конференција за филологија, култура и образование. pp. 185-193. ISSN 978-608-244-308-9

Евалуација на трудот: Во овој труд се поставува разликата меѓу граматиката, прагматиката и семантиката. Граматиките на одредени јазици се занимаваат, пред сè, со изучување на формите на јазичните единици. Нивна задача е точно да ги опишат фонолошките, морфолошките, синтаксичките и семантичките форми на јазичните единици на еден јазик. Семантиката се занимава со значењето воопшто, а прагматиката со значењето во одреден контекст. Тоа значи дека буквалното значење на една искажана реченица ќе се истражува во семантиката, додека значенските аспекти кои се условени од контекстот и јазичните опкружувања, се предмет на истражување на прагматиката. Сепак формата, значењето и функцијата на исказите постојано се испреплетуваат (Leech, 1983: 46).

24. **Kusevska, Marija** (2017) *Употреба на Европското јазично портфолио за самооценување и развивање автономија при учењето странски јазици*. Зборник на трудови од меѓународна научна конференција „Климентовото дело“. pp. 195-202. ISSN 978-608-244-404-8

Евалуација на трудот: Во ова излагање се наведуваат некои искуствата во врска со имплементацијата на Европското јазично портфолио (ЕЈП) во формалното и неформалното образование, како и на факултетско ниво. ЕЈП придонесува учењето да биде целно насочено и транспарентно, ја поттикнува одговорноста на изучувачите и ја развива нивната автономија во учењето. Употребата на Портфолиото во наставата овозможува учество на учениците/студентите во креирањето на наставната програма и нејзино прилагодување кон нивните потреби и интереси. Трудот се осврнува и на некои

нови трендови при користењето на ЕЈП поттикнати од развојот на технологијата, како и на тенденцијата за замена на традиционалниот формат со виртуелен.

25. Ivanovska, Biljana and **Kusevska, Marija** (2017) Прагматиката на меѓујазикот наспроти интеркултурната комуникација. *Knowledge - International Journal, Scientific and Applicative Papers*, 19.3. pp. 1097-1100. ISSN 1857-923X

Евалуација на трудот: Во овој труд се дава осврт на теоретските поставки и гледишта за функцијата и улогата на прагматиката во меѓујазикот кај изучувачите на странски јазик, како и објаснување за интеркултурната комуникација. Прагматиката ги опфаќа теоријата на говорните чинови, разговорната импликација, разговорната анализа и другите пристапи кон јазичното однесување во филозофијата, социологијата, лингвистиката и антропологијата. Истражувањата покажуваат дека кај напредните изучувачи на еден странски јазик се јавуваат прагматички грешки во комуникацијата кои можат да доведат до недоразбирања и пречки во интеркултурната комуникација.

26. **Kusevska, Marija** and Ivanovska, Biljana (2017) *In Search of Reliable Methods for Data Collection in Interlanguage Pragmatics Research*. Proceedings of ICERI2017 Conference 16th-18th November 2017, Seville, Spain. pp. 1895-1904. ISSN ISBN: 978-84-697-6957-7

Евалуација на трудот: Целта на овој труд е да се разгледаат неколку методи за собирање јазичен материјал погодни за истражување на меѓујазикот на изучувачите на странски јазици. Претставени се Прашалникот за пополнување дискурс, игра по улоги и разговори со учесниците во врска со овие методи. Споредбата меѓу овие методи е претставена преку собирање материјал за говорниот чин приговарање. Анализата на резултатите ги покажува слабостите и предностите на секој од нив. Се сугерираат и некои други методи за собирање јазичен материјал по природен пат како користење јазични корпуси, вклучување родени говорители, набљудување на часовите, и сл.

27. **Kusevska, Marija** (2017) *The role of explicit instruction in interlanguage pragmatic development*. Palimpsest International Journal for Linguistic, Literary and Cultural Research, II (4). pp. 189-198. ISSN 2545-3998

Евалуација на трудот: Овој труд има две главни цели: 1. да даде преглед на резултатите на истражувањата од областа на прагматиката на меѓујазикот, и 2. да даде пример за поврзување на наставата со прагматичките истражувања на меѓујазикот. Фокусот е на експлицитните и имплицитните методи, забележувањето, подигање на свесноста и на метапрагматичките инструкции. Се разгледуваат следните компоненти на истражувањето: предметот на истражување, истражувачките прашања, обликување на истражувањето и претставување на резултатите. Се прави осврт и на придобивките на наставата од истражувањето.

28. Daskalovska, Nina and Ivanovska, Biljana and **Kusevska, Marija** and Ulanska, Tatjana (2016) *The Use of Request Strategies by EFL Learners*. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 232. pp. 55-61. ISSN 1877-0428

Евалуација на трудот: Во овој труд се истражуваат стратегиите кои македонските изучувачи на англискиот јазик ги користат при формулирање на говорниот чин барање. Учесниците се на Б2 ниво, а јазичниот материјал е собран преку игра по улоги и Прашалник за пополнување на дискурс. Истражувачката рамка е направена според Blum-Kulka et al. (1989). Анализата покажа дека најчесто користени стратегии и во формалните и во неформалните ситуации се прашањата, кои спаѓаат во крупата конвенционално индиректна стратегија.

29. Ivanovska, Biljana and **Kusevska, Marija** and Daskalovska, Nina and Mitkovska, Liljana (2016) *Profilierung der pragmatischen Kompetenz Fremdsprachenstudierender*. *Journal of Languages for Specific Purposes*. pp. 95-107. ISSN 2359-9103

Евалуација на трудот: Во овој труд се испитуваат компонентите на прагматичката компетенција кај изучувачите на странските јазици. Се поаѓа од претпоставката дека комуникативната компетенција вклучува лингвистичка, социолингвистичка и прагматичка компетенција. Прво ја дефинираме прагматиката на меѓујазикот. Потоа се осврнуваме на прагматичката компетенција и на компонентите релевантни за нејзиниот развој (говорни чинови, импликации и изрази-формули). На крај ги разгледуваме инструментите и методите

за оценување на прагматичката компетенција на изучувачите. Заклучуваме дека главните проблеми со кои се соочуваат истражувачите се: 1. кои компоненти од меѓујазикот на изучувачите да се оценуваат и 2. како да се оценуваат.

30. Ivanovska, Biljana and **Kusevska, Marija** and Daskalovska, Nina and Ulanska, Tatjana (2016) *On the Reliability of Discourse Completion Tests in Measuring Pragmatic Competence in Foreign Language Learners*. International Journal of Sciences: Basic and Applied Research, 25 (1). pp. 437-443. ISSN 2307-4531

Евалуација на трудот: Овој труд се осврнува на резултатите од истражувањето на прагматичката компетенција на македонските изучувачи на англискиот и германскиот јазик како странски јазици. Предмет на истражување беа говорните чинови на барање, извинување и приговарање. Истражувачкиот материјал беше собран преку Прашалник за пополнување дискурс, анализиран и спореден со родените говорители на овие јазици за да се испита соодветноста на исказите. Дополнително се разгледува и соодветноста на овој инструмент за собирање говорен јазик.

31. Ivanovska, Biljana and **Kusevska, Marija** and Daskalovska, Nina (2016) *Говорниот чин барање и модификација на барањата*. International Journal Knowledge, 14.1. pp. 397-400. ISSN 1857-92

Евалуација на трудот: Во центарот на истражувањата на овој труд се наоѓа говорниот чин барање и неговите составни елементи: апел, помошни елементи за изразување на барањето, глава на говорниот чин, како и детален преглед на внатрешните и надворешните модификатори за да се увиди кои се најчесто употребувани елементи. Се анализираат и синтаксичките ублажувачи и нивната функција, како и нивната специфичност во мајчиниот и во странскиот јазик. Испитувањата се потврдуваат со примери од Прашалникот за дискурсна анализа (DCT) и од инструментот игра по улоги (role plays).

32. Ivanovska, Biljana and **Kusevska, Marija** and Daskalovska, Nina (2016) *Говорниот чин барање и модалноста како негова карактеристика во меѓујазикот на македонските изучувачи по странски јазик*. Прва меѓународна научна конференција (филологија, култура, образование). Зборник на трудови. УГД, Штип, Р.Македонија, pp. 247-255.

Евалуација на трудот: Целта на овој труд е да се направи анализа на говорниот чин барање и да се опише модалноста како негова карактеристика кај студентите-изучувачи на германскиот јазик од Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, како дел од проектот „Улогата на експлицитните инструкции за анализа на прагматичките компетенции кај студентите по англиски и германски јазик како странски јазик“. Се разгледува говорниот чин барање преку изразување на три различни типа барање: а) барање информации, б) барање за извршување на некоја активност и в) барање дозвола.

33. **Kusevska, Marija** and Ivanovska, Biljana and Daskalovska, Nina (2016) *Говорот на изучувачите на англискиот јазик наспрема говорот на родените говорители*. Годишен зборник 2016 - Филолошки факултет, УГД - Штип, 7 (1). pp. 7-16. ISSN 1857-7059

Евалуација на трудот: Предмет на истражување на овој труд е реализацијата на говорниот чин на приговарање кај родените говорители и кај македонските изучувачи на англискиот јазик. Се анализираат два аспекти на реализацијата на овој говорен чин: директноста во изразувањето и модификацијата на говорниот чин, внатрешна и надворешна. Анализата покажа дека родените говорители покажуваат преферентност кон конвенционално-индиректното формулирање на приговарањето, а македонските изучувачи кон директното. Беа забележани значајни разлики и во поглед на модификацијата на приговарањето. Овие разлики придонесуваат за различно јазично однесување на припадниците на овие две култури, што може да доведе до пречки во мѓукултурната комуникација.

34. **Kusevska, Marija** (2016) *Рамка за меѓукултурните истражувања на говорните чинови*. Јазикот наш денешен, 26. Зборник на трудови од научниот собир „Јазичната слика на светот“. pp. 119-128. ISSN 978-608-220-039-2

Евалуација на трудот: Во овој труд се поаѓа од констатацијата на Остин (Austin 1962) дека говорните чинови му овозможуваат на говорителот да го искористи јазикот за остварување на некои свои цели, на пример да побара услуга, да даде комплимент, да се

заблагодари, да се согласи или да не се согласи и сл. Се прави осврт на неколку аспекти на емпириските истражувања на говорните чинови: варијабилноста, комуникациските принципи според кои говорителите ги избираат стратегиите за реализација на говорните чинови и културната припадност на соговорниците, од што зависат очекувањата на соговорниците при реализацијата на говорните чинови и нивната интерпретација, како и изборот на јазичните средства за нивно обликување. Посебно се дава осврт и на контрастивните истражувања на говорните чинови во македонскиот и во англискиот јазик.

35. Ivanovska, Biljana and **Kusevska, Marija** and Daskalovska, Nina (2016) *Der Sprechakt Aufforderung als Mittel zur Bewertung pragmatischer Kompetenz bei L2-Fremdsprachenstudierenden*. Im Reich der Woerter - Sprache(n) und Kultur(en). Festschrift fuer Prof. Dr. Jovan Djukanovic. pp. 154-168. ISSN ISBN 978-86-88761-07-9

Евалуација на трудот: Целта на овој труд е да се направи анализа на говорниот чин „барање“ како средство за оценување на прагматичката компетенција кај студентите кои изучуваат германски и англиски јазик како странски јазик. Прво се дефинираат прагматичките компетенции, потоа се опишуваат инструментите што се користат за собирање на податоците, како и методите за анализа на говорниот чин „барање“. Исто така, се дава преглед за останатите истражувања на говорните чинови во јазикот-цел. Учесниците во овој проект се студенти кои студираат англиски и германски јазик на Филолошкиот факултет на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Проектот е инспириран од важноста на прагматичката компетенција која им овозможува на студентите соодветно да комуницираат на јазикот цел.

36. **Kusevska, Marija** (2016) *Describing Speech Acts from Cross-cultural and Interlanguage Perspective*. Palimpsest International Journal for Linguistic, Literary and Cultural Research, 1 (1). pp. 15-25. ISSN 2545-3998

Евалуација на трудот: Говорните чинови постојано го привлекуваат вниманието на лингвистите и се истражуваат од различни аспекти. Во овој труд, им се пристапува од меѓукултурна гледна точка и од гледна точка на меѓујазикот на изучувачите на странски јазици. Во поглед на првиот аспект, се разгледува нивната реализација во зависност од моќта, општественото растојание, тежината на наметнувањето/прекршокот, полот и сл. Исто така, се разгледува и како културата влијае врз формулирањето на говорните чинови, имајќи ја во предвид перцепцијата за горенаведените фактори како и перцепцијата за лицето и учтивоста. Посебно се нагласува влијанието на културата врз формулирањето на говорните чинови во меѓујазикот на изучувачите на странски јазици.

37. **Kusevska, Marija** and Ivanovska, Biljana and Daskalovska, Nina and Ulanska, Tatjana (2016) *Profiling Pragmatic Competence of Foreign Language Learners*. Romanian Journal of English Studies, 13 (1). pp. 79-90. ISSN 2286-0428

Евалуација на трудот: Во овој труд се разгледува кои вештини изучувачите на странски јазици треба да ги совладаат за да стекнат прагматичка компетенција. Прво се дефинира прагматичката компетенција и нејзините елементи; потоа се разгледуваат инструментите за собирање на јазичниот материјал за анализа; и на крај се даваат препораки за типови истражувања кои може да придонесат за добивање сознанија за стекнувањето прагматичка компетенција кај изучувачите на странски јазици преку наставата и надвор од неа.

38. Ivanovska, Biljana and **Kusevska, Marija** and Daskalovska, Nina (2016) *Zur Bewertung der pragmatischen Kompetenz mazedonischer Fremdsprachenstudierender*. Journal of Linguistics and Language Teaching, 7 (2). ISSN 2190-4677

Евалуација на трудот: Овој труд го претставува проектот за истражување на прагматичката компетенција кај изучувачите на странски јазици кој се спроведува на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Притоа се укажува што треба да се истражува за да се определи прагматичката компетенција на изучувачите и како тоа треба да се истражува. Се нагласува дека прагматичката компетенција има две компоненти, социолингвистичката и лингвистичката, и дека и двете се важни за нејзино развивање. За да стекнат прагматичка компетенција, изучувачите треба да развијат соодветно знаење за организацијата на дискурсот, реализацијата на јазичните функции и интеракцијата во јазикот кој го изучуваат.

39. Ivanovska, Biljana and **Kusevska, Marija** and Daskalovska, Nina (2016) *The speech act of request and its expressions in the German interlanguage of Macedonian learners*. Knowledge: International Journal Scientific Papers, 12.1. pp. 371-377. ISSN 1857-92

Евалуација на трудот: Предмет на анализа во овој труд е говорниот чин барање во меѓујазикот на македонските изучувачи на германскиот јазик. Се разгледуваат различните реализации на барањата во вид на инструкции, давање дозвола, забрана, замолување и сл., како и различните начини на нивно ублажување или засилување. Се анализираат и јазичните средства кои се користат за тие цели како перформативни искази, прашални, декларативни и императивни реченици, модални глаголи, како и изразот *bitte/mal*. Оваа анализа е направена врз истражувачки корпус составен од искази на студенти по германски јазик, собрани преку прашалник за пополнување на дискурс и игри по улога.

III. Учество на меѓународни и домашни научни конференции

40. Information Technology and Education Development - ITRO 2019, 27 June 2019, Zrenjanin, Serbia. Paper: *Information Retrieval Services for Electronic Collections of Texts Produced by Language Learners*.
41. Traditions and transitions, 28-30 Sept 2018, Sofia, Bulgaria. Paper: *Pragmatic Competence and Intercultural Communication*.
42. 8th Intercultural Pragmatics Conference INPRA 2018; 8e Conférence internationale: Pragmatique et communication interculturelles, 08-10 June 2018, Nicosia, Cyprus. Paper: *The pragmatic competence in Macedonian learners of German - an intercultural study on the example of speech act request*.
43. 6th International Congress of Applied Linguistics Today – Language, Literature and Interdisciplinarity, 12-13 October 2018, Belgrade, Serbia. Paper: *Evidence-based Approach to Language Learning and Teaching*.
44. 17th International Scientific Conference THE TEACHER OF THE FUTURE, 24-27 May 2018, Budva, Montenegro. Paper: *Research in Pragmatics and Foreign Language Teaching*.
45. 10th Macedonian-Northamerican Conference, 30 Aug-1 Sept 2018, Ohrid, Macedonia. Paper: *Анализа на директното и индиректното изразување во македонскиот јазик*.
46. Third International Scientific Conference 'FILKO' Philology, Culture and Education, 26-27 April 2018 Faculty of Philology, Goce Delcev University, Stip, Macedonia. Paper: *Улогата на емпириските истражувања за развивање прагматичка компетенција кај изучувачите на странски јазици*.
47. 10th World Conference on Educational Sciences (WCES2018), 04-06 Feb 2018, Prague, Czech Republic. Paper: *Linking Empirical Research in Interlanguage Pragmatics and Syllabus Design*.
48. ICERI2017, 16-18 Nov 2017, Seville, Spain. Paper: *In Search of Reliable Methods for Data Collection in Interlanguage Pragmatics Research*.
49. 14th International Scientific Conference, 29 September – 1st October, 2017, Agia Triada, Thessaloniki, Greece. Paper: *Interlanguage Pragmatics and Intercultural Communication*.
50. Меѓународна научна конференција „Климентово дело“ (јазик, литература, образование, култура), 23-24 June 2016, Stip, Macedonia. Paper: *Употреба на Европското јазично портфолио за самооценување и развивање автономија при учењето странски јазици*.

IV. Рецензии на учебници, скрипти, книги и научни трудови во домашни и меѓународни списанија и зборници

Во периодот од 2016 до 2020 година кандидатката д-р Марија Кусевска има напишано неколку рецензии за учебници, скрипти, книги и научни трудови во домашни и меѓународни списанија и зборници. Во продолжение ќе ги споменеме поважните:

51. Рецензии на научни трудови во меѓународни списанија - Била рецензент на десет трудови за меѓународни списанија (5 за Палимпсест, 3 за *Philological studies*, 2 за *Journal of Contemporary Philology (JCP)*);
1.

52. Била рецензент на две книги и еден практикум (English Language Teaching. Methods and Approaches од Нина Даскаловска; Дополнителна настава. Подготовка за поуспешно студирање од Нина Даскаловска; Практикум по британска литература 3 (19 век) од Ендру Гудспид, Наталија Поп Зариева и Крсте Илиев).

V. Друго

53. Член организациониот и научниот одбор на Меѓународната научна конференција за филологија, култура и образование ФИЛКО, организирана од Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип и Филолошкиот факултет при Воронежскиот државен универзитет, која се одржува еднаш годишно од 2016 година во Штип или Воронеж (2016-2020).

3. Стручно-апликативна и организациско-развојна дејност

Кандидатката вонреден проф. д-р Марија Кусевска активно учествува во активностите на Катедрата за англиски јазик и книжевност. Таа учествува во креирањето на програмите за прв и втор циклус студии, во менторирање на студентите при изработка на нивните магистерски и дипломски трудови, во комисиите на нивните одбрани на трудовите, при изведување на комисиските испити и сл. Во периодот 2016-2021, проф. д-р Кусевска учествуваше во неколку истражувачки проекти и активно ги вклучуваше студентите во проектите на кои работеше, што значително придонесе тие да се запознаат со тековните случувања во науката за јазикот и да развијат интерес за научноистражувачката работа. Во 2020 година, кандидатката објави рецензиран учебник со наслов „Topics in Contrastive Analysis: English and Macedonian“ кој ќе им помогне на студентите во успешно совладување на материјата по предметот Контрастивна анализа на англискиот и на македонскиот јазик.

VI. Рецензирани учебници

54. Kusevska, Marija (2020) *Topics in Contrastive Analysis: English and Macedonian*. Goce Delcev University, Stip. ISBN 978-608-244-756-8

Евалуација на трудот: Во оваа книга се разгледуваат сличностите и разликите меѓу македонскиот и англискиот јазик. Таа се состои од два дела. Поглавјата во првиот дел ја дефинираат Контрастивната анализа, нејзиниот развој, поврзаноста со другите научни дисциплини и методите кои ги користи. Поглавјата од вториот дел се фокусираат на специфични јазични аспекти и како тие се изразени во македонскиот и во англискиот јазик. Се дискутираат теми од областа на фонологијата, морфологијата, лексикологијата, синтаксата и прагматиката. За секое поглавје се дадени вежби и идеи за понатамошна разработка на темите. Книгата содржи материјали за организирање на истражувачки проекти со студентите.

55. Кусевска, М., Митковска, Л. (2016) Зборувате ли македонски? (Do You Speak Macedonian?). Скопје: Просветно дело. ISBN 978-9989-0-1103-0

Евалуација на трудот: Оваа книга е наменета за странци кои сакаат брзо да почнат да зборуваат македонски јазик. Таа ги доведува изучувачите до едно ниво на коешто тие слободно и со самодоверба можат да го употребуваат македонскиот јазик во секојдневната комуникација и ги опфаќа нивоата А1, А2 и Б1 според ЗЕРП - Заедничката европска рамка на референтни нивоа. Книгата се состои од една книга и ЦД. Материјалот што се обработува во учебникот ги покрива сите аспекти на јазикот и ги обединува во три области: теми, функции и граматика. Околу темите се гради речникот кој опфаќа околу 1500 зборови. Функциите го даваат регистарот на изразите соодветни за дадената ситуација: запознавање, претставување, купување, замолување и сл. Граматиката, пак, е оној дел којшто овозможува правилно зборување и објаснување на кој начин функционира јазикот. Учебникот може да се користи индивидуално или со група.

VII. Учество во научни проекти

56. 2018 – 2020 – Македонски корпус на меѓујазик (МАКОР) – раководител на проект и главен истражувач.

Евалуација на проектот: Македонскиот корпус на меѓујазик (МАКОР) настана како резултат на потребата за создавање широка база на меѓујазик на изучувачите на англискиот и на германскиот јазик како странски јазици во Република Северна Македонија (РСМ). Јазичните истражувања кои не се направени врз основа на големи јазични бази, во модерната лингвистика се сметаат за произволни, непрецизни и интуистички. За да бидат релевантни добиените резултати треба да се засноваат врз веродостојни податоци. Токму во овој дел е и слабоста на високото образование во РСМ, кое често се критикува заради своите традиционални наставни методи, спората имплементација на нови методи и реформски промени и немотивирани студенти. Со тоа се создава расчекор помеѓу моменталната состојба во образованието и технолошките и идејните промените во општеството. За да се премостат овие недостатоци и да се отворат нови патишта за истражувањето и образованието во областа на усвојувањето и изучувањето на странски јазици во РСМ, Филолошкиот факултет и Факултетот за информатика при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип го креираа Македонскиот корпус на меѓујазик (МАКОР). Електронските корпуси на меѓујазик претставуваат електронски бази на јазик на изучувачите на странски јазици. Интересот за нив постојано расте бидејќи тие обезбедуваат иновативна и релевантна методологија за научни истражувања со теориски и практични импликации за истражувачите, наставниците, студентите по јазик како и за сите други вклучени во образовните процеси. Корпусот е достапен на <https://ff-korpus.zabava.mk/about-macor.php>

57. 2018 – 2019 – Развивање на меѓукултурните прагматички истражувања и истражувањата на прагматиката на меѓујазикот и нивно поврзување со практиката – раководител на проект и главен истражувач.

Евалуација на проектот: Истражувањата предвидени со овој проект се од областа на меѓукултурната прагматика и прагматиката на меѓујазикот на изучувачите на странски јазици (англиски, германски, македонски и турски). Истражувањата се направени во вид на контрастивни студии насочени кон анализа на принципите на комуникација во посебните културни средини кои се предмет на изучување, вклучувајќи ја и македонската средина, како и во средини во кои припадници од различни култури и јазици комуницираат на еден заеднички јазик (*lingua franca*). Посебено се истражуваат и комуникациските способности на македонските изучувачи на англискиот, германскиот и турскиот јазик. Бројот на овој вид студии во Македонија е многу мал и постои потреба од нивно зголемување и од развивање нови методи за собирање истражувачки материјал и негова обработка. Прагматичките истражувања се многу значајни за јазичното образование, креирањето курикулуми, како и за сите учесници во интеркултурната комуникација. Проектот е достапен на <https://eprints.ugd.edu.mk/20094/>

58. 2015 – 2018 – Улогата на експлицитните инструкции за стекнување прагматичка компетенција при учењето англиски и германски јазик – главен истражувач.

Евалуација на проектот: Предмет на истражување на овој проект е стекнувањето прагматичка компетенција при изучувањето странски јазици (англиски и германски). Во наставата по странски јазици одамна како главна цел се наведува оспособувањето на изучувачите успешно да комуницираат на јазикот што го изучуваат. Следбениците на комуникативниот метод нагласуваат дека не е доволно познавање на вокабуларот и граматичките структури на јазикот што се изучува (J2). Тие треба да се оспособат да прават правилен избор на јазичните средства во зависност од соговорникот и односот што го имаат со него. Имајќи ја предвид ваквата цел на наставата по странски јазици, прагматиката би требало да зазема важно место во неа. За жал, таа и понатаму останува на маргините на наставата по странски јазици. Во учебниците е застапена само толку колку што е неопходно да не се обвинат авторите дека не го следат модерниот приод кон јазикот и дека и понатаму цврсто се држат за традиционалниот начин на учење на јазикот во којшто граматиката е на прво место, учењето на вокабуларот на второ, и по малку од

останатите области, вклучувајќи ја и прагматиката. Целиот опис на проектот може да се види на <https://eprints.ugd.edu.mk/12759/>

VIII. Учество во факултетски органи, тела, комисии и слично

Во текот на изборниот период кандидатката проф. д-р Марија Кусевска учествува во голем број активности, комисии и тела на Филолошкиот факултет:

59. Член на Наставно-научен совет на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип (Одлука бр. 1902-173/15 од 29.8.2017 година донесена на 159. седница на ННС на Филолошкиот факултет во Штип);
60. Член на Институтот за јазици на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип (Одлука бр. 1906-19/5 од 26.9.2017 година донесена на 7. состанок на Институтот за јазици при Филолошкиот факултет во Штип);
61. Член на изборна комисија за избор на декан на Филолошкиот факултет на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип (Одлука бр. 1902-98/4 од 12.6.2019 година донесена на 194. седница на ННС на Филолошкиот факултет во Штип);
62. Член на Конкурсна комисија за запишување на студенти од втор циклус студии за на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ за учебната 2020/2021 (Одлука бр. 1902-130/7 од 25.9.2020 година донесена на 215. седница на ННС на Филолошкиот факултет во Штип);
63. Член (ментор) на Комисија за оценка и одбрана на магистерскиот труд со наслов „Контрастивна анализа на говорниот чин на приговарање во македонскиот и англискиот јазик“ од кандидатката Ана Горѓева Коцева (Одлука бр. 1902-173/6 од 29.8. 2017 година донесена на 159. седница на ННС на Филолошкиот факултет во Штип);
64. Член (ментор) на Комисија за оценка и одбрана на магистерскиот труд со наслов „Анализа на перифрастичните предикати *do* и *make* во англискиот јазик и на изразите соодветни на нив во македонскиот јазик“ од кандидатката Катерина Недеска (Одлука бр. 1902-229/21 од 19.12.2018 година донесена на 185. седница на ННС на Филолошкиот факултет во Штип);
65. Член (ментор) на Комисија за оценка и одбрана на магистерскиот труд со наслов „Употреба на присвојните конструкции во англискиот јазик и нивните преводни еквиваленти во македонскиот“ од кандидатката Памела Филиповска (Одлука бр. 1902-69/15 од 2.4.2019 година донесена на 190. седница на ННС на Филолошкиот факултет во Штип);
66. Член (ментор) на Комисија за оценка и одбрана на магистерскиот труд со наслов „Усвојување на говорниот чин извинување од страна на македонските изучувачи на англискиот јазик“ од кандидатката Сандра Донева (Одлука бр. 1902-214/8 од 3.12.2018 година донесена на 184. седница на ННС на Филолошкиот факултет во Штип);
67. Член (ментор) на Комисија за оценка и одбрана на магистерскиот труд со наслов „Анализа на говорните чинови во литературните дела и нивниот превод од англиски ја македонски јазик“ од кандидатката Слазана Зафировска (Одлука бр. 1902-90/7 од 29.5.2019 година донесена на 192. седница на ННС на Филолошкиот факултет во Штип);
68. Член (ментор) на Комисија за оценка и одбрана на магистерскиот труд со наслов „Усвојување на зборот од страна на македонските изучувачи на англискиот јазик и улогата на јазичниот трансфер“ од кандидатката Ана Митева (Одлука бр. 1902-68/9 од 21.05.2020 година донесена на 209. седница на ННС на Филолошкиот факултет во Штип);
69. Член (ментор) на Комисија за оценка и одбрана на магистерскиот труд со наслов „Употреба на модалните глаголи во научни трудови на англиски и на македонски јазик“ од кандидатката Елена Арсовска (Одлука бр. 1902-120/12 од 9.9.2020 година донесена на 214. седница на ННС на Филолошкиот факултет во Штип);

70. Член (**претседател**) на Комисија за оценка и одбрана на магистерскиот труд со наслов „Тестирање на вокабулар – практики, перцепции и предизвици“ од кандидатката Викторија Смилкова (Одлука бр. 1902-214/6 од 3.12.2018 година донесена на 184. седница на ННС на Филолошкиот факултет во Штип);
71. Член (претседател) на Комисија за оценка и одбрана на магистерскиот труд со наслов „Обработка на басни со јазичен приод како извор на учење на вокабуларот по англиски јазик“ од кандидатката Татјана Илиевска (Одлука бр. 1902-43/59 од 29.1.2018 година донесена на 166. седница на ННС на Филолошкиот факултет во Штип);
72. Член (**претседател**) на Комисија за оценка и одбрана на магистерскиот труд со наслов „Имплементација на компјутерската технологија и интернетот во изучување на вокабуларот во наставата по англиски јазик: Ефикасност и влијание брз учениците во основните училишта“ од кандидатката Магдалена Батевска (Одлука бр. 1902-86/5 од 15.3.2017 година донесена на 153. седница на ННС на Филолошкиот факултет во Штип);
73. Член на Комисија за оценка и одбрана на магистерскиот труд со наслов „Влијанието на инстант пораките врз зборообразувањето во англискиот јазик и промените во динамиката на процесот на комуникација“ од кандидатката Драгана Љуботенска (Одлука бр. 1902-209/18 од 27.11.2018 година донесена на 183. седница на ННС на Филолошкиот факултет во Штип);
74. Член (претседател) на Комисија за оценка и одбрана на магистерскиот труд со наслов „Употреба на стратегиите за читање кај учениците од основно и средно образование“ од кандидатката Адријана Хаџи-Николова (Одлука бр. 1902-209/15 од 27.11.2018 година донесена на 183. седница на ННС на Филолошкиот факултет во Штип);
75. Член (претседател) на Комисија за оценка и одбрана на магистерскиот труд со наслов „Употреба на стратегиите за учење англиски како странски јазик кај учениците кои завршуваат основно и средно образование“ од кандидатката Катерина Сусинова (Одлука бр. 1902-147/16 од 12.6.2018 година донесена на 175. седница на ННС на Филолошкиот факултет во Штип);
76. Член (претседател) на Комисија за оценка и одбрана на магистерскиот труд со наслов „Индивидуалните разлики меѓу учениците и различни стилови на учење“ од кандидатката Милена Гаврилова (Одлука бр. 1902-69/16 од 2.4.2019 година донесена на 190. седница на ННС на Филолошкиот факултет во Штип);
77. Член (претседател) на Комисија за оценка и одбрана на магистерскиот труд со наслов „Обработка на басни со јазичен приод како извор на учење на вокабуларот по англиски јазик“ од кандидатката Татјана Илиевска (Одлука бр. 1902-43/59 од 29.1.2018 година донесена на 166. седница на ННС на Филолошкиот факултет во Штип);
78. Член на Комисија за оценка и одбрана на магистерскиот труд со наслов „Зборовна класа именки кои означуваат емоции во германскиот и во македонскиот јазик“ од кандидатката Викторија Крстовска (Одлука бр. 1902-89/5 од 22.06.2020 година донесена на 211. седница на ННС на Филолошкиот факултет во Штип);
79. Член на Рецензентска комисија за избор на еден наставник во наставно-стручно звање виш лектор за научната област англистика на Филолошкиот факултет во Штип (Одлука бр. 1902-119/4 од 8.5.2017 година донесена на 155. седница на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет);
80. Претседател на Рецензентска комисија за избор на лектор/виш лектор во сите наставно-стручни звања во научното подрачје: хуманистички науки, научно поле: наука за книжевност, научна област: англистика на Воената академија „Генерал Михаило Апостолски“ Скопје (Одлука бр. 03-11/105 од 30.10.2017 година донесена на 73. седница на Наставно-научниот совет на Воената академија „Генерал Михаило Апостолски“ Скопје, придружна членка на Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип);
81. Претседател на Рецензентска комисија за избор на наставник во сите наставно стручни звања за наставно-научната област 64004 Англистика на Филолошки факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип (Одлука бр. 1902-89/4 од 22.6.2020 година донесена на 211. седница на Наставно-научниот совет на Филолошки факултет);

82. Претседател на Рецензентска комисија за избор на двајца наставници во наставно-стручно звање виш лектор за наставно-научната област англистика на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип (Одлука бр. 1902-229/5 од 19.12.2018 година донесена на 185. седница на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет, одржана на 19.12.2018 година);
83. Член на Рецензентска комисија за избор на еден наставник во сите наставно-стручни звања/ доцент за наставно-научната област наука за книжевноста и наука јазикот англистика (64004) на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ (Одлука бр. 1902-128/8 од 18.9.2019 година донесена на 221. седница на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет);
84. Претседател на Рецензентска комисија за избор на наставник во сите наставно стручни звања за наставно-научната област 64004 англистика на Филолошки факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип (Одлука бр. 1902-89/4 од 22.6.2020 година донесена на 211. седница на Наставно-научниот совет на Филолошки факултет);
85. Член на Рецензентска комисија за избор на еден наставник/извршител во сите наставно-стручни звања/ доцент за наставно-научната област англистика (64004) и историја на книжевноста на германските народи (61212) на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ (Одлука бр. 1902-229/5 од 26.1.2021 година донесена на 221. седница на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет);
86. Претседател на Рецензентска комисија за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања за 6.04 Подрачје наука за јазикот (лингвистика), поле 64004 и поле 64018 Граматика, семантика, семиотика, синтакса на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ (Одлука бр. 1902-70/6 од 31.03.2021 година донесена на 225. седница на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет)
87. Претседател на Рецензентска комисија за избор на еден наставник во сите наставно-стручни звања за наставно-научната област 64004 англистика на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ (Одлука бр. 1902-70/12 од 31.3.2021 година донесена на 225. седница на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет);
88. Член на комисији за полагање на комисиски испити;
89. Член на комисији за одбрана на дипломски трудови.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на изнесените податоци и приложената документација и во согласност со Законот за високо образование, со Статутот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип и со Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни и наставни звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, Комисијата со задоволство констатира дека кандидатката проф. д-р Марија Кусевска, вонреден професор, во целост ги исполнува сите суштински и законски критериумите за избор во наставно-научно звање редовен професор за наставно-научните области 64004 англистика и 64010 лингвистика.

Кандидатката проф. д-р Марија Кусевска со својата наставно-образовна, научноистражувачка и стручно-апликативна и организациско-развојна дејност презентирала преку објавените научни трудови, кои се прикажани во табелите составен дел на Правилникот за критериумите и постапката за избор на наставник во сите звања за наведените наставно-научни области придонесува кон развој на науката и поседува научни и стручни квалитети.

Рецензентска комисија со задоволство му предлага на **Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, кандидатката проф. д-р Марија Кусевска да биде избрана во звање редовен професор за наставно-научните области 64004 англистика и 64010 лингвистика на Филолошкиот факултет во Штип при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.**

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Елени Бужаровска, редовен професор, претседател, с.р.
Д-р Нина Даскаловска, редовен професор, член, с.р.
Д-р Билјана Ивановска, редовен професор, член, с.р.

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ

Р. бр.	Наставно-образовна дејност	Поени				Вкупно
		Во земјава		Во странство		
		број	поени	број	поени	
1.	Избор во звање вонреден професор (реферат во Универзитетски билтен бр. 166 од април 2016 година; Одлука бр. 1902-89/4 од 26.5.2016 година на ННС на Филолошкиот факултет во Штип)					40
	ВКУПНО					40
Р. бр.	Научноистражувачка дејност и стручно-уметнички активности	Поени				Вкупно
		Во земјава		Во странство		
		број	поени	број	поени	
1.	Монографија или научна книга Труд под ред. бр. 1, 2,	2	10			20
2.	Научен труд објавен во меѓународно научно списание (прв автор) Труд под ред. бр. 3, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 24, 26, 27, 32, 33, 34, 36, 37,	23	9			207
3.	Научен труд објавен во меѓународно научно списание (втор автор) Труд под ред. бр. 8, 9, 10, 11, 23, 25, 29, 30, 31, 35, 38, 39	12	6			72
4.	Научен труд објавен во меѓународно научно списание (останати автори) Труд под ред. бр. 22, 28	2	3			6
5.	Учество на научен собир со реферат (постер/усно), концерт во земјава и во странство Во РСМ ред. бр. 45, 46, 50 Во странство ред.бр. 40, 41, 42, 43, 44, 47, 48, 49	3	1,5	8	2	20,5
6.	Раководител на научен проект Активност под ред бр. 56, 57	2	4			8
7.	Член на уредувачки одбор на научно списание	1	1			1
8.	Рецензент на научен труд Ред. бр. 51	10	1			10

	ВКУПНО					344,5
Р. бр.	Стручно-апликативна дејност и организациско-развојна дејност	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
1.	Книга Труд под ред. бр. 53, 54	2	10			20
2.	Учесник во научен проект Активност под ред. бр. 58	1	5			5
	Член на факултетски орган/ комисија Ред. бр. 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89,	31	2			62
	ВКУПНО					87
	ВКУПНО БОДОВИ ОД СИТЕ ОБЛАСТИ					471,5

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ЗА
НАСТАВНО-НАУЧНИТЕ ОБЛАСТИ 6.04 ПОДРАЧЈЕ НАУКА ЗА ЈАЗИКОТ
(ЛИНГВИСТИКА), ПОЛЕ 64004 АНГЛИСТИКА И ПОЛЕ 64018 ГРАМАТИКА,
СЕМАНТИКА, СЕМИОТИКА, СИНТАКСА НА ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ ПРИ
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП

Со Одлука бр. 1902-70/6 од 31.3.2021 година донесена на 225. седница на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет, одржана на 31.5.2021 година, определени сме за членови на Рецензентска комисија за избор на еден наставник сите наставно-научни звања за наставно-научните области 6.04 подрачје наука за јазикот (лингвистика), поле 64004 англистика и поле 64018 граматика, семантика, семиотика, синтакса на Филолошкиот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип. Комисијата работеше во следниот состав:

- **д-р Марија Кусевска**, вонреден професор по наука за јазикот (лингвистика) и книжевност на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип - претседател;
- **д-р Нина Даскаловска**, редовен професор за наставно-научните области англистика, методика на јазик и методика на литературата на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип – член;
- **д-р Натка Јанкова-Алаѓозовска**, доцент за наставно-научната област наука за книжевност и наука за јазикот (англистика) на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип – член.

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Слободен печат“ и „Коха“ на 19.3.2021 година и во предвидениот рок се пријави само еден кандидат: д-р Сашка Јовановска.

Врз основа на приложената документација, чест ни е на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Кандидатката **д-р Сашка Јовановска** е родена на 8.5.1986 во Штип, Република Северна Македонија. Основно и средно образование завршува во Пробиштип. Во 2005 година се запишува на Универзитетот „Св. Климент Охридски“ во Битола, на Педагошкиот факултет, на студиската програма Македонски и англиски јазик. Студиите ги завршува во 2011 година со просек 8,10 и се стекнува со стручен назив **професор по македонски и англиски јазик**. Потоа се запишува на втор циклус студии по англиски и македонски јазик, исто на Универзитетот „Св. Климент Охридски“ во Битола, на Педагошкиот факултет, со ЕКТС 60. Студиите ги завршува во 2014 година со просечна оценка 8,71 и се стекнува со научен назив **магистер на наставата по англиски јазик**. Таа продолжува да се доградува и дообразува и во 2019 година ги завршува тригодишните докторски студии по Настава по јазик со вкупно ЕКТС 180, со просек 9,33, на Универзитетот „Св. Климент Охридски“ во Битола, на Педагошкиот факултет. По одбраната на докторскиот труд со наслов „Грамаатичките структури во учебниците по англиски јазик во предметната настава во Република Македонија“, се стекнува со научен назив **доктор по наука за јазикот – англиски јазик**.

Своето работно искуство го започнува во 2009 година со учество на проектот ФЕИТ кој се состои од подготовка на англиско-македонски онлајн речник на Факултетот за

електроника и информациски технологии. Во 2009 и 2010 година работи како преведувач од англиски на македонски во Табернакул, а во мај 2012 станува судски преведувач од англиски на македонски и обратно. Во периодот 2011-2012 година учествува во основањето на литературниот клуб „Дениција“ при Универзитетот „Св. Климент Охридски“ во Битола. Како член на преведувачкиот отсек, освоила награда на Интернационален литературен конкурс во Италија за преведена песна. Во септември 2012 година отвора училиште по англиски јазик со назив „Кариера и успех“, каде што предава англиски јазик. Во периодот од 2013 до 2017 година работи како наставник по англиски јазик во училишта „Наум Наумовски Борче“ и „Браќа Миладиновци“ во Пробиштип, а од 2017 до 2019 предава англиски јазик во средното училиште „Митко Пенџуклиски“ во Кратово. Во меѓувреме работи и како преведувач и административен асистент во Рудникот за олово и цинк ИММ Злетово во Пробиштип. Од февруари 2020 година до денес работи како стручњак од практиката на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, на Катедрата за англиски јазик при Филолошкиот факултет. Ангажирана е за предметите Социолингвистика на англискиот јазик, Фонетика на англискиот јазик, Фонологија на англискиот јазик и Морфологија на англискиот јазик.

Во периодот од дипломирањето до денес, кандидатката д-р Сашка Јовановска е активна на многу полиња. Учествовала на обуки за заштита на децата и развивање на креативноста; обуки за Европската Унија; обуки од областа на новинарството и комуникациските вештини; обуки за меѓуетничка соработка. Исто така, член е на Асоцијацијата на наставници по англиски јазик (ЕЛТАМ) преку која посетувала обуки за наставниците по англиски јазик и учествовала на нивните конференции. Учествовала и на повеќе обуки за нови технологии и иновации во наставата.

1. Законски услови кои треба да ги исполнува кандидатот за избор во звање доцент

1.1 Научен степен доктор на науки од соодветната област: Во 2019 година, на Универзитетот „Св. Климент Охридски“ во Битола, на Педагошкиот факултет, кандидатката Сашка Јовановска ја одбранува докторската дисертација со наслов „Грамагичките структури во учебниците по англиски јазик во предметната настава во Република Македонија“ и се стекнува со научен степен доктор по наука за јазик – англиски јазик.

1.2 Просечен успех од најмалку осум на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно: Студиите од прв циклус ги завршила со средна оценка 8,10, а од втор циклус со средна оценка 8,72.

1.3 Објавени најмалку четири рецензирани научни труда во референтна научна публикација во последните пет години пред објавување на огласот за избор:

Бр.	Автор	Наслов на трудот	Списание	Години на излегување списанието
1.	Јовановска, Сашка	Усвојување на втор јазик – Педагошка грамагика	Зборник на трудови/ Петта меѓународна научна конференција ФИЛКО филологија, култура и образование, 8-9 октомври 2020, Штип	2016 (5 години)

2.	Jovanovska, Sashka	<i>Developing talented students' linguistic abilities</i>	Conference proceedings/ Second International scientific conference „Gifted and talented creators of the progress“, 28 October 2020, Bitola. 2020.	2009 (12 години)
3.	Jovanovska, Sashka	<i>Ethnography of communication - definitions, theory and literature</i>	TEACHER–Journal of the Faculty of Education Vol. 10 (3), 2015. ISSN 1857- 8888	2001 (20 години)
4.	Dimitrovska, Sashka	<i>Creative activities for teaching english as a foreign language by using musical song</i>	TEACHER-Journal of the Faculty of Education Vol.9. 2015. ISSN 1857- 8888	2001 (20 години)
5.	Jovanovska, Sashka	<i>Listening as a special skill of teaching English language - transcribing</i>	International Journal on Integrated Education, 2 (5). pp. 177-179. ISSN 2615 3785/ October, 2019	2018 (3 години)
6.	Jovanovska, Sashka	<i>Teaching and learning English language - motivation</i>	International Journal on Integrated Education, 2 (5). pp. 180-182. ISSN 2615 3785/ October, 2019	2018 (3 години)

Кандидатката д-р Сашка Јовановска има завршено трет циклус студии од научната област наука за јазикот, подрачје англистика и граматика, семантика, семиотика, синтакса. Таа има деветгодишно работно искуство во наставно-образовната дејност во средно и основно образование, двегодишно искуство во високо образование и успешно владее со проблемите на својата дисциплина, што значи дека ги исполнува законските услови за избор во звање доцент.

2. Наставно-образовна и научноистражувачка дејност

2.1. Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност во основното и средно образование, кандидатката д-р Сашка Јовановска има покажано солидни резултати и освоени награди, како на државно така и на меѓународно ниво. Таа особено се интересирала и работела на развивање на креативноста на учениците, меѓукултурната комуникација и развивањето на јазичните вештини.

Од февруари 2020 г. до денес, кандидатката д-р Сашка Јовановска работи како стручњак од практиката на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, на Катедрата за англиски јазик при Филолошкиот факултет. Ангажирана е за предметите:

- Социолингвистика на англискиот јазик;
- Фонетика на англискиот јазик;
- Фонологија на англискиот јазик;
- Морфологија на англискиот јазик.

2.2. Научноистражувачка дејност (оценка на научните, стручните и други остварувања на кандидатот што се релевантни за утврдување на условите за избор во звање редовен професор)

Д-р Сашка Јовановска е активен истражувач и е автор на повеќе трудови објавени во домашни и во меѓународни списанија во областа на граматиката и усвојувањето на англискиот како странски јазик. Исто така учествувала и на значајни конференции во земјава и во странство. Во продолжение ги наведуваме објавените трудови со кратка евалуација за секој труд.

I. Трудови објавени во меѓународни научни списанија и во зборници од меѓународни научни конференции

1. **Dimitrovska, Sashka** (2012) *Dedicated to the use of literature forms in the English language schoolbooks*. Conference proceedings. First International conference Education Across Borders, 5-7 October 2012, Florina.- Florina: University Of Western Macedonia, Faculty of Education. Language and Literature, 1. pp 277-283. ISSN: 2241-8881/ 2012

Евалуација на трудот: Овој труд укажува на употребата на литературни форми во учебниците по англиски јазик во предметна настава. Се дава осврт кон традиционалните пристапи, односот помеѓу литературата и јазикот и придобивките од изучувањето на литературните форми. Литературни форми кои се анализираат во трудот се: песна, расказ, кратка приказна, драма и новела. Посебен акцент се става на делот - оценување на литературните форми и значајната улога од нивната употреба при изучување на странски јазик.

2. **Jovanovska, Sashka** (2013) *Teaching literature - how we could do it better*. TEACHER: Journal of the Faculty of Education – Bitola. pp.57-63. ISSN 1857- 8888

Евалуација на трудот: Овој труд се темели на придобивките од употребата на книжевните форми при изучување и усвојување на јазик, односно мотивацијата кон нови наставни активности. Се анализираат фактите за правилен избор на добар учебник и се наведуваат неколку интересни активности во склоп со усвојување на наставната содржина преку изучување на книжевна форма. Методологијата, наставните методи и техники се претставени преку неколку интерактивни активности во склоп со дадена наставна целина која треба да се совлада.

3. **Dimitrovska, Sashka** (2015) *Creative activities for teaching English as a foreign language by using musical song*. TEACHER: Journal of the Faculty of Education – Bitola. pp. 34-40. ISSN 1857- 8888

Евалуација на трудот: Креативните активности при усвојување на англискиот јазик како странски јазик, посебно со употреба на музички песни, претставуваат мотивирачки предизвик и за наставникот, но и за учениците. Сеопфатноста на наставните методи и техники при усвојување нов вокабулар на час по англиски јазик се главен мотив во овој труд. Се анализира музичка песна од жанрот рок, *We are the Champions* од *Queen* на час по англиски јазик во предметна настава. Усвојувањето на нов вокабулар се врши преку активностите: бинго, раскажување, дискусија и пишување. Ваквите креативни активности можат да ја оживеат наставата и да дадат голем резултат во усвојување на јазикот.

4. **Jovanovska, Sashka** (2015) *Ethnography of communication - definitions, theory and literature*. TEACHER – Journal of the Faculty of Education – Bitola. pp.110-116. ISSN 1857- 8888

Евалуација на трудот: Овој труд посочува на фактот дека постојат многу различни јазици и секој од нив е единствен со својата фонетска, лексичка и граматичка структура. Тековната анализа и дефинирање на главните термини во трудот Етнографијата на комуникација дава основен концепт дека секој јазик има свои стандарди и правила на изразување. Секоја говорна заедница создава уникатни специфични карактеристики како што се: акцент, дијалект и специјални и специфични изрази.

5. **Jovanovska, Sashka** (2019) *Modeling and pedagogy*. EURO AFRO STUDIES INTERNATIONAL JOURNAL -Academia open. pp. 1-4. ISSN 2443-3497

Евалуација на трудот: Во овој труд се претставени педагошките наставни модели прикажани преку различните методи и техники во кои се дефинирани содржините што треба да се изучуваат, методологијата, распоредот и дисциплинските постапки што наставниците мора да ги применат. Неизбежен е фактот дека постојат различни начини на учење и дека секој ученик е единствен, а наставниците мора да бидат вооружени со различни педагошки модели за да можат да се приспособат на различни ситуации. Трудот се заснова на идејата дека човечките суштества поминуваат низ различни фази во нивното интелектуално созревање, на таков начин што учењето треба да се приспособи на времето и возраста на секој ученик.

6. **Jovanovska, Sashka** (2019) *Listening as a special skill of teaching English language – transcribing*. International Journal on Integrated Education, 2 (5). pp. 177-179. ISSN 2615 3785

Евалуација на трудот: Слушањето е психолингвистички процес што се состои од различни нивоа на активности, од восприемање на звуците до вклучување на личното искуство и на културолошкиот и социолошкиот контекст во определување на значењето на слушнатата информација. Во овој труд се укажува на слушањето како специфична вештина при изучување на странски јазик каде што ученикот не е само пасивен восприемач и сведок на звучни дразби. Со севкупноста од ментални способности и со својот интелектуален и сознаен капацитет, во текот на слушањето, тој е активен учесник во комуникативниот процес. Врз основа на дадените ставови во трудот се доаѓа до сознание дека со почеста употреба на фонемска, компаративна и алофона транскрипција, вештината слушање при усвојување на странски јазик доаѓа до ниво на усовршување.

7. **Jovanovska, Sashka** (2019) *Teaching and learning English language – motivation*. International Journal on Integrated Education, 2 (5). pp. 180-182. ISSN 2615 3785

Евалуација на трудот: Мотивацијата игра главна улога во изучувањето на англискиот јазик. Во овој труд фокусот е ставен на поучување и усвојување на англискиот јазик преку надворешната и внатрешната мотивација. Се дава објаснување за мотивирачки активности, постигнување на цел, успешни натпревари и координираност, конкурентно знаење и активност, постојано зголемување на самодовербата кај ученикот, но и кај наставникот. Улогата на мотивацијата претставува клучен момент во совладување и усвојување на јазичните вештини, посебно кога станува збор за изучувањето на втор странски, односно англиски јазик.

8. **Jovanovska, Sashka** (2019) *A concept of writing in English language - basic sentence patterns*. International Journal on Integrated Education, 2 (6). pp. 55-57. ISSN 2615 3785

Евалуација на трудот: Основна цел на овој труд е концептот на пишување односно правилна употреба на основните реченични членови, нивниот сооднос во реченицата. Писменото изразување е анализирано преку реченичните конструкции: *Subject-verb (S-V)*, *Subject-verb-object (S-V-O)*, *Subject-verb-adjective (S-V-Adj)*, *Subject-verb-adjective (S-V-Adj)*, *Subject-verb-noun (S-V-N)*. Правилното пишување на проста, просто-проширена и сложена реченица во англискиот јазик, како и процесите вклучени во пишувањето ни укажува колку е динамично и сложено пишувањето, без оглед дали ученикот пишува на мајчин или на немајчин јазик. Учениците кои учат да пишуваат на немајчин јазик треба да водат сметка не само за лексиката и граматиката туку и за многу други работи поврзани со правилата за пишување.

9. **Jovanovska, Sashka** (2019) *Language teaching and testing – a research of using literature forms in the English Language Schoolbooks*. Euro Afro Studies International Journal, 1 (1). pp. 27 - 47. ISSN ISSN: 2707-8965

Евалуација на трудот: Истражувањето претставено во овој труд произлегува од споредбата на учебниците *Project 2 by Tom Hutchinson* и *Dream Team3 by Norman Whitney and David Mckeegan*, односно застапеноста на книжевни форми. Истите учебници се употребуваат во предметна настава при изучување на англискиот јазик. Се дава графички

приказ и табеларен нацрт за застапеноста на книжевните форми. Истражувањето е статистичко и покажува дека застапеноста на книжевните форми во овие учебници по англиски јазик не е на задоволително ниво.

10. **Jovanovska, Sashka** (2019) *Exposition in Pedagogy*. International Journal on Integrated Education, 2 (6). pp.58-62. ISSN 2615 3785

Евалуација на трудот: Во трудот станува збор за педагогијата како наука за потребите на современото општество со посебен осврт кон Блумовата таксономија, теоријата на конструктивизмот и теоријата на однесување. Прашањата што педагогијата како наука ги бара од општеството и образованието, кои се приоритетите на едукативниот систем посебно во доменот на изучување на англискиот јазик, кој учествува во нивната креација и реализација и кои се идните чекори се предмет на интерес во трудот.

11. **Jovanovska, Sashka** (2020) *Dedicated To Language Variations*. The international journal of applied language studies and culture (IJALSC), Vol. 3, No. 1, pp.1-6. ISSN 2631-8954

Евалуација на трудот: Во овој труд се укажува на различните форми на јазикот кои се предмет на истражување. Главниот осврт се темели на јазикот пиџин и креолските јазици, но се дава и дополнително објаснување за терминот лингва франка. Постојаната потреба од меѓусебна комуникација на говорители резултирала со создавање на нови јазици, кои се со различни јазични основи и не си ги познаваат меѓусебно јазиците, но сепак имале поедноставни граматички правила. Јазикот пиџин и креолски јазик, како два јазика си имаат свои сопствени карактеристики по кои може да се разликуваат. Пиџин е јазик којшто е намален, поедноставен и којшто настанува како резултат на контакт помеѓу групи без заеднички јазик. Додека, пак, креолскиот јазик е жаргон којшто станал мајчин јазик на една говорна заедница. Значењето на поимот лингва франка е чисто функционално иако пиџините и креолските јазици честопати имаат улога на лингва франка, тие се варијанти на матичните говори.

12. **Jovanovska, Sashka** (2020) *Developing talented students' linguistic abilities*. Зборник на трудови/Втора интернационална научна конференција „Надарените и талентираниите креатори на прогресот“, Битола: Педагошки факултет, pp. 488-493. ISSN 159-928-22-37-015

Евалуација на трудот: Основната цел на трудот претставува развојот на лингвистичките способности кај талентираниите преку изучувањето на литературата на англиски јазик што дава широк спектар на индивидуални лексички или на синтаксички елементи. Драмата како книжевна форма е погодна за организирање на драмски активности и несомнено е важна е при изучување на јазик. Драмскиот текст кој е употребен во овој труд за развој на лингвистичките способности кај талентираниите го открива развојот на јазикот, ги зголемува ефективните вештини за слушање и ги зајакнува со разбирање и учење, секако и со вклучување на сетилата како составен дел од процесот на учење. Исто така ја зголемува емпатијата и свеста на другите, поттикнува на почит и групна соработка, го зајакнува позитивниот самоконцепт и обезбедува интерактивна настава.

13. **Jovanovska, Sashka** (2021) *Усвојување на втор јазик – Педагошка граматика* Зборник на трудови/Петта меѓународна научна конференција ФИЛКО филологија, култура и образование, pp.105-111 ISSN 978-608-244-787-2

Евалуација на трудот: Одличното познавање на граматиката на јазикот претставува огромна предност. Наставникот кој поучува јазик треба на индивидуален начин своето знаење да им го пренесе на учениците. Сепак, овој процес, во голема мера, е под влијание на различни пристапи во наставата. Од одлуката на наставникот за изборот на соодветните пристапи во поучувањето на граматиката, зависи и подобрувањето или влошувањето на образовната практика при изучување на јазик. Овој труд укажува за правилните решенија во поучувањето на граматичките структури изразени преку педагошката граматика. Сознанијата за важноста на употребата на граматичките структури во учебниците, преку кои се реализира наставата по англиски јазик, послужија како мотив за трудот.

Предизвиците што ги наметнуваат опкружувањето, новите вредности и верувања, како и неопходноста за осовременување на образовниот процес, што треба да се спроведе преку имплементирање на нови квалитетни идеи, зависат од начинот на кој треба да биде реализиран часот. Употребата на граматичките структури во учебниците по англиски јазик и нивната соодветна вредност во тековната настава во образовниот систем, според образовната програма и образовната рамка за училиштата, може само позитивно да влијае во изучувањето на англискиот јазик.

II. Учество на меѓународни и домашни научни конференции

14. 6 - 8 октомври 2012 - Учество на меѓународна конференција во Грција – одбрана на свој меѓународен труд посветен на *Dedicated to the use of literature forms in the english language schoolbooks. Education Across Borders: Language and Literature*, 1.pp 277-283. ISSN: 2241-8881/ 2012. Traditions and transitions, 28-30 Sept 2018, Sofia, Bulgaria. Paper: *Pragmatic Competence and Intercultural Communication*.
15. 19 - 20 јуни 2013 - Учество во конференција на тема „Структурирање на дијалогот помеѓу владата и граѓанските организации“, Охрид, јуни 2020 г.
16. Предавач на вебинар на тема „Writing a scientific paper“ организирано од MY EDU ASSIST – Uzbekistan.

III. Рецензии на учебници, скрипти, книги и научни трудови во домашни и меѓународни списанија и зборници

17. Јануари 2021 - Член на Комисијата за одобрување трудови на IJMSIT – International Journal of Management, Science, Innovation and Technology. <https://ijmsit.com/editorialboard/>

3. Стручно-апликативна и организациско-развојна дејност

Кандидатката д-р Сашка Јовановска покажува голема иницијатива и активно учествува во усовршувањето на своите професионални компетенции. Таа учествува на семинари за професионално усовршување и работа со ученици, а често и самата организира обуки за ученици. Во продолжение е дадена листа на активностите и проекти во кои учествувала.

IV. Учество на проекти

18. Јули 2009 – ноември 2009 - Учество во Проект за подготовка на онлајн речник (англиско - македонски) во соработка со Факултетот за електроника и информациски технологии (ФЕИТ).
19. Ноември 2019 - Учество во проект Children@Game.Edu.NATO на Гауст институтот - Фондација за нови технологии, иновации и трансфер на знаење, поддржан од Североатланската алијанса – НАТО.
20. Ноември 2020 - Носител на проект за информатички развој и употреба на Англискиот јазик финансирани од Американска амбасада и УСАИД - одржани сертификирани обуки со ученици.

V. Посета на обуки и семинари

21. 26 – 28 јуни 2009 - Обука за правата на детето со посебен акцент на заштита на децата од сексуална злоупотреба и педофилија, во организација на Прва детска амбасада во светот – Меѓаши, Кичево (куќата на уметноста).
22. 13 – 17 октомври 2009 - Интернационален семинар во Охрид. Национална агенција за европски прашања – вклучување во проектот „Млади во акција“.
23. 11 – 18 јули 2010 - Интернационална студентска недела во Белград, Србија (ISWIB). Оддел Медиа – Сертификат за познавање на новинарската улога и се стекнува со титула годишен репортер за Интернационалниот WAVE магазин.

24. 4 – 11 април 2011 - Мостарски интернационален модел на Европска Унија – MOSTIMUN во Мостар, Босна и Херцеговина – претставник на новинарскиот тим на CNN (USA) стекнува награда за најдобар новинар на конференцијата.
25. 9 – 18 јули 2011 - Интернационална студентска недела во Белград, Србија. Учество во NLP курс за збогатување на вештините на комуникација на тема Комуникација во акција. Учесник и во волантерскиот тим на конференцијата.
26. 17 -19 мај 2013 - Training – Involving youth and youth organizations in inter-ethnic dialogue and collaboration, Institute for Policy Research and Good Governance, Struga.
27. 26 октомври 2013 - Обучувач и модератор – Вклучување на млади во интернетички дијалог и соработка – Мултиплицирачка работилница, Institute for Policy Research and Good Governance, Скопје.
28. 21 февруари 2015 - Учество во обука на тема „Don't be bore! Let's get creative with reading! & Task based learning – creative ways of reviewing grammar and vocabulary“, British Council Штип.
29. 19 – 20 декември 2015 - Учество на семинар на тема НТЦ систем – „Како успешно да се развива IQ кај децата низ игра?“ - Скопје
30. Мај 2017 - Учество на вебинар на тема „Како да организирате успешен вебинар“ одржан во рамките на Promoting Webinar-based Education in Southeast Europe.
31. 11 август 2017 - Teacher development seminar entitled Spice up your lessons! Excite, educate and inspire your students! Skopje, Express Publishing Macedonia.
32. 1 декември 2018 - Обука на тема „Наставата и учење во 21 век, создавање иновативни училишта: подготвување на учениците за 21 век“, Министерство за образование и наука – Биро за развој на образованието, Скопје.
33. 16 – 18 март 2018 - Извршена едукативна пракса, предавање и вежби на англиски јазик, со студентите од Факултетот за технички науки во Косовска Митровица, Република Косово.

VI. Организација

34. Декември 2017 - Ментор на ученици на натперварот National English Essay challenge.
35. Јануари 2018 - Организација и учество на меѓународен натпревар „Хипо“; ментор на ученик, кој се пласира на олимпијада во Италија

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на изнесените податоци и приложената документација и во согласност со Законот за високо образование, со Статутот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип и со Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни и наставни звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, Комисијата со задоволство констатира дека кандидатката д-р Сашка Јовановска ги исполнува суштинските и законските критериумите за избор во наставно-научно звање доцент за наставно-научната област 6.04 подрачје наука за јазикот (лингвистика), поле 64004 англистика и поле 64018 граматика, семантика, семиотика, синтакса. Таа поседува квалитети и способности во наставно-образовната и научноистражувачката дејност и покажува темелна посветеност и залагање во извршувањето на работните и професионалните обврски.

Затоа, Рецензентската комисија со особено задоволство му предлага на **Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип** да го усвои овој извештај и да ја избере кандидатката д-р Сашка Јовановска во наставно-научното звање доцент за наставно-научната област 6.04 подрачје наука за јазикот (лингвистика), поле 64004 англистика и поле 64018 граматика, семантика, семиотика, синтакса на Филолошкиот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Марија Кусевска, вонреден професор, претседател, с.р.

Д-р Нина Даскаловска, редовен професор, член, с.р.

Д-р Натка Јанкова-Алаѓозовска, доцент, член, с.р.

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ

Р. бр.	Наставно-образовна дејност	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
1.		0	0	0	0	0
	ВКУПНО					0
Р. бр.	Научноистражувачка дејност и стручно-уметнички активности	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
1.	Научен труд објавен во меѓународно научно списание (прв автор) Труд под ред. бр. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13	13	9			117
2.	Учество на научен собир со реферат (постер/усно), концерт во земјата и во странство Во РСМ ред. бр. 15 Во странство ред.бр. 14, 16	1	1,5	2	2	5,5
3.	Одбранета докторска теза	1	8			8
4.	Одбранета магистерска теза			1	4	4
5.	Рецензент на научен труд Ред. бр. 17	1	1			1
	ВКУПНО					135,5
Р. бр.	Стручно-апликативна дејност и организациско-развојна дејност	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
1.	Учесник во научен проект Активност под ред. бр. 18, 19, 20	3	5			15
	ВКУПНО					15
	ВКУПНО БОДОВИ ОД СИТЕ ОБЛАСТИ					150,5

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО НАСЛОВНО ЗВАЊЕ НАСЛОВЕН ВОНРЕДЕН
ПРОФЕСОР ЗА НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ СМЕТКОВОДСТВО НА
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ ПРИ
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Со Одлука бр. 1202-36/7 од 22.1.2021 година, донесена на 199. седница на Наставно-научниот совет на Економски факултет, одржана на 21.1.2021 година, определени сме за членови на Рецензентска комисија за избор на наставник во насловно звање насловен вонреден професор за наставно-научната област *сметководство* на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, во состав:

- д-р **Оливера Ѓоргиева-Трајковска**, редовен професор на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“, Штип (претседател);
- д-р **Благица Колева**, вонреден професор на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“, Штип (член).
- д-р **Ристе Темјановски**, редовен професор на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“, Штип (член).

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Слободен печат“ и „Коха“ на 24.12.2020 година и во предвидениот рок се пријави единствено кандидатот д-р Иван Игњатов.

Врз основа на приложената документација од кандидатот, чест ни е на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Д-р **Иван Игњатов** е роден на 11.6.1974 година во Скопје. Основно и средно образование завршува во родниот град, а во 1993/1994 година се запишал на Економскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, насока Меѓународно економски односи и истиот го завршил во предвидениот временски период. Во 2008 година се запишал на постдипломските студии на Економскиот факултет при Европскиот универзитет во Република Македонија, на отсекот Маркетинг, каде што во 2010 година успешно го одбрал магистерскиот труд на тема „Креирање на производ за настап на странските пазари“ и се стекнува со научен степен магистер на економски науки. Во 2011 година се запишал на докторски студии на истоимениот факултет и на 11.6.2013 година успешно го одбрал докторскиот труд на тема „Развој на системот за ревизија и контрола за ефикасно искористување на европските фондови во периодот 2007- 2013“ и се стекнал со диплома доктор на економски науки.

Кандидатот во периодот 1999 година до денес има богато работно искуство:

- Финансов книговодител во АГД „Илинден“ во Финансиски сектор – Централна (декември 1999 – февруари 2002).

Одговорен за водење евиденција и контрола на наплатата, контрола на спорните побарувања и изработка на годишните финансиски извештаи.

- Комерцијален менаџер во АД УСА - МАК компјутерс Скопје во Комерција (февруари – јуни 2002).

Одговорен за набавка и продажба на информатичка техника и технологија, подготовка на сметководствени софтверски решенија – апликации.

- Во периодот јуни 2002 – денес работи во Државниот завод за ревизија на Република Македонија / Ревизорско тело за ревизија на инструментот за претпристапна помош (ИПА) на следните работни места:

- Државен ревизор во Сектор за финансиска ревизија, Државен завод за ревизија (јуни 2002 – март 2005).

Одговорен за вршење на финансиска ревизија согласно со меѓународните ревизорски стандарди и стандардите за државна ревизија.

- Државен ревизор – раководител на ревизорска екипа во Сектор за ревизија на успешност (март 2002 – мај 2007).

Одговорен за организирање и извршување на ревизијата на успешност (Sound financial management audit / Performance audit) користејќи ги стандардите за државна ревизија и меѓународните ревизорски стандарди.

- Стажант во Европскиот Суд на Ревизори, Луксембург, Кралство Луксембург (октомври 2006 – март 2007).

Д-р Иван Игњатов бил прв претставник од Државниот завод за ревизија кој бил испратен на стажирање/стручно усовршување во Европскиот суд на ревизори во Луксембург за вршење на ревизија на средствата од Европската Унија, Сектор за ревизија на трошоците поврзани со централните и источните европски земји и ревизија на успешност на ЕУ/КАРДС програмите.

- Раководител на Ревизорско тело за ревизија на претпристапните фондови на Европската Унија во Република Македонија (јули 2007 – јуни 2011)

Одговорен за воспоставување и функционирање на Ревизорското тело за ревизија на претпристапни фондови на Европската Унија во Република Македонија, комуникација со генералните директорати при Европската комисија, спроведување на ревизии на ИПА фондовите со цел да се изврши верифицирање дали системот на управување и контрола функционира ефикасно и верификација на работењето на ИПАРД агенцијата.

- Самостоен државен ревизор, Сектор за финансиска ревизија (јуни – дек. 2011)

Одговорен за спроведување ревизија на субјекти од областа на социјалната политика, работните односи, пензиско и инвалидско осигурување, државниот буџет и буџетот на единките и субјекти во областа на здравството.

- Советник на главниот ревизор за ИПА и в.д. помошник главен ревизор за ИПА компонента 5 (ИПАРД) (декември 2011 – јуни 2012)

Одговорен да го советува главниот ревизор за сите прашања поврзани со ревизијата и функционирањето на Ревизорското тело, обезбедување на квалитет на извршените ревизии, меѓународната соработка на Ревизорското тело со Европската комисија, Европскиот суд на ревизори, меѓународните ревизорски организации и како в.д. помошник за ИПАРД, одговорен за организирање и спроведување на системски ревизии, ревизии на операции и финансиски ревизии во ИПА Компонента 5 – Рурален развој (ИПАРД).

- Помошник главен ревизор за ИПА компонента 2 (Прекугранична соработка) (јуни 2012 – октомври 2013)

Одговорен за контрола на квалитетот на ревизорската работа и координација на активностите и одговорен за комуникација со Европската комисија за сите активности поврзани со ревизијата.

- Помошник главен ревизор за ИПА компонента 4 (Развој на човечките ресурси) (октомври 2013 – декември 2020)

Одговорен за контрола на квалитетот на ревизорската работа и координација на активностите, подготвува Годишен ревизорски извештај и Годишно ревизорско мислење и одговорен за комуникација со Европската комисија.

- Советник на главниот ревизор за ревизија на програми финансирани од ЕУ и меѓународна соработка (декември 2020 - денес)

Обезбедува ефикасна и ефективна соработка, координација и комуникација во областа на ревизијата со институциите во Република Северна Македонија, земјите кориснички/потенцијални кориснички на европските фондови, Европската комисија и Европскиот суд на ревизори.

Во периодот февруари – јуни 2020 ангажиран е на Меѓународниот балкански универзитет на Економскиот факултет во Скопје.

– Соработник на Факултетот за економски и административни науки при Меѓународен балкански универзитет, Скопје (февруари – јуни 2020)

Одговорен за организирање на настава на англиски јазик по предметот Ревизија – Auditing, спроведување на колоквиуми, завршен испит и оценување на студентите во летниот семестар 2019/2020 година.

Во периодот јуни 2014 – јуни 2019 год. е избран за насловен доцент во наставно-научната област меѓународна економија на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип.

– Насловен доцент во наставно-научната област меѓународна економија на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип

Одговорен за организирање на настава по предметите Осигурување од девизен ризик, Сметководство на трошоци, Девизен систем и девизно работење, Финансиски пазари и институции, Државно сметководство и сметководство на непрофитни организации, Социјална политика и пазар на труд на Европската Унија, спроведување на колоквиуми, завршен испит и оценување на студентите.

Кандидатот има одлични познавање на англиски, хрватски, бугарски, словенски, српски и делумно познавање на германски јазик, како и одлични познавања од компјутерската литература (Word, Excell, Power Point и останати апликации) верифицирани со бројни сертификати за работа со компјутери, комуникациски вештини.

Кандидатот е искусен меѓународен консултант во областа на ревизија, евалуација и имплементација на проекти финансирани од Европската Унија и има директно искуство како раководител на проекти, заменик-раководител и консултант/експерт за зајакнување на капацитетите на институциите за ревизија на ЕУ програми во Белград - Србија, Подгорица – Црна Гора, Тирана – Албанија, Тибилиси – Грузија и Анкара – Турција. Воедно, д-р Игњатов е редовен предавач на Институтот за финансии во Љубљана – Словенија во областа на јавните финансии, ревизијата на ЕУ проекти и ревизијата на успешност во работењето.

Кандидатот има посетувано голем број меѓународни и национални акредитирани обуки и ги има добиено следните сертификати:

- Овластен државен ревизор – Државен завод за ревизија, Р. Македонија;
- Овластен сметководител – Институт на сметководители и овластени сметководители, Р. Македонија;
- Овластен судски вештак – Министерство за правда, Р. Македонија;
- Сертифициран истражител за измами – Асоцијација на сертифицирани истражители, Вашингтон, САД;
- Сертифициран / овластен водечки надворешен ревизор за системи за управување со безбедноста на информациите (ISO / IEC 27001) - Exemplar Global, Австралија;
- Сертифициран / овластен водечки надворешен ревизор за системи за управување со борба против корупција (ISO 37001) - Exemplar Global, Австралија;
- Сертифициран / овластен водечки надворешен ревизор за системи за управување со квалитет (ISO 9001) - Exemplar Global, Австралија;
- Сертифициран менаџмент консултант - Меѓународен совет за управување со консултантски институти – Цирих, Швајцарија;
- Овластен службеник за контрола на квалитет на политики за безбедност на информации.

Кандидатот е член на национални и меѓународни професионални здруженија, т.е. член е на:

- Институт за внатрешни ревизори (IIA), Република Северна Македонија и Република Бугарија;
- Институт за внатрешни ревизори во јавниот сектор (IIAPS), Република Србија;
- Здружение за консултантски услуги МЦА-2000, Република Северна Македонија;
- Специјален комитет за евалуации (во рамките на Здружението МСА-2000);
- Здружение на финансиски службеници на локалните самоуправи и јавните

- претпријатија, Република Северна Македонија;
- Институт за сметководители и овластени сметководители (ISOS), Република Северна Македонија;
- Здружение на овластени испитувачи на измама (ACFE), САД.

Општи законски услови кои треба да ги исполнува кандидатот за избор во звање насловен вонреден професор:

- *Има остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно, односно има остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на интегрираните студии од првиот циклус и вториот циклус (неприменлив критериум за кандидатот)*

Кандидатот д-р Иван Игњатов е избран во насловно звање доцент на Економскиот факултет при УГД - Штип, врз основа на Конкурс за избор на еден наставник во насловно звање доцент за наставно-научната област меѓународна економија, објавен на **26.11.2013** година, во кој момент според одредбите на важечкиот Закон за високо образование **не се бара** горенаведениот просек.

Според член 166 од последниот ЗВО кој се однесува на Општите услови за избор во наставно-научни звања (на сила од мај 2018 година), ставот (2), алинеја 1. гласи: „Во наставно-научно звање вонреден професор, може да биде избрано лице кое: 1. има остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно, односно има остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на интегрираните студии од првиот циклус и вториот циклус”.

Согласно со истиот член - 166, став 5 од ЗВО: „На лицата кои имаат заснован работен однос како доцент, вонреден професор, асистент, асистент докторанд или помлад асистент на некој од универзитетите во Република Македонија во моментот на стапување во сила на овој закон **нема да се применуваат одредбите од ставот (2) алинеја 1** и ставот (3) алинеја 1, при нивниот избор во исто или повисоко наставно-научно звање, без оглед на која високообразовна установа се врши новиот избор”.

Ова понатаму значи дека за наведениот кандидат, кој во мај 2018 година (кога е донесен новиот ЗВО) веќе бил избран во насловно звање доцент на Економскиот факултет при УГД Штип, не е применлив критериумот за остварен просек, при неговиот избор во повисоко звање на истата институција на која веќе бил избран.

- *Има научен степен доктор на науки од научната област за која се избира*

Кандидатот Иван Игњатов е доктор на економски науки, со одбранета докторска дисертација во јуни 2013 год. на Економски факултет при Европскиот универзитет во Скопје на тема „Развој на системот за ревизија и контрола за ефикасно користење на европските фондови во периодот 2007-2013 година“.

- *Претходно да е избран во наставно-научно звање доцент*

Д-р Иван Игњатов на 78. седница одржана на **3.6.2014** година, врз основа на Конкурс за избор на еден наставник во насловно звање доцент за наставно-научната област меѓународна економија, објавен на **26.11.2013** година, со Одлука бр. **1702-137/4** од страна на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип, а врз основа на критериумите за избор согласно ЗВО кои важеле на денот на објавување на конкурсот, е избран во насловно звање доцент за наставно-научната област меѓународна економија.

Имајќи го предвид научноистражувачкиот опус на кандидатот во делот на **ревизијата** во последните 5 години пред објавување на конкурсот за избор на еден наставник во насловно звање вонреден професор, како критериум за избор во соодветна област, Комисијата го предложи изборот на кандидатот во наставно-научната област сметководство, тргнувајќи од фактот што Фраскатијевата класификација ја содржи само оваа генерална област, која ја опфаќа и ревизијата на финансиските извештаи кои ги изготвува сметководството.

Доколку се погледне научноистражувачкиот опус на кандидатот пред изборот во доцент може да се види дека кандидатот има доволно издадени трудови од областа и на

меѓународната економија и на ревизијата (ставајќи акцент на ревизијата во меѓународен контекст), што и дало за право на претходната комисија да го избере кандидатот за насловен доцент во наставно-научната област меѓународна економија.

- **Има објавено најмалку пет рецензирани научни труда во референтна научна публикација согласно Законот за високото образование во последните пет години пред објавување на огласот за избор:**

Согласно со Законот за високо образование, кандидатот д-р Иван Игњатов има објавено повеќе научни трудови од соодветната научна област во референтни научни публикации кои се во целост наведени во доставениот список на трудови и приложени со копија од секој труд, а овде ги издвојуваме следниве трудови како позначајни:

Рб.	Автор	Наслов на трудот	Референтна научна публикација	Година и линк
1.	Ivan Ignjatov	<i>Предизвици при пријавување на неправилности и случаи на измама во земјите кандидати за членство во ЕУ</i>	Меѓународна конференција за превенција од измами, Атина, Грција. Здружение на сертифицирани истражители на измами во Грција, Association of Certified Fraud Examiners (ACFE)	2020 http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/27105
2.	Ivan Ignjatov	<i>Карактеристики, можности и предизвици за користење на европските фондови преку инструментот за претпристапна помош (ИПА)</i>	Македонско здружение за маркетинг „Маркетинг“ – Скопје. ISSN 1857-9787	2019 http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/26703
3.	Sofijanov, Elenica and Andronikov, Darko and Ignjatov, Ivan	<i>Planing for quality – organization and responsibillity for purchasing</i>	Journal of Economics, 4 (2). pp. 54-61. ISSN 1857-9973	2019 http://eprints.ugd.edu.mk/22595/
4.	Ivan Ignjatov	<i>Важноста на постоењето на соодветна ревизорска функција како предуслов за ефикасно и ефективно искористување на ЕУ фондовите</i>	Меѓународна конференција „Future challenges of the Internal Audit - Идните предизвици на внатрешната ревизија“, Институт на овластени внатрешни ревизори на Македонија.	2018 http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/27165

5.	Ivan Ignjatov	Појавата на неправилности и можна измама и превентивни мерки	Втора меѓународна научна и стручна конференција - Општествени, економски, правни, безбедносни и социјални детерминанти за развој на корпоративната безбедност во Република Македонија, регионот и пошироко. Асоцијација за корпоративна безбедност - ISSN COBISS.MK-ID 102934026 ISBN 978-608-65953-4-0 CIP 355.45(082)	2016 http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/26699
6.	Ivan Ignjatov	Брзиот технолошки развој и ревизијата на можните измами	Македонско меѓународно здружение за маркетинг. ISSN 1857-9787	2015 http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/26702
7.	Ivan Ignjatov	Улогата на внатрешната ревизија како алатка на врвното раковоство	Меѓународна научна и стручна конференција Asocijacija za korporativna bezbednost. ISSN CIP 3(062) ISBN 978-608-65953-0-2 COBISS. MK-ID 100887562	2015 http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/26704

– **Има способност за изведувањето на високообразовна дејност:**

Наставно образовна и научноистражувачка дејност

Во периодот 2014-2019 год., д-р Игњатов беше вработен како доцент на Економскиот факултет при УГД „Гоце Делчев“ - Штип и организираше и одржуваше предавања, вежби, колоквиуми и завршни испити за предметите: Осигурување од девизен ризик, Сметководство на трошоци, Девизен систем и девизно работење, Финансиски пазари и институции, Државно сметководство и сметководство на непрофитни организации, Социјална политика и пазар на труд на Европската Унија.

Во 2020 година, кандидатот бил ангажиран како соработник на Факултетот за економски и административни науки при Меѓународен балкански универзитет, Скопје, одговорен за организирање на настава на англиски јазик по предметот Ревизија – Auditing, спроведување на колоквиуми, завршен испит и оценување на студентите во летниот семестар 2019/2020 година.

Кандидатот има големо меѓународно искуство како предавач на меѓународни конференции во земјава и во странство, како и во Центарот за финансии во Љубљана, Словенија на тема - ревизија на ИПА прокети и ревизија на успешност.

Научноистражувачката дејност на кандидатот д-р Иван Игњатов може да се оцени преку бројните научноистражувачки трудови издадени во референтни научни публикации и во зборници од научни конференции одржани во земјава и во странство.

Во продолжение следи листа на научноистражувачките трудови на кандидатот класифицирани според припадноста во референтни научни публикации, трудови презентирани на домашни и меѓународни научни собири и трудови издадени во стручни (научно популарни списанија), согласно со критериумите дефинирани во Законот за високо образование:

I. Научни трудови објавени во референтни научни публикации

1. Ignjatov, Ivan (2019) [Карактеристики, можности и предизвици за користење на европските фондови преку инструментот за претпристапна помош \(ИПА\)](#). Македонско здружение за маркетинг „Маркетинг“ – Скопје. ISSN 1857-9787
2. Ignjatov, Ivan (2018) [Важноста на постоењето на соодветна ревизорска функција како предуслов за ефикасно и ефективно искористување на ЕУ фондовите](#). In: Институт на овластени внатрешни ревизори на Македонија - Меѓународна конференција „Future challenges of the Internal Audit - Идните предизвици на внатрешната ревизија“.
3. Sofijanov, Elenica and Andronikov, Darko and Ignjatov, Ivan (2019) [Planing for quality – organization and responsibility for purchasing](#). Journal of Economics, 4 (2). pp. 54-61. ISSN 1857-9973
4. Ignjatov, Ivan (2016) [Појавата на неправилности и можна измама и превентивни мерки](#). Асоцијација за корпоративна безбедност - Втора меѓународна научна и стручна конференција - Општествени, економски, правни, безбедносни и социјални детерминанти за развој на корпоративната безбедност во Република Македонија, регионот и пошироко. ISSN COBISS.MK-ID 102934026 ISBN 978-608-65953-4-0 CIP 355.45(082)
5. Kocovski, Dean and Ignjatov, Ivan (2015) [Влијанието на брзиот технолошки развој во современи меѓународно економски односи](#). Македонско здружение за маркетинг „Маркетинг“ – Скопје. ISSN 1857-9787
6. Ignjatov, Ivan (2015) [Брзиот технолошки развој и ревизијата на можните измами](#). Македонско меѓународно здружение за маркетинг. ISSN 1857-9787
7. Ignjatov, Ivan (2015) [Улогата на внатрешната ревизија како алатка на врвното раководство](#). Асоцијација за korporativna bezbednost. ISSN CIP 3(062) ISBN 978-608-65953-0-2 COBISS.MK-ID 100887562.

II. Научни трудови презентирани на меѓународни и домашни научни собири

8. Ignjatov, Ivan (2020) [Обезбедување на соодветни ревизорски докази](#). In: Институт на овластени внатрешни ревизори на Македонија „Обезбедување на соодветни ревизорски докази“.
9. Ignjatov, Ivan (2020) [Challenges in reporting irregularities and cases of fraud](#). In: Association of Certified Fraud Examiners - Меѓународна конференција за борба против измами - Anti Fraud Tech Fair, 15-21 Nov 2020, Athens, Greece (virtual conference).
- 10.
11. Ignjatov, Ivan (2018) [Управување, менаџмент на ризици и контролни процеси](#). In: Институт на овластени внатрешни ревизори на Македонија „Управување, менаџмент на ризици и контролни процеси“.
12. Ignjatov, Ivan (2018) [Одвркање на измами и одговор кон инциденти](#). In: Институт на овластени внатрешни ревизори на Македонија „Одвркање на измами и одговор кон инциденти“.
13. Ignjatov, Ivan (2019) [Financing and accounting of IPA projects](#), Center for Excellence in Finance (CEF), Ljubljana, Slovenia.
14. Ignjatov, Ivan (2016) [Audit of IPA Projects](#), Center for Excellence in Finance (CEF), Ljubljana, Slovenia.
15. Ignjatov, Ivan (2015) [Performance auditing](#), Center for Excellence in Finance (CEF), Ljubljana, Slovenia.
16. Ignjatov, Ivan (2015) [“Make a difference – Become a creative EU Leader of Change”](#), Ss. Cyril and Methodius University in Skopje, Faculty of Economics, Skopje.

III. Научни трудови објавени во стручни (научнопопуларни списанија)

17. Ignjatov, Ivan (2020) [Предизвици при обезбедување на соодветен ревизорски доказ](#). Билтен на Здружение на финасиски работници на локалната самоуправа и јавните претпријатија - Велес. ISSN 1857 – 8837
18. Ignjatov, Ivan (2020) [Ревизија на програми финансирани од Европската Унија кои се имплементираат децентрализирано во Република Северна Македонија](#). Билтен на Здружение на финасиски работници на локалната самоуправа и јавните претпријатија – Велес. ISSN 1857 – 8837
19. Ignjatov, Ivan (2020) [Важноста на спроведување ревизији за осигурување на квалитет на ревизорските активности](#). Билтен на Здружение на финасиски работници на локалната самоуправа и јавните претпријатија - Велес. ISSN 1857 – 8837.

IV. Учество во проекти

Како истакнат експерт во областа на финансиите, сметководството и ревизијата, д-р Иван Игњатов има учествувано во бројни меѓународни проекти и тоа:

20. Project “Support to the Albanian system for indirect management with the beneficiary country (IMBC)”, Albania, 2020, Ivan Ignjatov - Team Leader / Key Expert in Internal Control, Irregularities and Anti-Fraud;
21. Project “Compliance Assessment in respect to entrustment with budget implementation tasks for Ministry of labor and Social Welfare in Podgorica in line with IPA II”, Montenegro, 2016, Ivan Ignjatov - Senior Expert;
22. Project “Strengthening the Capacity of the Central Financing and Contracting Unit (CFCU) for the Efficient Implementation of EU Funds – Europe”, Albania, 2016, Ivan Ignjatov - Senior Non Key Expert;
23. Project EC Project “Support to the Capacity Building of the Audit Authority in the Republic of Serbia”, Serbia, 2016, Ivan Ignjatov - Deputy Team Leader - Public Sector Audit Specialist and Trainer.

V. Докторска дисертација и магистерски труд

24. Ignjatov, Ivan (2013) [Развој на системот за ревизија и контрола за ефикасно искористување на Европските фондови во периодот 2007- 2013](#), PhD thesis, Европски Универзитет, Економски факултет, Скопје.
25. Ignjatov, Ivan (2010) [Креирање на производ за настап на странските пазари](#), M.Sc thesis, Европски Универзитет , Економски факултет, Скопје.

VI. Член на универзитетски или владини тела

26. Член во работна група за информациона сигурност на ИПА, формирана од Министерот за финансии, 2019.
27. Член на работна група при Влада на РМ за Годишни извештаи за ревизорска активност и годишни ревизорски мислења за 2019 година согласно со ИПА II на Ревизорското тело за ревизија на инструментот за претпристапна помош, 2019.
28. Член на работна група при Влада на РМ за Годишни извештаи за ревизорска активност и годишни ревизорски мислења за 2019 година согласно со ИПА II на Ревизорското тело за ревизија на инструментот за претпристапна помош, 2019.

VII. Член на институтски орган, комисија

29. Координатор на работна група за ажурирање на ИТ стратегија на Ревизорско тело за ревизија на ИПА, 2015.
30. Член на работна група за учество во изработка на функционална анализа на Ревизорското тело, 2019.
31. Член на комисија за набавка на материјали во ревизорско тело за ИПА, 2020.
32. Член на комисија за набавка на опрема во ревизорско тело за ИПА, 2020.
33. Член на комисија за додеување на договор во Ревизорското тело за ИПА, 2020.

- *Има остварено минимум поени кои се однесуваат на целокупната актива на лицето: (НО)=30; (НИ)=38; (САОР)=7 или вкупно 75 поени:*

Кандидатот д-р Иван Игњатов во изборниот период има остварено вкупно 188 поени, од кои 30 од наставно образовна дејност, 87 од научноистражувачка дејност и 71 од стручно-апликативна и организациско-развојна дејност.

VIII. Кратка евалуација на дел од трудовите

1. Карактеристики, можности и предизвици за користење на европските фондови преку инструментот за претпристапна помош (ИПА)

Во трудот авторот ги истражува карактеристиките на помошта која се добива од страна на Европската Унија преку инструментот за претпристапна помош, како и можностите и предизвиците со кои се соочуваат корисниците. Системот за ревизија и контрола на национално ниво се состои од воспоставување на соодветен контролен механизам во земјата корисник на европските фондови со цел наменско и законско искористување на средствата од Европската Унија, како и верификација на ефективното функционирање на воспоставениот систем за менаџмент и контрола и веродостојност на финансиските информации кои се доставуваат до Европската комисија. Имајќи ја предвид комплексноста на правилата и процедурите за користење на Европските фондови во периодот 2007 - 2013, кои се имплементирани во регулативите на Советот на Европа и Европската комисија, како и ратификуваните спогодби со земјите кориснички, со овој труд се настојува подедално да се објасни суштината на процесот, значењето и улогата на сите структури и тела кои се вклучени во системот на имплементација и следењето на резултатите од искористеноста на фондовите, како и потребата од воспоставување на соодветен систем за ревизија и контрола на имплементацијата и користењето на европските фондови во периодот 2007 – 2013, што ќе претставува база за понатамошно усвршување на контролниот механизам за програмирачкиот период 2014 – 2020 година.

2. Важноста на постоењето на соодветна ревизорска функција како предуслов за ефикасно и ефективно искористување на ЕУ фондовите

Авторот ја објаснува важноста на ревизијата и ревизорската функција како основен предуслов за правилно, законско и наменско искористување на европските фондови преку инструментот за претпристапна помош. Воедно на експлицитен начин се прикажани разликите и сличностите помеѓу системите за управување и контрола со ЕУ фондовите во првиот програмски период 2007 - 2013 познат како ИПА 1 и вториот програмски период 2014 - 2020, познат како ИПА 2. Ревизијата е потребно да се воспостави на национално ниво во земјата корисник, но воедно е потребно да се воспостави и соодветна соработка со генералните директорати во Брисел со цел навремено известување за искористеноста на ИПА фондовите. Ревизорскиот пристап и методологијата за ревизија која е во согласност со меѓународните ревизорски стандарди, дополнета со соодветни правилници и упатства од Европската комисија се детално прикажани и образложени. Навременото планирање и спроведување на системските ревизии, ревизиите на операции/проекти и соодветното следење на ревизорските препораки се дел од заклучоците за подобрување на ефикасноста во ревизиите.

4. Појавата на неправилности и можна измама и превентивни мерки

Во трудот се истражуваат случаите на неправилности и можни измами при користење на средствата, како и превентивни мерки кои е потребно да се имплементираат како заштитен механизам за превенција и спречување на ваквите појави во иднина. Сложеноста на операциите и процесите претставува ризичен фактор за запазување на квалитетот во работењето, но што е поважно, се јавува можност за зголемување на неправилностите и појава на случаите на можни измами. Измама претставува криминална активност, која се организира и спроведува со намера и од која се добива одредена финансиска корист. Влијанието на измамата во функционирањето на деловните субјекти е значително. Тоа може да го наруши нивното функционирање од аспект на бизнис континуитет, намалување на квалитетот и ефикасноста на услугите, како и да претставува закана за целокупната

финансиска стабилност. Со цел превенција и заштита од можните измами во работењето, потребно е воведување на соодветен систем на интерни контроли кој ќе биде активен, буден и ефикасен во справувањето со ризикот од можна измама.

6. **Брзиот технолошки развој и ревизијата на можните измами**

Во овој труд се истражува брзиот технолошки развој и потребата од глобализација на пазарите, што придонесува до појава на се почести случаи на можни измами од страна на деловните субјекти кои настапуваат на меѓународните пазари. Како резултат на големиот број на измами кои се направени, се губат големи монетарни износи во сите видови на бизнис. Притоа, редовно се спроведуваат истражувања кои се направени во обид да се процени вистинскиот обем и трошокот на измамата за бизнисот и општеството. Измама претставува прибавување неоправдани или незаконски финансиски корисности, проследено со намерно погрешно, т.е. неточно прикажување на податоците или изоставување, односно необјавување на точните податоци во сметководствената евиденција на претпријатието или во финансиските извештаи. Грешка е ненамерно погрешно прикажување или неискажување на податоци или износи во сметководството на претпријатието или во финансиските извештаи. Големите грешки ги коригира обично самиот клиент кај кого се спроведува ревизијата, кога тие ќе се утврдат, а во случај кога откриената материјална грешка не се исправа, тогаш таа станува неправилност или ненамерната постапка се претвора во намерна. Од горенаведеното можеме да заклучиме дека секоја измама е грешка, но не секоја грешка е измама. Ревизијата на можните измами е од големо значење како превентивен и корективен фактор кој ги заштитува интересите на деловните субјекти од појавата на големи нерегуларности и можни измами при работењето.

7. **Улогата на внатрешната ревизија како алатка на врвното раководство**

Во трудот се укажува на важноста која ја има внатрешната ревизија, како директна алатка на врвното раководство и извор на податоци при носењето на деловните одлуки. Целта на внатрешната ревизија е да обезбеди дополнително уверување на Владата, ресорниот министер, раководителот и раководството на субјектот од јавниот сектор дека спроведувањето на механизмите за управување и контрола е соодветно, економично и усогласено со општоприфатените стандарди и националното законодавство. Согласно со стандардите, внатрешната ревизија претставува независна проценка за мерење и оценување на ефикасноста на воспоставениот систем на внатрешна контрола кај деловниот субјект. Внатрешната ревизија ја има клучната функција на известување на повисокото раководство за функционирањето на системите за управување и контрола, дава соодветни препораки за начините за подобрување. Внатрешната ревизија му обезбедува на раководителот на субјектот можност за анализи, препораки, совети и информации за прегледаните активности. Ревизорското мислење/заклучок ја потврдува веродостојноста на финансиските извештаи, како и ефективното функционирање на воспоставениот систем за управување и контрола. Внатрешната ревизија треба да се спроведува во сите организациони единици и на сите нивоа на субјектот и ги опфаќа сите средства на деловниот субјект.

8. **Обезбедување на соодветни ревизорски докази**

Авторот укажува на потребата од обезбедување на соодветни ревизорски докази, како основен предуслов за квалитетно спроведување на ревизијата, т.е. поткрепа за напишаните состојби, наоди и препораки во самиот ревизорски извештај и директна поткрепа на даденото ревизорско мислење. При планирањето и спроведувањето на ревизијата, најнапред е потребно да се идентификуваат и проучат можните извори на податоци кои би се користеле како ревизорски доказ. Обезбедувањето на соодветни ревизорски докази е потребно да се врши во согласност со стандардите за ревизија, законската регулатива и различните карактеристики на информации кои би се користеле како ревизорски доказ. Авторот укажува на разновидните постапки и техники за обезбедување на соодветен ревизорски доказ, со цел зголемување на ефикасноста на работењето кај деловните субјекти. Од особена важност е соодветното архивирање и чување на податоците, со цел обезбедување на соодветна ревизорска трага за спроведената ревизија, но и можноста да

се користат како алатка за едукација на ревизорите во иднина кои би се соочиле со исти или слични предизвици во процесот на ревизијата.

9. **Challenges in reporting irregularities and cases of fraud**

Авторот ги истражува предизвиците со кои се соочуваат ревизорите и истражителите на измами во процесот на известување за одредени настанати нередовности или случаи на можни измами во земјите кандидати за членство во Европската Унија. На јасен начин е прикажана анализата на бројот на нередовности и финансиските алокации во Македонија, Албанија, Србија, Црна Гора и Турција. Од голема важност е временската рамка – реакцијата и пријавувањето на воочените нередовности и измами во системот за следење на нередовности. Авторот детално го претставува системот за пријавување на нередовности АФИС, како и ИМС системот. Во системот за пријавување на нередовности и измами потребно е да се дефинираат соодветни функции согласно кои се добиваат и одредени права и привилегии за влез и менаџирање на податоците кои се внесени во системот. Контролните механизми и континуирираниот мониторинг се главните алатки кои треба да се користат во процесот на пријавување и следење на нередовностите. Воедно авторот укажува на предизвиците во иднина за кои е потребно сите земји да се подготват со цел правилно и навремено да одговорат на идните состојби на нередовности и можни измами.

10. **Управување, менаџмент на ризици и контролни процеси**

Авторот укажува на важноста од доброто корпоративно управување, менаџментот со ризици и ефективност на интерните контроли, кои имаат клучна улога за успешно остварување на деловните цели на организацијата. Функционалниот систем на интерни контроли придонесува за заштита на вредностите и средствата на организацијата. Внатрешната ревизија во својата срцевина го има стандардот ПА 2100 Природа на работата со кој во својата тековна активност мора да врши проценка и да придонесува за подобрување на организациското управување, менаџмент со ризици и контролни процеси, преку примена на систематски и дисциплиниран пристап базиран на ризици. Авторот обезбедува практичен увид и остручување со сеопфатни и иновативни практики за интеграција на корпоративното управување и цели со менаџментот на ризици; препознавање на типови и категории на ризици преку дефинирање на веројатност и влијание; идентификација на функционалноста на менаџментот со ризици; комуникација на резултати од спроведена проценка на ризици со различни стејкхолдери; проверка на ефективност на интерните контроли преку тестирање (набљудување, проверка на документи, ре-евалуација, следење, позитивна конфирмација) и развој на функционален систем на интерни контроли со сеопфатен менаџмент на ризици.

11. **Одвркање на измами и одговор кон инциденти**

Во различни сектори на една организација, може да постојат различни видови на ризици од измама. Најголем дел од организациите прават грешка што реагираат пасивно и корективно кон ризикот од измама, кога е веќе предоцна. Од суштинско значење за превенција и детекција на измама е стручноста на вработените да можат да препознаат измама и неетичко однесување на колега, и истовремено да бидат подготвени да ги пријавуваат таквите појави и настани навремено и на вистинското место. Авторот укажува на најновите трендови и модели „data monitoring / analyses“ и „surprise audits“ кои влијаеле на редукција на измамите за побрза детекција (54%) и намалена штета (51%). Преку изградената свест за измама, ризиците, превенцијата и детекција, вработените ќе научат да ја ценат важноста за идентификација и навремено препознавање на “red flags” од измама. На тој начин организациите ќе го подобрат сопствениот капацитет за адекватен одговор кон измамите и останатите евентуални злоупотреби. Измама може да се случи на многу начини. Авторот објаснува како се применуваат различни техники на собирање докази кои се практично корисни за откривање на измама, како и основите на форензичката истрага и како таа може да се користи при детекција на измама, нарушување на доверба и проневера на пари.

16. Предизвици при обезбедување на соодветен ревизорски доказ

Во трудот се истражуваат предизвиците со кои се соочуваат ревизорите во процесот на обезбедување на соодветни ревизорски докази. Согласно со ИССАИ 1500 (Ревизорски докази) се наведува дека ревизорот дизајнира и извршува ревизорски процедури кои се соодветни на околностите за целите на добивање на доволно соодветни ревизорски докази. Во ИССАИ 1330 се наведува дека „доколку ревизорот не добил доволно соодветни ревизорски докази за материјално тврдење во финансиски извештај, тој ќе се обиде да добие натамошни ревизорски докази. Ако ревизорот не е во состојба да добие доволно соодветни ревизорски докази, тој ќе изрази квалификувано мислење или ќе се откаже од мислење за финансиските извештаи“. Соодветноста на ревизорскиот доказ е поврзана со неговата значајност и сигурност. За да биде соодветен, ревизорскиот доказ мора да биде релевантен за да може ревизорот на него да го втемели ревизорското мислење за финансиските извештаи. Ревизорските докази за потребите на ревизијата потребно е да ги содржат следниве четири карактеристики: релевантност, непристрасност, објективност, убедливост.

17. Ревизија на програми финансирани од Европската Унија кои се имплементираат децентрализирано во Република Северна Македонија

Во трудот е прикажан пристапот за ревизија на помошта која ја добиваат земјите кориснички на Европските фондови, кои се имплементираат децентрализирано во нашата држава. Ревизијата на средствата од европските фондови ја вршат ревизорските тела формирани од страна на Владата во земјите корисници. Од 2007 година Европската комисија помошта на земјите кандидати и потенцијални кандидати за членство во Унијата ја насочува преку новиот инструмент за претпристапна помош – ИПА. Преку Европските фондови – ИПА, Европската Комисија ја насочува помошта во програмскиот период 2007 - 2013 (познат како ИПА 1), и во вториот програмски период 2014 - 2020 (познат како ИПА 2). Европската комисија во соработка со земјите кориснички на ИПА средствата е во фаза на програмирање и подготовка на административните капацитети за користење на ИПА помошта и во наредниот период 2021-2027 (ИПА 3.) Со цел правилно имплементирање на средствата кои што Европската комисија ја дава на земјите кориснички, секоја земја корисник склучува рамковна спогодба во која се имплементирани правилата за воспоставување на соодветен систем за имплементирање, управување и контрола на Европските фондови. Ревизијата на средствата од Европските фондови се врши на 2 (две) нивоа, и тоа: ревизија на користењето од страна на ревизори од соодветни генерални директорати при Европската комисија со седиште во Брисел и ревизија на користењето на средствата од страна на националните ревизорски тела формирани во државата корисник на Европските фондови.

18. Важноста на спроведување ревизии за осигурување на квалитет на ревизорските активности

Во овој труд на експлицитен начин е прикажана важноста на спроведувањето на ревизии за осигурување на квалитет на ревизорските активности, во сите фази од ревизијата, со цел подобрување на методолошкиот пристап на ревизорите и намалување на ризикот од одредени неправилности при спроведувањето на ревизиите. При спроведување на осигурувањето на квалитетот на извршените ревизии од особена важност е изборот на лицата кои ќе ја спроведат проверката. Подобрувањето на квалитетот на ревизијата бара системски пристап од сите ревизори. Поединечните напори од страна на поединци и индивидуални тимови за ревизија не се доволни и не би функционирале. Не постојат брзи решенија кога квалитетот на ревизијата е во прашање. Осигурувањето на високи нивоа на квалитет во работата во рамки на една ревизорска организација вклучува последователни детални чекори што мора да се преземат во одреден временски период. Преку спроведувањето на активности за осигурување на квалитетот на извршените ревизии директно се влијае за долгорочно подобрување на ревизорската работа и продуцирање на подобри ревизорски извештаи.

19. Проект “Support to the Albanian system for indirect management with the beneficiary country (IMBC)”

Проектот е насочен кон обезбедување и ефективно и ефикасно користење на финансиската помош од ЕУ од страна на Албанија, т.е. зајакнување на капацитетот на релевантните тела за спроведување на последователни ИПА-програми (а до одреден степен и ИПАРД) под децентрализиран / индиректен режим на управување, во согласност со релевантните правила и регулативи на ЕУ. Д-р Иван Игњатов во улога на раководител на проектниот тим - Експерт за внатрешна контрола, неправилности и борба против измама бил одговорен за севкупно управување и спроведување на проектот, вклучително и логистички прашања, координација со другите експерти и врска со договорниот орган и корисниците; да се обезбедат консултации, совети, насоки и поддршка на институциите кориснички; да се надгледуваат другите експерти и да се обезбеди навремена испорака и контрола на квалитетот на сите резултати.

20. Проект “Compliance Assessment in respect to entrustment with budget implementation tasks for Ministry of labor and Social Welfare in Podgorica in line with IPA II”

Главна цел на проектот е проценка на усогласеност во однос на доверување со задачите за спроведување на буџетот за Министерството за труд и социјална работа во Подгорица во согласност со ИПА II регулативата. Ангажманот на д-р Игњатов бил како експерт да спроведе евалуација и проценка на усогласеноста на ИПА структурата во Министерството за труд и социјална работа и подготвеноста за правилна имплементација на ИПА фондовите. Посебно внимание било насочено кон имплементацијата на ревизорските наоди од ревизорите од Европската комисија и од националното ревизорско тело за ИПА, со цел зајакнување на капацитетите на националната ИПА структура. За време на проектот извршена е детална проценка на усогласеност во согласност со INTOSAI стандардите во однос на доверување со задачите за имплементација на ИПА средствата во Министерството за труд и социјална заштита.

21. Проект “Strengthening the capacity of the Central Financing and Contracting Unit (CFCU) for the efficient implementation of EU funds“

Проектот е насочен кон зајакнување на капацитетите на Секторот за финансирање и склучување на договори за ефикасна имплементација на ЕУ фондовите. Д-р Игњатов како експерт во областа бил одговорен за спроведување на обука за ревизорите во институцијата за ревизија на фондовите на ЕУ и единиците за внатрешна ревизија во Албанија во согласност со рамката за внатрешна контрола (COSO) и ISSAI. Подетално д-р Игњатов бил одговорен за организирање на обука за правилно разбирање на деловните процеси на ЕУ / ИПА и контролните структури во сите релевантни тела за ревизија за ИПА I и ИПА II; промовирање на заедничко разбирање за ревизијата и ревизорските пристапи при ревизијата на фондовите на ЕУ / ИПА; промовирање на координација на ревизорската работа што се спроведува во структурите на ЕУ / ИПА од институцијата за ревизија и од единиците за внатрешна ревизија, особено во врска со неправилноста и можните случаи на измама; промовирање на координиран ревизорски пристап во однос на ревизорските алатки и методологијата што се користат при ревизијата на фондовите на ЕУ / ИПА со спецификите на ИПА I и ИПА II; развивањето на професионални ревизорски вештини и пристапи во врска со Рамката за внатрешна контрола (COSO).

22. Проект “Support to the Capacity Building of the Audit Authority in the Republic of Serbia”

Проектот е насочен кон зајакнување на капацитетите на ревизорската институција за ревизија на ЕУ фондовите во Србија, преку организирање обуки и ревизија на проценка на јавните трошоци и финансиска отчетност во согласност со спецификите на ИПА I и ИПА II и стандардите на INTOSAI. Главната одговорност на д-р Игњатов во проектот била да се изврши финализирање на стратегијата за развој на ревизорската институција, да се изготви преглед и ажурирање на анализа на потребите за обука, план за обука, да се провери извештајот за напредокот од Европската комисија и коментарите на СИГМА, напредокот во однос на наодите за верификација на ревизијата, да се направи евалуација и проценка во кои области е потребно итно зајакнување на капацитетите, помош при

подготовка на разни меморандуми, анализата на работното оптоварување, ажурирање на прирачниците и процедурите на ИПА во согласност со спецификите на ИПА II за неправилности и измами, подготовка на постапки за „ревизорска трага“ за неправилности и измами. Воедно се организирале обуки за планирање на ревизијата ИПА I и ИПА II, изготвување планови за ревизија; ревизии на системите, како и специфични обуки прилагодени за спецификите на различните компоненти на ИПА, проценка на ризик и земање примероци преку ревизорскиот процес, изработка на стратегија / ревизорски чекори за ревизорите при вршење ревизија на операции / проекти (инфраструктурни работи, набавки и проекти за човечки ресурси) според ИПА и известување и за изработка на потребната ревизорска трага / ревизорски чекори и прирачник / постапки за ревизија на ИПА фондовите.

Стручно-апликативна и организациско-развојна дејност

Кандидатот д-р Иван Игњатов, покрај реализираните наставно-образовни и научноистражувачки активности, има забележителни остварувања во стручно-апликативната и организациско-развојната дејност.

Во делот на стручно-апликативната дејност на кандидатот значајни се и неговите стручни унапредувања, потврдени со поседување на:

- Сертификат за **овластен државен ревизор**, издаден од Државен завод за ревизија, Р. Македонија;
- Сертификат за **овластен сметководител**, издаден од Институт на сметководители и овластени сметководители, Р. Македонија;
- Сертификат за **овластен судски вештак**, издаден од Министерство за Правда, Р. Македонија;
- Сертификат за **сертифициран истражител за измами**, издаден од Меѓународната асоцијација на сертифицирани истражители, Вашингтон, САД;
- Сертификат за **сертифициран водечки надворешен ревизор за системи за управување со безбедноста на информациите (ISO / IEC 27001)**, издаден од Mobes Quality - Exemplar Global, Австралија;
- Сертификат за **сертифициран водечки надворешен ревизор за системи за управување со борба против корупција (ISO 37001)** издаден од Mobes Quality - Exemplar Global, Австралија;
- Сертификат за **сертифициран водечки надворешен ревизор за системи за управување со квалитет (ISO 9001)** издаден од Mobes Quality - Exemplar Global, Австралија;
- Сертификат за **сертифициран менаџмент консултант**, издаден од МКА 2000, членка на Меѓународен совет за управување со консултантски институти – Цирих, Швајцарија;
- Сертификат за **обучувач на обучувачи за борба против корупцијата и конфликт на интереси**, Проект на Државна комисија за спречување на корупција и Германска федерална канцеларија за администрација;
- Сертификат за **обучувач за обучувачи за финансиско управување и контрола**, Центар за управување со финансии, Љубљана, Словенија.

Кандидатот има објавено трудови во стручни и научно-популарни списанија, зборници, има учество на конференции со презентации и учество во проекти (наведени во текстот погоре).

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на претходно изнесените биографски податоци и елаборираните информации за наставно образовната, научноистражувачката, стручно-апликативната и организациско-развојната дејност на пријавениот кандидат за избор на наставник во насловно звање насловен вонреден професор за наставно-научната област *сметководство*, на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, Комисијата со задоволство констатира дека доцент д-р Иван Игњатов во целост ги исполнува барањата во конкурсот, согласно со Законот за високо образование и Правилникот за единствените критериуми за избор во наставни, наставно-научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Оценувајќи ги постигнатите резултати во текот на образованието и досегашното работно искуство на кандидатот, Комисијата го констатира следново:

1. Кандидатот доц. д-р Иван Игњатов има одбрането докторска дисертација од областа на сметководството и ревизијата, која соодветствува на областа за која е распишан конкурсот за избор на наставник во насловно звање насловен вонреден професор;
2. Од листата на објавени научноистражувачки и стручни трудови и нивната содржина, Комисијата утврди дека кандидатот доц. д-р Иван Игњатов има објавено голем број трудови од областа на сметководството и ревизијата, во референтни научни публикации, домашни и меѓународни научни списанија, како и учество на бројни домашни и меѓународни конференции;
3. Преку досегашната работа и искуство на високообразовна институција, во областа на сметководството и ревизијата, кандидатот доц. д-р Иван Игњатов се издвојува и според стекнатото наставно искуство. Имено, кандидатот се истакнал со плодна педагошка активност, прикажувајќи висок корпус на знаење и стручност како доцент, на повеќе предмети што ги изведувал на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип во изминатиот период.
4. Навистина богатата стручно-апликативна и организациско-развојна надоградба на кандидатот, докажана со приложените сертификати за стекнати квалификации од областа на сметководството и ревизијата, несомнено покажуваат дека се работи за кандидат кој може да даде посебен придонес, како во унапредување на сметководствената и ревизорска професија, така и во пренос на стекнатите практични познавања на студентите.

Врз основа на наставно-образовната, научноистражувачката, стручно-апликативната и севкупната активност во периодот од избор во доцент до денес, Комисијата го верификува научниот и стручен развој на кандидатот доц. д-р Иван Игњатов преку остварени вкупно 188 поени (НО 30 + НИСУ 87+САОР 71).

Затоа, Комисијата му предлага на **Наставно-научниот совет на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ од Штип да го избере доц. д-р Иван Игњатов во насловно звање насловен вонреден професор во наставно-научната област сметководство.**

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Оливера Ѓорѓиева-Трајковска,
редовен професор, претседател, с.р.
Д-р Благица Колева,
вонреден професор, член, с.р.
Д-р Ристе Темјановски,
редовен професор, член, с.р.

**ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДИРААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ
(Д-р Иван Игњатов)**

Ред. бр.	НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	Поени		Вкупно
		во земјава	во странство	
4	Избор во звање доцент	30		30
	ВКУПНО			30
Ред. бр.	НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ И СТРУЧНО-УМЕТНИЧКИ АКТИВНОСТИ	Поени		
		во земјава	во странство	
5	Научен труд објавен во референтна научна публикација (прв автор, втор автор, останати автори)	(прв автор р.бр. 1,2,4,6, 7) 5x9 поени= 45 поени		45
6	Пленарно предавање на научен собир (ред. бр. 8, 10, 11, 12, 13, 14)	6*3=18	/	18
7	Секциско предавање на научен собир (ред. бр. 9)	/	1*4=4	4
8	Одржано предавање по покана од научна институција, музички настап на официјален концерт (ред. бр. 15)	1*2=2	/	2
10	Одбранета докторска теза (ред. бр. 23)	1*8=8	/	8
12	Одбранета магистерска работа (ред. бр. 24)	1*4=4	/	4
13	Раководител на научен проект (ред. бр. 22)	/	1*6=6	6
	ВКУПНО			87

Ред. бр.	СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ И ОРГАНИЗАЦИСКО-РАЗВОЈНА ДЕЈНОСТ	Поени		
		во земјава	во странство	
5	Труд во стручно (научно-популарно) списание (р.бр. 16, 17, 18)	3*2	/	6
13	Учесник во научен проект (19,20,21) (максимум во три проекти)		3*8	24

15	<p>Техничко унапредување</p> <ul style="list-style-type: none"> • Овластен државен ревизор – Државен завод за ревизија, Р. Македонија; • Овластен сметководител – Институт на сметководители и овластени сметководители, Р. Македонија; • Овластен судски вештак – Министерство за правда, Р. Македонија; • Сертифициран истражител за измами – Асоцијација на сертифицирани истражители, Вашингтон, САД; • Сертифициран / Овластен водечки надворешен ревизор за системи за управување со безбедноста на информациите (ISO / IEC 27001) - Exemplar Global, Австралија; • Сертифициран / Овластен водечки надворешен ревизор за системи за управување со борба против корупција (ISO 37001) - Exemplar Global, Австралија; • Сертифициран / Овластен водечки надворешен ревизор за системи за управување со квалитет (ISO 9001) - Exemplar Global, Австралија; • Сертифициран менаџмент консултант - Меѓународен совет за управување со консултантски институти – Цирих, Швајцарија 	8*2=16		16
27	Член на универзитетски или владини тела (ред. бр. 25, 26, 27)	3*5=15		15
29	Член на институтски орган, комисија (ред. бр. 28,29, 30, 31, 32)	5*2=10		10
ВКУПНО				71
Поени кои се однесуваат на целокупната актива на кандидатот		НО	НИ	САОР
ВКУПНО БОДОВИ ОД СИТЕ ОБЛАСТИ		30	87	71
188				

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ЗА НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ
КОМУНИКАЦИИ И МАС-МЕДИУМИ НА ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ
ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Со Одлука бр. 1102-60/3 од 23.3.2021 година донесена на 203. седница на Наставно-научниот совет на Правниот факултет, одржана на 23.3.2021 година, определени сме за членови на Рецензентска комисија за избор на наставник во насловно звање насловен доцент за наставно-научната област *комуникации и мас-медиуми (50706)* на Правниот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Слободен печат“ и „Коха“ на 5.3.2021 година и во предвидениот рок се пријави **д-р Искра Коровешовска**. Комисијата внимателно ги разгледа сите документи и утврди дека кандидатката д-р Искра Коровешовска, врз основа на распишаниот Конкурс, уредно, навремено и комплет ги има доставено следните документи: 1) Пријава; 2) Диплома за завршени додипломски студии по новинарство на Правниот факултет „Јустинијан Први“, УКИМ-Скопје (еден примерок оригинал и една копија заверена кај нотар; 3) Диплома за завршени постдипломски студии и стекнување на звање магистер на комуниколошки науки: еден примерок оригинал и три заверени копии на нотар; 4) Диплома за одбрана на докторска дисертација и стекнување на звање доктор на комуниколошки науки: еден примерок оригинал и три заверени копии на нотар; 5) Уверение за положени испити: – еден оригинален документ и една копија заверена кај нотар; 6) Кратка биографија; 7) Список на објавени научни и стручни трудови; 8) По еден примерок од трудовите; 9) Потврда за завршен курс по англиски јазик и дипломи за завршен степен РЕТ; 10) Препорака од двајца професори: проф. д-р Јасна Бачовска-Недиќ од Правниот факултет при УКИМ и проф. д-р Андон Мајхошев од Медиумски студии и односи со јавност при УГД-Штип; 11) Еден примерок од магистерскиот труд; 12) Еден примерок од докторскиот труд; 13) Уверение за државјанство.

Врз основа на приложената документација од кандидатката, констатираме дека се доставени сите потребни документи согласно објавениот Конкурс и чест ни е на Наставно-научниот совет на Правниот факултет да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Д-р Искра Коровешовска е родена на 3.10.1981 година во Скопје. Основно и средното образование завршува во Скопје, а во академската 1998/1999 година се запишува на Правниот факултет на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Студиите ги завршува на 28.10.2004 година со просечна оценка 8.75, со што се стекнува со звање дипломиран новинар. По дипломирањето таа е вклучена како демонстратор на Правниот факултет на Студиската програма по новинарство и оваа должност ја врши во периодот од октомври во учебната 2006/2007-2013/2014 по предметот Медиуми и општество. Во 2004 година се запишува на постдипломските студии на Правниот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје на секторот Политичко-правни науки и комуникологија, насока Комуникологија. По положувањето на предвидените испити со просечна оценка 9.33 и изготвувањето на магистерскиот труд на тема *„Медиумите и презумцијата на невиност“*, д-р Искра Коровешовска истиот го брани на ден 23.2.2011 година. Во 2014/2015 година таа завршува школа за јавни политики „Мајка Тереза“.

На 11.4.2019 година, на Правниот факултет „Јустинијан Први“ при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ со одбрана на докторската дисертација на тема *„Комуникација на социјалните мрежи“* се стекнува со звање доктор на комуниколошки науки.

Во 2019 година, со Одлука на ННС на Правниот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, д-р Искра Коровешовска е избрана како надворешен соработник за изведување на практична настава со студентите по Медиумски студии и односи со јавноста за предметите: Вовед во новинарство, Пишување за печатените медиуми; Основи на комуникации, Радио и ТВ новинарство и др.

По завршувањето на високото образование, во ноември 2004 година се вработува во Скај нет ТВ, каде што како сопствен проект ја подготвува и уредува 30-минутната емисија „Секојдневие“ во која се обработуваат стории од социјалната и урбаната проблематика. Во периодот од 28.2.2006-13.2.2008 година таа работи во А1 ТВ како новинар во информативната редакција и асистент во лајф магазинот „Чуму“ во организација на емисијата, подготвување на прилози, селекција на гости, а во вестите покрива настани, подготвува истражувачки стории, извештаи од прес-конференции и др. Во 2012 година е вклучена како новинар во лајф магазинот „Ако е“ на уредникот и новинар Александар Чомовски. Своеето професионално портфолио, д-р Искра Коровешовска го надградува и во печатениот медиум „Дневник“, како и во Алфа ТВ, каде што од 2019 година е назначена за главен и одговорен уредник на истата.

Освен во медиумите, д-р Искра Коровешовска активно се вклучува и во работата на неколку НВО каде што учествува во повеќе проекти како јуниор експерт за изработка и спроведување на комуникациска стратегија на проектите.

Општи услови за избор:

1. Просечен успех – додипломски студии 8,75 и постдипломски студии 9,33;
2. На ден 11.4.2019 година одбранет докторат на Правниот факултет „Јустинијан Први“ на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ на тема „Комуникацијата на социјалните мрежи“.
3. На ден 23.2.2011 година одбранет магистерски труд на Правниот факултет „Јустинијан Први“ на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ на тема „Медиумите и презумцијата на невиност“.
4. Д-р Искра Коровешовска има објавено четири научни труда во научни списанија, годишни зборници или зборници од научни конференции, согласно ЗВО во последните 5 (пет) години пред објавување на Конкурсот. Во табелите се презентирани трудовите.
5. Потврда за познавање на најмалку еден странски јазик (доставена потврда).
6. Способност за изведување на високообразовна дејност.

Посебни услови:

- Учество во научноистражувачки проекти, односно значајни достигнувања во примената на научноистражувачките резултати - д-р Искра Коровешовска била дел од тим во научноистражувачки проекти што се реализирани од страна на истражувачки тим при Правниот факултет во рамките на научноистражувачката програма на Универзитет „Гоце Делчев“, чиј главен истражувач е проф. д-р Андон Мајхошев „Перцепција на слободата на изразување на медиумските работници во Источниот регион на Република С. Македонија“.
- Две препораки од професори: Препорака од проф. д-р Андон Мајхошев од Правниот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип и проф. д-р Јасна Бачовска-Недиќ од Правниот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје.
- Работно искуство повеќе од 5 години: март 2012-октомври 2013 година, новинар во лајф магазинот „Ако е“ на уредникот и новинар Александар Чомовски, МТВ; ноември 2014-јуни 2017 година - новинар за надворешна политика во дневниот весник „Дневник“; август 2017 година - новинар за внатрешна и надворешна политика во

- приватната национална ТВ Алфа; од септември 2019 година до денешен ден ја врши должноста главен и одговорен уредник на приватната национална телевизија Алфа.
- Има остварено минимум поени кои се однесуваат на целокупната актива на лицето: (НО)=0; (НИ)=164; (САОР)=12,6 или вкупно 176.6 поени.

Наставно-образовна и научноистражувачка дејност

Имајќи го предвид нејзиното огромно познавање и работно искуство во сферата на медиумите, д-р Искра Коровешовска со Одлука на ННС на Правниот факултет на УГД во 2019 година беше избрана и ангажирана како стручно лице за изведување на практична настава со студентите од насоката Медиумски студии и односи со јавноста на повеќе предмети од новинарството, мас-медиумите и комунологијата. Поради нејзиното несебично залагање и врвен професионализам во работата со студентите, д-р Коровешовска даде голем придонес во поврзувањето на теоријата и практиката на мас-медиумите, со што покажа дека поседува голем потенцијал за мотивирање и работа со студенти, а воедно стекна голем авторитет кај колегите и студентите.

Таа беше вклучена во изведувањето на вежбите на насоката Медиумски студии и односи со јавноста за следните предмети: Вовед во новинарството, 6 ЕКТС (2+2+1); Основи на комуникации, 8 ЕКТС (3+2+2), Пишување за печатените медиуми, 6 ЕКТС (2+2+1), Радио и ТВ новинарство, 6 ЕКТС (2+2+1), Онлајн медиуми, 6 ЕКТС (2+2+1) и др.

Евалуација на научните трудови

	Автори	Наслов на трудот	Списание	Година на излегување
1.	Андон Мајхошев, Јорданка Галева, Искра Коровешовска и Јадранка Денкова	<i>Perception of Freedom of Expression of Media Workers in the Eastern Region of the Republic of North Macedonia</i>	Зборник на трудови, VII Меѓународна научна конференција: „Општествените промени во глобалниот свет“, Правен факултет на УГД, 2020 година	2020
2.	<i>Iskra Koroveshovska</i>	“Self Regulation of Media, Implementing of Theoretical Frameworks and Recommendation”,	International Scientific Conference “Towards a Better Future: Human rights. Organized crime and Digital society”, Conference Proceedeins, Volume II, Faculty of Law-Kichevo, University “St. Kliment Ohridski” – Bitola	2020
3.	<i>Iskra Koroveshovska</i>	“The journalism between political instrumentalization and tehnological inovation”	Journal of liberty and international affairs, Vol. 5, No. 2	2019
4.	<i>Iskra Koroveshovska</i>	Влијанието на мрежното општество врз новинарскиот интегритет; Зборник на трудови,	Зборник на трудови, VI Меѓународна научна конференција: Општествените промени во глобалниот свет; Правен факултет на Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип	2019

Д-р Искра Коровешовска во своите научни трудови е насочена кон истражувања од областа на мас-медиумите и комуникацијата, каде што во нејзините трудови се осврнува кон анализата на медиумите, а пред сè кон влијанието на мрежното општество врз новинарскиот интегритет; новинарството како политичка инструментализација и технолошка иновација; саморегулација на медиумите; слободата на изразување и др.

Ги има објавено следните научни трудови:

1. Влијанието на мрежното општество врз новинарскиот интегритет; Зборник на трудови, VI Меѓународна научна конференција: Општествените промени во глобалниот свет; Правен факултет на Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип, 2019;
2. “The journalism between political instrumentalization and technological innovation”, Journal of liberty and international affairs, Vol. 5, No. 2, 2019, eISSN 1857-9760, Published online by the Institute for Research and European Studies at www.e-jlia.com, достапно на <http://e-jlia.com/index.php/jlia/article/view/155/143/>
3. “Self Regulation of Media, Implementing of Teoretical Frameworks and Recommendation”, International Scientific Conference “Towards a Better Future: Human rights. Organized crime and Digital society”, Conference Proceedeins, Volume II, Faculty of Law-Kichevo, University “St. Kliment Ohridski” – Bitola, 2020;
4. Перцепција на слободата на изразување на медиумските работници во Источниот регион на Република С. Македонија, VII Меѓународна научна конференција „Општествените промени во глобалниот свет», Правен факултет на УГД, 2020 година.

Кратка евалуација на секој труд поединечно

1. **Влијанието на мрежното општество врз новинарскиот интегритет; Зборник на трудови, VI Меѓународна научна конференција: Општествените промени во глобалниот свет; Правен факултет на Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип, 2019**

Трудот се фокусира на улогата на социјалните мрежи во промената во новинарството и информирањето и нивната злоупотреба во името на ексклузивноста и брзото информирање, а на штета на објективното новинарство. Притоа, авторката во трудот наметнува дилеми поставувајќи ги прашањата „Што е објективна и вистинита информација?“ и „Кој одлучува зад тоа?«. Затоа, таа пред себе и новинарството во целина поставува цел дека е неопходно чистење на просторот, откривање и презентација на вистината, бидејќи акумулирањето на погрешни информации, погрешно знаење и негово ширење е сериозна закана за професијата и општеството. Очигледно е дека медиумската етика не успеала да одговори на предизвиците на мрежните состојби, па затоа, таа, предлага правна регулација на мрежното општество, но, притоа стрепи дека со тоа ќе се загрози слободата на изразување.

2. **“The journalism between political instrumentalization and technological innovation”, Journal of liberty and international affairs, Vol. 5, No. 2, 2019, eISSN 1857-9760, Published online by the Institute for Research and European Studies at www.e-jlia.com, достапно на <http://e-jlia.com/index.php/jlia/article/view/155/143/>**

Предмет на истражување во овој труд е ефектот на новите медиуми, односно социјалните мрежи, врз кредибилитетот на новинарството. Поконкретно во трудот преку компаративни и статистички методи е направен обид да се одговори на прашањето: дали е можно новинарството да се бори против лажните вести преку директна медиумска битка? Трудот ги проучува, како позитивните така и негативните ефекти на медиумската револуција, како на пример: интернет-популизам, губење на доверба во медиумите, лажни вести и говор на омраза. Тргувајќи од претпоставката дека можеби првото решение е регулирање на просторот со законот, авторката прави анализа на европската и македонската правна регулатива во однос на слободата на говорот и изразувањето,

и заклучува дека секој обид за регулирање (објективно или не) легитимно би можело да се смета за цензура. Во заклучниот дел авторката дава препораки по примерот на Словенија, како на пример постоење на омбудсман за медиумите, потоа потреба од соодветно регулаторно тело за оцена на почитување на етичкиот код, постоење на веб сајт за извештаи на говор на омраза итн. Покрај ова препораките на авторката е дека за борба против „фејк“ вестите најдобро „оружје“ се новинарскиот професионализам и институционалната транспарентност.

3. “Self-Regulation of Media, Implementing of Theoretical Frameworks and Recommendation”, International Scientific Conference “Towards a Better Future: Human rights. Organized crime and Digital society”, Conference Proceedings, Volume II, Faculty of Law-Kichevo, University “St. Kliment Ohridski” – Bitola, 2020;

Трудот го обработува прашањето на саморегулацијата на медиумите и нивниот успех во високо демократските земји, како и на македонскиот медиумски простор во кои постои свест, но не и практикување на саморегулативниот концепт. Во трудот е направена компаративна анализа на успешните практики во не толку оддалечените земји од Македонија, но и во западноевропските региони, со цел да се добие слика за ефикасноста на концептот на саморегулирање на медиумите наспроти правна регулација која се доживува како цензура. Авторката преку истражувањето доаѓа до заклучок дека во Македонија недостасуваат базични услови за да „заживее“ саморегулирањето како Словенија, на пример. Кога се вели базични се мисли на обезбедување на основни услови за објективно и балансирање практикување на новинарството, од што потоа зависи волјата и идејата за саморегулација.

4. Перцепција на слободата на изразување на медиумските работници во Источниот регион на Република С. Македонија, VII Меѓународна научна конференција „Општествените промени во глобалниот свет“, Правен факултет на УГД, 2020 година

Трудот пред сè е истражувачки и е фокусиран на перцепцијата на степенот на слободата на изразување, односно цензурата и автоцензурата на медиумските работници во медиумите во Источниот регион на Република С. Македонија. Во почетокот од трудот се дефинира поимот на слобода на медиуми, каде што се дадени неколку теоретски ставови за ова прашање, а нејзин најголем противник е власта и моќта на политичките елити. Слободата на изразување како општа демократска вредност е столб на демократијата и таа не е апсолутна, односно таа има свои граници, а тие граници се слободите и правата на граѓаните. Исто така, во трудот е анализирана и улогата на најважните меѓународни организации и институции чија основна мисија е борбата за подобрување на слободата на медиумите и слободата на изразување во светот (Меѓународен институт за печат, Куќа на слободата-Freedom Haus, Репортери без граници, Центар за слобода на информирањето, Article 19 и др.).

Вториот дел од трудот се однесува на истражувањето и општ заклучок е дека перцепцијата на медиумските работници за слободата на изразување во Источниот регион на Република С. Македонија е добра, висината на платата на новинарите е мала и дека тоа претставува голема опасност за појава на автоцензура, а како највисоко рангиран фактор којшто влијае на слободата на медиумите е уредувачката политика.

Завршна евалуација на наставно-педагошката и научноистражувачката дејност

Во рамките на научноистражувачката дејност и наставно-педагошката дејност Рецензентската комисија констатира дека д-р Искра Коровешовска е научник и истражувач од областа на мас-медиумите и комуникологијата која со исклучителна стручност, професионалност и посветеност пристапува кон професијата. Истата дава

значаен придонес во образовната и научната мисла од именуваната област. Нејзините трудови се осврнуваат кон анализа на слободата на медиумите, слободата на изразување, комуникацијата на социјалните мрежи, саморегулацијата и др. Учествовала на повеќе научни собири и работилници, во земјава и во странство, со трудови, усни презентации од каде што се стекнала со бројни сертификати. Во целокупниот истражувачки период има објавено 4 трудови. Исто така, д-р Искра Коровешовска била дел од тим во научноистражувачки проекти што се реализирани од страна на истражувачки тим при Правниот факултет во рамките на научноистражувачката програма на Универзитет „Гоце Делчев“. Од научноистражувачкиот проект е објавен и презентиран научноистражувачки труд на Меѓународната научна конференција во Штип.

Во рамките на образовните активности учествува и во изведување на практична настава по предметите: Вовед во новинарството; Основи на комуникации; Пишување за печатените медиуми; Онлајн медиуми и Радио и ТВ новинарство, каде што со својот метод на работа постигна висок степен на мотивација на студентите и учество во Радио и ТВ емисии во рамките на Студентското радио и Телевизија и Центарот за односи со јавноста на Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип.

Стручно-апликативна и организациско-развојна дејност

Д-р Искра Коровешовска ги има реализирано следниве стручни и организациско-развојни активности. Д-р Коровешовска била член во истражувачки тим на научноистражувачки проект, под назив „Слободата на изразување на медиумските работници во Источниот регион на Република С. Македонија, во рамките на Програмата за научноистражувачки проекти при Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип (2020). Била демонстратор по предметот Медиуми и општество на Правниот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје, од октомври 2006/2007-2013/2014. Во 2019 година, со Одлука на ННС на Правниот факултет на Универзитетот „Гоце Делчев“ е избрана како експерт за изведување на практична настава на повеќе предмети од областа на медиумите и комуникацијата. Била ангажирана како јуниор експерт за изработка и спроведување на комуникациска стратегија на проектот „Поддршка и имплементација на Стратегијата за Ромите“ (мај 2011-јули 2012 година). Исто така, д-р Искра Коровешовска била вклучена како јуниор експерт за комуникации во проектот „Поттикнување на социјална инклузија на ранливи групи на пазарот на труд“ (март 2012-октомври 2012). Исто така, таа активно била вклучена како консултант за комуникации на следните проекти „Поддршка за вклучување на жените Ромки и жените од другите етнички заедници на пазарот на труд“ (јули-декември 2016) и „Економско зајакнување и поддршка при вработување на самохраните мајки“ (ноември 2016-април 2017), а учествовала во изработката на стратегијата за комуникации за потребите на Националната федерација на фармери (август 2018-октомври 2018).

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Согласно со Законот за високо образование и Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, наставно-стручни, научни, наставни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип, Рецензентската комисија ја разгледа комплетната документација која ѝ беше доставена, а која беше предвидена во Конкурсот за избор на наставник во сите звања за наставно-научната област комуникации и мас-медиуми објавен во дневните весници „Слободен печат“ и „Коха“ на 5.3.2021 година и констатира дека единствен пријавен кандидат е д-р Искра Коровешовска. Воедно, Комисијата констатира дека кандидатката д-р Искра Коровешовска ги доставила сите потребни документи и дека ги исполнува условите за пријавување на Конкурсот.

По прегледот на документацијата и податоците, Рецензентската комисија констатира дека кандидатката д-р Искра Коровешовска:

- во целост ги исполнува условите предвидени со позитивните законски прописи за избор на наставник;
- има континуирано научно напредување и позитивни научноистражувачки резултати во доменот на комуникациите и масовните медиуми;
- научните и стручни трудови и публикации од областа на комуникациите и мас-медиумите, чиј автор е кандидатката, покрај научно, стручно и теоретско, имаат и апликативно значење;
- преку учеството на меѓународни и домашни научни конференции, научни собири, советувања, работилници и семинари, кандидатката д-р Искра Коровешовска континуирано придонесува за развојот на областа на комуникациите и мас-медиумите. Исто така, кандидатката постојано и со голем успех ги надградува своите теоретски познавања од областа на комуникациите и мас-медиумите и истите успешно им ги пренесува на студентите во рамки на наставните процеси и менторската работа;
- има вкупно 176,6 согласно со Табелата на активности кои се бодуваат при избор во звање, со што ги исполнува условите предвидени во Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, наставно-стручни, научни, наставни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип.

Имајќи го предвид претходно наведеното, Рецензентската комисија смета дека кандидатката д-р Искра Коровешовска во целост ги задоволува образовните, научните и стручните критериуми како и законските услови и условите предвидени со постојните акти на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип за избор во наставно-научно звање наслобен доцент.

Со оглед на тоа, членовите на Комисијата едногласно и со задоволство му предлагаат на **Наставно-научниот совет на Правниот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип да ја избере д-р Искра Коровешовска за наставник во наставно-научната област комуникации и мас-медиуми, во звање наслобен доцент.**

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Андон Мајхошев, вонреден професор, претседател, с.р.

Д-р Јасна Бачовска-Недик, редовен професор, член, с.р.

Д-р Јорданка Галева, доцент, член, с.р.

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ

Р.бр.	Наставно-образовна дејност	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
	ВКУПНО					
Р. бр.	Научноистражувачка дејност и стручно-уметнички активности	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
4.	Научен труд објавен во меѓународно научно списание (прв автор, втор автор, останати автори)	4	3x9=27 1X3=3			30
5.	Труд со оригинални научни резултати, објавени во зборник од трудови на научен собир	4	2			8
8.	Одржано предавање по покана од научна институција, музички настап на официјален концерт	52	2			104
10.	Одбранета докторска теза	1	8			8
12.	Одбранет магистерски труд	1	4			4
14.	Учесник во научен проект	1	2			2
23.	Студиски престој во странство	1	8			8
	ВКУПНО					164
Р. бр.	Стручно-апликативна дејност и организациско-развојна дејност	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
1.	Книга/учебник	1	10			10
7.	Пленарно предавање на стручен собир	1	2			2
10.	Член на уредувачки одбор во стручно списание	1	0,5			0,5
18.	Изготвување на извештаи од анализи	1	0,1			0,1
	ВКУПНО					12,6
	ВКУПНО БОДОВИ ОД СИТЕ ОБЛАСТИ					176,6

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА 1 (ЕДЕН) НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА ЗА НАСТАВНО-
НАУЧНАТА ОБЛАСТ 60916 ТРАДИЦИОНАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ НА МУЗИЧКА
АКАДЕМИЈА ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Со Одлука бр. 1402-51/11 од 24.2.2021 година донесена на 74. седница на Наставно-научниот совет на Музичката академија, одржана на 24.2.2021 година, определени сме за членови на Рецензентска комисија за избор на 1 (еден) наставник во сите звања за наставно-научната област 60916 традиционални инструменти, Музичката академија при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, во состав:

1. м-р Марјан Јанкоски, редовен професор од наставно-научните области музичка педагогија и народни инструменти, вработен на Музичката академија при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, претседател;
2. д-р Илчо Јованов, редовен професор од наставно-научните области теорија на музиката и видови на инструменти – етно хармоника, вработен на Музичката академија при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, член;
3. д-р Родна Величковска, научен советник од наставно-научната област етномузикологија, вработена во Институтот за фолклор „Марко Цепенков“ во Скопје при УКИМ, Скопје, член.

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Слободен печат“ и „Коха“ на ден 4.2.2021 година и во предвидениот рок се пријави кандидатот м-р Горанчо Ангелов, вонреден професор на Музичката академија при Универзитетот „Гоце Делчев“ од Штип.

Врз основа на приложената документација од кандидатот, Рецензентската комисија констатираше дека се доставени сите потребни документи, согласно со објавениот Конкурс, и чест ни е на Наставно-научниот и уметнички совет на Музичката академија при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Кандидатот **м-р Горанчо Ангелов** е роден во 1973 година во Штип каде го завршува своето средно образование во Средното музичко училиште во Штип во 1992 г. Дипломира на Факултетот за музичка уметност во Скопје во 1999 г. на отсекот Музичка теорија и педагогија здобивајќи се со стручен назив: музичар теоретичар – педагог и изведувач на народни инструменти. Магистерските студии ги започнува во 2008 година на Државниот универзитет во Тетово, Факултет за уметности каде што во 2010 година ја брани својата магистерска теза со наслов „Музичкиот инструмент кџмане во Македонија“ стекнувајќи се со научна титула магистер по етномузикологија. Во 2013 година се запишува на докторски студии по етномузикологија на Институтот за етнологија и фолклористика со етнографски музеј, Катедра за етномузикологија и етнокорееологија во Софија, Р. Бугарија. Во јануари 2021 година успешно ја брани својата докторска дисертација со наслов „Зурлациската традиција во Република Македонија“. Горанчо Ангелов по дипломирањето работи во Ансамблот за народни игри и песни „Танец“, како инструменталист на гајда и кавал (1999-2000). Во 2000 година во Средното музичко училиште во Штип го воведува предметот Народни инструменти каде што предава до 2012 г. Во периодот од 2007 до 2011 година Ангелов е вклучен во наставата на Музичката академија при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип како стручњак од пракса по изборните предмети Традиционални инструменти и Оркестар на традиционални инструменти на Одделот за етнокорееологија. Од 2011 година Ангелов е избран во доцент по традиционални инструменти на Музичката академија, а од 2012 година е вработен на Универзитетот „Гоце Делчев“, на Музичката академија, како доцент. Во август 2016 г. Горанчо Ангелов е избран во звање вонреден професор. М-р

Горанчо Ангелов е истакнат инструменталист на традиционални инструменти и активен теренски истражувач на вокален и инструментален фолклор. Член е на жири-комисија на фестивали за изворен фолклор, а учествува и во изработката на елаборати за валоризација на фолклорното добро, ангажиран од страна на Јавната научна установа Институт за фолклор „Марко Цепенков“ – Скопје. Ангелов неколку години е предавач на семинарот за иворни народни инструменти и песни, семинар во рамките на Фестивалот за народни инструменти и песни „Пеце Атанасовски“ кој се одржува во општина Долнени и Прилеп.

Критериумите за избор во сите звање наведени во Конкурсот беа следниве:

Кандидатот треба да има завршено високо образование од втор степен за наставно-уметничките области, како и да ги исполнува останатите услови наведени во членот 127 од Законот за високо образование и Правилникот за единствените критериуми и постапка за избор во наставни, наставно-научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Потребните документи за кандидатура за избор, наведени според Конкурсот беа следниве:

- Пријава: има
- Диплома за завршено соодветно образование, одбранет магистерски труд: има
- Уверение за положени испити на прв и втор циклус на студии: има
- Уверение за одбранета докторска дисертација: има
- Кратка биографија: има
- Список на објавени научни и стручни трудови: има
- Примерок од објавените трудови: има
- Потврда дека се служи со еден од светските јазици: има
- Уверение за државјанство: има.

Законски услови кои треба да ги исполнува кандидатот за избор во звање редовен професор

1. Кандидатот Горанчо Ангелов е избран во звање вонреден професор за наставно-научна уметничка област 60916 *традиционални инструменти* на Музичката академија на 20 август 2016 година.
2. Остварен просечен успех од најмалку осум на студиите од втор циклус (постдипломски студии ги завршува со просек 9,33).
3. Кандидатот м-р Горанчо Ангелов треба да има остварено минимум осум целовечерни концерти.

Концертни активности:

Бр.	Изведувач	Вид на концерт	Наслов на концертот	Датум на изведба
1	Горанчо Ангелов	целовечерен концерт	Концерт на традиционална музика на „Светиниколско културно лето“	27.7.2016
2	Горанчо Ангелов	целовечерен концерт	Годишен концерт - Музичка академија	7.6.2017
3	Горанчо Ангелов	целовечерен концерт	Годишен концерт на Оркестарот на традиционални инструменти	13.6.2018
4	Горанчо Ангелов	целовечерен концерт	Концерт на традиционална музика во Демир Капија	7.2.2018
5	Горанчо Ангелов	целовечерен концерт	Целовечерен концерт во Македонска Каменица	14.3.2018
6	Горанчо Ангелов	целовечерен концерт	Новогодишен концерт на традиционална вокална и инструментална музика	18.12.2018
7	Горанчо Ангелов	целовечерен концерт	Годишен концерт на вокална и инструментална традиционална музика	21.5.2019
8	Горанчо Ангелов	целовечерен концерт	Новогодишен концерт на студентите по традиционални инструменти	28.12.2019

4. Показал способност во изведувањето на сите видови високообразовна дејност: Проф. м-р Горанчо Ангелов покажува способност во изведувањето на сите видови високообразовна дејност; успешно изведува настава на додипломските студии на Катедрата за етнокореологија и студентите на Џез одделот при Музичката академија во Штип по предметите Традиционални инструменти и Оркестар на традиционална музика.
5. Има придонес во оспособувањето на помлади наставници и соработници: Проф. м-р Горанчо Ангелов има придонес во оспособувањето на соработници и помлади наставници; дипломираните студенти веќе работат како етнокореолози во институции кои се занимаваат со традиционална игра и музика.
6. Има издаден универзитетски учебник или стручна книга или монографија или ЦД или ДВД: Проф. м-р Горанчо Ангелов има издадено авторско ЦД со наслов: *Ехо од минатото - Музика изведена на гајда*, издавачка куќа ИНТЕРМЕДИА.
7. Има преодна просечна оценка од официјалните анкети на студентите реализирани на соодветни единици на Универзитетот: Проф. м-р Горанчо Ангелов има преодна просечна оценка од официјалните анкети на студентите реализирани на соодветните единици на Универзитетот.
8. Има остварено минимум поени кои се однесуваат на целокупната актива на лицето: (НО)=40; (НИ)=45; (САОР)=15 или вкупно 100 поена: Проф. м-р Горанчо Ангелов има остварено минимум поени од севкупните активности (НО)=40; (НИ)=79,5; (САОР) = 17 или вкупно 136,5 поени.

Наставно - образовна дејност

Кандидатот како долгогодишен изведувач на традиционални инструменти и изграден уметник е ангажиран како стручњак од пракса во периодот 2007-2011, како доцент во периодот 19.8.2011-19.8.2016 и како вонреден професор во периодот 20.8.2016-20.8.2021 г.

Кандидатот покажува високо стручно ниво во реализацијата на наставата се стреми кон применување на нови инвентивни методи кои се темелат на досегашното стручно и уметничко искуство. Во периодот од изборот во вонреден професор во 2016 до 2020 година, студентите од класата по традиционални инструменти на проф. м-р Горанчо Ангелов одржале повеќе целовечерни концерти како дел од тековните активности од наставно-образовната дејност.

Научноистражувачка дејност и стручно-уметнички активности

Од септември 2016 година до декември 2020 година проф. м-р Горанчо Ангелов изведува 13 концерти во признати сали, учествува на меѓународни научни конференции во земјава и во странство и објавува 11 научни трудови во домашни и странски изданија.

Концертни активности:

- (2016) Годишен концерт на студентите по етнокореологија и џез студии 2016 год. (<https://eprints.ugd.edu.mk/17383/>)
- (2016) Новогодишен концерт на Катедра за етнокореологија и Џез студии 2016 (<http://eprints.ugd.edu.mk/17323/>)
- (2016) Концерт на традиционална музика на „Светиниколско културно лето 2016“ (<http://eprints.ugd.edu.mk/17297/>)
- (2017) Годишен концерт 2017 Музичка академија, проф. Горанчо Ангелов (<http://eprints.ugd.edu.mk/19454/>)
- (2017) Новогодишен концерт на традиционални инструменти (<http://eprints.ugd.edu.mk/19524/>)
- (2018) Музички настап на промоција на книга во Свети Николе (<http://eprints.ugd.edu.mk/21595/>)
- (2018) Годишен концерт на Оркестарот на традиционални инструменти 2018 (<http://eprints.ugd.edu.mk/21294/>)

- (2018) Целовечерен концерт во Македонска Каменица (<http://eprints.ugd.edu.mk/21293/>)
- (2018) Новогодишен концерт на традиционална вокална и инструментална музика (<http://eprints.ugd.edu.mk/21270/>)
- (2018) Концерт на традиционална музика во Демир Капија (<http://eprints.ugd.edu.mk/21269/>)
- (2019) Afternoon Concert Break “A recital of Classical Music and Traditional Bagpipe Melodies (<http://eprints.ugd.edu.mk/23498/>)
- (2019) Годишен концерт на вокална и инструментална традиционална музика (<http://eprints.ugd.edu.mk/23504/>)
- (2019) Новогодишен концерт на студентите по традиционални инструменти во класата на проф. м-р Горанчо Ангелов (<https://eprints.ugd.edu.mk/23496/>)

Објавени трудови:

1. **Ангелов, Горанчо** (2016) *Зурла – музички инструмент на еден етнос во Р. Македонија и Р. Бугарија*. Музика, 22, Скопје: 67-79, ISSN 1409-6579 (<https://eprints-ugd.westeurope.cloudapp.azure.com/17330/>)
2. **Angelov, Goranco** (2016) *The function of the zurla players in the pelivan wrestling, in some parts of the Republic of Macedonia*. In: Music and dance in Soutwestern Europe: New scopes of research and action. Faculty of Music, Belgrade, 99-106, ISBN 978-86-88619-71-4 (<https://eprints-ugd.westeurope.cloudapp.azure.com/17332/>)
3. **Angelov, Goranco** (2016) *Traditional musical instruments used in strengthening the national identity of the Macedonian people since 1989*. In: Fifth Symposium of the ICTM Study Group on Music and Dance in Southeastern Europe, Myth, Ritual, Post-1989, Audiovisual Ethnographies 2-8 May 2016, Blagoevgrad, Bulgaria. Sout-West University “Neofit Rilski, Blagoevgrad, Blagoevgrad: 215-221, ISBN 978-954-00-0123-4 (<https://eprints.ugd.edu.mk/27929/>)
4. **Ангелов, Горанчо** (2016) *Балканската етноорганологија и нејзиниот придонес во истражувањето на музичкиот инструмент зурла*. Македонски фолклор, 71, Година XXXVIII, Институт за фолклор Марко Цепенков - Скопје, Скопје: 303-316, ISSN 0542-2108 (<https://eprints.ugd.edu.mk/27928/>)
5. **Ангелов, Горанчо** (2017) *Ангеле Маркоски од Брвеница – изработувач и инструменталист на кавал*. Традицијата како инспирација, Музичко-научна манифестација „Струшка музичка есен“, Сојуз на композитори на Македонија (СОКОМ), Скопје: 154-165, ISBN 978-9989-801-18-1 (<https://eprints-ugd.westeurope.cloudapp.azure.com/19551/>)
6. **Ангелов, Горанчо** (2017) *Фестивалот и семинарот за изворни народни музички инструменти и песни „Пеце Атанасовски“ како афирматори на музичката фолклорна традиција*. Годишен зборник, 4, Универзитет „Гоце Делчев - Штип, Музичка академија – Штип, Штип: 173-177, ISSN 1857-7296 (<https://eprints-ugd.westeurope.cloudapp.azure.com/19561/>)
7. **Ангелов, Горанчо** (2017) *Материјали за изработка на традиционалниот музички инструмент зурла-зурна во Р.Македонија и Р. Бугарија*. In: Проекции на културните традиции: Бугарија - Македонија. Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“ - Софија, pp. 243-254. ISBN 978-954-322-884-3 (<https://eprints-ugd.westeurope.cloudapp.azure.com/19552/>)
8. **Ангелов, Горанчо** (2017) *Зурлата во Р. Македонија во публикации од странски истражувачи*. Македонско етнолошко друштво, Етнолог, 18, Скопје: 180-187, ISSN 1409-6404 (<https://eprints.ugd.edu.mk/27926/>)
9. **Ангелов, Горанчо** (2018) *Зурлата и сродните инструменти на неа – на Балканот*.

Македонски фолклор, Институт за фолклор „Марко Цепенков“ – Скопје, Скопје: 153-159, ISSN 0542-2108 (<https://eprints-ugd.westeurope.cloudapp.azure.com/21589/>)

10. **Ангелов, Горанчо** (2018) *Духовното богатство на Ромите зурлаци и тапанци - преданија и лични доживувања*. Ѓурѓовден/Ерделези и традиционалната култура на Ромите во Македонија и на Балканот. Институт за фолклор „Марко Цепенков“ - Скопје, 78-89, ISBN 978-9989-642-91-3 (<https://eprints-ugd.westeurope.cloudapp.azure.com/21590/>)
11. **Ангелов, Горанчо** (2019) *Фариз Хајрула – зурлација и изработувач на „каба“ зурли во Р.С. Македонија*, Годишен зборник, 5, Година 5, Универзитет „Гоце Делчев“, Музичка академија – Штип, Штип: 91-102, ISSN 1857-7296 (<https://eprints.ugd.edu.mk/27925/>)

Учество на коференции:

1. **Angelov, Gorancho** (2016) Traditional musical instruments used in strengthening the national identity of the Macedonian people since 1989 (*Традиционалните музички инструменти во функција на зајакнувањето на националниот идентитет на македонскиот народ по 1989 година*). Fifth Symposium of the ICTM Study Group on Music and Dance in Southeastern Europe, South West University „Neofit Rilski“, Blagoevgrad, Bulgaria, Music and Dance in Southeastern Europe: Myth, Ritual, Post-1989, Audiovisual Ethnographies, 2-8 May, Blagoevgrad, Bulgaria (<https://eprints.ugd.edu.mk/17352/>)
2. **Ангелов, Горанчо** (2016) Материјали за изработка на традиционалниот музички инструмент зурла-зурна во Р. Македонија и Р. Бугарија. Современи проекции на културните традиции во европска перспектива: етнолошки, фолклористички и етномузиколошки аспекти, 27 септември, Скопје (<http://eprints.ugd.edu.mk/17348/>)
3. **Ангелов, Горанчо** (2017) Ангеле Маркоски од Брвеница – изработувач и инструменталист на кавал. 41. Меѓународна музичко-научна манифестација: Струшка музичка есен 2016 „Традицијата како инспирација“. Сојузот на композиторите на Македонија - СОКОМ, 2-4 септември, Струга (<http://eprints.ugd.edu.mk/19551/>)
4. **Ангелов, Горанчо** (2017) Зурлата и сродните инструменти на неа на Балканот. In: „Традиција и современост во фолклорот на балканските народи“, ЈНУ Институт за фолклор „Марко Цепенков“ – Скопје XIX Меѓународен симпозиум за балкански фолклор, Хотел „Континентал“, 24 и 25 ноември, Скопје, Р. Македонија (<https://eprints.ugd.edu.mk/19457/>)
5. **Ангелов, Горанчо** (2017) Зурлата во Р. Македонија во публикации од странски истражувачи. In: Ретроспективи и перспективи на македонската фолклористика и етнологија, 12 окт. 2017, Скопје (<http://eprints.ugd.edu.mk/19525/>)
6. **Ангелов, Горанчо** (2017) Фариз Хајрула – зурлација и изработувач на „каба“ зурли во Р. Македонија, Меѓународна музичко-научна манифестација „Струшка музичка есен“, 8-10 септември, Струга (<https://eprints.ugd.edu.mk/27932/>)
7. **Ангелов, Горанчо** (2018) Музичките инструменти во научните публикации на д-р Александар Линин. Музичко-научна манифестација „Струшка музичка есен“, Музиката помеѓу творецот и публиката, 21-23 септември, Струга (<http://eprints.ugd.edu.mk/21596/>)
8. **Ангелов, Горанчо** (2018) Духовното богатство на Ромите зурлаци - преданија и лични доживувања. Меѓународен научен симпозиум, „Ѓурѓовден/Ерделези и традиционалната култура на Ромите во Р.С. Македонија и на Балканот“ 50 години од истражувањата на Елзи Иванчиќ Дуин на Ромите во Р.С. Македонија, Институт за фолклор „Марко Цепенков“ – Скопје, 11 април, Хотел „Континентал“ – Скопје (<https://eprints.ugd.edu.mk/21597/>)

9. **Ангелов, Горанчо** (2019) Мултикултуризмот во Р.С. Македонија манифестиран преку инструментот зурла и зурлациската музика. Етнолошки и фолклористички аспекти на мултикултурализмот и интеркултурализмот на македонското општество, 26-27 септември, Хотел „Кратис“ – Кратово (<http://eprints.ugd.edu.mk/23506/>)
10. **Ангелов, Горанчо** (2019) „Изработувачот на тамбури и реставратор на музички инструменти Томислав Петров од Штип и неговата улога во продолжувањето на инструменталната традиција“. XX Меѓународен симпозиум за балкански фолклор „Фолклористика: предизвици и перспективи“, ЈНУ Институт за фолклор „Марко Цепенков“ – Скопје, 22-23 ноември, Хотел „Континентал“ – Скопје (<https://eprints.ugd.edu.mk/23507/>)

Раководител на семинар:

- Предавач по народни инструменти на Семинар за изворни народни инструменти и песни се одржува во рамките на Фестивалот за народни инструменти и песни „Пеце Атанасовски“ кој се одржува во Општина Долнени и Прилеп (2016) (<https://eprints.ugd.edu.mk/17325/>)
- Предавач по народни инструменти на Семинар за изворни народни инструменти и песни се одржува во рамките на Фестивалот за народни инструменти и песни „Пеце Атанасовски“ кој се одржува во Општина Долнени и Прилеп (2017) (<https://eprints.ugd.edu.mk/19557/>).

Уредник на зборник на трудови:

1. Зборник на трудови на Музичка академија (2017) (<https://eprints-ugd.westeurope.cloudapp.azure.com/19561/>)
- Зборник на трудови на Музичка академија (2018) (<https://eprints.ugd.edu.mk/27925/>)

Теренски истражувања:

1. **Ангелов, Горанчо** (2017) *Теренско истражување во Р. Бугарија, с. Каврикирово* (<https://eprints.ugd.edu.mk/19611/>)
2. **Ангелов, Горанчо** (2017) Теренско истражување, пеливански борби во село Чалакли (<https://eprints.ugd.edu.mk/19626/>)
3. **Ангелов, Горанчо** (2019) *Теренско истражување во Р. Албанија* (<https://eprints.ugd.edu.mk/23701/>)
4. **Ангелов, Горанчо** (2019) Теренско истражување во Злетово (<https://eprints.ugd.edu.mk/23725/>)
5. **Ангелов, Горанчо** (2019) Теренско истражување во општина Лозово за време на одржување на пеливански борби придружени од зурли и тапан (<https://eprints.ugd.edu.mk/23688/>)
6. **Ангелов, Горанчо** (2019) *Теренско истражување во село Брвеница*
7. **Ангелов, Горанчо** (2020) Теренско истражување во Р. Бугарија, Благоевград (<https://eprints.ugd.edu.mk/27798/>)
8. **Ангелов, Горанчо** (2020) Теренско истражување во Р. Бугарија, Благоевград (<https://eprints.ugd.edu.mk/27798/>)
9. **Ангелов, Горанчо** (2020) Теренско истражување во Штип поврзано со изработување на тамбури (<https://eprints.ugd.edu.mk/27799/>)

Учество во проекти:

- (2017) *Традиционалната музичка култура во градот Штип од крајот на XIX и почетокот на XX век* (<http://eprints.ugd.edu.mk/17927/>)

Издадено ЦД:

Ангелов, Горанчо (2020) Ехо од минатото - Музика изведена на гајда, издавачка куќа ИНТЕРМЕДИА (<https://eprints-ugd.westeurope.cloudapp.azure.com/27725/>)

Стручно-апликативна и организациско-развојна дејност

Во периодот од 2016 до 2021 година проф. Горанчо Ангелов активно е вклучен во повеќе факултетски органи и тела каде што значајно придонесува во развојот и прогресот на Универзитетот и музичката академија. Член е на Одборот за соработка и доверба со јавноста на Музичка академија; претседател на Одборот за соработка и доверба со јавноста на Музичка академија. Ангелов учествува во научен проект со колеги од Музичката академија. Во овој период издава аудио компакт диск под наслов: Ехо од минатото - Музика изведена на гајда (издавачка куќа ИНТЕРМЕДИА).

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Согласно со Законот за високо образование и Правилникот за единствените критериуми за избор во наставни, наставно-научни и наставно-стручни звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, Рецензентската комисија го донесе следниот заклучок и предлог:

Врз основа на доставената документација и наведените активности на кандидатот, Комисијата констатираше дека вонреден професор м-р Горанчо Ангелов ги има остварено потребните поени кои се однесуваат на наставно-образовната дејност, научноистражувачката дејност и стручно-уметничките активности, стручно-апликативната и организациско-развојната дејност или вкупно 136,5 поени ($НО+НИ+САОР=40+79,5+17=136,5$) од неопходниот минимум од 100 поени. Преку анализата и оценката на сите наведени постигнувања во периодот од април 2016 година до денес м-р Горанчо Ангелов остварува континуиран развој и постигнува значајни резултати во неговите наставни области.

Имајќи ја предвид наведената аргументација, чест ни е, како членови на Рецензентската комисија, да му предложиме на Наставно-научниот и уметнички совет на Музичката академија да го избере кандидатот м-р Горанчо Ангелов во наставно-научното звање редовен професор за наставно-научната уметничка област традиционални инструменти (60916) на Музичката академија при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип и одлуката да ја достави до Универзитетскиот сенат за потврдување на изборот на м-р Горанчо Ангелов во звање редовен професор за наставно-научната уметничка област традиционални инструменти (60916) на Музичката академија при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

М-р Марјан Јанкоски, редовен професор, претседател, с.р.

Д-р Илчо Јованов, редовен професор, член, с.р.

Д-р Родна Величковска, научен советник, член, с.р.

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ

Ред. бр.	НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	Поени	
		во земјава	во странство
1	Избран во звање вонреден професор	40	/
	ВКУПНО	40	

Ред. бр.	НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ И СТРУЧНО-УМЕТНИЧКИ АКТИВНОСТИ	Поени	
		во земјава	во странство
5	Труд со оригинални научни резултати, објавени во зборник од трудови на научен собир	8x1=8	3x2=6
6	Музички настап на официјален концерт	13x3=39	/
9	Учество на научен собир со реферат (постер/ усно), концерт во земјава и во странство	9x1=9	1x1,5=1,5
10	Одбранета докторска работа	/	1x8=8
11	Одбранета магистерска работа	1x4=4	/
16	Уредник на зборник на трудови	2x2=4	/
	ВКУПНО	79,5	

Ред. бр.	СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ И ОРГАНИЗАЦИСКО-РАЗВОЈНА ДЕЈНОСТ	Поени	
		во земјава	во странство
1	Книга / ЦД (издаден компакт диск)	1x10=10	/
13	Учесник во научен проект (максимум во три проекти)	1x5=5	/
28	Член на факултетски орган, комисија	1x2=2	
	ВКУПНО	17	
	ВКУПНО БОДОВИ ОД СИТЕ ОБЛАСТИ	136,5	

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА ЗА НАСТАВНО-НАУЧНИТЕ
ОБЛАСТИ ХОТЕЛИЕРСТВО И ОРГАНИЗАЦИЈА НА УГОСТИТЕЛСТВО
НА ФАКУЛТЕТ ЗА ТУРИЗАМ И БИЗНИС ЛОГИСТИКА
ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Со Одлука бр. 2102-98/4 од 2.4.2021 година донесена на 243. седница на Наставно-научниот совет на Факултет за туризам и бизнис логистика, одржана на 2.4.2021 година, определени сме за членови на Рецензентска комисија за избор на наставник во сите звања за наставно-научните области *хотелиерство (51401)* и *организација на угостителство (51400)* на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Слободен печат“ и „Коха“ на 19.3.2021 година и во предвидениот рок се пријави д-р Цветанка Ристова-Магловска, асистент-докторанд на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип.

Врз основа на приложената документација од кандидатите, чест ни е на Наставно-научниот совет на Факултет за туризам и бизнис логистика да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Кандидатката д-р **Цветанка Ристова Магловска** е родена на 17 април 1990 година во Гевгелија. Основното образование го завршува во Гевгелија. Средно образование со одличен успех го завршува во 2008 година во СОУ „Јосиф Јосифовски“ во Гевгелија на насоката Хотелски туристички техничар. Во учебната 2008/2009 година се запишува на насоката Туризам на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип. Студиите ги завршува во 2011 година со просек од 9,29 и се стекнува со диплома со стручен назив дипломиран менаџер по туризам.

Во учебната 2011/2012 година се запишува на постдипломски студии, насока Меѓународен туризам и ги продолжува студиите на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип. На 23 март 2015 година успешно ги завршува магистерските студии, со просек 9,75 и со одбрана на магистерскиот труд на тема *„Хотелиерството во функција на зголемување на туристичкиот промет од транзитни туристи“* се стекнува со звање магистер по меѓународен туризам.

Од учебната 2017/2018 година е студент на докторски студии на Факултетот за туризам и бизнис логистика на насоката Туризам и угостителство. На ден 12 февруари 2021 година успешно го одбранува докторскиот труд под наслов *„Дигитализација во хотелиерството: Примена на big data во хотелското гостинско искуство“* и се стекнува со звање доктор на науки по туризам и угостителство. Докторските студии ги завршува со просечна оценка 10,00.

Од октомври 2013 година до април 2015 година работи како волонтер во студентската служба на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип и како волонтер по стручни предмети на Катедрата за туризам, а во 2017 година до денес е вработена како асистент-докторанд на истата институција.

Општи услови за избор:

1. Просечен успех: додипломски студии 9,29, постдипломски студии 9,75;
2. Научен степен: Доктор на науки по туризам и угостителство;
3. Објавени научни трудови во референтна научна публикација (најмалку 4): Кандидатката д-р Цветанка Ристова Магловска има објавено повеќе научни трудови во референтна научна публикација согласно со ЗВО во последните 5 (пет) години пред објавувањето на огласот за избор;

Бр.	Автор	Наслов на трудот	Списание	Години на излекување на списанието
1,	Ristova Maglovska, C.	What do hotel guests really want? An analysis of online reviews using text mining (2020)	Hotel and Tourism Management, 8(1), pp. 37-48. ISSN 2620-0279 EBSCO	8
2,	Ristova Maglovska, C.	Digitalization in hospitality: Big data, trend that transformed the hotel industry (2020)	International Scientific Journal CENTRUM, 12, pp. 49-63. ISSN 1857-8640 GIF: 0,398	8
3,	Ristova Maglovska, C.	Sports event tourism - an evolving business opportunity for the hotel industry (2020)	Activities in Physical Education and Sport, 10(1-2), pp. 6-9. ISSN 1857-7687 EBSCO	10
4,	Ristova, C.	Consumer behavior in the process of consumer decision process in social media in hospitality (2019)	Czech Hospitality and Tourism Papers, 15(32), pp. 29-41. ISSN 2571-0389 EBSCO	11
5,	Ristova, C.	House always wins: Economic growth and development of Macau's hotel casino industry (2019)	Economic Development, Journal of the Institute of Economics - Skopje, 21(1-2), pp. 136-149. ISSN 1857-7741 EBSCO	22
6,	Ristova, C., & Angelkova Petkova, T.	Social media: new tool for promoting hospitality facilities in the tourist destination (2018)	Knowledge – International Journal, 26(1), pp. 123-128. ISSN 1857-923X EBSCO	12

4. Потврда за познавање на најмалку еден странски јазик: Потврда за познавање на англиски јазик (Cambridge Certificate B1) издадена од Британски совет;
5. Способност за изведување на високообразовна дејност: Кандидатката д-р Цветанка Ристова-Магловска покажува способноста за изведување на високообразовна дејност со одлуките за ангажирање на наставници и соработници на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Кандидатката учествува во изведување на наставата со одржување на вежби по повеќе предмети на Факултетот за туризам и бизнис логистика.

Посебни услови:

- Учество во научноистражувачки проекти, односно значајни достигнувања во примената на научноистражувачките резултати: Кандидатката д-р Цветанка Ристова Магловска има учествувано во научноистражувачки проекти, Erasmus+ проекти, како и проект кој ќе придонесе кон развој на стратегија од областа на туризмот.
- 1. Учество во работилници за изработка на „Програма за развој на Југоисточен плански регион 2020-2024“ како дел од проектот „Одржлив и инклузивен рамномерен регионален развој“, кој се спроведува со поддршка на швајцарската Агенција за развој и соработка во РС Македонија.
- 2. Одговорно лице/организатор од Факултет за туризам и бизнис логистика при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип на работилница „Ден на старт an бизниси“ во соработка со Центарот за климатски промени во Гевгелија во рамките на проектот „Зголемување на иновативниот бизнис во море, животна средина, земјоделие и ИТ во прекуграничниот регион“, финансиран од ЕУ преку Програмата за прекугранична соработка Македонија – Грција.
- 3. Учество во работилници и семинари во 2 (два) Erasmus+ проекти: *Sustainable Entrepreneurship: Sailing to Success* во Данска (17.11 – 25.11.2019 г.) и *Mountain spirit – Strategic EVS for Nature Conservation* во Бугарија (24.05 – 30.05.2018 г.).
- 4. Magdinceva Sopova, M., Dimitrov, N., Apostolov, M., Filiposki, O., Shutarov, V., **Ristova Maglovска, С.**, Miceva, M., Kalenikov, A., Boshnakov, M., Minova Iceva, P., Georgiev, B., & Ardzanliev, T. (2019). *Стратегија за развој на туризмот во Општина Гевгелија (2019-2024)*. Општина Гевгелија.
- Рецензиран учебник, скрипта и практикум или авторско ЦД: Кандидатката д-р Цветанка Ристова е автор на 1 (една) позитивно рецензирана скрипта и 1 (еден) позитивно рецензиран практикум.
- 1. **Ristova Maglovска, С.**, & Angelkova Petkova, T. (2020). *Казино туризам и казино хотели*. ISBN 978-608-244-759-9.
- 2. **Ristova Maglovска, С.**, & Angelkova Petkova, T. (2020). *Казино туризам и казино хотели - практикум*. ISBN 978-608-244-758-2.

Наставно-образовна и научноистражувачка дејност

I. Наставно-образовна дејност

Кандидатката д-р Цветанка Ристова-Магловска уште како волонтер учествува во наставно-образовната дејност на Факултетот со помагање и асистирање во наставата на повеќе предмети од прв циклус на Факултетот за туризам и бизнис логистика. Кандидатката д-р Цветанка Ристова-Магловска се истакнува со нејзиниот коректен однос како кон студентите така и кон колегите со кои соработува. Секогаш и навремено ги исполнува зададените задолженија од наставниот процес. Од 2017 до денес, кандидатката д-р Цветанка Ристова-Магловска работи како асистент-докторанд за наставно-научната област хотелски инженеринг на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип (Одлука бр. 2102-319/5 од 21.6.2017 г.).

Кандидатката д-р Цветанка Ристова-Магловска има потврдена способност за изведување на високообразовна дејност, врз основа на одлуки за ангажирање на наставници и соработници на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип за периодот од 2017 до 2021 година за зимски и летен семестар. Како асистент-докторанд има учествувано во изведувањето на наставата со реализација на вежбите по повеќе предмети на студиските програми: Туризам, Гастрономија, исхрана и диететика и Хотелско-ресторанска на прв циклус студии на Факултетот за туризам и бизнис логистика во градовите Гевгелија, Штип и Скопје и тоа: Хотелиерство, Ресторански

менаџмент, Основи на туризам, Менаџмент во туризмот и угостителство, Информациони системи во туризам и угостителство, Современи трендови во угостителство, Казино туризам, Промотивни активности, Туристички дестинации и Менаџмент на мени.

Во наставно-образовната дејност, кандидатката д-р Цветанка Ристова-Магловска учествува и преку повеќе активности. Како асистент-докторанд во координација со професори активно организира теренска настава за студентите преку посета на туристички и други објекти, саемски манифестации и други настани, како: манифестација „Смоквијада“ во Гевгелија, посета на Негорски Бањи во Гевгелија, посета на меѓународен саем за туризам „Philoxenia“ и меѓународниот саем за хотелиерство „Hotelia“ во Солун, Р. Грција и посета на Старо Нагоричане, Пелинце, Куклица и Кратово. Од 2018 година е и координатор во организирање на традиционалната „Туристичко-гастрономска изложба на алтернативни форми за развој на туризмот“ која се одржува во Гевгелија.

Во време на изборниот период, кандидатката д-р Цветанка Ристова-Магловска во коавторство ја има публикувано следнава научна книга, учебни помагала и монографија во земјава и во странство, кои имаат научноистражувачка, но и стручно-апликативна примена:

1. Angelkova Petkova, T., Dzordzevic Milosevic, S., & **Ristova, C.** (2018). *The development of agro-tourism in the Northeastern Macedonia - From hospitality to tourist activities*. LAP - Lambert Academic Publishing, Germany. ISBN 978-613-9-85004-4. (<https://eprints-ugd.westeurope.cloudapp.azure.com/20190/>)
2. **Ristova Maglovska, C.**, & Angelkova Petkova, T. (2020). *Казино туризам и казино хотели*. ISBN 978-608-244-759-9. (<https://eprints-ugd.westeurope.cloudapp.azure.com/26744/>)
3. **Ristova Maglovska, C.**, & Angelkova Petkova, T. (2020). *Казино туризам и казино хотели - практикум*. ISBN 978-608-244-758-2. (<https://eprints-ugd.westeurope.cloudapp.azure.com/26745/>)
4. Dimitrov, N., Metodijeski, D., & **Ristova, C.** (2018). 10 години Факултет за туризам и бизнис логистика (фотомонографија). Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип. ISBN 978-608-244-582-3 (<https://eprints-ugd.westeurope.cloudapp.azure.com/21944/>)

II. Научноистражувачка дејност

Кандидатката д-р Цветанка Ристова-Магловска е автор и коавтор на поголем број научни трудови објавени во индексирани списанија, меѓународни научни списанија, трудови објавени во зборници на трудови на научни собири, учесник во научноистражувачки проекти и панелист.

Истите се достапни во репозиториумот на Универзитетот: <https://eprints-ugd.westeurope.cloudapp.azure.com/view/creators/Ristova=3ACvetanka=3A=3A.html>.

Трудови објавени во меѓународни научни списанија

5. **Ristova Maglovska, C.** (2020). Sports event tourism - an evolving business opportunity for the hotel industry. *Activities in Physical Education and Sport*, 10(1-2), 6-9. ISSN 1857-7687. (EBSCO)
- Главниот фокус на овој труд е да се утврди дали спортските настани можат да соберат позитивни резултати од хотелиерството за градот или земјата-дестинација домаќин, преку анализа на вредноста на туризмот на спортски настани и неговите предизвици и барања како брзо проширување на бизнисот ширум светот.
6. **Ristova Maglovska, C.** (2020). What do hotel guests really want? An analysis of online reviews using text mining. *Hotel and Tourism Management*, 8(1), 37-48. ISSN 2620-0279. (EBSCO)

Со веб-стружење на коментарите генерирани од гостите во хотели со пет ѕвезди во РС Македонија на Booking.com, овој труд ги истражува атрибутите што влијаат на искуството на гостите со анализа на коментарите со користење на текстуално рударство.

7. **Ristova Maglovska, C.** (2020). The environmental impact of hotels: the future is green. *SocioBrains, International scientific refereed online journal with impact factor*, 66, 245-251. ISSN 2367-5721.

Трудот го анализира концептот „зелен“ со претставување на сè повеќе чувствителни и позагрижени гости кон еколошките проблеми и еколошкиот отпечаток кој го оставаат. Како такво концептот „зелен“ веќе не е едноставно прашање на свест, туку деловна можност што хотелите не можат да ја занемарат.

8. **Ristova, C.** (2019). Consumer behavior in the process of consumer decision process in social media in hospitality. *Czech Hospitality and Tourism Papers*, 15(32), 29-41. ISSN 1801-1535. (EBSCO)

Трудот прикажува како однесувањето на гостите охрабрено од социјалните медиуми и нивната огромна моќ, постојано се менува и, следствено, нивните очекувања постојано се зголемуваат.

9. **Ristova, C.** (2019). House always wins: Economic growth and development of Macau's hotel casino industry. *Economic Development, Journal of the Institute of Economics - Skopje*, 21(1-2), 136-149. ISSN 1857-7741. (EBSCO)

Истражувањето во овој труд покажува како според податоците на Меѓународниот монетарен фонд (ММФ) Макао, град со површина од само 30 квадратни километри и население од 650 000 жители во 2018 година имал бруто домашен производ (БДП) по капитал од 122 500 УСД, што го прави Макао втор - најбогатиот град во светот, кој продолжува да забележува постојан раст во својата казино хотелска индустрија.

10. **Ristova Maglovska, C.** (2019). Digitalization in hospitality: Big data, trend that transformed the hotel industry. *International Scientific Journal CENTRUM*, 12, 49-63. ISSN 1857-8640.

Трудот објаснува како големите податоци можат да обезбедат да им обезбедат на хотелите вредни увид во искуството, преференциите и задоволството на нивните гости што понатаму може да се искористи за креирање на маркетинг кампањи и техники со цел да се зголеми ангажманот на гостите.

11. Kitanov, V., Kitanova, I., **Ristova, C.**, & Angelkova, T. (2019). Tourism and student excursions as a part of the educational system. *Knowledge – International Journal*, 34(2), 523-527. ISSN 2545-4439. (EBSCO)

Главната цел на овој труд е образовните институции да создаваат програми според принципот: Патување за да научите да патувате.

12. **Ristova, C.**, & Dimitrov, N. (2019). Digitalisation in the hospitality industry - trends that might shape the next stay of guests. *International Journal of Information, Business and Management*, 11(3), 144-154. ISSN 2218-046X. (EBSCO)

Во денешно време, како што автоматизацијата и дигитализацијата продолжуваат да се шират, трудот истражува како гостите стануваат сè поинтензивни за технологијата како одговор на ова движење, а хотелската индустрија ги прифаќа новите дигитални трендови и паметната технологија за да го направи патувањето на гостите што е можно повеќе непречено и пријатно.

13. **Ristova, C.**, & Dimitrov, N. (2019). The value of social media as digital tool in hospitality. *International Journal of Information, Business and Management*, 11(3), 155-162. ISSN 2218-046X. (EBSCO)

Овој труд покажува дека хотелите повеќе не треба да дебатираат за присуство на социјални медиуми и нивно користење како дигитална алатка, туку за тоа како да ги користат различните платформи за да го зголемат искуството за своите гости и вредноста за нивните хотели.

14. **Ristova, C., & Dimitrov, N.** (2019). Tourist valorization of the accommodation facilities on the E-75 motorway in the Republic of North Macedonia for the development of transit tourism. *International Journal of Information, Business and Management*, 11(4), 20-31. ISSN 2218-046X. (EBSCO)

Предмет на истражување во овој труд е транзитниот туризам кој како селективен вид на туризам е еден од најсилните економски објекти во туристичката понуда на РС Македонија. Фактот дека огромен број на странски туристи транзитираат низ нашата земја во одредени периоди на годишно ниво ја потврдува изјавата дека земјата има голема функција за туристички транзит. Се претпоставува дека со реализација на сите транзитни коридори Македонија ќе стане поттранзитирана во туристички аспект.

15. **Koteski, C., Dimitrov, N., Jakovlev, Z., Magdinceva Sopova, M., Josheski, D., Boskov, T., & Ristova, C.** (2019). Terms of development of tourism in the Vardar region of the Republic of Macedonia. *SocioBrains, International scientific refereed online journal with impact factor* 54, 222-231. ISSN 2367-5721.

Во овој труд се прикажани условите за развој на туризмот во регионот на Вардар во Република Македонија, туризмот во Велес, туристички атракции, културни и социјални манифестации во Велес, археолошкиот локалитет Стоби, винскиот туризам во Неготино и Демир Капија, туризмот во Свети Николе, културните и верските манифестации во регионот на Вардар во Република Македонија.

16. **Ristova, C., & Angelkova Petkova, T.** (2018). Social media: new tool for promoting hospitality facilities in the tourist destination. *Knowledge – International Journal*, 26(1), 123-128. ISSN 2545 – 4439. (EBSCO)

Трудот појаснува како социјалните медиуми денес сè повеќе се користат како средство за комуникација помеѓу поединци, а тоа со појавата на социјалните медиуми го нарушува традиционалниот модел на услуги за туристите, особено во хотелската индустрија.

17. **Ristova, C., Koteski, C., Dimitrov, N., & Jakovlev, Z.** (2018). Analysis of the possibility of developing the timesharing hotel industry in the Republic of Macedonia. *SocioBrains, International scientific refereed online journal with impact factor*, 5(52), 31-35. ISSN 2367-5721

Целта на овој труд е да се анализира историјата на развојот на индустријата “time-sharing” и да се испита влијанието што го направи во туризмот и хотелиерството. Покрај тоа, трудот овозможува преглед на можноста за развој на капацитети за “time-sharing”, како и предности и недостатоци на сопственоста на ваквите објекти, но и развој на вакви објекти во Македонија.

18. **Ristova, C., Koteski, C., Dimitrov, N., & Jakovlev, Z.** (2018). Defining the timesharing hotel industry. *SocioBrains, International scientific refereed online journal with impact factor*, 5(52), 26-30. ISSN 2367-5721.

Трудот го објаснува концептот “time-sharing” како еден од најмалку развиените аспекти на хотелското сместување кое истовремено е новина на туристичкиот пазар. Концептот и неговите карактеристики во голема мера влијаат на фактот дека тој претставува сериозен конкурент на некои од формите на класичните хотелски капацитети и деловно работење.

19. **Dimitrov, N., Ristova, C., & Angelkova Petkova, T.** (2018). Demographic profile of tourists (guests), key factor for the hotel records: the case of Gevgelija, Republic of Macedonia. *SocioBrains, International scientific refereed online journal with impact factor*, 5(52), 130-134. ISSN 2367-5721.

Во конкурентскиот свет на хотелската индустрија, во трудот е истражено како собирањето и анализата на демографските податоци може да има големо влијание за хотелот, како и за неговата репутација. И клучот за конкуренција? Податоците за гостите собрани од демографскиот профил. Ако хотелите можат да го користат она што го знаат за своите гости и да ги прилагодат неговите податоци на хотелот, покрај тоа што ќе ги

исполнат очекувањата на своите гости и ќе ги задоволат нивните потреби, хотелот ќе поттикне дополнителна вредност, како што се лојалноста кон брендот и зголемените приходи.

20. Angelkova, T., Dzordzevic Milosevic, S., & Ristova, C. (2018). Importance of agro-tourism for development of tourism in Northeastern Macedonia. *International Journal of Information, Business and Management*, 10(2), 77-83. ISSN 2076-9202, 2218-046X.

Целта на овој труд е како и на кој начин да се стимулираат и активираат селаните кои граничат со Североисточна Македонија, со цел заживување на земјата за одржлив рурален туризам. Се нагласува дека туризмот во голема мера може да го подобри животот на луѓето кои живеат во тие области.

Во изборниот период, кандидатката д-р Цветанка Ристова-Магловска има остварено 3 студиски престоја во странство:

21. Факултет за хотелски менаџмент, Врњачка Бања, Србија (1.2.2020 г. – 1.5.2020 г., Erasmus+ програма за студентски мобилности за студии преку Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип);
22. InterCollege ApS, Данска (17.11.2019 г. – 25.11.2019 г.);
23. Факултет за хотелски менаџмент, Врњачка бања, Србија (15.1.2019 г. – 23.1.2019 г.).

Кандидатката д-р Цветанка Ристова-Магловска е:

24. Технички уредник (2021) – Меѓународно научно списание “International Journal of Economics, Management and Tourism” на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип;
25. Редакциски одбор (2021) – Годишен зборник на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип.
26. Уредувачки одбор, Уредник (2021) – Годишен зборник на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип.

Воедно, кандидатката д-р Цветанка Ристова-Магловска била рецензент на 2 труда во списанијата:

27. Journal of the Polytechnic of Rijeka (ISSN Print 1848-1299 / ISSN Online 1849-1723);
28. International Journal of Hospitality & Tourism Management (ISSN Print 2640-1770 / ISSN Online 2640-1800).

Стручно-апликативна и организациско-развојна дејност

Покрај објавени трудови кои ја потврдуваат стручноста за научноистражувачка дејност, кандидатката д-р Цветанка Ристова-Магловска објавува и трудови во зборници на трудови на научни собири во земјава и во странство:

29. Sivevska, D., Popeska, B., & Ristova Maglovska, C. (2020). Интерес на студентите за вклучување во активности на отворено. In: *Трета меѓународна научна конференција „Предизвиците во туризмот и бизнис логистиката во 21 век“*, 13 ное, Штип, РС Македонија.

Целта на студијата е да се утврдат мислењата на студентите за тоа да бидат во природа и да се вежбаат во природа на отворено, како и да се идентификуваат разликите во интересот на студентите за учество во активности на отворено врз основа на нивниот пол и видот на истражувањето. Примерокот на студијата беше составен од 85 испитаници, студенти на УГД.

30. Ristova Maglovska, C., & Micevski, M. (2020). Искуствено учење како алатка за инспирирање на учениците во угостителското образование. In: *Петта меѓународна научна конференција ФИЛКО*, 8-9 окт, Штип, РС Македонија.

Трудот објаснува како културните, економските и општествените промени создадоа потреба од различни пристапи кон образованието. Па затоа од голема важност ќе биде да им се помогне на учениците да ги научат вештините што им се потребни за работните места во иднина, токму преку искусственото учење.

31. **Ristova Maglovska, C., & Dimitrov, N.** (2020). The Internet of Things in a hotel context. In: *5th International Scientific Conference TISC 2020*, 3-5 Sept 2020, Vrnjačka Banja, Serbia. (EBSCO)

Во овој труд се анализира како Интернетот на нештата (IoT) стана реалност и како поврзувањето на работите менува сè. Затоа дополнително се образложува во трудот како е важно хотелите да го искористат тоа. Оваа технологија го менува начинот на испорака на вредноста од производите и услугите, а исто така има потенцијал да го редефинира искуството на гостинот со решавање на прашања за гости во реално време и давање хипер-персонализирани препораки.

32. **Popeska, B., Sivevska, D., & Ristova, C.** (2019). Participation of University students in outdoor sports. In: *The 11th International Scientific Conference "Modern Trends of Physical Education and Sport"*, 8 Nov 2019, Sofia, Bulgaria.

Целта на оваа студија е да се утврдат навиките на студентите да бидат во природа и да вежбаат на отворено во природна средина, како и да се идентификуваат мислењата и интересите на студентите за учество во активности на отворено. Истражувањето беше спроведено врз примерок од 77 испитаници, студенти на УГД.

33. **Ristova, C., Popeska, B., & Dimitrov, N.** (2019). Possibilities for development of sport-recreational tourism of Kozuf and Plackovica Mountains. In: *The 11th International Scientific Conference "Modern Trends of Physical Education and Sport"*, 8 Nov 2019, Sofia, Bulgaria.

Предмет на овој труд е да се идентификуваат можностите за различни спортски активности на отворено и спортски туризам што можат да го понудат планините Кожуф и Плачковица. Врз основа на нашите анализи, овие две планини имаат голем потенцијал за пешачење, планински велосипедизам, скијање, параглајдерство и развој на аеро-туризам. Тие исто така обезбедуваат можности за развој на спортски туризам.

34. **Ristova Maglovska, C.** (2019). How can big data contribute to the hotel's digital marketing success? In: *11th International Conference Digital Transformation of the Economy and Society: Shaping the Future*, 19-20 Oct, Prilep, Republic of North Macedonia.

Овој труд беше спроведен главно со цел да се идентификува и сумира зошто големите податоци се важни за дигиталниот маркетинг и како иднината на дигиталниот маркетинг ќе биде втемелена во податоците. Фокусот е даден и дискутиран за како големите податоци ископуваат информации и што може хотелиерството да прави со нив. Наративен преглед беше користен каде што избрани сродни написи, извештаи и студии подоцна беа сумирани.

35. **Ristova, C., & Angelkova Petkova, T.** (2019). How are social media influencers changing the hotel industry. Can your hotel benefit from it? In: *18th International Scientific Conference - Contemporary Trends in Tourism and Hospitality "Get ready for iGeneration"*, 13 Sept 2019, Novi Sad, Serbia.

Предмет на истражување во овој труд се инфлуенсерите на социјалните медиуми, кои благодарение на платформите како Фејсбук, Твитер и Инстаграм им олеснија на хотелите да имаат за цел специфични пазари засновани на возраста, локацијата, полот и интересите. Затоа, за хотелите, користењето на инфлуенсери на социјалните медиуми овозможува можност за практика на градење односи со инфлуенсерите кои градат односи за хотелите.

36. **Ristova, C., & Angelkova Petkova, T., Micevski, M.** (2019). Virtual tourism: New frontier for the hotel industry. In: *The 2nd International Scientific Conference "Challenges of Tourism and Business Logistics in the 21st Century"*, 13 Sept 2019, Stip, Republic of North Macedonia.

Трудот образложува како хотелите може да ги вметнат најновите иновации во нивниот бизнис. Еден одличен пример е виртуелната реалност. Резервацијата на соба преку интернет обично се состои во читање осврти или прелистување на фотографии од наменетото сместување. Меѓутоа, неодамна, хотелската индустрија се „разбуди“ од придобивките од виртуелната реалност и опциите за резервација преку интернет се множат.

37. Belij, M., & Ristova, C. (2019). The role of ecotourism in management of protected areas in Serbia and North Macedonia. In: *The 2nd International Scientific Conference "Challenges of Tourism and Business Logistics in the 21st Century"*, 13 Sept 2019, Stip, Republic of North Macedonia.

Во последниве децении дојде до промена во интересот на луѓето за патувања, барајќи поголема разновидност во потребите, видовите и моделите на патување. Форма на туризам со посебен интерес, како што е екотуризмот, сега повеќе става акцент на животните и социјалните аспекти. Трудот презентира примери за добра практика на управување со заштитените подрачја на територијата на Србија и Северна Македонија, како и вклученост на локалното население преку промоција на туристичка понуда.

38. Ristova, C., & Angelkova, T. (2019). Women in the hospitality industry: Employment opportunities and challenges. In: *4rd International Scientific Conference TISC 2019*, 30 May - 1 June 2019, Vrnjačka Banja, Serbia. (EBSCO)

Целта на истражување во овој труд е главно со цел да се идентификуваат и сумираат информациите за предизвиците и можностите при вработување на жените во хотелската индустрија. Наративен преглед беше користен каде што избрани сродни написи, извештаи и студии, беа споредувани и сумирани.

39. Ristova, C. (2019). Анализа на предностите и можностите од учењето на далечина во образованието на туризмот и хотелиерството. In: *Четврта меѓународна научна конференција ФИЛКО*, 23-25 May 2019, Voronezh, Russia.

Овој труд има за цел да го анализира учењето на далечина во контекст на сегашните предизвици и можности, притоа постоејќи голема веројатност да постане суштински дел од образовниот систем во туризмот и хотелиерството. Со оглед на тоа што туристичката и хотелската индустрија се високо растечка индустрија, која притоа е и високо конкурентна, учењето на далечина можеби има најголемо влијание, бидејќи ги задоволува потребите во однос на флексибилност, недостаток од географска бариера, конкурентна цена/вредност наспроти можноста за стекнување на вештини што се потребни за успешна кариера во туристичката и хотелската индустрија – без обврзаноста од студирање со полно време.

40. Ristova, C. (2019). Дали навистина виртуелната и аугментираната реалност имаат место во хотелскиот маркетинг? In: *Шести стручен симпозиум „Менаџментот и современите практики“*, 17 мај, Скопје, РС Македонија.

Целта на овој истражувачки труд е да ги истакне најдобрите технологии во хотелиерството во однос на виртуелната и аугментираната реалност и појасни нивната маркетиншка предност во поставување на хотелот поблиско до очите на гостите.

41. Ristova, C. (2019). Иновативно хотелиерство: начини на кои big data анализата се користи за создавање персонализирано искуство и зголемување на профитот. In: *Шести стручен симпозиум „Менаџментот и современите практики“*, 17 мај, Скопје, РС Македонија.

Во овој труд наративен преглед е направен од избрани поврзани статии, извештаи и студии кои се сумирани и укажуваат на предностите од дигиталниот тренд big data во хотелската индустрија.

42. Popeska, B., Ristova, C., Dimitrov, N., & Barbareev, K. (2018). Activity of students on weekly level - conditions and perspectives in the Republic of Macedonia with possibilities to promote sport tourism at university level. In: *The 10th International Scientific Conference "Modern Trends of Physical Education and Sport"*, 9 Nov 2018, Sofia, Bulgaria.

Целта на овој труд е да се утврди неделното ниво на физичка активност на студентите на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, нивниот интерес за активности на отворено и во овој поглед да ја истражат и сугерираат можноста за универзитетско ниво на спортски туризам. Истражувањето е реализирано на примерок од 200 студенти.

43. Dimitrov, N., Popeska, B., & Ristova, C. (2018). Functional characteristics of the mountains of the Republic of Macedonia for recreation, mountaineering, sports and active leisure. In: *The 10th International Scientific Conference "Modern Trends of Physical Education and Sport"*, 9 Nov 2018, Sofia, Bulgaria.

Трудот разработува неколку класификации на планините во Македонија врз основа на различни критериуми, како и на можности што ги нудат од аспект на развој на спортот, рекреацијата и туризмот.

44. Ristova, C., & Maglovski, A. (2018). Transforming hospitality in the digital era, factor for competitiveness in the tourist destination. In: *The 7th International Congress HOTELPLAN 2018*, 2-3 Nov 2018, Belgrade, Serbia.

Хотелската индустрија отсекогаш работела на збогатување на искуството на гостите, па затоа во моментов, трудот појаснува дека хотелиерите треба да одлучат, дали ќе ги прифатат дигиталните технологии и ќе останат конкурентни на пазарот, или ќе останат задоволни од моменталната позиција и ќе останат зад другите.

45. Ristova, C., Angelkova Petkova, T. (2018). Hotel Development of Cultural Tourism Elements - The case of Vevcani. In: *Forth International Scientific Conference SITCON 2018*, 12 Oct 2018, Belgrade, Serbia.

Една од најголемите атракции што ги мотивирала туристите да патуваат отсекогаш била изложеноста на различните компоненти на друга култура во различна земја. Затоа, сега, дестинацијата што може да обезбеди комбинација на историски споменици, артефакти, традиции, обичаи, религии, легенди, музика и храна може да се спомене како културна дестинација. Трудот го претставува селото Вевчани во Македонија, како предмет на истражување на оваа тема.

46. Miceva, M., & Ristova, C. (2018). Rethinking education - Shaping the youth's as the leaders of the future in the hospitality business sector. In: *5th International Student Congress 2018 "Investing in Youth for a Sustainable Future"*, 4-5 Oct 2018, Skopje, Macedonia.

Трудот образложува како со можност за хотелската индустрија динамично да се прилагоди на пазарот, но сепак да стои стабилно на скалата на економијата, образованието во туризмот треба да се прилагоди за да се потврди фактот дека хотелската индустрија е еден од најбрзо растечките обезбедувачи на работа на младите, подготвувајќи ги да одговорат на барања на индустријата.

47. Ristova, C., & Angelkova Petkova, T. (2018). Social media as tool for promotion of the tourist destination. In: *3rd International Scientific Conference TISC 2018*, 31 May - 2 June 2018, Vrnjačka Banja, Serbia. (EBSCO)

Трудот дискутира за елементите на социјалните медиуми кои ќе играат голема улога во мешавината на туристичкиот маркетинг во следните години. Имајќи предвид дека употребата на социјалните медиуми продолжува да расте и да се развива, истата треба да се насочи подобро кон разбирањето на улогата на социјалните медиуми во одлуките и изборите на туристите при посета на одредена туристичка дестинација, а во исто време треба да им се пристапи на начин на кој туристичката дестинација може да ги промовира своите производи и услуги.

48. Angelkova Petkova, T., Ristova, C., & Prodanov, G. (2018). Opportunities for development of the wine tourism in Tikvesh region, R. Macedonia - on the way to the wine. In: *Seventh International Conference Tourism and Business TB - 2018*, 29 June-02 July 2018, Varna, Bulgaria.

Во овој труд се презентираат потенцијалите за развој на туризмот во Тиквешкиот регион во Македонија. Посебно внимание ќе се посвети на можностите за развој на

винскиот туризам, како и начините на кои локалната самоуправа и целата локална заедница можат да бидат вклучени во развојот на оваа гранка.

49. Angelkova Petkova, T., **Ristova, C.**, & Dzordzevic Milosevic, S. (2017). Online booking: benefits and advantages. In *The 1st International Scientific Conference "Challenges of Tourism and Business Logistics in the 21st Century"*, 24-25 Oct 2017, Stip, Republic of North Macedonia.

Во овој се анализира внимание на онлајн резервациите и нивната заспатеност, а од добиените резултати од истражувањето јасно може да се заклучи дека овој вид резервација привлече значително внимание во последните неколку години. Истражувањето е спроведено врз населението во Гевгелија за тоа како ги гледаат придобивките од овој вид резервации и колку често тие ги практикуваат во своите планирани одмори.

Кандидатката д-р Цветанка Ристова-Магловска е:

50. Панел-говорник на тема "Spa through the lens of heritage in Macedonia" на 10th CEI Regional Forum for Health, Wellness & Spa Industry, 22.10.2019 – Белград, Р. Србија.
51. Панел и пленарен говорник во Сесија 8 (Туризам) на Меѓународната конференција за регионален развој во Југоисточниот регион, Центар за развој на Југоисточен плански регион, 6.6.2019 – 7.6.2019 – Струмица, РС Македонија.

За време на изборниот период, кандидатката д-р Цветанка Ристова-Магловска учествувала во проект за изработка на стратегија за развој на туризмот во Општина Гевгелија:

52. Учесник во изработка на Стратегија за развој на туризмот во Општина Гевгелија под наслов „Стратегија за развој на туризмот во Општина Гевгелија (2019-2024)“. 2018-2020. Општина Гевгелија.

Кандидатката д-р Цветанка Ристова-Магловска е член на повеќе факултетски органи и комисии, и тоа:

53. Член на комисија за запишување на нови студенти во прва година на прв циклус универзитетски студии на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип (Одлуки бр. 2102-174/5 од 5.6.2019 г. и бр. 2102-246/8 од 30.5.2018 г.);
54. Член во изборна комисија за спроведување на избори за Факултетско студентско собрание на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип (Одлука бр. 2103-322/1 од 4.11.2019 г.);
55. Член во комисија за проверка на студентско досие на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип (Одлука бр. 2102-424/30 од 24.10.2018 г.).

Кандидатката д-р Цветанка Ристова-Магловска е член на неколку програмски, организациски и научни одбори на научно-стручни конференции:

56. Програмски комитет (2020) – Меѓународна научна конференција „Предизвиците на туризмот и бизнис логистиката во 21 век“ организирана од Факултет за туризам и бизнис логистика при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип;
57. Организациски комитет (2020, 2019, 2017) - Меѓународна научна конференција „Предизвиците на туризмот и бизнис логистиката во 21 век“ организирана од Факултет за туризам и бизнис логистика при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип;
58. Научен одбор (2021, 2020, 2019, 2018) – Меѓународна научна конференција „Туризмот во функција на развој на Република Србија“ организирана од Факултет за хотелски менаџмент и туризам, Врњачка Бања, Р. Србија.

Покрај објавените научноистражувачки и стручни трудови, кандидатката д-р Цветанка Ристова-Магловска поседува сертификати за успешно завршени обуки, тренинзи и семинари:

- Youthpass – Mobility of Youth Workers за учество во проект за мобилност за учење “Sustainable Entrepreneurship: Sailing to Success” организиран од InterCollege ApS, 17.11-25.11.2019 г. во Данска.
- Сертификат за успешно завршена школа “Danube Spring School of Cultural Heritage” организирана од Danube Area Research Center, 09.06-14.06.2019 г. во Нови Сад, Р. Србија.
- Сертификат за активно учество и успешно завршена „Обука за MS Office“ организирана од Фондација за локален развој и развој на информатички технологии, 2.4-4.4.2015 г. во Гевгелија, РС Македонија.
- Сертификат за активно учество и успешно завршена „Обука за Веб дизајн“ организирана од Фондација за локален развој и развој на информатички технологии, 28.3-29.3.2015 г. во Гевгелија, РС Македонија.
- Сертификат за стекнување на вештини од областа на маркетингот издадена од The California Resort, 1.3-30.4.2008 г., во Гевгелија, РС Македонија.

Кандидатката д-р Цветанка Ристова-Магловска поседува и сертификати за туристички водич, туристички придружник и раководител на туристичка агенција. Покрај ова поседува и легитимации за туристички водич и придружник од Здружението на туристички водичи и придружници во Македонија.

Активно учество кандидатката д-р Цветанка Ристова-Магловска има и во многубројни работилници како:

- Центар за развој на Југоисточниот плански регион;
Програма за развој на Југоисточен плански регион 2020-2024
11.11.2020 и 21.10.2020 г.
- Центар за климатски промени, Гевгелија
Можности за бизнис развој во Југоисточниот плански регион
11.6.2019 г.
- Проект за локална и регионална конкурентност, Скопје
Менаџирање на туристички дестинации (Гевгелија и Дојран)
26.2.2019 г.
- Балканска асоцијација за алтернативен туризам
Препознавање и вреднување на резултатите од учење и квалификации во секторот на природен и рурален туризам
18.1.2018 г.
- Центар за развој на Југоисточниот плански регион
Регистар за потенцијалите на руралниот туризам во Југоисточниот плански регион
7.12.2017, 14.11.2017 и 26.10.2017 г.
- Центар за развој и промоција „Промо идеја“, Струмица
Маркетинг иновации за мали и средни претпријатија
15.12.-16.12.2017 и 15.9-16.9.2017 г.
- Проект за локална и регионална конкурентност, Скопје
План за развој на туристичка дестинација (Гевгелија и Дојран)
16.1.2018 и 7.7.2017 г.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Согласно со Законот за високо образование и Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, наставно-стручни, научни, наставни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип, Рецензентската комисија ја разгледа комплетната документација која им беше доставена и констатира дека единствен пријавен кандидат е д-р Цветанка Ристова-Магловска.

По прегледот на приложената документација, Рецензентската комисија констатира дека кандидатката д-р Цветанка Ристова-Магловска во целост ги исполнува условите предвидени со позитивните законски прописи за избор во звање доцент; има континуирано научно напредување, позитивни научноистражувачки резултати и извонреден научен придонес во областа на туризмот и угостителството, а најважно хотелиерството; дел од научните трудови, чиј автор е кандидатката, покрај научно, стручно и теоретско, имаат и апликативно значење; има извонреден придонес во наставно-образовната, стручно-апликативната и организациско-развојната дејност; ги има освоено потребните бодови, согласно со критериумите за бодување.

Имајќи ја предвид целовкупната научна, стручна и наставна активност на кандидатката, Комисијата оценува дека д-р Цветанка Ристова-Магловска ги исполнува предвидените законски услови за избор во звање и има посебна чест и задоволство на **Наставно-научниот совет на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип, да ја предложи кандидатката д-р Цветанка Ристова-Магловска да ја избере во звањето доцент за научната област хотелиерство и организација на угостителство.**

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Дејан Методијески, вонреден професор, претседател с.р.

Д-р Милена Талеска, вонреден професор, член, с.р.

Д-р Митре Аврамоски, редовен професор во пензија, член, с.р.

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ

Р. бр.	Наставно-образовна дејност	Поени				Вкупно
		Во земјава		Во странство		
		број	поени	број	поени	
	Избор во звање асистент докторанд	1	20			20
	ВКУПНО					20
Р. бр.	Научноистражувачка дејност и стручно-уметнички активности	Поени				Вкупно
		Во земјава		Во странство		
		број	поени	број	поени	
	Монографија или научна книга во странство (Реф. 1)			1	15	15
	Научен труд објавен во меѓународно научно списание		12x9			108
	Прв автор (Реф. 5-10, 12-14, 16-18)		1x6			6
	Втор автор (Реф. 19)		4x3			12
	Ост. автори (Реф. 11, 15, 20)					
	Одбранета докторска теза	1	8			8
	Одбранета магистерска работа	1	4			4
	Член на уредувачки одбор на научно списание (останати) (Реф. 25-26)	1	1			1
	Член на организационен или научен одбор на научен собир (Реф. 56-58)	4	1	4	2	12
	Студиски престој во странство (Реф. 21-23)			8		8
	Рецензент на научен труд (останати) (Реф. 27-28)			2x1		2
	ВКУПНО					176
Р. бр.	Стручно-апликативна дејност и организациско-развојна дејност	Поени				Вкупно
		Во земјава		Во странство		
		број	поени	број	поени	
	Труд објавен во зборник од трудови на стручен собир во земјава (Реф. 29-30, 34, 36-37, 40-41, 46, 49) во странство (Реф. 31-33, 35, 38-39, 42-45, 47-48)	9	2	12	3	18 36
	Пленарно предавање на стручен собир во земјава (Реф. 51) во странство (Реф. 50)	1	2	1	4	6
	Учесник во научен проект (Реф. 52)	1	5			5
	Член на факултетски орган, комисија (Реф. 56-58)	3	2			6
	ВКУПНО					71
	ВКУПНО БОДОВИ ОД СИТЕ ОБЛАСТИ					267

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА
ЗА НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ 50500 ПЕДАГОГИЈА НА ФИЛОЛОШКИ
ФАКУЛТЕТ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Со Одлука бр. 1902-70/8 донесена на 225. седница на Наставно-научниот совет на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, одржана на 31.3.2021 година, формирана е Рецензентска комисија за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања за наставно-научната област 50500, *педагогија* во следниов состав:

1. д-р Анета Баракоска, редовен професор на Филозофски факултет, Институт за педагогија при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје (претседател);
2. д-р Снежана Јованова-Митковска, редовен професор на Факултетот за образовни науки при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип (член);
3. д-р Борче Костов, редовен професор на Филозофски факултет, Институт за педагогија при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје (член).

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Слободен печат“ и „Коха“ на 19.3.2021 година.

Во предвидениот рок на Конкурсот се пријави еден кандидат: д-р Лидија Камчева-Панова, професор по одделенска настава во ООУ „Гоце Делчев“ во Штип.

Врз основа на анализата на приложената документација од кандидатката, чест ни е на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Д-р Лидија Камчева-Панова е родена на 30.3.1977 година во Штип, каде што завршува основно и средно образование. Интересот за педагошките науки и љубовта кон децата се клучниот фактор за упис на Педагошкиот факултет во Штип, прва генерација студенти, во учебната 1995/1996 година и истиот го завршува на 30.6.1999 година со просечна оценка 9,13, со што се стекнува со стручен назив - професор по одделенска настава.

Во 2002 година се вработува во Основното училиште „Гоце Делчев“ во Штип, како одделенски наставник, во кое работи до денес.

Во 2006 година се запишува на постдипломски студии на Филозофскиот факултет во Скопје, на Институтот за педагогија, насока – *Општа педагогија*. По завршените и положени испити на 22.4.2009 година Наставно-научниот совет на Филозофски факултет во Скопје донесува одлука за одобрување тема „Воспитната функција на одделенскиот раководител во современото основно училиште“, под менторство на проф. д-р Марија Костова.

На 4.10.2011 година, магистрира на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, Филозофски факултет – Институт за педагогија, со што се стекнува со научен степен *магистер на педагошки науки*.

Во месец декември 2011 година се запишува на докторски студии на УКИМ, на Филозофскиот факултет, на Институтот за педагогија. Во февруари 2015 година ја брани својата докторска дисертација со наслов „Современото воспитание и образование во функција на хуманизација на личноста на ученикот“, со што се стекнува со научен степен *доктор на педагошки науки*.

Општи услови за избор

1. Д-р Лидија Камчева-Панова има завршено прв и втор циклус на студии. Завршува и докторски студии на Филозофскиот факултет на Институтот за педагогија при УКИМ и се стекнала со звање *доктор на педагошки науки*.
2. Ги завршува студиите од прв и втор циклус со просек од најмалку 8 (прв циклус, просек 9,13, втор циклус просек 8.83) односно вкупен просек 8.98.
3. Кандидатката д-р Лидија Камчева-Панова има приложено *Потврда* од Филолошки факултет, Институт за јазици при Универзитет „Гоце Делчев“, Штип за *познавање на англискиот јазик*.
4. Има објавено најмалку четири научни труда во референтна научна публикација согласно со Законот за високо образование во последните 5 години пред објавување на огласот за избор.

<u>Р.бр.</u>	<u>Автор на трудот</u>	<u>Наслов на трудот</u>	<u>Меѓународна публикација</u>	<u>Години на излегување на зборник</u>
<u>1</u>	Kamcheva – Panova L., Pilatova S., Mitev Z.	The influence of online teaching on average success of the class in the primary school	International journal Knowledge, KIJ vol.45, Global Impact & Quality Factor 1.822, Institute of Knowledge Management, 2021 (во печат)	11
<u>2</u>	Камчева – Панова Л. , Камчева – Михаилова Г.	Injures for which first aid is needed in the school: Can the teacher make the first aid?	Scientific Papers, International journal Knowledge, KIJ vol.30, No 2, pp.389 – 396, Global Impact & Quality Factor 1.822, Institute of Knowledge Management, 2019	10
<u>3</u>	Камчева – Михаилова Г., Камчева – Панова Л.	Long and permanent standing of the teacher is one of the factors for appearance of varicose veins on the lower limbs	Scientific Papers, International journal Knowledge, KIJ vol.28, No 4, pp.1193 – 1199, Global Impact & Quality Factor 1.322, Institute of Knowledge Management, 2018	9
<u>4</u>	Камчева – Панова Л. , Камчева – Михаилова Г.	Професионално научниот профил на проф.д-р Никола Камчев, основоположник и прв декан на Медицинскиот факултет во Штип	Зборник на трудови, 6 Македонски конгрес за историја на медицината со меѓународно учество, Македонска асоцијација за историја на медицината, Скопје, 136-143, 2018	6
<u>5</u>	Камчева Г., Арсова – Сарафиновска З., Рушковска Т., Здравковска М., Камчева – Панова Л. , Стикова Е.,	Cigarette Smoking and Oxidative Stress in Patients with Coronary Artery Disease	Open Access Macedonian Journal of Medical Sciences, p.p 1 – 5, eISSN 1857 – 9655, on – line access, as http://dx.doi.org/10.3889/oamjms.2016.117 Vol 4, No 4	

Кандидатката д-р Лидија Камчева-Панова има 18-годишно работно искуство како професор по одделенска настава во ООУ „Гоце Делчев“ во Штип, каде што во моментот ја извршува функцијата *заменик-директор*.

Наставно-образовна и научноистражувачка дејност

Д-р Лидија Камчева-Панова својата наставно-образовна дејност ја започнува во ОУ „Гоце Делчев“ во Штип, како професор по одделенска настава.

За својата професионална дејност како наставник во училиштето, општината, има добиено повеќе дипломи и признанија, меѓу кои:

- Сертификат за акредитиран обучувач од Бирото за развој на образованието за програмите „Поттикнување тимска работа и соработка меѓу наставниците“ и „Стратегии и техники на подучување и учење“, јули 2010 година;
- Уверение за укажување на прва помош на работно место, мај 2010 година;
- Благодарница од Сојуз на математичари за успешно реализиран натпревар по математика „Кенгур“, март 2013, 2015 и 2016 година;
- Благодарница од Црвен крст на Република Македонија – ОО Штип, за покажаната хуманост, солидарност и љубов кон човекот, 2017 година;
- На 4.10.2019 година, Општина Штип ѝ доделува Плакета за посебно залагање и постигнати резултати во воспитно-образовната работа.
- Голем број на Благодарници за учество на меѓуопштински и регионални натпревари, како ментор на ученици, кои добиваат и награди.

Во јануари 2020 година, Лидија Камчева-Панова е назначена за заменик-директор во ООУ „Гоце Делчев“ во Штип.

Во текот на својата работа, д-р Лидија Камчева-Панова постојано стручно се усовршува. Учествува на бројни конференции, симпозиуми, трибини, со свои трудови, како во државата така и во странство кои резултираат со нивно објавување во конкретни списанија, зборници. Коавтор е на Прирачник по математика за наставници за 2 одделение, учествува во неколку проекти организирани од Министерството за образование и наука, Биро за развој на образованието и УСАИД и тоа:

- „Екстракурикуларни активности во училиштата со мешан етнички состав“, МОН, 2004-2006;
- „Образование за сите“, УНИЦЕФ/ МОН/ БРО/, 2004-2005;
- Модернизација на образованието – член на менаџерски тим при ОУ „Гоце Делчев“, Штип, МОН, 2005 - 2007;
- Координатор на проектот „Меѓуетничка интеграција во образованието“, Градење капацитети, УСАИД / МЦГО, 2013 година.
- Координатор и тестатор на проектот „Со читање до лидерство“, УСАИД/МОН/БРО, 2015 година.
- Училишен координатор и реализатор на проектот „Градиме мостови“ ПОСТАВИ ГОДИНА.
- Училишен координатор и реализатор на проектот „Инклузија на деца со посебни образовни потреби“, 2020 – 2021.
- Училишен координатор и релизатор на проектот „Образование за возрасни“ – основно образование на затвореници во КПД – Штип, 2021.

Присуствува на голем број обуки, семинари од нејзината област.

Во 2014 година, во Штип се формира Штипско научно здружение. На првата седница, Лидија е избрана за потпретседател на здружението.

Во организација на Штипското научно здружение во 2014 година во Штип, како член на работното претседателство, д-р Лидија Камчева-Панова учествува во организацијата на Првиот научен собир на тема „Улогата на штипско Ново Село во македонската историја“.

Со свој труд, во октомври 2016 година учествува на 5. Македонски конгрес во Битола, во организација на Македонската асоцијација за историја на Медицината (МАИМ) во Штип. Воедно е и член на Уредувачкиот одбор на Зборникот на трудови од истоимениот Конгрес.

Потпретседател е на 6. Македонски конгрес за историја на медицината со меѓународно учество, кој се реализира во ноември 2018 година.

Својот професионален ангажман го пројавува и како учесник во реализацијата на повеќе проектни активности, низ најразлични улоги, за што поседува и соодветни сертификати:

- Семинар од програмата „Чекор по чекор“, на тема „Учење низ игра, Институт отворено општество Македонија, Охрид, 1999.
- Обука „Основи на демократијата“, БРО и Католичка служба за помош, Радовиш, 2003;
- Семинар „Ефективно училиште“, УКИМ/УНИЦЕФ/МОН/БРО, Струга, ноември 2004;
- Обука „Економското образование за 3 и 4 одделение“, Junior Achievement Macedonia, МОН, Скопје, 2004;
- Семинар „Целно насочена настава (учење со разбирање)“, УКИМ/УНИЦЕФ/МОН/БРО/Институт за педагогија, Охрид, октомври 2005;
- Обука за наставници за „Подигање на степенот на безбедност во училиштата“, ЕХО/УНДП/Локална самоуправа, Штип, јуни 2006;
- Обука на наставници за „Иновативно користење на информатичка и комуникациска технологија во наставата во ОУ II фаза, МОН/ USAID/EDC, септември - октомври 2006;
- Обука на наставници за „Иновативно користење на информатичка и комуникациска технологија во наставата во ОУ I фаза, МОН/ USAID/EDC, мај 2006;
- Обука „Комуникациски вештини и тимска работа“ – МОН, проект за модернизација на образованието и Здружение на педагози и психолози од Велес, Штип, 2006;
- Обука „Образовна компензација за деца од ранливи групи“, МОН – проект за модернизација на образованието и Фондација „Чекор по чекор“, Штип, 2006;
- Семинар, работилница за едукација на мотиватори во крводарителството, Црвен крст на РМ, Струга, 2006;
- Basic IT - Базична обука на наставниците од основните училишта за работа со компјутер, МЦГО / USAID, април-мај; мај-јуни 2007;
- Обука „Современи и креативни методи и техники на учење и осовременување на наставата“, МОН, проект за модернизација на образованието и Алгоритам центар, Штип, 2007;
- Learning Circles, Global Teenager Project, ИМОП, Битола, 2006 – 2007;
- Обука на наставен кадар за превенција на туберкулоза во РМ, Асоцијација за здравствена едукација и истражување Х.Е.РА, Струга, 2008;
- Користење на ЕДУБУНТУ во наставата, Primary Education Project, AED/USAID, август – септември 2010;
- Настава за прва помош на работно место, Црвен крст на Република Македонија, Општинска организација Штип, Штип, 2010;
- Обука за Јазична писменост во почетните одделенија, БРО/МОН финансиски поддржана од УНИЦЕФ и МЦГО, Штип, 2011;
- Едукативна работилница „Три мисли за клик пред линк – Безбедни ИКТ и Интернет за нашите деца“ – Здружение „Нов живот“ – Штип, поддржано од Влада на РМ, генерален Секретаријат, Штип, 2011;
- Еднодневна работилница за заштита на личните податоци, Дирекција за заштита на личните податоци, Штип, 2013;

- Работилница за презентација на „Упатство за реализирање на практичната настава на студентите од наставничките факултети“, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за образовни науки, Штип, 2013;
- Базична обука за Тимови за училишна интеграција во рамки на Проектот на УСАИД за меѓуетничка интеграција во образованието, БРО/МЦГО/УСАИД, Скопје, 2013;
- Обука за програмата „Математика со размислување во почетните одделенија“, БРО/МОН, Штип, 2014;
- Обука за проектот на УСАИД „Со читање до лидерство“ – задавање на инструменти за процена на јазичната и математичката писменост кај учениците од почетните одделенија (ЕГРА и ЕГМА), УСАИД, Фондација „Чекор по чекор“, Охрид, 2015
- Напредна обука за меѓуетничка интеграција во образованието за повеќејазични училишта, БРО/МЦГО/УСАИД, Скопје, 2016.
- Примена на инструментите ЕГРА и ЕГМА (инструменти за јазична и математичка писменост), УСАИД/Фондација „Чекор по чекор“, ДИЦ, Охрид, 2018
- Развивање и примена на модели и пристапи ориентирани кон детето во процесот на градење на инклузивна училишна средина, МЦГО/Детска фондација „Песталоци“ – Швајцарија, Скопје, 2019
- Инклузивно образование – онлајн курс МОН/БРО, Штип, 2019
- Развивање на читачките способности и вештини кај учениците, УКИМ-Филозофски факултет – Институт за педагогија, Скопје, 2019;
- Реализација на наставата со користење на различни ИКТ средства за учење, онлајн курс, МОН/БРО, Штип, 2020;
- Примена на асистивна технологија во инклузивното образование, Отворете ги прозорците и Детска фондација „Песталоци“ – Швајцарија, Штип, 2020.

Со нејзиниот избор во насловен доцент во наставно-научна област педагогија на Филолошкиот факултет при УГД, Штип во учебната 2018/2019 година, кандидатката Лидија Камчева-Панова активно учествува во реализацијата на наставните активности со студентите кои го слушаат предметот Педагогија, а подоцна и предметите: Планирање и програмирање на педагошката дејност во училиштето и Педагошка комуникација.

Евалуација на објавените трудови

1. **Камчева – Панова Л.,** Pilatova S., Mitev Z., The influence of online teaching on average success of the class in the primary school, International journal Knowledge, KIJ vol.45, Global Impact & Quality Factor 1.822, Institute of Knowledge Management, 2021 (во печат).

Со овој труд, авторите сакаат да докажат дека средниот успех на паралелките/одделенијата во учебната 2020/2021 година, додека наставата се изведува од далечина, е зголемен во однос на учебните 2019/2020 и 2018/2019 година кога наставата се изведуваше во училиштата. Во овој труд се искажани и мислењата на испитаните наставници за причините за зголемување на средниот успех, како и нивни видувања што треба во иднина да се подобри при изведувањето на наставата од далечина.

2. **Камчева-Панова Л.,** Камчева-Михаилова Г. (2019), „Injures for which first aid is needed in the school: Can the teacher make the first aid“, Scientific Papers, International journal Knowledge, KIJ vol.30, No 2, pp.389 – 396, Global Impact & Quality Factor 1.822, Institute of Knowledge Management, Скопје.

Со овој труд се докажува дека наставниците имаат потреба од едукација за пружање прва помош. Недостатокот од незнаењето за укажување прва помош има негативно влијание врз учениците и може да ги загрози нивните животи. Треба да се има на ум дека животот на детето може да се спаси или да се спречи доживотен хендикеп доколку имаме квалификувано образование на наставниците, укажуваат авторите.

3. Камчева-Михаилова Г., **Камчева-Панова Л.**, (2018), „Long and permanent standing of the teacher is one of the factors for appearance of varicose veins on the lower limbs”, Scientific Papers, International journal Knowledge, KIJ vol.28, No 4, pp.1193 – 1199, Global Impact & Quality Factor 1.322, Institute of Knowledge Management, Скопје.

Со овој труд се потврдува дека продолженото и долготрајно стоеење при работа претставува ризик за појава на проширени вени кај наставниците како професионално заболување.

4. **Камчева-Панова Л.**, Камчева-Михаилова Г. (2018), „Професионално научниот профил на проф. д-р Никола Камчев, основоположник и прв декан на Медицинскиот факултет во Штип“, Зборник на трудови, 6. Македонски конгрес за историја на медицината со меѓународно учество, Македонска асоцијација за историја на медицината, Скопје.

Во овој труд е прикажан историски приказ, историја на еден плоден живот во текот на 70 години од раѓањето и 45 години професионално научна работа на проф. д-р Никола Камчев како прв декан на Факултетот за медицински науки при УГД – Штип.

5. Камчева Г., Арсова-Сарафиновска З., Рушковска Т., Здравковска М., **Камчева-Панова Л.**, Стикова Е., Cigarette Smoking and Oxidative Stress in Patients with Coronary Artery Disease, Open Access Macedonian Journal of Medical Sciences, p.p 1 – 5, eISSN 1857 – 9655, on – line access, as <http://dx.doi.org/10.3889/oamjms.2016.117>, 2016.

Целта на овој труд да се утврди дали пушењето цигари, како фактор на ризик за САД, влијае на (анти) оксидантскиот статус. Резултатите покажаа дека не постои статистички значајна разлика во концентрацијата на оксиданси кај пушачите наспрема непушачите.

Стручно-апликативна и организациско-развојна дејност

Кандидатката д-р Лидија Камчева-Панова активно учествува, со различни улоги, во имплементацијата на бројни проектни активности насочени кон воведување на иновации во воспитно-образовната дејност:

- Модернизација на образованието, **член на менаџерски тим** при ОУ „Гоце Делчев“ – Штип, МОН, 2005 - 2007;
- „Екстракурикуларни активности во училиштата со мешан етнички состав“, МОН, 2004-2006, **учесник во училишен тим**;
- Проект: Образование за сите, УНИЦЕФ/МОН/БРО/, 2004-2005, **учесник во училишен тим**;
- **Координатор на проектот** „Меѓуетничка интеграција во образованието“ – Градење капацитети, од 2013 година до денес;
- „Одржлив систем за континуирано основно и средно образование за принципите за заштита на личните податоци“, ИПА програма 2009, финансиран од страна на Европската Унија, Дирекција за заштита на личните податоци, 2013 година, **координатор**;
- **Координатор/тестатор** на проектот „Со читање до лидерство“, УСАИД/ МОН/ БРО, 2015 година.
- Фонд „Градиме мостови“, OSCE, МОН, 2015/2016, **координатор на училишен тим**.
- **Училишен координатор** на проектот „Инклузија на деца со посебни образовни потреби“, Отворете ги прозорците и Детска фондација „Песталоци“ – Швајцарија, 2020-2021.
- **Училишен координатор и релизатор** на проектот „Образование за возрасни“ – основно образование на затвореници во КПД, Штип, 2021.

Членство во тела, асоцијации

Кандидатката е **член на Уредувачки одбор** на Зборник на трудови на 5. Македонски

конгрес за историја на медицината со меѓународно учество, во организација на Македонската асоцијација за историја на Медицината (МАИМ) – Штип.

Потпретседател е на Штипско научно здружение.

Трудови публикувани во стручни, научни списанија, публикации

1. **Камчева Л.**, (1999), Правење на вообичаени и креативни наслови за содржина на приказната, во Методика на воспитно-образовна работа со надарени деца со практикум, од м-р Владимир Михајловски, Битола;
2. **Камчева Л.**, (1999), Истражувачка работа за идентификација на надарени ученици во ОУ „Ванчо Прке“, Штип со резултати, во Методика на воспитно-образовна работа со надарени деца со практикум од м-р Владимир Михајловски, Битола;
3. **Камчева Л.**, (1999), Избор на погодни поговорки и гатанки за непосредна реализација на наставните часови по македонски јазик и природа и општество со учениците од I до IV одделение, „Методика на воспитно-образовна работа со надарени деца со практикум“, од м-р Владимир Михајловски, Битола;
4. **Камчева Л.**, (2002), Правење на вообичаени и креативни наслови за содржина на приказната, во Методски практикум за поттикнување на надареноста кај учениците во одделенска настава во РМ од м-р Владимир Михајловски, р.р. 196, Битола
5. **Камчева Л.**, Величковска В., (2005), Проект Граѓанско образование – програма – Основи на демократијата – први чекорења, Зборник 2002 – 2005, р.р. 177 – 178, Граѓанска асоцијација на учители во Штип, Штип;
6. **Камчева – Панова Лидија**, (2011) Гоце Делчев и неговото учителствување во Штип, Годишен зборник, р.р. 185-190. ISSN: 1857 – 7342, volume 2, УГД, Институт за историја и археологија, Штип;
7. Ташкова Е., Камчева Г., **Камчева-Панова Л.**, (2011) Dyslexia – study of case, Second international medical congress, SEEMF, Варна, 2011;
8. Ташкова Е., **Камчева-Панова Л.**, Камчева Г., (2012) Пречки во изговорот на гласови кај ученици од прво одделение, Књига sažetaka, р.р.199-200, 8th International Scientific Conference, Zagreb;
9. **Камчева-Панова Л.**, (2014), Ликот на легендарното Ново Село – Штипско, Прв научен собир, Зборник на трудови, р.р.253 – 258. ISBN 978-608-4662-24-2, Штипско научно здружение, Штип;
10. **Камчева-Панова Л.**, Ташкова Е., (2014), Поврзаност на дислатерализацијата кај учениците од трето одделение со тешкотии во читањето, Зборник на трудови, Современото воспитание и образование – состојби, предизвици и перспективи, р.р. 111 – 115, ISSN 978-608-242-021-9, Факултет за образовни науки, Штип;
11. Митев З., **Камчева-Панова Л.**, (2015), Соработката меѓу родителите и одделенскиот раководител во современото основно училиште, Зборник на трудови, Состојби, предизвици и перспективи во воспитанието и образованието во Република Македонија, р.р. 83 - 88, ISBN 978-608-242-021-9, Факултет за образовни науки, Штип;
12. Јовева Ј., Ташкова Е., **Камчева-Панова Л.**, (2015), Ставовите и односот на одделенските и предметните наставници кон инклузијата на децата со ПОП при ООУ „Гоце Делчев“ – Штип, Зборник на трудови Состојби, предизвици и перспективи во воспитанието и образованието во Република Македонија, р.р. 107-115, ISBN 978-608-242-021-9, Факултет за образовни науки, Штип;
13. **Камчева-Панова Л.**, Ташкова Е., (2015), Мултикултурализам и меѓуетничките односи во образованието – проект „Меѓуетничка интеграција во образованието, Зборник од Научно-стручна трибина: Компетенциите и професионалниот развој на учителот во 21 век, р.р 141-145, УДК: 37,014:316.723-021.463(497.7), ISBN 978-608-244-245-7, Факултет за образовни науки УГД Штип, Штип;

14. Ташкова Е., **Камчева-Панова Л.**, Газепов С., (2016), Предизвикот на учителот за работа со ученици со рефлекторни аномалии во прво одделение во ООУ „Гоце Делчев“, Штип, Зборник на трудови, Предизвиците и перспективите на учителската професија, р.р. 23 – 28, ISBN 978 – 608 – 244 – 365 – 2, Факултет за образовни науки, Штип; Штип;
15. Камчева Г., **Камчева-Панова Л.**, (2016), „29 години од апликацијата на првата ексангвиотрансфузија во Медицински центар Штип“, Зборник на трудови, 5. Македонски конгрес за историја на медицина со меѓународно учество, р.р.92 – 97, ISBN - 10 9989 – 2122 – 2 -8, ISBN – 13 978 – 9989 – 2122 – 2 -2, EAN 9789989212222, Битола;
16. Камчева Г., **Камчева-Панова Л.**, Чакаларовски К, (2016), Вредноста на глукоза и гликозилиран хемоглобин при прием, кај пациенти со акутна коронарна артериска болест без докажана шеќерна болест, International od Medical Sciences – MEDICUS, р.р 291 – 298, ISSN 1409 – 6366 UDC 61 Vol.21 (3), Скопје;
17. Камчева Г., Арсова-Сарафиновска З., Рушковска Т., Здравковска М., **Камчева-Панова Л.**, Стикова Е., (2016), Cigarette Smoking and Oxidative Stress in Patients with Coronary Artery Disease, Open Access Macedonian Journal od Medical Sciences, р.р 1 – 5, elSSN 1857 – 9655, on – line access, as <http://dx.doi.org/10.3889/oamjms.2016.117>;
18. Ташкова Е., **Камчева-Панова Л.**, (2016), Логопедски едукативен софтвер – предизвици и можности за учење и развој на говорот и јазикот, Зборник, Научно-стручна трибина „Учителот и средината за учење и развој“, р.р. 76 – 80, ISBN 978-608-244-364-5, Факултет за образовни науки, Штип, Штип;
19. **Камчева-Панова Л.**, Камчева-Михаилова Г., (2018), „Професионално научниот профил на прф.д-р Никола Камчев основоположник и прв декан на Медицинскиот факултет во Штип, Зборник на трудови, 6. Македонски конгрес за историја на медицината со меѓународно учество, Македонска асоцијација за историја на медицината,136 – 143, Скопје;
20. Камчева-Михаилова Г., **Камчева-Панова Л.**, (2018), „Long and permanent standing of the teacher is one of the factors for appearance of varicose veins on the lower limbs“, Scientific Papers, International journal Knowledge, KIJ vol.28, No 4, pp.1193 – 1199, Global Impact & Quality Factor 1.322, Institute of Knowledge Management, Скопје;
21. **Камчева-Панова Л.**, Камчева-Михаилова Г., (2019), „Injures for which first aid is needed in the school? Can the teacher make the first aid“, Scientific Papers, International journal Knowledge, KIJ vol.30, No 2, pp.389 – 396, Global Impact & Quality Factor 1.822, Institute of Knowledge Management, Скопје;
22. Kamcheva-Panova L., Pilatova S., Mitev Z. (2021) The influence of online teaching on average success of the class in the primary school, International journal Knowledge, KIJ vol.45, Global Impact & Quality Factor 1.822, Institute of Knowledge Management, во печат.

Стручна литература

- Атанасова-Пачемска,Т, **Камчева-Панова, Л.** и др., (2009) , Прирачник за наставници – насоки за примена на учебникот по математика за второ одделение од деветгодишно основно образование, р.р 32 – 41, 98 – 104, Просветно дело, Скопје.
- Илиевска-Гончарва, С., **Камчева-Панова Л.** и др., (2009), Конкретизација на наставната програма по математика за второ одделение од деветгодишно основно образование, Просветно дело, Скопје.
- Камчева Г., **Камчева-Панова Л.**, (2016), Прва помош – прирачник за наставници во основното образование, ISBN 978-608-242-022-6, Штип.
- **Камчева-Панова Л.**, Камчева Г., (2016), „Проф. Никола Камчев - Живот и дело“ –

- монографија, р.р 9 – 58, ISBN 978-9989-2122-1-5, МАИМ, Штип.
- Камчева Михаилова Г., **Камчева-Панова Л.**, Камчев Н., (2019), „Исхрана и диета врз основа на крвна група“, ISBN 978-608-242-083-7, НУ-УБиблиотека „Гоце Делчев“ – Штип.
  - Камчева Михаилова Г., **Камчева-Панова Л.**, Камчев Н., (2020), „Ментални карактеристики кај луѓето врз основа на крвни групи“, ISBN 978-608-242-099-8, НУ – Библиотека „Гоце Делчев“ – Штип.
  - **Камчева-Панова Л.**, Камчева Михаилова Г., Камчев Н., (2020), „Алергија кај деца и возрасни (совети и препораки за наставници), ISBN 978-608-242-098-1, НУ – Библиотека „Гоце Делчев“ – Штип.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Согласно со Законот за високо образование на РС Македонија („Службен весник на Република Северна Македонија, бр.82 од 8.5.2018), Правилникот за критериуми и постапки за избор на наставно-научни, наставни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип (Универзитетски гласник бр. 43 од 16.9.2019) година) и распишаниот Конкурс, а врз основа на севкупната активност и постигнати резултати на кандидатката д-р Лидија Камчева-Панова, Рецензентската комисија констатира дека единствениот пријавен кандидат на овој конкурс д-р Лидија Камчева-Панова ги исполнува критериумите за избор во наставно-научно звање *доцент*.

Анализата на приложената документација покажува дека кандидатката д-р Лидија Камчева-Панова е креативен, одговорен наставник, заинтересиран не само за личниот професионален развој, но и за јакнење на капацитетите на институцијата во која работи. Ангажманот во наставата, континуираниот професионален развој, научноистражувачкиот опус, значајно придонесуваат во градење и промовирање на педагошката наука и образованието на наставници.

Врз основа на претходно наведеното и врз основа на остварените значајни резултати во полето на наставно-образовната (НО), научноистражувачката (НИ), стручно-апликативната и организациско-развојна дејност (САОР), **Рецензентската комисија има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип да го усвои овој извештај и да ја избере кандидатката д-р Лидија Камчева-Панова во наставно-научното звање *доцент* за наставно-научната област 50500 педагогија на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.**

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Анета Баракоска, редовен професор, претседател, с.р.

Д-р Снежана Јованова-Митковска, редовен професор, член, с.р.

Д-р Борче Костов, редовен професор, член, с.р.

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ

(според Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, наставно-стручни, научни, наставни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип, Универзитетски гласник бр.43 од септември 2019 година)

за д-р Лидија Камчева-Панова

Ред. бр.	НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	Поени
1.	Избор во звање насловен доцент	30
	Вкупно поени	30

Ред. бр.	НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ И СТРУЧНО-УМЕТНИЧКИ АКТИВНОСТИ	Поени	
		во земјава	во странство
1	Монографија или научна книга (4)	1x10	
2	Научен труд објавен во меѓународно научно списание (прв автор, втор автор, останати автори) (7, 8,10, 11, 12, 16, 17, 21)	1x3 - 3 5x6 - 30 2x9- 18	
3	Труд со оригинални научни резултати, објавени во зборник од трудови на научен собир (15, 20)	2x2 - 4	
4	Одбранета докторска дисертација	8	
5	Одбранет магистерски труд	4	
6	Уредник на зборник на трудови	1x2-2	
7	Уредник на зборник на трудови од научен собир	1x1 -1	
8	Член на организациски или научен одбор на научен собир, фестивал	2x1-2	
	Вкупно поени	82	
Ред. бр.	СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ И ОРГАНИЗАЦИСКО-РАЗВОЈНА ДЕЈНОСТ	Поени	
		во земјава	во странство
1	Книга/учебник (1,3,5,6,7)	5x10-50	
2	Труд објавен во зборник од трудови на стручен собир (5, 6, 9, 13, 14, 18)	6x2-12	
3	Стручни награди и признанија	2x4-8	
	Вкупно поени	70	
	Вкупно поени	182	

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДИРААТ ПРИ ИЗБОРОТ ВО ЗВАЊЕ
 (според Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, наставно-стручни, научни, наставни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип, Универзитетски гласник бр.43 од септември 2019 година)
 за д-р Лидија Камчева-Панова

Ред. бр.	НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	Поени
1.	Избор во звање наслобен доцент	30
	Вкупно поени	30

Ред. бр.	НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ И СТРУЧНО-УМЕТНИЧКИ АКТИВНОСТИ	Поени	
		во земјава	во странство
1	Монографија или научна книга (4)	1x10	
2	Научен труд објавен во меѓународно научно списание (прв автор, втор автор, останати автори) (16, 17, 21),	1x3 - 3 1x6 - 6 1x9- 9	
4	Труд со оригинални научни резултати, објавени во зборник од трудови на научен собир (15, 20)	2x2 - 4	
6	Одбранета докторска дисертација	8	
7	Одбранет магистерски труд	4	
8	Уредник на зборник на трудови	1x2-2	
9	Уредник на зборник на трудови од научен собир	1x1 -1	
10	Член на организациски или научен одбор на научен собир, фестивал	2x1-2	
	Вкупно поени	49	
Ред. бр.	СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ И ОРГАНИЗАЦИСКО-РАЗВОЈНА ДЕЈНОСТ	Поени	
		во земјава	во странство
1	Книга/учебник (3,5,6,7)	4x10-40	
3	Труд објавен во зборник од трудови на стручен собир (14, 18)	2x2-4	
5	Стручни награди и признанија	2x4-8	
	Вкупно поени	52	
	Вкупно поени	131	

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-СТРУЧНИ ЗВАЊА ЗА
НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ АНГЛИСТИКА НА ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Со Одлука бр.1902-70/12 од 31.3.2021 година донесена на 225. седница на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултетот, одржана на 31.3.2020 година, определени сме за членови на Рецензентска комисија за избор на наставник во сите наставно-стручни звања за наставно-научната област 64004 *англистика* на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип во следниов состав:

1. д-р Марија Кусевска, вонреден професор на Филолошки факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, наставно научна област *наука за јазикот (лингвистика) и книжевност* - претседател;
2. д-р Нина Даскаловска, редовен професор на Филолошки факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, наставно научна област методика на наставата по англиски јазик и книжевност, член;
3. м-р Снежана Кирова, виш лектор на Филолошки факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, наставно научна област англистика, член.

Конкурсот за овој избор беше објавен во дневните весници „Слободен печат“ и „Коха“ на 19.3.2021 година и во предвидениот рок се пријавил само еден кандидат и тоа:

1. м-р Симона Серафимовска, магистер по филолошки науки - настава по англиски јазик со постојано место на живеење на ул. „Генерал Михајло Апостолски“ 34/12, Штип.

Врз основа на приложената документација од кандидатката, чест ни е на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Кандидатката м-р **Симона Серафимовска** е родена на 30.11.1993 година во Штип, со адреса на постојано живеалиште ул. „Генерал Михајло Апостолски“ 34/12 Штип. Основно образование завршила во Основното училиште „Ванчо Прке“ - Штип во 2008 г. со одличен успех, а средно образование во СОУ Гимназија „Славчо Стојменски“ – Штип во 2012 г., со одличен успех, исто така.

Во учебната 2012/2013 г. се запишала на Филолошкиот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Англиски јазик и книжевност - наставна насока. Филолошкиот факултет го завршила во редовниот рок и дипломирала во 2016 г. на тема „Улогата на технологијата во изучувањето на англискиот јазик“. Додипломските студии ги завршила со *просечен успех 8,12*.

Во учебната 2016/2017 г. се запишала на втор циклус, односно постдипломски студии на Универзитетот Американ колеџ - Скопје, Факултет за странски јазици, насока-настава по англиски јазик. Постдипломските студии ги завршила во 2019 г. и магистрирала на тема “The Effects of Blended Learning and Smart Technologies on English Language Teaching”. Постдипломските студии ги завршила со *просечен успех 8,25*.

По завршувањето на постдипломските студии активно се посветила на доусовршување за примена на современите алатки и техники во изучувањето на англискиот јазик вклучувајќи ги и актуелните платформи од редот на Zoom, Microsoft Teams, Blended

Learning, MS Office 365, Apple iWork, Adobe Creative Cloud и други. Исто така, кандидатката активно била вклучена во научноистражувачкиот процес со десиминирање на нејзините истражувачки резултати на меѓународни собири, меѓународни натпревари и публикации во домашни и меѓународни списанија.

Законски услови кои треба да ги исполнува кандидатот за избор во наставно-стручно звање за наставно-научната област англистика

Општи и посебни услови кои треба да ги исполнува кандидатот за избор во наставно-стручно звање *англистика* согласно со Законот за високото образование и Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, наставно-стручни, научни, наставни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип.

Општи услови за избор во звање:

1. Кандидатката м-р Симона Серафимовска има завршено студии од втор циклус академски студии од научната област во која се избира и има стекнато назив магистер од соодветната област (насока – настава по англиски јазик),
2. Има остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студиите на прв (8,12) и втор циклус (8,25) за секој циклус посебно,
3. Има наставно и практично искуство во областа во која се избира (Деталите за оваа ставка на кандидатот се наведени во делот *Наставно-образовна и научноистражувачка дејност*).

Посебни услови:

4. Објавени научни и стручни трудови во областа во која се избира (листа на научни и стручни трудови, како и целите печатени трудови),
5. Две препораки од професори од соодветната област (кандидатката има приложено препораки од еминентни професори од соодветната област од земјава и странство).

Наставно-образовна и научноистражувачка дејност

Движењето низ наставно-образовната и научно-истражувачката дејност кандидатката м-р Симона Серафимовска го реализирала низ неколку посебни фази:

1. Активности во текот на студискиот процес

За време на додипломските студии како во рамките на програмските наставни активности така и надвор од нив кандидатката м-р Симона Серафимовска имала можност да се вклучи во практични и надгледни едукативни процеси кои ѝ овозможиле квалитетна надградба во рамките на целиот систем на едуцирање и особено осознавање на техниките за полесно изучување на англискиот јазик. Во таа насока ќе треба да се споменат некои од едукативните установи каде што имала можност да реализира практична настава: Основно училиште „Димитар Влахов“ - Штип, Основно училиште „Тошо Арсов“ - Штип, Основно училиште „Ванчо Прке“ - Штип, Основно училиште „Гоце Делчев“ - Штип и СОУ Гимназија „Славчо Стојменски“ - Штип.

Сите овие практични и наставни едукации и овозможиле стекнување на нови знаења, сигурност и стабилност во наставната проблематика, планирањето и изведувањето на наставните часови и градењето на одлични меѓучовечки односи преку искуствата од повеќето наставници

2. Активности за време на вториот циклус на студии

Во текот на редовните и активни студии на Универзитет Американ колеџ - Скопје, кандидатката м-р Симона Серафимовска имала можност за линкови врски со неколку реномирани универзитети во Англија, Данска, Австрија, САД и др.

Во рамките на тие остварени контакти, во текот на август 2017 година таа реализирала престој на Универзитетот “Royal Holloway” во Лондон, овозможен преку професор доктор David Alderton, при што ја искористила можноста да се запознае со примената на модерната технологија во изучувањето на англискиот јазик.

Во јуни 2018 година реализирала научен престој на Филолошкиот факултет при Универзитетот во Виена. Тој престој го искористила за поблиско запознавање на едукативниот процес и можностите кои ги нуди Еразмус плус програмата.

Во текот на летниот семестар во учебната 2018 година, усовршувањето на м-р Симона Серафимовска, а во склоп на постдипломските студии, било поддржано преку одржување на предавања во СОУ Гимназија „Славчо Стојменски” – Штип и приватното училиште за изучување англиски јазик „Поли Проект“ – Штип.

Исто така, во текот на интерактивната настава на Универзитет Американ колеџ кандидатката учествувала на повеќе јавни научни дебати организирани од еминентни експерти од предметната научна област од реномирани европски и светски универзитети: Prof. Dr. Emilia Waters guest visiting professor from University of Oxford – topic debate – Multilingualism; Prof. Dr. David Lambert guest visiting professor from Denmark – topic debate: ELT Testing; Prof. Dr. Slobodanka Dimova full professor at “University of Copenhagen” topic debate – Advanced ELT Methods“.

3. Педагошка активност

Покрај наведените стекнати искуства во педагошката пракса преку одржувањето на поединечните часови во основните и средните училишта, по дипломирањето, а за време на постдипломските студии како редовен студент на вториот циклус на студии педагошко искуство кандидатката м-р Симона Серафимовска стекнала и со одржување на курсеви во приватни училишта, „Поли Проект” - Штип и „Q” Училиште за англиски јазик во Скопје. Во учебната 2018-2019 г., со Одлука на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет при Универзитет „Гоце Делчев” – Штип, кандидатката официјално била избрана за демонстратор по англиски јазик. Токму таму кандидатката ги стекнала нејзините најголеми искуства во асистирањето на наставата и во непосредното одржување на настава по англиски јазик.

4. Стручна и научна активност

Покрај редовните и дополнителни едукативни активности во рамките на нејзиното континуирано усовршување, во последниот период кандидатката м-р Симона Серафимовска активно се вклучила и во научноистражувачката работа.

Во овој комплексен процес таа почнала да навлегува уште за време на постдипломските студии, кога како млад истражувач пристапила кон изработка на истражувачки проекти.

Непосредно по завршувањето на постдипломските студии, кандидатката, комплетно се посветила на истражувачката дејност и меѓународната анимација. Тука би сакале да го потенцираме нејзиното учество на 15. Меѓународен натпревар на научноистражувачки проекти на англиски јазик меѓу ученици и студенти во Екатеринбург, Русија, март 2020 г., каде што ја освоила третата награда со нејзиниот научен труд под наслов „The Effects of Blended Learning and Smart Technologies on English Language Teaching”. Исто така, кандидатката својата научноистражувачка работа ја прави јавно достапна преку објавување на резултатите во домашни и меѓународни списанија.

Кандидатката м-р Симона Серафимовска ги има објавено следниве трудови:

1. Serafimovska,S; 2018: New Technologies in English Language Learning, истражувачки проект, научен фонд на Универзитет Американ колеџ Скопје

Во овој труд акцентот се става на новите технологии во изучувањето на англискиот јазик, како и предизвиците со кои се соочуваат наставниците во текот на овој процес. Се опишува денешната генерација студенти кои се родени во време кога современите технологии за повеќето од нив престанаа да бидат луксуз и почнаа да го окупираат своето место во секојдневниот живот. Слична ситуација преовладува во многу делови на светов, како што е истакнато од некои еминентни истражувачи во јазичната професија, нагласувајќи дека станува збор за генерација која е отворена за мултикултурализмот и е динамично поврзана со светот преку современи технологии. Оваа генерација уште се нарекува и дигитална генерација. Во трудот особено е нагласено дека образована генерација претставува посебен предизвик за постарите наставници, затоа што овие студенти можат да бидат „најсложените“, или оние кои им е најтешко да ги задоволат во учењето (едуцирањето) преку Интернет. Има многу предизвици, но ќе спомнеме дека овие ученици претпочитаат да истражуваат начини да научат сами наместо да чекаат насоки од наставниците. Очигледно е дека учениците од дигиталната генерација имаат различни потреби од претходните генерации: тие поставуваат нови барања до наставниците и бараат од нив да ги променат своите пристапи во наставата и активно да ги применуваат современите технологии во процесот на изучувањето на англиски јазик.

2. Serafimovska, S; 2019: The importance of developing Communicative competence in SLA, истражувачки проект, научен фонд на Универзитет Американ Колеџ Скопје

Во овој труд се дискутира колку е важна комуникациската способност во стекнувањето на втор јазик. На читателот му се овозможуваат доследни информации во врска со начинот на кој може да се стекне комуникациската способност, како и предностите во ангажманот на истата. Се става акцент на тоа како учениците треба да ги разберат примарните потреби на комуникација кои се опишани како способност и знаење како да се пренесат и толкуваат информациите соодветно и прецизно со користење на правилна граматика. Стекнувањето комуникативна способност на втор јазик бара од учениците да ги совладаат основните потреби на комуникација, односно прецизно да ги пренесат и толкуваат добиените информации со правилна граматичка примена којашто го рефлектира вистинското контекстуално значење, како и способност да ги надоместат непознатите или тешки зборови во типичен и разбирлив јазик.

3. Recanoski, S; Serafimovska, S; Serafimovski, D; Chekerovski, T; 2019: A Mobile Device Approach to English Language Acquisition, Balkan Journal of Applied Mathematics and Informatics, pp. 21-26

Во овој труд се опишува модел за учење на јазик кој е насочен кон паметните телефони, моделот има за цел постепено да го збогатува фондот на зборови на англиски јазик на студентите за време на нивните предавања и потоа. Со други зборови, она што го прави овој модел ефикасен е тоа што студентите ги унапредуваат своите вокабуларни вештини паралелно на предметните наставни единици. Презентируваниот модел е тестиран од техничка гледна точка во универзитетското опкружување и дава задоволителни технички карактеристики што го прави вистинска алатка за учење и на далечина. Во овој труд покрај другото се истакнува дека задоволството на студентите за користење мобилна технологија за време на наставата беше на највисоко ниво кое дава поттик за понатамошни продлабочувања во дигиталниот свет.

4. Serafimovska, S; 2020: The Effects of Blended Learning and Smart Technologies on English Language Teaching, XV International contest of research, practice-oriented and creative projects in English among schoolchildren and University students, Yekaterinburg, Russia, (audio and video presentation)

Во трудот се презентирани резултатите од најновото истражување поврзано со поголем проект кој ја анализираше примената на современите технологии во изучувањето на англискиот јазик на универзитетите во Република Северна Македонија. Имено, тука е направен еден несекојдневен, но напреден истражувачки тренд кој се однесува на примената на модерните технологии, информатички алатки и помошни електронски

уреди во изучувањето на англискиот јазик. Иновативноста резултирала со различна идејност и применетост во различни институции и различни субјекти. Со овие најнови истражувања биле опфатени наставниците по англиски јазик од сите државни и 2 приватни универзитети, со нивните искуства во следењето на модерните трендови на изучување на англискиот јазик. Истражувачките резултати покажале дека примената на современите платформи и комбинирани модели на изучување на англискиот јазик различно биле променувани во зависност од возраста на наставниците и од капацитетот на институцијата, во конкретниот случај одделните факултети за поседување на модерни алатки и инсталација на соодветни платформски пакети за изучување на англискиот јазик. Интерактивните табли, Power Point презентациите и мултимедијалните записи и др., доминирале во пренесувањата на знаењата од наставниците кон слушателите. Во одделни институции преовладувал и начинот на изучување на англискиот јазик преку современите достапни платформски модели Moodle, Blackboard, Zoom, Microsoft Teams и др.

5. Serafimovska, S; 2020: How parents background and attitudes influences children motivation at school (educationally) and English Language Learning, Knowledge International Journal, pp. 443-448.

Овој труд ги претставува резултатите од истражувањето и студиите за нивото и степенот на влијанието на родителите врз развојот на општиот процес на учење кај нивните деца, како и улогата на родителите во учењето на англиски јазик, особено вклучувајќи ги современите трендови во учењето на англиски јазик, вклучително и примена на современо знаење во учењето и напредокот на студентите. Во трудот е ставен акцент на фактот дека децата на кои многу им се чита и зборуваат во текот на детството ќе имаат поголем вокабулар и подобра граматика од оние што не се. Како родители, ние никогаш не треба да ги критикуваме артикулациите или образложените обрасци на англиски јазик и наместо тоа, треба да му ги повториме изјавите со правилен изговор или употреба на зборови. Исто така, во трудот се потенцира дека наместо родителите да ги имитираат ТВ емисиите или сликите од компјутерскиот монитор, треба да им организираат патување во зоолошка градина, аквариум или музеј, што ќе отвори цел нов свет за нивните деца. Учењето на имињата на англиски јазик на сите оние фасцинантни суштества и забавни активности што ги доживеале би било од голема корист за нив. Ова е многу важна насока ако не сме свесни за фактот дека и покрај важноста за поддршка на растот на вокабуларот во раниот детски период, особено за деца со фактори на ризик како што се сиромаштија, јазично доцнење и сл. Намерните инструкции за вокабулар недостасуваат во многу училишни програми. Образовната поддршка со изложување на богат вокабулар се покажала како едно од најефикасните средства за подобрување на учењето на зборови кај мали деца.

6. Serafimovska, S; 2020: Structure of the English language Teachers at the Universities in the Republic of N. Macedonia, Fifth International Scientific Conference FILKO, pp. 297- 304.

Во овој труд се претставени резултатите што се однесуваат на структурата на наставниците кои предаваат англиски јазик на нашите универзитети преку пол, возраст, работно искуство и кои дисциплини ги учат. Над 95% од анкетираниите наставници изјавиле дека го поддржуваат и применуваат процесот на нови технологии и современи алатки при изучување на англиски јазик на различни нивоа. Повеќето наставници по англиски јазик (ЕЛТ) на ниво на универзитет во Република Северна Македонија се жени (85%), додека само 15% се нивни машки колеги. Резултатите покажале дека тоа се искусни наставници во нивните најплодни и најпродуктивни години за предавање. Повеќето од нив се на возраст од 30 до 50 години или, како процент, се високи 85% со работно искуство над 10 години, односно над 15 години, повторно квантифицирувано со 85%. Сите анкетирани наставници редовно се вклучени во процесот на настава на англиски јазик, каде што се забележува континуитет на застапеност од 15% на дисциплината современ англиски јазик, проследена со методологија за настава по англиски јазик со околу 12,5%. Додека англиската литература како најтрадиционален курс е претставена со само 5%.

Според досега изнесеното, слободно можеме да констатираме дека кандидатката, м-р Симона Серафимовска, наставно-педагошката и научноистражувачката дејност ги изведува посветено и со континуиран прогрес при што покажува афинитет кон примената на современите алатки при изучувањето на англискиот јазик, што секако покажува дека го следи трендот во оваа насока.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Согласно со Законот за високо образование („Сл. весник на РМ“ бр. 82/18) и врз основа на Правилникот за единствените критериуми за избор во наставни, наставно-научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип (Универзитетски гласник бр. 46 од 7.2.2020 год.), како и по деталното разгледување на комплетната доставената документација пропишана во Конкурсот, Рецензентската комисија констатира дека кандидатката м-р Симона Серафимовска **ги исполнува сите законски услови за избор за наставник во наставно-стручно звање за наставно-научната област англистика.**

Во прилог на гореизреченото одат и бројните факти кои како атрибути ги покажува кандидатката во нејзиниот едукативен и научноистражувачки развој од додипломските и постдипломските студии, а секако и како истражувач кој се вклучил во научноистражувачкиот процес. Нејзиниот опус ни дава за право уште еднаш да констатираме дека афинитетите за примена на современи алатки во изучувањето на англискиот јазик влечат корени уште од студентските денови. Нејзините најнови истражувачки резултати го трасираат патот на овој млад истражувач во полето на современиот тренд на изучување на англискиот јазик што ја профилира м-р Симона Серафимовска како надежен научен работник, кое нешто е потврдено и преку меѓународно признание за награден млад истражувач.

Врз основа на изнесеното, Рецензентската комисијата едногласно и со задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, да го усвои нашиот предлог и **кандидатот м-р Симона Серафимовска, да ја избере во наставно-стручно звање лектор за наставно-научната област 64004 Англистика на Филолошки факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.**

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Марија Кусевска, вонреден професор, претседател, с.р.

Д-р Нина Даскаловска, редовен професор, член, с.р.

М-р Снежана Кирова, виш лектор, член, с.р.

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА СОРАБОТНИК ВО ЗВАЊЕ АСИСТЕНТ ЗА НАУЧНАТА ОБЛАСТ
ГРАЃАНСКО ПРАВО НА ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ
ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Со Одлука бр.1102-60/4 од 23.3.2021 година донесена на 203. седница на Наставно-научниот совет на Правниот факултет, одржана на 23.3.2021 година, определени сме за членови на Рецензентска комисија за избор на соработник во звање асистент за научната област граѓанско право на Правниот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Слободен печат“ и „Коха“ од 5.3.2021 година и во предвидениот рок се пријавија кандидатките:

- м-р Ана Здравева
- м-р Мартина Глигорова
- м-р Моника Паневска.

Врз основа на приложената документација од кандидатките, чест ни е на Наставно-научниот совет на Правниот факултет да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Кандидатката м-р Моника Паневска нема доставено препораки од најмалку два професори (вонреден/редовен) од соодветната научна област за која се врши изборот во звање асистент, како услов наведен во конкурсот, а пропишан во Правилникот за посебните услови и постапка за избор во наставно-научни, наставно-стручни, научни, наставни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“-Штип. Од тие причини, нејзината документација се смета за некомплетна и нема да биде разгледувана.

Биографски податоци на кандидатите

1. Кандидатката м-р Ана Здравева: При деталното разгледување на пријавата и доставената документација од кандидатката м-р Ана Здравева, поднесена во предвидениот рок определен во Конкурсот, Комисијата констатира дека кандидатката м-р Ана Здравева доставила комплетна, соодветна и валидна документација што е предвидена со објавениот Конкурс и детално ги разгледа сите документи од кандидатката.

Биографски податоци за кандидатката м-р Ана Здравева

Кандидатката м-р Ана Здравева е родена на 5.8.1992 година во Штип. Во 2016 година дипломирала на Правниот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип како студент на генерацијата со највисока просечна оцена 9.55 и се здобила со стручно звање: дипломиран правник-правосудна насока. По завршувањето на вториот циклус студии (насока-Правосудна насока) со просечна оценка 10, кандидатката м-р Ана Здравева во ноември 2019 година го одбрала магистерскиот труд на Правниот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип и се стекнала со звање магистер на правни науки-правосудна насока (правосудната насока во себе ја опфаќа граѓанската научна област, согласно содржината на самата студиска програма).

Во периодот од 1.10.2016 до 1.10.2017 година работи како практикант-волонтер во Основниот суд во Штип. Од 1.6.2018 до денес година година е ангажирана како проектен асистент на неколку проекти во Здружението на правници „Легал Тинк“ во Штип. Од 1.9.2018 до 1.10.2020 година работи како практикант во Основното јавно обвинителство во Штип. Исто така, кандидатката м-р Здравева во текот на 2020 година била ангажирана

како локален координатор на проект на Младинскиот образовен форум во Штип и како координатор на акција во рамки на проект на УСАИД. Од септември 2016 г. до денес кандидатката е ангажирана како секретар на Општинска изборна комисија - Штип. На 22.1.2018 година кандидатката м-р Ана Здравева го положила правосудниот испит.

Од приложената документација (копии од уверенија за познавање на англискиот и германскиот јазик, заверени на нотар) може да се констатира дека кандидатката има познавање на англискиот и на германскиот јазик како странски јазици.

Во својата досегашна научноистражувачка работа, освен изработениот и одбранет магистерски труд, кандидатката м-р Ана Здравева има објавено 2 труда.

Преглед и евалуација на објавените трудови од кандидатката м-р Ана Здравева:

- „Пристап до бесплатна правна помош во Република Македонија“ (2018), објавен во Зборник на трудови од Петтата меѓународна научна конференција „Општествените промени во глобалниот свет“ - област млади истражувачи, одржана во септември 2018 година на Правниот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Во трудот е направена анализа на системот на бесплатна правна помош како ефикасен механизам за обезбедување еднаков пристап до правда на сите граѓани, со преглед на достапноста и користењето на овој правен механизам.

- „Анализа: права и обврски на студентите и студентските претставници при Универзитетот „Гоце Делчев“-Штип“ (2018), објавен како публикација-брошура во рамки на проект на Здружението на правници „Легал Тинк“ во Штип, во коавторство со Ивана Стојанова. Во трудот е направен приказ и анализа на правата и обврските на студентите при Универзитетот „Гоце Делчев“, студентските тела и органи кои ги застапуваат нивните интереси и заштитуваат нивните права, со тенденција да се зголеми степенот на информираност на студентите.

- Преглед и евалуација на магистерскиот труд на кандидатката м-р Ана Здравева: „Корупцијата во високото образование“. Магистерскиот труд е одбранет на Правниот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип во ноември 2019 година. Целта на трудот е да се даде краток осврт на корупцијата во општеството и корупцијата во високото образование, како и да се елаборира нејзината феноменологија и етиологија во високото образование. Во трудот се анализираат законските и подзаконските акти кои ја регулираат оваа тематика. Во магистерскиот труд е елаборирана содржината на антикорупциските одредби во сферата на високото образование и е направена анализа на потенцијалот на домашното законодавство за борба против корупцијата. Покрај теоретскиот пристап, кандидатката во трудот прави и анализа на резултати добиени од анкета која е спроведена на студентите при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, со цел да се измери нивото на корупцијата во високото образование. Истражувањето е составено од индикатори базирани на искуство, ставови и перцепција за корупцијата.

2. Кандидатка м-р Мартина Глигорова: При деталното разгледување на пријавата и доставената документација од кандидатката м-р Мартина Глигорова, поднесена во предвидениот рок определен во Конкурсот, Комисијата констатира дека кандидатката доставила комплетна, соодветна и валидна документација што е предвидена со објавениот Конкурс и детално ги разгледа сите документи од кандидатката.

Биографски податоци за кандидатката м-р Мартина Глигорова

Кандидатката м-р Мартина Глигорова е родена на 7.9.1992 година во Скопје. Во 2014 година дипломирала на Правниот факултет „Јустинијан Први“ при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје со просечна оценка 8.38 и се здобила со стручно звање:

дипломиран правник. По завршувањето на вториот циклус студии (насока-Меѓународно право и односи и Право на ЕУ, модул-Право на Европската Унија) со просечна оценка 9.50, кандидатката м-р Мартина Глигорова во ноември 2019 година го одбрала магистерскиот труд на Правниот факултет „Јустинијан Први“ при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и се стекнала со звање магистер по право од областа на меѓународното право и односи и право на ЕУ. Од ноември 2020 година кандидатката е запишана на трет циклус студии на Правниот факултет „Јустинијан Први“ при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Кандидатката м-р Мартина Глигорова од 1.11.2019 година е во редовен работен однос во Министерството за информатичко општество и администрација во Одделението за меѓународна соработка и ЕУ интеграција. Во периодот од октомври 2015 до јануари 2016 година работи како практикант-волонтер во Основниот суд 2 во Скопје. Во 2015 година волонтирала во Македонскиот институт за европски студии. Во 2017 година кандидатката м-р Мартина Глигорова била ангажирана како приправник во адвокатската канцеларија „Марковска и Андревски“. Од 2018 година е основач и асистент на Меѓународниот академски институт во Скопје. Од 30.5.2018 до 3.6.2019 година кандидатката била ангажирана како нотарски приправник во канцеларијата на нотар Роза Николова. Во јули 2018 година кандидатката посетувала мастер-клас на тема „Political Expediency behind International Criminal Courts“ на Inter-University Centre Dubrovnik, како стипендист на „Geoffrey Nice Foundation“ од Хар, Холандија. Од 5.4.2019 до 5.6.2019 година била ангажирана како консултант во Институтот за истражување во животната средина, градежништво и енергетика. Од септември 2019 година кандидатката м-р Глигорова е основач, член и секретар на Уредувачкиот одбор на Центарот за научна размена и едукација. Во октомври 2018 година кандидатката била учесник во спроведување на проектот „Концепт за медиумски писмен студент“ организиран од Македонскиот институт за медиумски студии, каде била и предавач на три работилници во рамки на проектот. Од 20.7.2020 до 13.10.2020 година м-р Глигорова била координатор на проектни активности на меѓународниот проект „The Global Pandemic and Journalists“ во организација на Центарот за научна размена и едукација во соработка со Infnit+ од Р. Албанија. Од 1.9.2020 година кандидатката м-р Мартина Глигорова е ангажирана како експерт од областа на меѓународното право и медиумската писменост и како комуникациски менаџер за промовирање на проектот на социјалните мрежи, на проектот „Youth for Freedom of Speech“, организиран од Универзитетското радио при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Од март 2021 година, кандидатката е стручен соработник на проектот „Жените и спортот-Промоција на олимписките вредности преку женското борење 2021-2028“. Коавтор е на еден прирачник „Медиумска писменост за млади“ заедно со проф. д-р Јасна Бачовска Недиќ, објавен во 2021 година, како дел од проектот „Унапредување на медиумската и информациска писменост и зајакнување на независните медиуми во Западен Балкан“. Кандидатката м-р Мартина Глигорова учествувала на десетина конференции, симпозиуми, семинари, обуки и работилници од различни области на правото, медиумите, спортот и администрацијата.

Од приложената документација (копии од уверенија за познавање на англискиот, шпанскиот и германскиот јазик, заверени на нотар) се констатира дека кандидатката има познавање на англискиот, шпанскиот и германскиот јазик.

Во својата досегашна научноистражувачка работа, освен изработениот и одбранет магистерски труд, кандидатката м-р Мартина Глигорова има објавено 3 труда, 1 прирачник и 1 онлајн статија.

Преглед и евалуација на објавени трудови од кандидатката м-р Мартина Глигорова:

- „Online Media Regulation-European Media Policy vs Republic of North Macedonia“ (2021), објавен во Зборник на трудови од Првата виртуелна конференција на Центарот за научна размена и едукација, во коавторство со проф. д-р Јасна Бачовска-Недиќ. Во овој труд е прикажано законското уредување на медиумското работење и медиумската политика, со посебен осврт кон онлајн медиумите во РС Македонија.

- „European Union Institutional Approach to Medialiteracy“ (2021), објавен во Зборник на трудови од Првата виртуелна конференција на Центарот за научна размена и едукација. Во трудот е направена историско-компаративна анализа на состојбите со медиумската писменост во Европската Унија и РС Македонија, со посебен осврт на дигиталната писменост.

- „Why Hate Crime should be punished more rigorously“ (2018), труд во коавторство со проф. д-р Татјана Петрушевска, презентирани на 5-та Меѓународна конференција на Правниот факултет при Универзитетот во Тетово, објавен во *Justicia-International Journal of Legal Sciences*. Во трудот е анализирани кривичните дела сторени од омраза, нивното соодветно законско определување и казнување, како и зајакнувањето на нивото на свест во процесот на заштитата на демократските вредности и почитувањето на човековите слободи и права.

- Преглед и евалуација на магистерскиот труд на кандидатката м-р Мартина Глигорова: „Политиката на Европската Унија за медиумска писменост версус Република Македонија“. Магистерскиот труд е одбранет на Правниот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип во 2019 година. Кандидатката поимно ги определува и разработува термините медиумско образование и медиумска писменост, хронолошки и компаративно. Претставена е улогата и влијанието на меѓународните организации, институции и асоцијации во креирањето и зајакнувањето на медиумската писменост, како и нивната легислативната активност. Посебен осврт е даден на состојбите со медиумската писменост во Република Македонија.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Согласно со Законот за високото образование и Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, наставно-стручни, научни, наставни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип, Рецензентската комисија ја разгледа комплетната документација која ѝ беше доставена, а која беше предвидена во Конкурсот за избор на соработник во звање асистент за наставно-научната област граѓанско објавен во дневните весници „Слободен печат“ и „Коха“ на 5.3.2021 година и констатира дека се пријавиле три кандидатки. Воедно, Комисијата констатира дека кандидатките м-р Ана Здравева и м-р Мартина Глигорова ги доставиле сите потребни документи и дека ги исполнуваат условите за пријавување на конкурсот, додека кандидатката м-р Моника Паневска доставила некомплетна документација.

По прегледот на документацијата и податоците, Рецензентската комисија констатира дека кандидатката м-р Мартина Глигорова не го исполнува условот предвиден со член 170, став 1, точка 2 од Законот за високото образование и Конкурсот за избор на наставници, соработници и стручен соработник на единиците во состав на Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип, односно има стекнато назив магистер од друга, несоодветна област (магистер по право од областа на меѓународното право и односи и право на ЕУ).

Комисијата внимателно ги прегледа и проучи приложените документи од кандидатката м-р Ана Здравева и констатира дека кандидатката ги исполнува условите предвидени со позитивните законски прописи за избор на соработник во звање асистент за научната област граѓанско право на Правниот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Имајќи го предвид претходно наведеното, Рецензентската комисија смета дека кандидатката м-р Ана Здравева во целост ги задоволува образовните, научните и стручните критериуми, како и законските услови и условите предвидени со постојните акти на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип за избор на соработник во звање асистент. Со оглед на тоа, членовите на Комисијата едногласно и со задоволство му предлагаат на Наставно-научниот совет на Правниот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип да ја избере м-р Ана Здравева за соработник во звање асистент за научната област граѓанско право.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Игор Камбовски, редовен професор, претседател, с.р.

Д-р Марија Амповска, вонреден професор, член, с.р.

Д-р Милица Шутова, доцент, член, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА
НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА СО НАСЛОВ „УЛОГАТА НА ДЕБЕЛИНАТА
КАЈ МОНОЛИТНАТА ЛИТИУМ-ДИСИЛИКАТНА КЕРАМИКА ВРЗ БОЈАТА И
ЕСТЕТИКАТА НА ПРОТЕТСКИТЕ НАДОМЕСТОЦИ – IN VITRO ЕВАЛУАЦИЈА“
ПРИЈАВЕНА НА ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ
ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП

Со Одлука број 0206-379/4 од 30.3.2021 година, донесена на 34. седница на Наставно-научниот совет на докторски студии на Кампус 3 – Факултет за медицински науки, Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, формирана е Комисија за оценка и одбрана на докторската дисертација со наслов „Улогата на дебелината кај монолитната литиум-дисиликатна керамика врз бојата и естетиката на протетските надоместоци- in vitro евалуација“ од м-р Јулија Заркова-Атанасова, специјалист по стоматолошка протетика, асистент докторанд, студент на трет циклус студии, на Студиската програма Базични и клинички истражувања во дентална медицина, во следниот состав:

- Проф. д-р Ерол Шабанов – претседател
- Проф. д-р Киро Папакоча – член
- Проф. д-р Весна Корунувска-Стефковска - член
- Проф. д-р Саша Станковиќ – член и екстерен ментор
- Проф. д-р Ивона Ковачевска – член и интерен ментор

Комисијата во наведениот состав го разгледа доставениот материјал и го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Анализа на трудот

Докторската дисертација со наслов „Улогата на дебелината кај монолитната литиум-дисиликатна керамика врз бојата и естетиката на протетските надоместоци- in vitro евалуација“ претставува оригинален труд кој е пријавен и изработен од м-р Јулија Заркова-Атанасова, специјалист по стоматолошка протетика, асистент докторанд.

Докторската дисертација која е пријавена и изработена од кандидатот м-р Јулија Заркова-Атанасова, специјалист по стоматолошка протетика, напишана е на 145 страници, А4 формат, со вкупно 40 графикони, 57 табели, 42 слики, 175 литературни цитати.

Содржината во трудот опфаќа 9 поглавја, организирани по следниот редослед: *Кратко резиме на македонски и англиски јазик, Вовед, Преглед на литература, Цел на истражувањето, Материјал и методи на истражувачка работа, Резултати, Дискусија, Заклучок и Користена литература.*

Во првиот *Воведен дел*, кандидатката асистент докторанд д-р Јулија Заркова-Атанасова ги објаснува естетските феномени од клучно значење за изработката на протетичките дентални надоместоци, во релација и давајќи акцент на нијансите, рефлексивната, бојата, површната текстура на природните заби, но и на изработките посебно во линијата на насмевката. Бојата на природните заби е естетски параметар на насмевката кој е од исклучителна важност за изгледот на една индивидуа. При изработка на протетичките надоместоци особено во фронталната регија, стоматолозите се соочуваат со големи предизвици во постигнувањето на максимална естетика и задоволување на барањата и очекувањата на пациентите. Соодветно, избраниот материјал има огромно значење во креирањето на живописни и по боја усогласени изработки со природните заби. За правилен избор на градивен материјал чија нијанса беспрекорно би ги исполнила условите за постигнување на висока естетика, оптичките својства на природните заби и методите за детерминирање на бојата треба добро да се познаваат. Употребениот материјал треба да ја апсорбира, рефлектира или пропушта светлината скоро исто како забните супстанции, а тоа зависи од неговите својства и физички карактеристики.

Литиум-дисиликатната керамика е еден вид на керамика, која секојдневно се употребува овозможувајќи функционално и естетско интегрирање на надоместоците во оралната средина. Нејзините механички карактеристики, (цврстина од 450 Мпа) гарантираат квалитет и клиничка долготрајност на протетките изработки, не само во фронтот туку и во бочната регија, што научно е поткрепено во литературата. Перфектните оптичките својства ја прават оваа керамика доста атрактивна за користење, бидејќи се постигнува висок естетски ефект, главно преку трансlucentијата и камелеонскиот изглед.

Предности на оваа керамика е тоа што, со заштеда на забното ткиво и не инвазивна препарација можат да се изработат минимално инвазивни коронки со 1 mm дебелина, па дури и ултра тенки ламинати со дебелина поголема од 0,3 mm. Поради голема translucentност и мала дебелина на ваквите изработки, влијанието на подлогата врз која ќе се цементираат, ќе биде силно изразено врз финалната боја и изглед. Бидејќи честопати при протетската рехабилитација се соочуваме со дисколорирани заби, (ендондонски третирани или со променета боја поради надворешни или внатрешни фактори или со метални абатмени поради надградби или импланти) ова влијание треба да се земе предвид кога се пресметува каква ќе биде дефинитивната боја и нијанса на надоместокот

Независно што во воведниот дел асистент докторанд д-р Јулија Заркова-Атанасова дава базични податоци околу литиум – дисиликатните керамички материјали, во следниот дел *Преглед на литературата*, етапно, постепено, чекор по чекор кандидатката не воведува преку литературните сознанија за спецификата во детерминирање на бојата, нијансите, ефектите и друго.

Бојата на даден објект е одредена од видливиот спектар кој се рефлектирал од неговата површина, интерпретирана како субјективен впечаток во посебен дел од нашиот мозок, преку специјалните клетки во ретината на окоото т.н. стапчиња и чунчиња. Таа претставува комплексен физички, физиолошки и психолошки феномен кој настанува како резултат на однесувањето и својствата на светлината. Видливата светлина за нашето око е само мал дел од електромагнетниот спектар и има бранова должина од 400 до 700 nm. (Chu et al.,2004; Franchi et al.,2010). Сензацијата која ние ја нарекуваме боја е онаа која одговара на брановата должина на светлосниот бран кој не се апсорбирал од објектот, туку се одбил од неговата површина и допрел до нашето око. Доколку одбиената светлина пак е комбинација од бранови должини на две бои, тогаш гледаме нова боја која настанува со нивната адиција.

Денес, главно се користат два модели за приказ за бојата и тоа: Munsell Color Order System и CIE System (Commission Internationale d'Eclairage).

Природните заби се полихроматски структури. Нивната боја е комплексно обележје кое настанува како ефект на одредени колориметриски карактеристики внатрешни и надворешни. Внатрешните карактеристики се оние кои потекнуваат од интеракцијата на светлосниот бран со забните супстанции (емајл и дентин) односно нивните оптички својства, додека надворешните се резултат на факторите кои пребојуваат (на пр. кафе, чај) и се акумулираат на површината на забот создавајќи дисколорации (Watts & Addy, 2001).

Специфичната хистолошката градба на емајлот и дентинот заедно со дентинско-емајловата граница придонесуваат при интеракцијата на светлосниот бран со ткивото да се создаде т.н. „двослоен ефект“ (O'Brien, 1985). Емајлот е високоминерализирано помалку или повеќе translucentно ткиво со специфични површински макро и микро топографски карактеристики. Исклучително мазната површина на емајлот е препокриена со вертикални емајлови развојни бразди кои ја претставуваат макротекстурата, додека микротекстурата е претставена со паралелни линии настанати како последица на сукцесивното создавање на емајлот т.н. перикимата. Половина од упадната светлина се рефлектира од мазната површина создавајќи големи зони на спекуларна рефлексција или огледална рефлексција, додека од површината на микрорелјефот доаѓа до дифузна рефлексција. Останатиот дел од

светлосните зраци преку кристалната структура на емајловите призми се трансмитира длабоко внатре (Vanini, 2010). На дебелина од 1 mm емајл дури 75% од светлосниот зрак минува во дентинот. Во емајлот мала количина светлина се апсорбира, а остатокот потоа се расејува од опалесцентната интерпризматска супстанца. Кога расејаниот зрак ќе допре до дентинско-емајловата граница повторно настанува дифузна рефлексивност на половина од светлината, а останатата порција од зракот се апсорбира и расејува внатре во дентинот. Значи главната улога во детерминирањето на бојата на забите припаѓа на дентинот, а транслуценцијата на емајлот служи како модификатор на бојата.

Системот на комисијата за илуминација или скартено CIE* се базира на три стимулусни координати и дозволува нумеричко изразување и математичко пресметување на бојата. Како најчесто користени модели се сметаат CIE L*a*b* и CIE L*C*h° системите. Во првиот L* е вертикалната ахроматична координата која го претставува тонот на бојата и варира од црно до бело и сиви нијанси помеѓу, а хоризонталните хроматични координати се a* (зелено-црвена) и b* (сино-жолта). Зелено-црвена координата се простира од +a* во црвениот дел од спектарот до -a* за зелениот, додека b* се наоѓа во распонот од +b* жолтиот и -b* за синиот дел од спектарот. Во вториот модел хроматичната координата е C* и претставува заситеноста на бојата, додека h° (hue angle) е аголот кој го зафаќа бојата во сферата на овој боен систем, додека L* е иста како во претходниот модел и се движи од 0 (црно) до 100 (апсолутно бела). Разликата на бојата помеѓу два објекта според двата модела L*a*b* или L*C*h° е претставена преку Delta E (E*), а разликата помеѓу тонот на бојата може да се претстави како Delta L (L*).

Составот на литиум дисиликатната стакло керамика е приближно 70% волуменски дел, игличеста кристална фаза расфрлана во стаклен матрикс. Уникатната кристална структура овозможува лесна контрола на големината, формата и густината придонесувајќи за поголема цврстина и трајност. Реставрациите кои се креираат со овој тип на керамика имаат перфектни естетски карактеристики поради нискиот рефракторен индекс и солидни оптички својства. (McLaren and Phong, 2009; Tysowsky, 2009; Reynolds and Roberts, 2010). Овој материјал има две форми и две технологии за изработка на надоместоци и тоа: хомогенизирани инготи со различни степени на транслуценција и опацитет кои се користат со техниката на жешко леење под притисок (прес техника) и пре-кристализирани блокови за кои се користи CAD/CAM технологија. Широкиот опсег на расположливи инготи со различни нијанси дава ширина на индикациите за употреба, во разни клинички случаи. Постојат монохроматски и полихроматски (мулти) инготи во три големини. Монохроматските инготи имаат три степени на транслуцентност HT – висока, MT- средна и LT- ниска транслуцентност, понатаму два степени на опакни инготи MO-средни и NO- високо опацитетни инготи и опалесцентни инготи или опал-инготи со два степени на светлост (опал 1 и опал 2). Полихроматските или мулти инготи имаат градуирана транзиција на бојата од дентин во емајл и имаат посебна технологија на изработка. Изборот на боја за изработка на безметални конструкции е подпомогнат и со специјално изготвен водич за избор на инготи и компјутерска апликација, кои се составен дел од целиот кермички систем.

Во стоматолошката пракса постојат различни третмани кои се употребуваат за промена на бојата на забите. Белењето на забите како еден од нив се смета дека е безбеден и ефикасен третман, но резултатите од истиот се непредвидливи и можат да предизвикаат хиперсензитивност и болка. (Peumans et al., и Griffiths et al.)

Најчесто користени третмани на дисколорираниите заби, по процедурата белење на забите, е изработка на ламинати или други естетски протетски конструкции од керамика, кои можат да ја маскираат или редуцираат дисколорацијата и со голема прецизност да ги имитираат забните супстанции. (Aristidis and Dimitra, и Fradeani et al.)

Изгледот на целосно керамичките монолитни реставрации, кои технички се изработени во една целина, во клинички услови е доста комплексен, поради помалата или поголемата трансплуцентност на керамиката. Факторите кои може да влијаат на финална боја на безметалните конструкции се: бојата на препарираното забно трупче (подлогата), дебелината на керамиката, оптичките својства на керамиката (трансплуцентноста, опалесцентноста, флуоресценцијата), степенот на трансплуцентност на керамиката, нијансата, видот и дебелината на композитниот цемент (Barath et al.). Дополнителни фактори кои можат да ја променат финалната боја на надоместокот се бројот на печења на керамиката, температурата на печење, брендот на керамиката и употребената кондензациона техника.

За да се постигне оптимален естетски ефект Y_u и соработниците велат дека не е потребно да се репродуцира само бојата на природните заби туку и степенот на нивната трансплуценција. Според Brodbelt et al. неусогласениот степен на трансплуцентност со природните заби се смета за еден од главните предизвикувачи на протетски неуспех.

Степенот на трансплуценција на керамиката зависи од нејзината дебелината (Heffernan et al.), кристална компонента (El-Meliegy), бројот на печења и повторени боења (O'Brien et al. и Cho) големина на честичките, содржината на пигментите, бројот, големината и дистрибуцијата на внатрешни порозности.

Една од причините за разликите во прикажаните резултати во научните достигнувања претставува различниот тип на керамика која се испитува, па според Ghulman et al., варијациите во порцеланот, демонстрираат разлика и во бојата во контекст на дебелината. Исто така методологијата на истражување, типот на уредот за определување на бојата и начинот на изработката на примероците, може да влијаат на добиените резултати, посочува кандидатката магистер Заркова-Атанасова.

Иако изработката на протетичките реставрации денес веќе е рутинска постапка на стоматолозите, сепак, процентот на неуспешни реставрации е голем токму поради промашената финална боја на изработката. Кај монолитната литиум дисиликатна керамика и покрај камелеонскиот ефект, доколку нејзината боја се разликува од бојата на останатите заби, многу тешко може да се коригира само со додавање на површински пигменти. Високата трансплуцентност која ја поседува овој вид на керамика, особено кај тенките изработки, влијанието на бојата на подлогата ќе има удел во дефинитивната нијанса. Колкав ќе биде тој удел особено ако подлогата е со променета боја, магистер Јулија Заркова Атанасова го поставува фокусот на дисертацијата и ги конципира во поглавјето **Цел на истражувањето**, поставените цели и хипотези.

Примарна цел на оваа студијата била квантитативно со спектрофотометриско мерење да се евалуира разликата во бојата Delta E кај глазирани монолитни изработки од литиум дисиликатна керамика IPS E.max® Press со различна трансплуцентност (HT и LT) и дебелина, цементирани на три различни основи со неутрална боја на композитен цемент.

Предмет на испитување било и:

- Да се одреди на која дебелина литиум-дисиликатната HT керамика со (0,5, 1 ,1,5 или 2 mm) може најдобро да маскира средно дисколорирани подлога.
- Да се определи на која дебелина од литиум-дисиликатната керамика LT керамика (0,5, 1 ,1,5 или 2 mm) може да маскира средно дисколорирани подлога.
- Да се одреди која дебелина од литиум-дисиликатната HT керамика (0,5, 1 ,1,5 или 2 mm) може најдобро да маскира многу дисколорирани/метална подлога.
- Да се утврди која дебелина од литиум-дисиликатната HT керамика (0,5, 1 ,1,5 или 2mm) може најдобро да маскира многу дисколорирани/ метална подлога
- Да се процени дали резултантната боја кај монолитните изработки според CIE

L*ab системот повеќе зависи од дебелината на керамиката или транспарентноста на керамиката.

- Да се процени дали постои разлика во дефинитивната боја на монолитните изработки определена преку Delta E и Delta L помеѓу НТ и LT
- Да се одреди корелацијата помеѓу различната транспарентност на керамиката (НТ и LT) и различната дебелина на керамиката.
- Да се утврди дали литиум дисиликатната прес НТ и LT керамика може да се употребува кај силно дисколорирани/метални забни трупчиња.
- Да се одреди дали композитниот цемент во неутрална нијанса влијае на дефинитивната боја на изработките од НТ и LT керамика со различна дебелина.
- Да се анализира компатибилноста на бојата помеѓу композитниот цемент Variolink esthetic Dc Ivoclar vivadent (неутрална нијанса) и соодветната try-in паста, преку мерење на разликата во бојата Delta E.
- Да се утврди дали спектрофотометарските разлики се видливи со голо око и дали се клинички прифатливи.

Реализацијата на детерминираниите тези, цели и испитување, во следното поглавје **Методи на истражувачката работа**, асистент докторанд, магистер Јулија Заркова-Атанасова, ги презентира и детално објаснува во готовиот докторски труд.

За потребите на оваа *In vitro*-студија биле изработени вкупно деведесет и шест (N=96) монолитни коронки од литиум-дисиликатна стакло керамика IPS E.max® Press (Ivoclar Vivadent, Liechtenstein) во А3 нијанса.

Половина од нив, вкупно четириесет и осум, се изработени од ниско транспарентна (LT), а останатите од високо транспарентна керамика (НТ). Коронките се направени со различна дебелина на сидовите 0,5, 1, 1,5 и 2 mm. Дебелината на сидот била идентична во сите третини на коронката и тоа во оклузалната, средната и гингивалната и на сите површини.

Како основа врз која се цементирани коронките биле измоделирани деведесет и шест забни трупчиња со коренско продолжување, од различни материјали, во различна боја и тоа: хибриден композит Te-Econom Plus® во А3 нијанса, потоа светло полимеризирачки материјал IPS Natural Die Material (Ivoclar Vivadent) со нијанса ND7 и метал. Различните материјали демонстрирале различен степен на дисколорација на подлогата и тоа: недисколорирана основа А3, умерено дисколорирана ND7 и многу дисколорирана основа/метална М. За цементирање на коронките бил користен двојноврзувачки композитен цемент Variolink esthetic Dc, Ivoclar vivadent со неутрална нијанса.

Финалната боја на коронките пред цементирањето со тест паста и по цементирањето се одредувала со не контактен интраорален спектрофотометар со оптичка геометрија 45/0° ShadePilot™ (Degu Dent, Germany), во сопственост на Стоматолошката лабораторија за научноистражувачка работа во рамките на Факултетот за медицински науки при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип. Анализата и читањето на податоците од спектрофотометарот се направени во соодветниот софтвер Windows Software Version 3.01.1007a, кој е патентиран за овој уред.

За визуелна евалуација на бојата бил употребен клуч за избор на боја Vitapan® classical и уред за корекција на светлина Smile Lite MPD.

Во функција на реализацијата на поставените цели и хипотези, асистент-докторант магистер Јулија Заркова-Атанасова, во готовиот докторски труд формира неколку во зависност од различни критериуми. За одредувањето како различната транспарентност на керамиката и бојата на основата, влијае врз финалната боја на монолитните литиум дисиликатни надоместоци, формирала две контролни и четири експериментални групи.

Контролните групи ги сочинувале:

- 1А (НТ/А3), примероци со висока трансплуценција цементиран на А3 забно трупче.
- 1Б (ЛТ/А3), примероци со ниска трансплуценција цементиран на А3 забно трупче
- Експерименталните групи биле конципирани:
- 2А (НТ/ND7), примероци со висока трансплуценција цементиран на средно дисколорирано забно трупче ND7.
- 2Б (ЛТ/ND7) - примероци со ниска трансплуценција цементиран на средно дисколорирано забно трупче ND7.
- 3А (НТ/М) - примероци со висока трансплуценција цементиран на силно дисколорирано/метално забно трупче М.
- 3Б (ЛТ/М) - примероци со ниска трансплуценција цементиран на силно дисколорирано/метално забно трупче М.

За верификација на влијанието на дебелината на керамиката, врз дефинитивната боја и способноста за маскирање на дисколорираната подлога од секоја група, формирани биле по 4 подгрупи во релација со дебелината на примероците : 0,5 mm, 1 mm, 1,5 mm и 2 mm.

Подгрупи на 1А групата биле:

1А1(НТ/А3/0,5) ; 1А2(НТ/А3/1) ; 1А3 (НТ/А3/1,5) ; 1А4 (НТ/А3/2)

Подгрупи на 1Б групата биле:

1Б1 (ЛТ/А3/0,5) ; 1Б2 (ЛТ/А3/1); 1Б3 (ЛТ/А3/1,5); 1Б4 (ЛТ А3 2)

Подгрупи на 2А групата биле:

2А1 (НТ/ND7/0,5) 2А2 (НТ/ND7/1) 2А3 (НТ/ND7/1,5) 2А4 (НТ/ND7/2)

Подгрупи на 2Б групата биле :

2Б1(ЛТ/ND7/0,5) 2Б2(ЛТ /ND7/1) 2Б3 (ЛТ/ND7/1,5) 2Б4 (ЛТ/ND7/2)

Подгрупи на 3А групата биле:

3А1 (НТ/М/0,5); 3А2 (НТ/М/1); 3А3 (НТ/М/1,5); 3А4(НТ/М/2)

Подгрупи на 3Б групата биле:

3Б1 (НТ/М/0,5); 3Б2 (НТ/М /1); 3Б3 (НТ/М/1,5); 3Б4 (НТ/М /2)

Со компарацијата во подгрупите со иста дебелина, а различна трансплуценција го детерминира истовремено влијанието на дебелината и трансплуценцијата врз финалната боја на надоместоците.

Статистичката анализа на податоците добиени од истражувањето била направена во статистичкиот програм SPSS 23,0. Kolmogorov-Smirnov тест и Shapiro Wilk's тест се користеле за тестирање на нормалноста на дистрибуцијата на податоците. Категориските (атрибутивни) варијабли се прикажани со апсолутни и релативни броеви. Нумеричките (квантитативни) варијабли се прикажани со просек, стандардна девијација, минимални и максимални вредности, медијална вредност и интерквартилен ранк.

За компарирање на анализираниите групи се користеле непараметарски тестови за независни примероци (Chi-square test, Mann-Whitney test, Kruskal-Wallis test).

Односот помеѓу вредностите на Delta E (try -in) и Delta E (final) се одредувал со Spearman Rank Order Correlations (R);

Добиените податоци се прикажани табеларно и графички.

Статистичката сигнификантност е дефинирана на ниво на $p < 0.05$.

Во поглавјето **Резултати** кое се надоврзува се презентирани вредностите од посочените мерења, согласно целите, материјалите и методологијата во докторскиот труд. Истите се табеларно и графички презентирани, соодветно статистички анализирани и споредени.

Во ова поглавје систематски кандидатката ги презентира по параметри резултатите од истражувањето сумирајќи ги најпрво според поставените хипотези. Притоа објаснува дека статистичката анализа на податоците покажала дека финалната боја на монолитните литиум дисиликатни надоместоци значајно зависи од степенот на трансlucentност и од бојата на основата ($p < 0.0001$). Кога бојата на основата не е дисколорирана трансlucentцијата не е значаен фактор за вкупната промена на бојата Delta E ($p = 0.94$), но статистички е сигнификантна за промена на светлоста Delta L ($p < 0.0001$). Кога бојата на основата е дисколорирана, трансlucentцијата е статистички сигнификантна за промена и на вкупната разлика во бојата и во светлоста.

Во однос на дебелината на керамиката добила дека таа е значаен фактор за вкупната промена на бојата Delta E ($p < 0.0001$) и кај високотрансlucentната и кај нискотрансlucentната керамика без оглед на основата. Притоа со зголемување на дебелината на керамиката кај недисколорирана основа дошло до зголемување на разликата во бојата Delta E, а кај умерено и силно дисколорирана основа со пораст на дебелината разликата во бојата опаѓа.

Понатаму таа презентира дека дебелината на керамиката е значаен фактор за промена на светлоста на керамиката претставена преку Delta L, без оглед на степенот на трансlucentција ($p < 0.0001$). Со зголемување на дебелината на керамиката кај основите со А3 нијанса, доаѓа до зголемување на разликите во светлоста, додека кај керамиката цементирани на дисколорирани подлоги ND7 и метал разликата во бојата се намалува.

Притоа добила дека најголема разлика во бојата, односно најголема Delta E имале примероците од ЕГ 3А (11.32 ± 2.5), потоа примероците од трета експериментална група 3Б (7.72 ± 2.7) и втората експериментална група 2А (5.05 ± 1.2). Потоа следеа примероците од ЕГ 2Б (3.06 ± 1.0), па примероците од контролната група 1А (1.26 ± 0.5). Најмала разлика во бојата имаа монолитните изработки од контролната група 1Б (1.19 ± 0.3)

Сите примероци од ЕГ 2А, 3А и 3Б имале вредности за Delta E поголеми од 3.3, и вредности на Delta L повисоки од 2, односно разликата во бојата беше забележителна и клинички неприфатлива. Подеднаква беше застапеноста на примероци со клинички прифатлива разлика во бојата и со забележителна разлика, но клинички неприфатлива во групата 2Б – 96 (50%); Во оваа група 113 (58.85%) примероци презентираа клинички прифатлива, а 79 (41.15%) клинички неприфатлива разлика во светлоста.

Најниска вредност на Delta E регистрирала во подгрупата со најмала дебелина на сидот на коронката од 0.5 mm (mean=0.77±0.2, median=0.75), следено од подгрупата со дебелина на примероците од 1 mm (mean=0.91±0.1, median=0.89), подгрупата со дебелина на примероците од 1.5 mm (mean=1.41±0.2, median=1.4) и највисока Delta E вредност регистрирана било во подгрупата со најголема дебелина на сидот на коронката (mean=1.95±0.1, median=1.97)

Поглавјето *Дискусија*, кое се надоврзува во докторската дисертација на едноставен и континуиран начин, кандидатката ги презентира, симплифицирано добиените вредности и своето видување околу нив, паралелно преку сознанијата од литературните истражувања споредувајќи ги.

При изработка на монолитни реставрации од литиум дисиликатна керамика кандидатката објаснува дека неопходно за перфектен естетски изглед на реставрацијата е дебелината на надоместокот. Од друга страна за да избереме која дебелина ќе ја употребиме се ориентираме според типот на реставрацијата. Имено кај различни конструкции е потребна различна дебелина на керамиката на пример кај коронки минимална дебелина е 1 mm, кај ламинатите може да биде минимално 0.3 mm, кај инлеите 1.2 mm итн. (Tabatabaei et al., 2019).

Кога дебелината расте, иако керамиката се однесува слично и кај двата степени на транспаренција, тенките изработки од 0.5 и 1 mm кај НТ керамиката многу подобро беа усогласени во бојата отколку LT со иста дебелина. Кога реставрацијата е тенка значи дека препаратацијата е плитка и завршува само во емајлот. Со оглед дека емајлот е високо транспарентен, логично е при имитирање на ваква структура да се користи високотранспарентна керамика со мала дебелина, како што добивме и ние во нашите резултати.

Авторката вели дека и покрај тоа што способноста за маскирање на основата расте со дебелината на високотранспарентната керамика, и кај најдебелите примероци од НТ керамика од 2 mm умерено дисколорираниот подлога сè уште има влијание врз конечната нијанса на изработката ($\Delta E=3,89$). Тоа значи дека монолитната НТ керамика не е способна за целосно да ја прекрие основата кога таа е умерено дисколорирана и да ја репродуцира саканата целна нијанса. Сите детектирани спектрофотометарски разлики биле клинички неприфатливи.

Кај LT керамиката веќе на дебелина од 1.5 и 2 mm влијанието на умерено дисколорираниот подлогата било занемарливо, при што добиените разлики биле клинички прифатливи и примероците добро усогласени со целната боја. При тоа, примероците од LT керамика со дебелина 1.5 и 2 mm не се разликуваа во способноста за маскирање на оваа потемнета основа. Во студиите на Chaiyabutr et al. 2011 и Volpato et al. 2009 се потврдуваат нашите резултати дека веќе на дебелина од 1.5 mm бојата на основата не влијае на конечната нијанса на надоместокот. Во истражувањето пак на Vichi et al., 2000 конечната боја на целосно керамичките конструкции од стакло керамика (IPS Empress) е под влијание на подлогата кога дебелината на реставрациите е 1.5 mm, но не е афектирана кога дебелината е 2 mm. Овие резултати претпоставуваме дека се разликуваат поради употребена керамика која е една генерација пред керамиката која ние ја испитувавме.

Бидејќи најмала вредност за разликата во бојата ($\Delta E=1.88$) од сите испитани групи имаше LT керамиката со дебелина 2 mm, значи дека кога клиничарот сака да ја прекрие бојата на основата треба да размисли да ја продлабочи препаратација, односно да ја зголеми дебелината на керамиката, а да ја намали транспаренцијата. Pires et al., 2017 ја испитувале способноста на литиум дисиликатната керамика со нискотранспаренција LT за прекривање на композитна и метална основа. Тие дошле до сознание дека кога дебелината на керамиката е 2 mm дентинска дисколорација може да се прекрие, но не и метална подлога.

Обично протетските реставрации се најтенки во гингивалната третина. Овде при препаратацијата се одзема најмалку забна супстанца затоа што тоа го диктира формата на препарираниот забно трупче. Гингивалната третина поради дебелината како и поради границата на препаратацијата која овде завршува е најосетлива кога станува збор за транспарирање на дисколорацијата од подлогата преку керамиката. Со цел да се маскира подлогата доколку гингивално одземеме 1.5 или 2 mm постои можност да дојде ја трогено оштетување на пулпата, кршење на забното трупче поради истенчување или до загрозување на ретенцијата и резистенцијата на идната реставрација. Затоа зголемувањето на длабочината на препаратацијата како метод за максимирање на основата може да се користи, но со големо внимание.

Занадоместување на изгубени заби во денталната медицина сè почесто се употребуваат имплантите како носачи на единечни конструкции или мостовски изработки во склоп на хибридни протези. Кога станува збор за импланти особено во фронтот, безметалната реставрација која се цементира врз нив треба да има беспрекорна естетиката, без удел на металната основа во финалната боја и изглед, за да може нејзината боја незабележително да се слее со бојата на природните соседни заби (Qutub et al., 2019; Barreto et al., 2019; Tribst et al., 2019).

Металните абатмени од имплантите, ланите метални надградби или сиво/црните дисколорации на забните трупчиња можат да создаваат тешкотии во планот на терапија. Со оглед дека металот комплетно го блокира распрскувањето на светлината низ изработката, може да создаде беживотен изглед на реставрацијата која е изработена од материјал кој има голема транспарентност.

Во готовиот докторски труд авторката симулира клиничка ситуација со метално забно трупче и употреба на керамика која има перфектни оптички својства Emax Press. Притоа, кај изработените коронки со пораст на дебелината на сидот разликата во бојата сигнификантно се намалува кај ваквата основа. Но и покрај намалувањето на Delta E, ниту една дебелина од високотранслуцентната ниту од нискотранслуцентна керамика дури и 2 mm не можела доволно да ја прекријат металната подлога и да ја репродуцираат крајната посакувана нијанса. Односно, иако разликите во бојата и светлоста можат да се редуцираат со задебелување на изработките, кога забното трупче е метално, не може да се добие клинички прифатлива разлика.

Emax литиум-дисиликатната керамика без оглед на дебелината, цементирана со безбоен цемент треба да се избегнува во ваквите случаи, бидејќи никогаш нема да се добие добра естетика. Сите финални изработки биле многу посиви и со многу пониска вредност на параметарот L, особено кај високотранслуцентната керамика, а најмалата разлика во светлоста беше кај LT/2mm $\Delta L(-4.09)$

Независно на сè, во ова поглавје, преку целосна анализа и процена на сопствените добиени истражувања и компарација со релевантни научни истражувања, асистент докторант магистер Јулија Заркова-Атанасова го финализира и објаснува своето истражување со перспективни насоки и препораки во делот на клиничките протоколи, засновани на нејзините *in vitro* испитувања.

Претпоследното поглавје се однесува на **Заклучок**, односно во него се презентирани сумирани детално сите елементи на истражувањето, согласно поставените и детерминирани цели.

Базирајќи се на обемните резултати добиени во оваа експериментална *In vitro* студија, а во согласност со поставените цели на истражувањето магистер Јулија Заркова-Атанасова, специјалист по стоматолошка протетика, асистент докторанд, ги донесува следните заклучоци:

- Дебелината на керамиката значително влијае на дефинитивната боја на монолитните литиум-дисиликатни надоместоци. Колку е поголема дебелината на керамиката толку бојата на подлогата врз која е цементирана конструкцијата има помал удел во финалниот изглед на надоместокот. Колку поголема дисколорација на забното трупче, толку подлабока треба да биде препаратацијата.
- Најдобра естетика со монолитните изработките се постигнува на дебелина од 0,5mm и кај HT и кај LT керамиката. При дебелина до 1 mm високо транслуцентната монолитната LiS₂ керамика дава подобра усогласеност на реставрацијата со посакуваната нијанса отколку ниско транслуцентната на иста дебелина, а при дебелина над 1.5 и 2 mm подобра боја и естетика се постигнува со нискотранслуцентна керамика, при недисколорирана подлога.
- Кај заби со висока светлост (L) подобро е да се употребува нискотранслуцентна керамика со дебелина од 1,5 mm и поголема.
- Хроматичноста минимално се менува со промена на дебелината на керамиката при недисколорирана основа.
- Ни една дебелина од високотранслуцентната керамика не може да прекрие умерено дисколорирана основа, но дебелина од 2 mm делумно може да ја маскира бојата.
- На дебелина од 1,5 и 2 mm бојата на основата која е умерено дисколорирана може да се прекрие со нискотранслуцентна керамика.

- Ниско трансlucentната и високо трансlucentната Emax керамика на ниедна дебелина од испитуваните не може целосно да маскира метална подлога при употреба на безбоен цемент.
- Транслуценцијата не е значаен фактор за промена на бојата Delta E на реставрацијата при недисколорирана подлога, но значително влијае на промена на светлоста Delta L. Транслуценцијата значително влијае на способноста на маскирање на умерено и силно дисколорирана основа.
- Безбојниот цемент не ја менува дефинитивната боја и естетика на монолитните керамички надоместоци.
- Бојата на основата е значаен фактор за промена на естетиката и бојата на безметалните реставрации од Emax керамика.
- Тест пастата за проба со неутрална нијанса е високо компатибилна со соодветниот цемент Variolink Esthetic Dc (neutral shade) и таа не се менува со промена на дебелината на керамиката.
- При визуелно определување на бојата во стандардизирани услови одбиените спектофотометарските разлики во бојата се забележителни и со голо око и помалку клинички прифатливи од нив. Прецизноста на овој метод е помала во споредба со спектрофотометрискиот.

На крајот, следуваат библиографските податоци од понов датум, конципирани по азбучен ред, 175 на број, во поглавјето *Литература*.

Научен придонес

Заклучоците од оваа докторска дисертација се значајни како за стручната пракса така и за дополнување на научните сознанија од литературата за оптичкото однесување на литиум-дисиликатната керамика Emax, со различна дебелина и трансlucentција.

Изнесените препораки ќе дадат придонес во решавањето на комплексните клинички случаи со дисколорирана основа со кои често се соочува стоматологот и главно се однесуваат на насоки за правилен избор на соодветна дебелина на сидот на керамиката, при изработка на монолитните реставрации.

Преку избор на соодветна нијанса на ингготот за пресување и степенот на неговата трансlucentција, ќе се придонесе за намалување на бројот на повторени изработки како резултат на промашена боја.

Во случаите кога е потребна врвна естетика се акцентира значењето на пастите за проба и се препорачува нивна употреба, со цел да се избере најсоодветната нијанса на цемент за фиксирање на овие реставрации. При металните подлоги, укажува дека најдобро е прво да се прекријат со композитен материјал, па потоа да се реставрираат во литиум дисиликатна керамика.

Со оглед на ограничувањата во оваа *in vitro* студија, избрана една нијанса A3 на керамика и само во две трансlucentности, три подлоги и еден цемент, порелевантни истражувања и достигнувања се неопходни, како и студии со вклучување на различни типови на инготи во однос на степенот на трансlucentција и опацитет.

Исто така, потребно е да се евалуираат повеќе нијанси на композитни цемента и повеќе видови на подлоги. Ваквите лабораториски студии се многу тешки за спроведување, бидејќи самите материјали и процес на изработка се макотрпни и долготрајни и економски неисплатливи.

Од голема важност е и дизајнирање на повеќе клинички студии во кои усогласувањето на бојата и естетиката на реставрацијата ќе се проценува на вистински случаи, кои пак од друга страна многу тешко се стандардизираат. На тој начин ќе се оцени и сатисфакцијата на пациентите и визуелно, по одредени критериуми ќе се направи добра евалуација на изработката со што успехите од терапијата ќе бидат на едно високо ниво.

Мора да нагласи дека соработката на стоматолог со забниот техничар е од огромно значење, императив, за избор на соодветен ингот за пресување и изработка на потребната нијанса на надоместокот според посакуваната дебелина.

Докторската дисертација со наслов „Улогата на дебелината кај монолитната литиум-дисиликатна керамика врз бојата и естетиката на протетските надоместоци - *in vitro* евалуација“, односно на англиски “*The impact of thickness in monolithic lithium disilicate ceramics on the color and esthetics of prosthetic restorations - in vitro evaluation*” од кандидатката м-р Јулија Заркова Атанасова, е изработена под менторство на проф. д-р Ивона Ковачевска, редовен професор на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, како интересен ментор, и проф. д-р Саша Станковиќ, редовен професор, Стоматолошка протетика, Факултет за дентална медицина, Универзитет во Ниш, Република Србија, како екстерен ментор, е успешно завршена. Трудот е напишан јасно, концизно, на научно и стручно ниво, испитувањата и анализите се добро систематизирани, а добиените резултати се со оригинален карактер, конципирани на ефективен и разбирлив начин и добиени се конкретни заклучоци.

Согласно поставените цели на истражувањето, нивната актуелност заради присуството на безметалната керамика во секојдневната стоматолошка пракса од една страна и желбата на пациентите за естетски незабележливи природни протетички надоместоци, потоа спроведените *in vitro* испитувања, добиените вредности и деталната статистичката анализа презентирани и целосно систематски напишана во дисертацијата, се карактеризираат со висок степен на научна и апликативна вредност.

Исполнетост на законските услови за одбрана на докторатот

Кандидатката м-р Јулија Заркова-Атанасова, специјалист по стоматолошка протетика, асистент докторанд, пред одбраната на докторската дисертација ги објавила следните рецензирани научни трудови:

1. Zarkova, Julija and Kovacevska, Ivona (2020) Accuracy of try-in paste in predicting the final color of monolithic ceramic restorations. Knowledge - International Journal, Scientific Papers, 43 (4). pp. 663-666.
2. Zarkova J., Nacevski, I., & Korunovska Stefkovska V. (2019). The significance of training and education in accurate evaluation of natural tooth COLOR. Knowledge International Journal, 31(4), 901 - 904.
3. Zarkova Atanasova, J., & Atanasova, S. (2019). Monolithic lithium-disilicate glass-ceramic restorations. Knowledge International Journal, 30(4), 895 - 900.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Комисијата за оценка и одбрана детално ја разгледа готовата докторската дисертација со наслов „Улогата на дебелината кај монолитната литиум-дисиликатна керамика врз бојата и естетиката на протетските надоместоци - *in vitro* евалуација“, односно на англиски “*The impact of thickness in monolithic lithium disilicate ceramics on the color and esthetics of prosthetic restorations - in vitro evaluation*” и донесе заклучок дека истата претставува оригинален, самостоен, прецизно дефиниран, јасно оформен научен труд со систематски разработена проблематика и оригинални научни истражувања и резултати. Докторската дисертација врз основа на содржината, обемот и постигнатото ниво на квалитет на научна работа ги задоволува и исполнува условите потребни за изработка на докторска дисертација.

Врз основа на тоа, Комисијата има чест да му предложи на **Наставно-научен совет** на докторски студии на Кампус 3 да ја прифати позитивната рецензија на докторската дисертација со наслов *„Улогата на дебелината кај монолитната литиум-дисиликатна керамика врз бојата и естетиката на протетските надоместоци - in vitro евалуација”* од кандидатката м-р Јулија Заркова-Атанасова и да се одобри јавна одбрана на истата.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Ерол Шабанов – редовен професор во пензија – с.р.

Проф. д-р Киро Папакоча – вонреден професор, Факултет за медицински науки, Универзитет „Гоце Делчев” во Штип, с.р.

Проф. д-р Весна Коруновска Стефковска – редовен професор, Стоматолошки факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј” во Скопје, с.р.

Проф. д-р Саша Станкович – редовен професор, Стоматолошки факултет, Универзитет во Ниш, Р. Србија, с.р.

Проф. д-р Ивона Ковачевска – редовен професор, Факултет за медицински науки, Универзитет „Гоце Делчев” во Штип, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ „УСВОЈУВАЊЕ НА ВОКАБУЛАРОТ: ПОИМИ, ПРОЦЕСИ И
СТРАТЕГИИ“ ОД ПРОФЕСОР Д-Р НИНА ДАСКАЛОВСКА,
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, како и Одлуката бр.1902-70/17 од 225. редовна седница на Наставно-научниот совет на Филолошки факултет, одржана на 31.3.2021 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

1. д-р Виолета Димова, редовен професор на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип;
2. д-р Билјана Ивановска, редовен професор на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис **„УСВОЈУВАЊЕ НА ВОКАБУЛАРОТ: ПОИМИ, ПРОЦЕСИ И СТРАТЕГИИ“** од професор д-р **Нина Даскаловска** наменет за студентите на прв и втор циклус студии на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Филолошки факултет го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Ракописот со наслов „Усвојување на вокабуларот: поими, процеси и стратегии“ од професор д-р Нина Даскаловска е монографија наменета за студентите на прв и втор циклус студии на Филолошкиот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип. Монографијата претставува наставно помагало и е наменета како дополнување на основната литература во изучувањето на наставните содржини по предметите од областа на методиката на наставата по странски јазик за да им помогне на студентите полесно да ги разберат и да ги усвојат содржините од наставната програма и да формираат продлабочени знаења за процесите на усвојување на вокабуларот на странските јазици кои се фокус на проучување во оваа монографија.

Податоци за обемот на ракописот: Ракописот е напишан на македонски јазик, во А4 формат со нормален проред, употребен е фонт Arial и со големина на буквите 11. Текстот содржи 9 поглавја, поделени во два дела: Прв дел, кој ги вклучува основните прашања за вокабуларот и процесите на негово усвојување и втор дел, кој опфаќа приоди и активности за интегрирање на вокабуларот во наставата и стратегии за негово усвојување. Целта на оваа монографија е да им послужи како дополнителна литература на студентите од наставната насока на Филолошкиот факултет која ќе им овозможи продлабочување на знаењата од областа на усвојувањето на вокабуларот на странските јазици и успешна примена на стекнатите знаења во практика.

Ракописот е подготвен според критериумите и стандардите согласно со Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Монографијата „Усвојување на вокабуларот: поими, процеси и стратегии“ од професор д-р Нина Даскаловска претставува оригинален труд во кој авторката на соодветен начин ги претставува и разработува темите вклучени во неговата содржина. Имајќи ги предвид потребите на студентите, таа постепено и систематично ѝ приоѓа на секоја од темите поттикнувајќи го

интересот на студентите и овозможувајќи им да навлезат во суштината на проблематиката која е во фокусот. Монографијата опфаќа девет теми од областа на усвојување на вокабуларот на странските јазици обработени со современи методи и приоди и во неа е опфатена комплексноста на проблематиката од оваа област. Бидејќи во нашата земја не е објавена друга монографија од овој тип, сметаме дека таа е неопходен за студентите од Филолошкиот факултет, наставна насока. Ракописот претставува квалитетен труд кој е од особена важност за едукацијата на идните наставници по странски јазици и претставува неопходно и значајно учебно помагало за студентите кои студираат странски јазик.

Краток опис на содржината: Тема на оваа монографија е подетална разработка на прашањата поврзани со процесите на усвојување на вокабуларот на странските јазици. Трудот се состои од девет поглавја распоредени во две целини: 1. Основни прашања за вокабуларот и процесите на неговото усвојување; и 2. Улогата на вокабуларот во наставата некогаш и денес. Првиот дел вклучува поглавја за тоа што е комуникативна компетенција, што се подразбира под поимот лексичка компетенција, како функционира менталниот лексикон, и кои се разликите помеѓу различните видови на знаење и усвојување на вокабуларот. Вториот дел се занимава со улогата на вокабуларот во наставните методи од почетоците до денес, како и приодите, активностите и стратегиите кои може да се користат за полесно усвојување на вокабуларот.

Првиот дел се состои од шест поглавја. Во првото поглавје се дефинира поимот комуникативна компетенција и се објаснуваат нејзините составни компоненти. Второто поглавје се фокусира на лексичката компетенција и се дефинираат двата приоди за дефинирање на лексичкото знаење: аспектите и нивоата на знаење на зборот. Исто така во оваа поглавје се презентирани моделите на лексичката компетенција. Третото поглавје е посветено на менталниот лексикон при што се објаснуваат метафорите за менталниот лексикон и се дава преглед на истражувањата за менталниот лексикон. Во четвртото поглавје се дефинираат поимите рецептивно и продуктивно знаење на вокабуларот, се наведуваат нивните карактеристики и се објаснуваат процесите на развивање на тоа знаење. Во петтото поглавје се дефинираат поимите експлицитно и имплицитно учење на вокабуларот, се објаснува разликата помеѓу тие два вида на учење на вокабуларот и се дискутира улогата на свесноста во учењето на странскиот јазик. И во последното поглавје се дефинираат поимите инцидентно наспроти интенционално усвојување на вокабуларот, се објаснува нивната разлика, се дава преглед на истражувањата за овие два различни процеси на усвојување на вокабуларот и се сугерираат пристапи за учење на вокабуларот во училиница.

Вториот дел се состои од три поглавја. Во првото поглавје се дава преглед на пристапот кон вокабуларот во наставните методи за учење странски јазици од почетоците до денес. Второто поглавје е посветено на приодите и активностите за интегрирање на вокабуларот во наставата, со посебен осврт на директното учење на вокабуларот, како и начините на селектирање и презентирање на вокабуларот. И во последното поглавје се презентираат стратегиите за учење на вокабуларот, нивната класификација и специфичните техники кои може да се користат за усвојување на вокабуларот.

ЗАКЛУЧОК

Врз основа на наведените и образложени факти за содржината на монографијата со наслов „Усвојување на вокабуларот: поими, процеси и стратегии“ од професор д-р Нина Даскаловска, Рецензентската комисија констатира дека истата им овозможува на студентите да стекнат значајно познавање од оваа област и да ја користат за подобрување на својата практична работа како идни наставници.

Содржината на ракописот, прегледноста и организираноста на секоја глава, овозможуваат успешно следење и совладување на материјалот од наставната дисциплина за која е наменет. Исто така, приложениот ракопис во целост ги задоволува критериумите и условите за издавање на учебно помагало според Правилникот за единствени услови за остварување на издавачка дејност на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Со оглед на горенаведениот извештај кој ја потврдува соодветноста и потребата од ваква монографија во нашата земја, со задоволство му препорачуваме на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип да го прифати позитивно рецензираниот ракопис со наслов „Усвојување на вокабуларот: поими, процеси и стратегии“ од професор д-р Нина Даскаловска.

Рецензенти

Д-р Виолета Димова, редовен професор, с.р.

Д-р Билјана Ивановска, редовен професор, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ „ПРАГМАТИЧКИ ИСТРАЖУВАЊА“ ОД АВТОРКИТЕ
ПРОФ. Д-Р МАРИЈА КУСЕВСКА И ПРОФ. Д-Р БИЛЈАНА ИВАНОВСКА,
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, како и Одлуката бр.1902-70/16 од 31.03.2021 од 225-та редовна седница на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет одржана на ден 31.03.2021 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

1. проф. д-р Нина Даскаловска, Филолошки Факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип; и
2. проф. д-р Драгана Кузмановска, Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип

за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис **„ПРАГМАТИЧКИ ИСТРАЖУВАЊА“** од проф. д-р Марија Кусевска и проф. д-р Билјана Ивановска (уредници), наменет за наставниците, истражувачите и студентите од прв и втор циклус на студии при Филолошкиот факултет на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, како и за сите други кои се интересираат за прагматиката.

По прегледот на ракописот Комисијата до Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет го поднесува следниот

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Ракописот со наслов „ПРАГМАТИЧКИ ИСТРАЖУВАЊА“ од проф. д-р Марија Кусевска и проф. д-р Билјана Ивановска (уредници) е од областа на прагматиката. Целта на авторите на поглавјата е книгата да биде корисна за сите припадници на академската заедница кои се занимаваат или се интересираат за употреба на јазиците за комуникациски цели: наставниците и истражувачите на филолошките факултети и институтите за јазици, студентите од прв, втор и трет циклус на филолошките факултети како и наставниците по јазици во училиштата. Особено е важно да се овозможи пристап кон сите на кои прагматиката им е предизвик, без разлика на јазикот со кој се занимаваат. Вистински предизвик за авторите кои учествуваа во составувањето на оваа книга, како и на сите други кои се занимаваат со прагматички истражувања во нашата земја, претставува терминологијата. Оваа книга дава свој придонес и во тој поглед.

Податоци за обемот ракописот: Книгата се состои од тринаесет поглавја во кои се претставени истражувања од различни автори кои се занимаваат со прагматиката во Република Северна Македонија. Истражувањата се однесуваат на различни јазици: македонски, англиски, германски турски и италијанска, а вклучени се и истражувања на меѓујазикот на македонските изучувачи на странски јазици. Книгата е на Б5 формат и има 281 страница. Темите претставени во книгата се актуелни и модерни и вклучуваат истражување на употребата на јазикот во секојдневната комуникација, како и во јавниот и политичкиот дискурс и медиумите. Поголавјата во книгата покриваат различни прагматички области и овозможуваат запознавање со современите активности во оваа област во нашата земја. Целта на оваа книга е токму тоа – да даде преглед на некои прагматички истражувања во нашата земја со цел да ги претстави темите и методите на истражување кои се актуелни денес. Во сите истражувања користени се автентични материјали од јазични корпуси, медиуми и форуми, како и од литературни дела. Собраните материјали се анализирани и претставени со модерните методи на квантитативна и квалитативна анализа. Според досега кажаното, целите на составувањето на оваа книга е: 1. да ја промовира прагматиката и прагматичките истражувања, кои се релативно нови во светот, а особено се ретки во нашата земја; 2. да ја подигне свесноста за потребата од

создавање услови за развивање модерни методи за собирање на јазичниот материјал и негова анализа; 3. да го развие интересот кај студентите за прагматичките истражувања, особено при изработка на нивните дипломски, магистерски и докторски трудови.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Книгата „ПРАГМАТИЧКИ ИСТРАЖУВАЊА“ од проф. д-р Марија Кусевска и проф. д-р Билјана Ивановска претставува прв труд на претставување на релевантни прагматички истражувања. Современиот начин на живеење и зголемената комуникација со луѓе од различни култури ја наметнува потребата за стекнување поголеми знаења за општествените вредности, начините на организација и комуникација во тие земји, но и за подобро разбирања на општествените вредности и форми во нашата земја. Јазикот, како средство за комуникација, е изграден врз основа на овие норми и со тоа ни овозможува да комуницираме на начин прифатлив во општеството. Но тие норми не се очигледни ниту за изворните, а уште помалку за неизворните говорители. Постои потреба за систематско истражување на формите и значењата преку кои културните и општествените вредности се изразуваат во јазикот. Во моментот, прагматичките истражувања засилено се спроведуваат во сите земји. Во нашата земја, за жал, овој вид на истражувања се сè уште ретки, се сведуваат на индивидуални обиди и доколку ги има, тешко се доаѓа до информациите за нив. Очигледно е дека постои потреба од зголемување на прагматичките истражувања и обезбедување достапност до нив. Како резултат на нивните претходни истражувања, авторите решија да ја покренеме оваа иницијатива за собирање на искуствата со овој тип на истражувања во нашата земја во книга.

Краток опис на содржината: Книгата „Прагматички истражувања“ опфаќа тринаесет поглавја. Во зависност од темата што ја работат, тие се обединуваат во неколку групи: говорни чиновни, модификација на исказите, анализа на јавен говор и медиуми и поврзаноста на прагматиката со други дисциплини (семантика, социолингвистика, литература). Поголавјата се базираат на различни типови истражувања: еднојазични, контрастивни, и истражувања на меѓујазик. Во сите случаи користени се автентични материјали од јазични корпуси, медиуми и форуми, како и од литературни дела.

Групата за говорните чиновни се состои од пет поглавја: две се во врска со англискиот јазик, едно се однесува на турскиот јазик, едно на германскиот и едно на македонскиот. Истражувањето на Ана Коцева во Поголавје 1 претставува контрастивна анализа на стратегиите за извинување во англискиот и во македонскиот јазик. Направено е врз основа на материјал собран преку онлајн прашалник поставен на Google forms, а квантитативната анализа е направена со Софтверски пакет за статистичка анализа во општествените науки и независен Т-тест. Во Поголавје 2, Сандра Донева исто така го истражува говорниот чин на извинување, но во меѓујазикот на македонските изучувачи на англискиот јазик. Во ова истражување, реализацијата на говорниот чин извинување се анализираме од два аспекта: нивото на познавање на англискиот јазик на изучувачите и зависноста од дадената ситуација, т.е. односот меѓу соговорниците во поглед на нивното општествено растојание, моќ и тежина на прекршокот. Говорните чиновни во меѓујазикот на македонските изучувачи на странски јазици се разгледуваат и во Поголавје 3 и Поголавје 4. Во Поголавје 3, Марија Леонтиќ и Деспина Минова анализираат како студентите по турски јазик на Филолошкиот факултет во Штип го реализираат одбивањето барање во турскиот јазик. Материјалот за анализа беше собран преку игри по улоги (дијалози), а беше анализиран според Блум-Кулка и др. (Blum-Kulka, S., House, J., & Kasper, G., 1989). Предмет на истражување на Поголавје 4 е меѓујазикот на македонските изучувачи на германскиот јазик. Во него Билјана Ивановска ги промовира корпусните истражувања на меѓујазик со посебен осврт на формите на поздравување и обраќање во германскиот јазик и како македонските изучувачи ги користат. Анализата е направена врз основа на поткорпусот на германски меѓујазик во Македонскиот корпус на меѓујазик (МАКОР). Во Поголавје 5 фокусот е на изразување сочувство во македонскиот јазик. Во него, Силвана Нешковска и Виолета Јанушева анализираат како корисниците на Фејсбук иражуваат

сочувство во врска со смртта на познатата српска авангардна писателка, Исидора Бјелица. Истражувачкиот корпус се состои од 200 коментари постирани на оваа социјална мрежа анализирани со методи на квантитативна и квалитативна анализа.

Вториот дел содржи две поглавја поврзани со модификација на исказите. Во Поголавје 6, Марија Кусевска истражува како македонските изучувачи на англиски јазик на повисоките нивоа вршат модификација на исказите. Истражувањето е направено врз основа на поткорпусот на англиски меѓујазик во МАКОР, а рамката за анализа ги опфаќа средства за оградување во врска со пропозицијата, средства за изразување несигурност во врска со можноста на пропозицијата и средства за градење на интерперсоналните односи. Во Поголавје 7, Елени Бужаровска ги објаснува функциите на прагматичките кондicionали во говорниот македонски јазик. Посебен акцент се става на ако-изразите во псевдокондicionалите бидејќи тие се одликуваат со нагласена дискурсна функција на чие значење влијае видот на говорниот чин, контекстот и интерперсоналните односи меѓу соговорниците. За таа цел анализиран се примери на прагматички кондicionални реченици преземени од интернет и од збирки раскази напишани од помлади македонски автори.

Третиот дел се состои од три истражувања од областа на критичката прагматика/ критичка анализа на дискурс кои го анализираат политичкиот говор и говорот на форумите. Во Поголавје 8, Лилјана Митковска и Февзудина Сарачевиќ анализираат една дискусија на тема „Поврзаност на корона вирусот со 5G мрежата“ поставена на форумот Фемина. Основната цел на истражувањето е да се испита динамиката на комуникацијата преку интерактивни форуми во дискусија од типот „Искажување мислење“. Притоа анализираат како се одвива расправата, какви релации (групи и подгрупи) се создаваат, како се искажува припадност кон групата, со каков емоционален тон се обраќаат учесниците и колкава е застапеноста на учтивото и неучтивото однесување. Поголавје 9 и Поголавје 10 претставуваат анализа на политички дискурс. Во Поголавје 9, Зорица Трајкова се фокусира на последната дебата помеѓу македонските кандидати за претседател, Стево Пендаровски и Гордана Силјановска (одржана на телевизијата 24 вести на 03.05.2019) и последната дебата помеѓу американските кандидати за претседател, Џо Бајден и Доналд Трамп (одржана на Belmont University, Nashville, Tennessee на 22.10.2020). Нејзина цел е да ја анализира употребата на маркерите кои упатуваат на авторот и вклучувачките маркери, како и дискурските функции кои се изразуваат со нив во политичките телевизиски дебати. Резултатите од анализата ги потврдуваат поставените хипотези на трудот и јасно укажуваат на разликите во употребата на маркерите и дискурските функции изразени со нив од страна на политичарите и од двете земји, како и помеѓу победниците и оние кои ги изгубија изборите. Очигледно е и нивното влијание врз градењето на кредибилитет и воспоставувањето на соодветен однос со гласачкото тело. Во Поголавје 10, пак, Силвана Нешковска дава преглед на повеќе јазични одлики на политичкиот дискурс, почнувајќи од лексиката (употребена со позитивна и негативна конотација); синтаксичката структура на исказите (типови реченици, збороред, и сл.); присуството на стилските фигури (метафора, иронија, персонификација, хипербола и сл.); па сè до јазичните стратегии за изразување неучтивост и говор на омраза. Всушност, трудот нуди преглед на сознанија и резултати до кои дошла авторката во рамките на повеќе одделни истражувања на политичкиот дискурс генериран од актуелни домашни и странски политичари, и тоа во три типа ситуационски контексти: кога политичките субјекти се обидуваат да дојдат на власт, кога се на власт и кога ја напуштаат политичката функција.

Во четвртиот дел сместени се три поглавја кои укажуваат на поврзаноста на прагматиката со други лингвистички дисциплини. Поголавје 11 укажува на поврзаноста со семантиката, Поголавје 12 на поврзаноста со социолингвистиката, а Поголавје 13 со литературата и анализата на дискурс. Во Поголавје 11, Димитар Христовски се осврнува на индиректните средства за истакнување статусна супериорност кај кои се забележува тенденција на прагматичко издвојување на семантичкиот референт од секојдневниот говор. Статусната супериорност е пренесена преку имплицитната концептуална метафора ‘надредениот е необичен’. Принципот на необичност го проследува преку појавите како

номинална елипса, семантичка титуларна концептуализација, лексичка алтернација и заменска маркираност. Овој феномен е проследен во трите функции на јазикот: во идејната функција, во форма на имплицитната структурална метафора, во интерперсоналната функција, како нејзин прагматички ефект, и во текстуалната функција, преку јазичните средства со кои се реализира во јазикот. Во Поглавје 12, Марија Арсенкова ја истражува употребата на обраќањата госпоѓо и господине во современиот македонски јазик. За собирање на истражувачкиот материјал користен е прашалник со четири ситуации на обраќање што се разликуваат по две димензии, т.н. ситуационски фактори: говорниот чин или комуникациската цел (молба наспроти барање) и формалноста на контекстот (формален наспроти неформален). Истражувањето покажува дека госпоѓо и господине се учтиви, а не неутрални апелативи за непознати лица, но и дека може да имаат дополнително прагматичко значење (прекор и иронија). Во Поглавје 13, Јована Караниќ Јосимовска ја истражува категоризацијата и конструкцијата на идентитетот преку јазични елементи во италијанската мигрантска книжевност. Анализирани се три автобиографии на африкански автори во кои се издвојуваат текстуални и јазични елементи преку кои доаѓа до израз „мигрантот“ како категорија на припадност и нејзините поткатегории. Анализата покажува дека авторите на особен начин прибегнуваат кон одредени дискурзивни техники и стратегии во моментите кога доаѓа до израз нивниот идентитет, кој станува предмет на дискусија, конфликт или е ставен под знак прашање од страна на други ликови вклучени во нарацијата. Во овој труд се земени предвид: префрлање од еден на друг јазичен код (code-switching), цитирање, односно, пренесување на говор (speech quotation) и усогласување на значење (negotiation of meaning).

ЗАКЛУЧОК

Предложениот ракопис „ПРАГМАТИЧКИ ИСТРАЖУВАЊА“ од проф. д-р Марија Кусевска и проф. д-р Билјана Ивановска претставува современа збирка на истражувања со кои се продлабочуваат сознанијата за употреба на јазикот од гледна точка на неговите корисници. Темите обработени во неа се актуелни и релевантни за сите они кои се интересираат за комуникациските цели и карактеристики на јазикот. Особено е корисна за лингвистите и за студентите кои студираат јазици и други хуманистички дисциплини, но е соодветна и за сите кои се интересираат за јазикот и комуникацијата. Таа може да најде широка примена: на лингвистите ќе им помогне да го развијат својот интерес кон прагматиката и да ги определат рамките на своите истражувања, на студентите ќе им помогне при изборот и изработката на нивните дипломски, магистерски и докторски трудови, а кај сите читатели ќе ја подигне свесноста за различните начини на изразување.

Истражувањата вклучени во книгата се релевантни, систематски и логички организиран и даваат преглед на модерните прагматички истражувања. Теоријата ја поткрепуваат со конкретни јазични проучувања на различни јазици. Со тоа овозможуваат стекнување значајно познавање од областа на прагматиката и развивање интерес кон неа.

Со оглед на горенаведениот извештај кој ја потврдува соодветноста и потребата од ваква книга во нашата земја, со задоволство му препорачуваме на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип да го прифати позитивно рецензирано ракопис со наслов „ПРАГМАТИЧКИ ИСТРАЖУВАЊА“ од проф. д-р Марија Кусевска и проф. Билјана Ивановска.

Рецензенти

проф. д-р Нина Даскаловска, с.р.

проф. д-р Драгана Кузмановска, с.р.

ПРЕГЛЕД
на наслови на теми за изработка на магистерски и специјалистички трудови
одобрени од наставно-научниот совет на единицата

	Наслов на тема	Одлука	Ментор	Студент
ФАКУЛТЕТ ЗА ИНФОРМАТИКА	Теорија на игри и Нешова рамнотежа	1502-50/9 од 1.3.2021 г.	Проф. д-р Татјана Атанасова- Пачемска	Снежана Стојанова

ИСПРАВКА НА ТЕХНИЧКА ГРЕШКА

Во Универзитетски билтен бр. 262 од 1.10.2020 г. на страница 76 во табелата наместо „Повеќетапно моделирање на орудувањето во Боровдолскиот бакарен порфирски систем“ наслов на темата на англиски јазик: „Multistage ore modeling of the Borov dol copper porphyry system“ треба да стои „Еколошката жешка точка-депонија за индустриски отпад „ХИВ-ВЕЛЕС“ минералшки, геохемишки и радиохемишки истражувања“ на англиски јазик „Ecological hot spot-industrial waste disposal „HIV-VELES“ mineralogical, geochemical and radiochemical investigations“.

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ

Бр. 2002-81/98
26.3 2021 год.
ШТИП

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Врз основа на член 110 од Законот за високо образование (Службен весник 82/2018), Наставно – научниот совет на Факултетот за медицински науки при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, на својата 256-та седница одржана на 26.3.2021 година, ја донесе следнава

ОДЛУКА
за поништување на одлука со деловоден број 2002-70/30 од 12.3.2021 година

Член 1

СЕ ПОНИШТУВА одлуката со деловоден број 2002-70/30 од 12.3.2021 година со која се одобри темата за изработка на специјалистички труд со наслов „Третман, нега и едукација на пациенти со ендокрини заболувања во општина Штип во периодот од 2015-2020“ од кандидатот Верица Андова, со број на индекс 211374.

Член 2

Се упатува студентката да го измени насловот на темата со цел да кореспондира со истражувањето дадено во образложението на пријавата и повторно да ја достави изменетата тема на одобрување.

Член 3

Одлуката влегува во сила со денот на донесувањето.

Член 4

Примерок од оваа одлука да се достави до именуваната, студентска архива на втор циклус на студии и архивата на факултетот.

Декан
Проф. д-р Милка Здравковска

